

SPRAWOZDANIE Z REALIZACJI W LATACH 2023 – 2024
GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA MIASTA KALISZA
NA LATA 2021-2024

Kalisz, maj 2025 rok

Wprowadzenie

Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tj. Dz. U. z 2024 r. poz. 1465 z późn. zm.) stanowi, że zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty należy do zadań własnych gminy. Obejmują one w szczególności sprawy kultury, w tym bibliotek gminnych, innych instytucji kultury, ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

Podstawą prawną sporządzania przez prezydenta miasta gminnego programu opieki nad zabytkami, jest ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz. U. z 2024 poz. 1292 z późn. zm.), która określa w szczególności, że:

- a) gminny program opieki nad zabytkami jest sporządzany na okres 4 lat przez prezydenta miasta,
- b) gminny program opieki nad zabytkami przyjmuje uchwałą rada gminy, po uzyskaniu opinii właściwego wojewódzkiego konserwatora zabytków,
- c) gminny program opieki nad zabytkami jest ogłaszany w wojewódzkim dzienniku urzędowym,
- d) prezydent miasta sporządza co 2 lata sprawozdanie z realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami, które przedstawia radzie miasta.

Rada Miasta Kalisza podjęła uchwałę Nr LI/700/2022 z dnia 31 marca 2022 roku w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami dla Miasta Kalisza na lata 2021-2024 (Dz. Urz. Woj. Wlkp. z 2022 poz. 3207 z dnia 22.04.2022 r.).

Na potrzeby obowiązującego Programu potwierdzone zostały trzy podstawowe priorytety, określone w dwóch poprzednio obowiązujących gminnych programach opieki nad zabytkami dla miasta Kalisza (na lata 2013-2016 i 2017-2020), które poprzez wytyczne w ich ramach kierunki działań oraz wskazane do realizacji zadania, w całości wypełniają ustawowe cele dla opracowywania gminnych programów opieki nad zabytkami.

Priorytet I. Rewaloryzacja dziedzictwa kulturowego jako element rozwoju społeczno-gospodarczego miasta Kalisza

Priorytet II. Ochrona i świadome kształtowanie krajobrazu kulturowego

Priorytet III. Badanie i dokumentacja dziedzictwa kulturowego oraz promocja i edukacja, służące budowaniu tożsamości

W ramach Priorytetu I. **Rewaloryzacja dziedzictwa kulturowego jako element rozwoju społeczno-gospodarczego miasta Kalisza** ustalono pięć kierunków działań:

1. Zahamowanie procesu degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy ich stanu zachowania.
2. Wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami.
3. Podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków na potrzeby społeczne, turystyczne i edukacyjne.
4. Podejmowanie współpracy z właścicielami obiektów zabytkowych położonych na terenie miasta w celu zapewnienia poprawy stanu zachowania zabytków.
5. Podejmowanie działań umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

W ramach Priorytetu II. **Ochrona i świadome kształtowanie krajobrazu kulturowego** ustalono trzy kierunki działań:

1. Realizowanie zadań kompetencyjnych samorządu dotyczących opieki nad zabytkami, jako potwierdzenie uznania znaczenia dziedzictwa kulturowego dla rozwoju Kalisza.

2. Budowanie zintegrowanego systemu ochrony dziedzictwa kulturowego i środowiska przyrodniczego.
3. Rozszerzenie zasobu i ochrony dziedzictwa kulturowego miasta.

W ramach Priorytetu III. **Badanie i dokumentacja dziedzictwa kulturowego oraz promocja i edukacja, służące budowaniu tożsamości** ustalono cztery kierunki działań:

1. Specjalistyczne rozpoznanie badawcze poszczególnych obiektów, zespołów oraz obszarów zabytkowych dla celów przygotowywania lub realizowania procesów inwestycyjnych.
2. Zapewnienie szerokiego dostępu do informacji o dziedzictwie kulturowym Kalisza.
3. Rozwój edukacji i popularyzacji wiedzy o dziedzictwie kulturowym Kalisza.
4. Promocja dziedzictwa kulturowego Kalisza służącego budowaniu tożsamości i kreowaniu produktów turystyki kulturowej.

Wydział Kultury i Sztuki, Sportu i Turystyki, koordynujący implementację Programu, przygotował Sprawozdanie na podstawie materiałów merytorycznych i finansowych, przekazanych przez wszystkie podmioty realizujące poszczególne zadania, w ramach priorytetów i kierunków GPOZ dla Miasta Kalisza na lata 2021-2024.

Niniejsze Sprawozdanie Prezydenta Miasta Kalisza obejmuje wdrażanie Programu w okresie 2023-2024.

Podmioty realizujące zadania GPOZ przy sporządzeniu Sprawozdania:

Kancelaria Prezydenta Miasta; Wydziały: Administracyjno-Gospodarczy; Budownictwa, Urbanistyki i Architektury; Geodezji i Kartografii; Gospodarowania Mieniem; Gospodarki Komunalnej i Ochrony Środowiska; Finansowy; Edukacji, Kultury i Sztuki, Sportu i Turystyki, oraz Rozbudowy Miasta (w 2021 roku Wydział Rozwoju Miasta posiadał w swojej strukturze także Biura: Pozyskiwania Funduszy; Obsługi Inwestora; Rewitalizacji); Strategii i Rozwoju (Wydział obejmuje obecnie Biura: Pozyskiwania Funduszy, Obsługi Inwestora, Rewitalizacji); Zarządzania Kryzysowego i Spraw Obronnych.

Pozostałe jednostki organizacyjne: Miejski Zarząd Budynków Mieszkalnych, Zarząd Dróg Miejskich, a także Powiatowy Urząd Pracy w Kaliszu;

Miejskie instytucje kultury: Galeria Sztuki im. Jana Tarasina, Miejska Biblioteka Publiczna im. Adama Asnyka, Ośrodek Kultury Plastycznej „Wieża Ciśnień” im. Bogdana Jareckiego

Wykaz skrótów zastosowanych w Sprawozdaniu:

Gminny Program Opieki nad zabytkami dla Miasta Kalisza na lata 2021-2024 – GPOZ
Gminna ewidencja zabytków – GEZ

Nazwy wydziałów i jednostek organizacyjnych Miasta zgodnie z Regulaminem Organizacyjnym Urzędu Miasta Kalisza oraz ze skrótami obowiązującym w latach 2023 –2024

Kancelaria Prezydenta Miasta – KPM;
Wydział Administracyjno-Gospodarczy – WAG;
Wydział Budownictwa, Urbanistyki i Architektury – WBUA;
Wydział Edukacji – WE;
Wydział Finansowy – WF;
Wydział Geodezji i Kartografii – System Informacji Geograficznej – WGK-GIS;
Wydział Gospodarki Komunalnej i Ochrony Środowiska – WGKOŚ;
Wydział Gospodarowania Mieniem –WGM;

Wydział Kultury i Sztuki, Sportu i Turystyki – WKST;
WRM – Wydział Rozbudowy Miasta;
Wydział Strategii i Rozwoju – WSR;
Wydział Strategii i Rozwoju – Biuro Rewitalizacji – WSR-BR ;
Wydział Zarządzania Kryzysowego i Spraw Obronnych – WZKSO;
Powiatowy Urząd Pracy – PUP;
Miejski Zarząd Budynków Mieszkalnych – MZBM;
Zarząd Dróg Miejskich – ZDM.

Nazwy miejskich instytucji kultury, dla których organizatorem jest Miasto Kalisz (MK) i samorząd Województwa Wielkopolskiego (WW i ich skróty)

Miejska Biblioteka Publiczna im. A. Asnyka (MK) – MBP im. A. Asnyka;

Ośrodek Kultury Plastycznej Wieża Ciśnień im. Bogdana Jareckiego (MK) – OKP Wieża Ciśnień;

Galeria Sztuki im. Jana Tarasina (MK) – GST;

Centrum Kultury i Sztuki w Kaliszu (WW) – CKiS;

Muzeum Okręgowe Ziemi Kaliskiej (WW) – MOZK;

Teatr im. Wojciecha Bogusławskiego w Kaliszu (WW) – Teatr.

Skróty nazw urzędów, uczelni wyższych, innych instytucji:

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego – MKiDN;

Wydział Pedagogiczno-Artystyczny w Kaliszu Uniwersytetu im. A. Mickiewicza w Poznaniu – WPA UAM;

Wielkopolski Wojewódzki Konserwator Zabytków w Poznaniu – WWKZ;

Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Poznaniu, Delegatura w Kaliszu – WUOZ Delegatura w Kaliszu.

Skróty nazw stowarzyszeń i organizacji:

Kaliskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk – KTPN;

Polskie Towarzystwo Historyczne – PTH;

Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze – PTTK;

Towarzystwo Przyjaciół Książki – TPK;

Wielkopolska Organizacja Turystyczna – WOT.

Skróty nazw wydarzeń, dokumentów, etc.

Europejskie Dni Dziedzictwa – EDD

Gminny Program Rewitalizacji – GPR

Miejski System Informacji Przestrzennej – MSIP

Oprac. Anna Woźniak, Tomasz Staszczuk – Wydział Kultury i Sztuki, Sportu i Turystyki

Sprawozdanie z realizacji w latach 2023–2024 Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami dla Miasta Kalisza na lata 2021–2024

PRIORYTET I. REWALORYZACJA DZIEDZICTWA KULTUROWEGO JAKO ELEMENT ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO MIASTA KALISZA.

Kierunek 1. Zahamowanie procesu degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy ich stanu zachowania.

Zadanie 1. Prowadzenie prac remontowo-konserwatorskich zabytkowych budynków, stanowiących własność Miasta Kalisza.

WSR-BR, MZBM

Zadanie 1.1. Realizacja Wieloletniego programu gospodarowania zasobem mieszkaniowym Miasta Kalisza na lata 2022–2026 (remonty elewacji, części wspólnych, dachów, a w uzasadnionych przypadkach termomodernizacja remontowanych obiektów oraz podłączenie do sieci ciepłowniczej).

MZBM

a. Budynki położone na obszarze Specjalnej Strefy Rewitalizacji;

- 1) ul. Piskorzewska 1,(2021–2022),
- 2) ul. Śródmiejska 19,
- 3) ul. Śródmiejska 23,(2021–2022)
- 4) ul. Zamkowa 7,
- 5) ul. Zamkowa 11,
- 6) ul. Sukiennicza 5,
- 7) ul. Śródmiejskiej 39,
- 8) ul. Garbarskiej 7,
- 9) ul. Babina 1a-1b,
- 10) ul. Babina 13,
- 11) ul. Babina 18,
- 12) ul. Kopernika 21.

W latach 2023– 2024 MZBM prowadził prace remontowe dwóch zabytkowych kamienic przy ul. Śródmiejskiej 39 i ul. Garbarskiej 7, ujętych w Gminnej ewidencji zabytków miasta Kalisza.

Zakres prac wykonanych w budynku przy ul. Śródmiejskiej 39 obejmował prace remontowe i termomodernizację elewacji oraz remont klatek schodowych. Koszt remontu wyniósł 1.384.878,84 zł.

Zakres prac wykonanych w budynku przy ul. Garbarskiej 7 obejmuje prace remontowe termomodernizację elewacji oraz remont klatek schodowych. Zadanie to znajduje się w trakcie realizacji. Dotychczas poniesione zostały koszty w kwocie 698.463,58 zł.

W Wieloletnim programie gospodarowania zasobem mieszkaniowym Miasta Kalisza na lata 2022–2026, ujęto budynek przy ul. T. Kościuszki 8, gdzie należy wykonać remont elewacji, dachu, częściową wymianę stolarki oraz remont klatek schodowych. Z uwagi na fakt, iż przedmiotowa

nieruchomość wpisana jest do rejestru zabytków, Miasto (WSR) podejmie starania o uzyskanie dofinansowania z programów dotyczących ochrony zabytków.

b. Budynki położone poza obszarem Specjalnej Strefy Rewitalizacji (ujęte w gminnej ewidencji zabytków): ul. Majkowska 7, ul. Złota 22.

W okresie sprawozdawczym nie podjęto tych zadań.

c. Budynki planowane do podłączenia do miejskiej sieci ciepłowniczej: ul. Kopernika 21, ul. Ciasna 10, 12.

W okresie sprawozdawczym nie podjęto tych zadań.

d. Budynki planowane do remontu klatek schodowych:

- 1) ul. Stawiszyńska 13,
- 2) ul. Grodzka 5, 10,
- 3) ul. Chodyńskiego 5,
- 4) ul. Łazienna 7,
- 5) ul. Piekarska 6, 7,
- 6) ul. Pułaskiego 33.

W okresie sprawozdawczym nie podjęto tych zadań.

W 2023 roku przeprowadzono modernizację systemu ogrzewania w 13 budynkach będących w zasobie Miasta Kalisza w 23 lokalach mieszkalnych:

ul. Ciasna 12 m.6, m.16, m.17, ul. Chopina 4 m.6, ul. Babina 1 m.17A, ul. Babina 17 m.1, m.5, m.6, m.7, ul. Hoża 3 m. 3A, ul. Fabryczna 16 m.8, ul. Górnośląska 11 m. 2, ul. Staszica 1 m.1, ul. Kościuszki 22 m.3, m.9, m.13, ul. Nowy Świat 2 m.17, ul. Nowy Świat 35 m.11, ul. Franciszkańska 7 m.13, ul. Majkowska 6 m.3, m.11, m.12, ul. Żwirki i Wigury 1 m.3 – koszt 558.928,13 zł.

Refundacje do zmiany sposobu ogrzewania – 45.649,00 zł,

Drobne remonty w pozostałych budynkach będących w zarządzie MZBM: 6.515.456,03 zł.

Remonty w budynkach zarządzanych przez wspólnoty, w których znajdują się lokale mieszkalne zarządzane przez MZBM: 6.131.022,90 zł.

Całkowity koszt zadania w 2023 roku: 15.334.398,48 zł (środki własne MZBM, dotacje celowe, dotacje przedmiotowe z budżetu Kalisza).

W 2024 roku wykonano zmiany sposobu ogrzewania na kwotę: 855.495,33 zł

refundacje do zmiany sposobu ogrzewania wyniosły: 102.400,00 zł

Drobne remonty w pozostałych budynkach będących w zarządzie MZBM: 6.226.903,33 zł.

Remonty w budynkach zarządzanych przez wspólnoty w których znajdują się lokale mieszkalne zarządzane przez MZBM: 7.986.811,49 zł

W 2024 roku całkowity koszt zadania – środki własne MZBM, dotacje celowe, dotacje przedmiotowe z budżetu miasta Kalisza: 17.360.416,62 zł.

Zadanie 1.2. Inwestycje w budynkach mieszkalnych będących w zasobach miasta Kalisza w rejonie ulic Jabłkowskiego-Podgórze.

WGM

W 2023 roku WGM zakończył działania dotyczące wywłaszczenia nieruchomości zabudowanej o nieuregulowanym stanie prawnym położonej w Kaliszu przy ul. Gołębiej 3, oznaczonej w ewidencji gruntów i budynków miasta Kalisza jako działka nr 116 o pow. 0,610 ha, obręb 036 Śródmieście II. Aktualnie przedmiotowa nieruchomość stanowi własność Miasta Kalisza.

Nabycie w drodze umowy sprzedaży prawa własności nieruchomości położonej w Kaliszu przy ul. Jabłkowskiego 6, oznaczonej w ewidencji gruntów i budynków miasta Kalisza jako działka nr 140, obręb 036 Śródmieście II. Całkowity koszt zadania: 453.190,00 zł. (słownie złotych: czterysta pięćdziesiąt trzy tysiące sto dziewięćdziesiąt, 00/100). Źródło finansowania: środki budżetu Miasta Kalisza.

Zadanie 1.2.1. Budowa/przebudowa wraz z termomodernizacją następujących budynków mieszkalnych, planowanych do wywłaszczenia na rzecz miasta Kalisz na cel publiczny służący rozwojowi społecznego budownictwa czynszowego:

1. ul. Wojciecha Jabłkowskiego 12, działka 93, obr. 036,
2. ul. Wojciecha Jabłkowskiego 14 i 14a, działki 119 i 92, obr. 036
3. ul. Wojciecha Jabłkowskiego 22, działka 88, obr. 036,
4. ul. Gołębia 3, działka 116, obr. 036,
5. ul. Wronia 1, działka 114, obr. 043,
6. ul. Podgórze 16, działka 110, obr. 043,
7. ul. Podgórze 19, działka 108, obr. 036.

MZBM

Budynki przeznaczone do wykonania prac modernizacyjnych i remontowych w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji. Prace prowadzi WRM. MZBM na wniosek WSSM dokonuje przygotowania mieszkań dla wykwaterowanych najemców w ramach przygotowania obiektów do prac remontowo-modernizacyjnych. Koszt przygotowania (remontu) mieszkań ponosi w całości MZBM.

Zadanie 1.2.2. Budowa, przebudowa, termomodernizacja, remont w zależności od potrzeb następujących budynków komunalnych:

1. ul. Podgórze 2-4, działka 127/2, obr. 043,
2. ul. Mikołaja Kopernika 21, działka 131/2, obr. 043,
3. ul. Wojciecha Jabłkowskiego 11, działka 65/1, obr. 036,
4. ul. Podgórze 3, działka 101, obr. 036,
5. ul. Podgórze 5, działka 115, obr. 036,
6. ul. Podgórze 14, działka 111, obr. 043,
7. ul. Podgórze 24, działka 104, obr. 043,
8. ul. Gołębia 1, działka 115, obr. 036.

MZBM

Podłączenie ww. budynków do miejskiej sieci ciepłowniczej, zastosowanie nowoczesnych technologii energooszczędnych w remontowanych obiektach, zastosowanie energii ze źródeł odnawialnych, zagospodarowanie terenów podwórek.

Zadanie 1.3. Prowadzenie prac remontowo-konserwatorskich zabytkowych budynków stanowiących własność Miasta Kalisza, w których siedziby mają placówki edukacyjne.

WRM, WE

Zadanie 1.3.1. Przebudowa nawierzchni na terenie I LO im. A. Asnyka – nowe zagospodarowanie terenu przy I LO im. A. Asnyka od strony ul. Parczewskiego (przebudowa nawierzchni, montaż małej architektury wraz z nasadzeniem zieleni, montaż oświetlenia oraz monitoringu).

WRM

1. Zakres rzeczowy zadania obejmował m.in.:

- a) wykonanie nasypu wraz z podbudową pod poszerzoną nawierzchnię placu;
- b) osadzenie krawężników i obrzeży po obwodzie placu,
- c) wykonanie odwodnienia liniowego (osadzenie korytek odwadniających, wbudowanie studni przyłączeniowej),
- d) wyrównanie podbudowy asfaltobetonowej warstwą stabilizującą-wyrównującą ET, wykonanie nawierzchni poliuretanowej o powierzchni 420 m²,
- e) pomalowanie linii boiska do siatkówki,
- f) zamontowanie tulei do osadzenia słupków do siatki do gry w siatkówkę wraz z dostawą słupków i siatki,
- g) dostawę i montaż stołu do Tenisa.

Zakres projektu nie obejmował nasadzeń zieleni, montażu oświetlenia i monitoringu.

Zadanie zrealizowano w terminie od 17.08.2023 r. do 15.11.2023 r.

Całkowity koszt zadania (roboty budowlane wraz z nadzorami) to: 349.905,00 zł (budżet Miasta).

Renowacja budynku I Liceum Ogólnokształcącego im. Adama Asnyka przy ul. Grodzkiej 1 w Kaliszu.

Zakres rzeczowy całego projektu obejmuje w szczególności roboty:

- a) Wykonanie Izolacji i wzmocnienie ścian fundamentowych;
- b) Wykonanie kanalizacji deszczowej;
- c) Wymiana stolarki okiennej i drzwiowej;
- d) Wykonanie schodów terenowych;
- e) Wykonanie nowej elewacji;
- f) Rozbiórka schodów zewnętrznych i murku oporowego;
- g) Zagospodarowanie dziedzińca (w tym wymiana nawierzchni, wykonanie nowego oświetlenia, wykonanie nowych nasadzeń roślinności, wykonanie elementów małej architektury);
- h) Odnowienie ogrodzenia;

Koszt dokumentacji projektowej: 120.540,00 zł brutto (wkład własny)

Szacowany koszt robót budowlanych: 3.430.582,02 zł brutto

Szacowany koszt inspektorów nadzoru inwestorskiego: 70.000,00 zł brutto

W ramach zaplanowanych robót na rok 2025 i 2026, biorąc pod uwagę kwotę jaka Miasto Kalisz ma zabezpieczoną na ww. roboty tj. 1.601.000,00 zł brutto, zostaną wykonane poniższe prace:

- 1) Izolacja przeciwwilgociowa zewnętrzna ścian fundamentowych;
- 2) Wykonanie kanalizacji deszczowej;
- 3) Montaż stolarki okiennej (1 szt.);
- 4) Wymiana drzwi zewnętrznych (2 szt.);
- 5) Wykonanie schodów terenowych;
- 6) Wykonanie nowej elewacji;
- 7) Rozbiórka schodów zewnętrznych i murku oporowego
- 8) Zagospodarowanie dziedzińca (w tym wymiana nawierzchni, wykonanie nowego oświetlenia, wykonanie nowych nasadzeń roślinności, wykonanie elementów małej architektury);
- 9) Odnowienie ogrodzenia.

Planowany termin ogłoszenia postępowania przetargowego na roboty budowlane: marzec 2025 r.

Planowany termin rozpoczęcia robót budowlanych: maj – czerwiec 2025 r.

Planowany termin zakończenia robót budowlanych: sierpień– wrzesień 2026 r.

Przedmiot zamówienia objęty jest dofinansowaniem w ramach „Rządowego Programu Odbudowy Zabytków”.

Dofinansowanie w wysokości 1.500.000,00 zł brutto, wkład własny 101.000,00 zł brutto (6,73%).

W tym:

- w roku 2025 r. : 831.000,00 zł brutto (dofinansowanie 750.000,00 brutto).

- w roku 2026 r. : 770.000,00 zł brutto (dofinansowanie 750.000,00 zł brutto).

Zadanie 1.3.2. Wykonanie ekspertyzy stanu technicznego murów i pomieszczeń piwnicznych oraz opracowanie projektu prac zabezpieczających budynek przed napływem wód gruntowych i opadowych w budynku III Liceum Ogólnokształcącego im. M. Kopernika w Kaliszu.

WE, WRM

Na podstawie ekspertyzy stanu technicznego murów i pomieszczeń piwnicznych budynku III Liceum Ogólnokształcącego im. M. Kopernika w Kaliszu oraz opracowania projektu prac zabezpieczających budynek przed napływem wód gruntowych i opadowych z dnia 28.12.2021 r., oraz kontroli WKZ z dnia 4.10.2022 roku, organ ten wydał nakaz nr 2/2023 z dnia 20.02.2023 r. zobowiązujący Miasto Kalisz do wykonania zaleceń zawartych w ww. ekspertyzie technicznej do dnia 30.06.2024 roku.

Brak środków w budżecie Miasta, w związku z czym nie ma planowanego terminu rozpoczęcia robót budowlanych.

Zadanie 1.4. Prowadzenie prac remontowo-konserwatorskich budynków zabytkowych stanowiących własność Miasta Kalisza, w których siedziby mają samorządowe instytucje kultury.

WRM

Zadanie 1.4.1. Modernizacja elewacji budynku Biblioteki Głównej, ul. Legionów 66.

MBP, WRM

Miejska Biblioteka Publiczna im. A. Asnyka od kilku lat składa wnioski inwestycyjne do budżetu Miasta na przeprowadzenie, zgodnie z zaleceniami Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków, remontu elewacji zabytkowego budynku Biblioteki Głównej przy ul. Legionów 66 w Kaliszu. Ze względu na brak możliwości zabezpieczenia środków finansowych przez Miasto Kalisz (organizatora MBP im. A. Asnyka), nie uwzględniono tego zadania, ujętego we wnioskach inwestycyjnych składanych do Wydziału Rozbudowy Miasta przez MBP im. A. Asnyka w latach 2023–2024.

Informacja dodatkowa: w roku 2024 w budynku Biblioteki Głównej przy ul. Legionów 66 pomalowano klatkę schodową; koszt 9.822,32 zł – środki pochodziły z dotacji Organizatora.

Zadanie 1.4.2. Wymiana stolarki okiennej i drzwiowej w budynku Biblioteki Głównej, ul. Legionów 66.

MBP

Miejska Biblioteka Publiczna im. A. Asnyka podjęła starania o pozyskanie środków finansowych z budżetu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego na 2024 rok. Do 30.10.2023 roku złożyła wniosek do MKiDN – w ramach Programu Ochrona Zabytków o dofinansowanie kosztów wymiany stolarki okiennej w zabytkowym budynku Biblioteki Głównej przy ul. Legionów 66. Niestety wniosek nie został pozytywnie rozpatrzony przez Ministra i nie uzyskał dofinansowania w 2024 roku.

Zadanie 1.4.3. Wymiana wykładziny w pomieszczeniach magazynowych Biblioteki Głównej, ul. Legionów 66.

MBP, WRM

Miejska Biblioteka Publiczna im. A. Asnyka w 2023 składała wniosek do budżetu Miasta o środki finansowe na wymianę wykładziny w pomieszczeniach magazynowych Biblioteki Głównej, ul. Legionów 66.

Ze względu na brak możliwości zabezpieczenia środków finansowych przez Miasto Kalisz (organizatora MBP im. A. Asnyka), nie uwzględniono tego zadania.

Zadanie 1.4.4. Wymiana oświetlenia żarowego energochłonnego na energooszczędne w pomieszczeniach na parterze oraz I piętrze Biblioteki Głównej, ul. Legionów 66.

MBP, WRM

W 2023 roku wymieniono oświetlenie żarowe energochłonne na energooszczędne w pomieszczeniach na parterze oraz I piętrze Biblioteki Głównej, ul. Legionów 66.

Koszt zadania wyniósł 5.700,00 zł, sfinansowano w całości ze środków MBP pochodzących z dotacji Miasta na rok 2023.

Zadanie 1.4.5. Modernizacja elewacji budynku administracji Miejskiej Biblioteki Publicznej im. A. Asnyka przy ul. Łaziennej 6.

MBP, WRM

Miejska Biblioteka Publiczna im. A. Asnyka w 2023 roku złożyła wniosek do budżetu Miasta o środki finansowe na modernizację elewacji budynku administracji Miejskiej Biblioteki Publicznej im. A. Asnyka przy ul. Łaziennej 6. Ze względu na brak możliwości zabezpieczenia środków finansowych przez Miasto Kalisz (organizatora MBP im. A. Asnyka), nie uwzględniono tego zadania.

Zadanie 1.4.6. Remont dachu budynku administracji Miejskiej Biblioteki Publicznej im. A. Asnyka przy ul. Łaziennej 6 (wymiana pokrycia i części deskowania).

MBP, WRM

Zadanie zrealizowano w poprzednim okresie sprawozdawczym.

Zadanie 1.4.7. Pozyskanie przestrzeni wystawienniczej w ramach drugiej siedziby Galerii Sztuki im. Jana Tarasina – remont sali i dostosowanie do działań statutowych: wystawienniczych i edukacyjnych .

GST, WRM

Miasto Kalisz pozyskało w formie darowizny od Samorządu Województwa Wielkopolskiego pomieszczenia przy ul. Kolegialnej 4 w Kaliszu, które były wykorzystywane przez Centrum Rysunku i Grafiki im. Tadeusza Kulisiewicza. Pomieszczenia zgodnie z realizacją celu publicznego będą funkcjonowały jako przestrzeń wystawiennicza, nad którą pieczę pełnić będzie Galeria Sztuki im. Jana Tarasina.

Dotychczas pomieszczenia były wykorzystywane przez Muzeum Okręgowe Ziemi Kaliskiej na realizację zadań statutowych. Łączna powierzchnia pomieszczeń to niespełna 360 m², a przypisane były do Centrum Rysunku i Grafiki im. Tadeusza Kulisiewicza.

Umowa darowizny została zawarta 30 października 2023 roku w Kaliszu. Przekazanie udziałów podpisali reprezentujący Samorząd Województwa Wielkopolskiego Wicemarszałek Województwa Wielkopolskiego Krzysztof Grabowski oraz Prezydent Miasta Kalisza Krystian Kinastowski.

W dniu 23.01.2024 Miasto podpisano umowę z projektantem na wykonanie dokumentacji projektowej dla zadania pn. : „Modernizacja pomieszczeń Galerii Tarasina przy ul. Kolegialnej 4 – Tarasin 2”.

W skład dokumentacji wchodzi:

- 1) uzyskanie w imieniu Zamawiającego niezbędnych pozwoleń, uzgodnień, opinii;
- 2) uzyskanie niezbędnej mapy – jeżeli jest wymagane;
- 3) wykonanie projektów budowlanych w 4 egz. na piśmie + wersja elektroniczna ;
- 4) wykonanie projektów wykonawczych w 3 egz. na piśmie + wersja elektroniczna ;
- 5) wykonanie projektów usunięcia ewentualnych kolizji;
- 6) opracowanie specyfikacji technicznej wykonania i odbioru robót (STWiOR) w 2 egz. na piśmie + wersja elektroniczna ;
- 7) opracowanie przedmiaru robót wraz z zestawieniem materiałów, sprzętu i robocizny oraz tabelą elementów skalonych w 2 egz. na piśmie + wersja elektroniczna ;
- 8) opracowanie kosztorysu inwestorskiego szczegółowego wraz z zestawieniem materiałów, sprzętu i robocizny oraz tabelą elementów skalonych (w 2 egz. na piśmie + wersja elektroniczna w formacie pliku „.pdf” i „.ath”).

W ramach tego zadania wykonywana będzie także ekspertyza techniczna posadzki w lokalu Galerii Tarasina – Tarasin 2, umowa z firmą wykonującą ekspertyzę została podpisana w dniu 23.01.2024.

W skład ekspertyzy technicznej wchodzi:

- 1) przeprowadzenie wizji lokalnej w terenie;
- 2) inwentaryzacja pomieszczeń;
- 3) inwentaryzacja spękań i osiadań posadzki;
- 4) badania geologiczne gruntu;
- 5) opracowanie sposobu naprawy spękań i osiadań zgodny z warunkami technicznymi;
- 6) opracowanie ekspertyzy technicznej (dalej „ekspertyza”) określającej stan techniczny posadzki w lokalu Galerii Tarasina przy ul. Kolegialnej 4 (w 3 egz. na piśmie + wersja elektroniczna w formacie pliku „pdf” i „doc”);
- 7) pełnienie nadzoru autorskiego nad wykonaniem robót budowlanych w ramach wynagrodzenia za wykonanie przedmiotu umowy.

Łączny koszt dokumentacji projektowej i ekspertyzy technicznej to 119.310,00 zł.

Dokumentacja projektowa obejmuje:

- 1) roboty rozbiórkowe i demontażowe,
  - 2) odtworzenie posadzki parteru w formie stropu,
  - 3) wykonanie nowych ścianek działowych kondygnacji parteru,
  - 4) wykonanie sufitu podwieszanego,
  - 5) wykonanie ścianek systemowych,
  - 6) wykonanie ogrodu wertykalnego,
  - 7) demontaż i montaż stolarki,
  - 8) wykonanie tynków wewnętrznych,
  - 9) wykonanie nowego podłoża i posadzki,
  - 10) roboty malarskie, płytkarskie,
  - 11) roboty wykończeniowe,
  - 12) wykonanie nowych instalacji wod-kan i c.o.,
  - 13) wyposażenie toalet(biały montaż), armatura,
  - 14) wykonanie nowych instalacji elektrycznych,
- A także zakup i montaż wyposażenia służącego prowadzeniu działalności kulturalnej i wystawienniczej. Koszt wykonania robót budowlanych wraz z wyposażeniem to: 2.343.119,45 zł.

Miasto Kalisz podpisało umowę partnerską z Powiatem Kaliskim na rzecz realizacji zadania w ramach projektu partnerskiego pn. „Nasze dziedzictwo – od Jezuitów do św. Józefa”, zgłoszono do dofinansowania w ramach naboru nr FEWP.07.03-IZ.00-001/24 do Programu Fundusze Europejskie dla Wielkopolski 2021-2027.

Zadanie 1.4.8. Remont zabytkowej wieży ciśnień – siedziby OKP „Wieża Ciśnień” im. B. Jareckiego przy ul. Górnośląskiej 66a, polegający na wymianie istniejącego pokrycia dachowego z obróbkami blacharskimi, remoncie wieńczącej kopułę latarni i jej stolarki okiennej oraz wymianie systemu odprowadzania wód opadowych.

OKP

Zadanie nie zostało wykonane z powodu braku środków finansowych zarówno w budżecie jednostki, jak i Miasta Kalisza. W 2024 roku złożony został kolejny wniosek inwestycyjny do Urzędu Miasta Kalisza.

Wystosowano wniosek do Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków o przedłużenie terminu realizacji nakazu wykonania remontu dachu wieży. 11.09.2024 roku Kierownik Delegatury w Kaliszu

Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Poznaniu odmówił zmiany decyzji w zakresie przedłużenia terminu na prace budowlane.

Zadanie 1.5. Prace remontowo-konserwatorskie oraz bieżące utrzymanie budynków objętych wpisem do rejestru zabytków Ratusza oraz Villi Calisia, stanowiących siedziby Urzędu Miasta Kalisza.

WAG

W gmachu ratusza w 2023 roku zostały wykonane drobne prace remontowo-malarskie wewnątrz pokoi ratusza na kwotę 28.513,61 zł (budżet Miasta).

W 2024 roku zostały wykonane:

- a) prace remontowo-malarskie wewnątrz pokoi w budynku Villa Calisia – 88.166,24 zł (budżet Miasta);
- b) budowa kotłowni gazowej wraz z przyłączem gazu do budynku Villa Calisia – 271.124,52 zł (budżet Miasta – zadanie inwestycyjne);
- c) drobne prace remontowo-malarskie wewnątrz pokoi i naprawczo-malarskie elewacji wejścia głównego budynku Ratusza o charakterze „odświeżeniowym” – 16.346,10 zł (budżet Miasta).

Zadanie 2. Rewitalizacja centrum miasta Kalisza – Poprawa stanu układu komunikacyjnego w zakresie przebudowy Głównego Rynku, Nowego Rynku oraz ulicy Kanonickiej (nawierzchnie wraz z infrastrukturą towarzyszącą, małą architekturą, zielenią miejską i miejscami postojowymi).

WRM

Zadanie 2.1. Realizacja projektu przebudowy Głównego Rynku i ul. Kanonickiej.

WRM

1) W zakresie przebudowy Głównego Rynku wykonano:

- przebudowę i budowę infrastruktury podziemnej (przyłącza wody, kanalizacji i przyłącza elektryczne wraz z instalacją oświetlenia ulicznego);
- b) budowę podziemnego zbiornika retencyjnego;
- c) przebudowę nawierzchni wraz z wykonaniem tablic informacyjnych w nawierzchni (w całym obszarze opracowania stosować granit szary, umieszczona w przestrzeni głównej posadzki Rynku kostka 14/14/8 cm (łupana z każdej strony), w całym obszarze opracowania fugi cementowe), monet pamiątkowych, wymiana krat (na żeliwne) w studniach doświetlających piwnice;
- d) przebudowę oświetlenia ulicznego;
- e) przebudowę i budowę iluminacji budynku Ratusza;
- f) budowę instalacji nawadniania zieleni;
- g) budowę podziemnego pomieszczenia zabytkowej rzępi;
- h) montaż małej architektury (m.in. ławki, kosze, słupy ogłoszeniowe, tablice informacyjne, stojaki na rowery, demontaż i ponowny montaż zabytkowej pompy, siedzisko nad rzępią, maszty, tryskacze);
- i) przesadzenie istniejących drzew w miejsce wskazane przez Zamawiającego – Park Miejski,
- j) wykonanie nasadzeń zieleni wysokiej i niskiej;
- k) wykonanie pawilonów kwiatowych;
- l) wykonanie jednego pawilonu gastronomicznego.

2) W zakresie przebudowy ul. Kanonickiej wykonano:

- a) przebudowę i budowę infrastruktury podziemnej (m.in. kanalizacji i przyłącza elektryczne wraz z instalacją oświetlenia ulicznego);
- b) przebudowę nawierzchni wraz wymianą krat (na żeliwne) w studniach doświetlających piwnice

oraz wyznaczeniem miejsc parkingowych;
c) przebudowę oświetlenia ulicznego (dwa słupy na Plantach pozostawić – do wymiany tylko oprawy);
d) montaż małej architektury;
e) wykonanie nasadzeń zieleni.

Zadanie zakończono w 2024 roku.

Całkowity koszt zadania: 24.561.159,31 zł (budżet Miasta)

Zadanie 2.2. Opracowanie projektu przebudowy Nowego Rynku.

Projekt przebudowy Nowego Rynku znajduje się w trakcie opracowania.

Koszt projektu: umowa podpisana na kwotę 452.640,00 zł (budżet Miasta)

Zadanie 2.3. Realizacja projektu przebudowy Nowego Rynku.

WRM

Zadanie 3. Program dotacji z budżetu Kalisza dla uprawnionych podmiotów, które prowadzą prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków lub ujętych w gminnej ewidencji zabytków miasta, na zasadach określonych w uchwale Rady Miasta Kalisza.

WKST

Opieka nad dziedzictwem kulturowym jest zadaniem własnym samorządu. Rada Miasta Kalisza uchwałą Nr XXV/395/2020 z dnia 25 czerwca 2020 roku określiła zasady udzielania dotacji z budżetu Kalisza na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków lub znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków położonych na terenie miasta Kalisza, niestanowiących jego wyłącznej własności. (Dz. Urz. Woj. Wlkp. z 2020 r., poz. 5614).

W budżecie Kalisza na 2023 rok na dotacje celowe zaplanowane były środki finansowe w kwocie 500.000,00 zł.

Na podstawie Uchwały Nr XLI/873/2023 z dnia 23 lutego 2023 roku Rada Miasta Kalisza udzieliła w 2023 roku dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane dla obiektów zabytkowych wpisanych do rejestru zabytków lub ujętych w gminnej ewidencji zabytków, następującym wnioskodawcom:

1. Klasztorowi OO. Franciszkanów, ul. Sukiennicza 7 w Kaliszu – na prace konserwatorskie przy ołtarzu bocznym św. Franciszka w kościele św. Stanisława BM w Kaliszu – III etap – w wysokości 60.000,00 zł;
2. Parafii Ewangelicko-Augsburskiej, ul. Niecała 10, w Kaliszu – na prowadzenie robót budowlanych muru cmentarza ewangelicko-augsburskiego w Kaliszu, polegających na remoncie fragmentu północnego muru ogrodzeniowego od strony wewnętrznej – I etap – w wysokości 70.000,00 zł;

3. Parafii Prawosławnej pw. św. Apostołów Piotra i Pawła, ul. Niecała 1 w Kaliszu – na kontynuację ratowniczych prac przy malowidłach ściennych (1930 r.) w cerkwi prawosławnej pw. św. App. Piotra i Pawła w Kaliszu – etap VI – restauracja przedstawienia ewangelistów św. Marka i św. Łukasza oraz ściany nawy przy prezbiterium – w wysokości 90.000,00 zł;
4. Rzymskokatolickiej Parafii Ordynariatu Polowego pw. św. Wojciecha i św. Stanisława w Kaliszu, ul. Kolegialna 2 – na konserwację ławek w kościele pojezuickim św. Wojciecha i św. Stanisława – III etap – w wysokości 60.000,00 zł;
5. Parafii Katedralnej pw. św. Mikołaja ul. Kanonicka 5 w Kaliszu – na prace konserwatorsko-remontowe kaplicy grobowej rodziny Heinsów na cmentarzu rzymskokatolickim przy ul. Górnośląskiej w Kaliszu – etap II – prace remontowe dachu kaplicy – w wysokości 41.000,00 zł;
6. Parafii Katedralnej pw. św. Mikołaja ul. Kanonicka 5 w Kaliszu – na prace konserwatorsko-remontowe kaplicy grobowej rodziny Prusinowskich na cmentarzu rzymskokatolickim przy ul. Górnośląskiej w Kaliszu – etap II – korpus kaplicy z piaskowca (elewacja frontowa z żeliwnymi drzwiami i okienkami) w wysokości 42.000,00 zł;
7. Parafii Katedralnej pw. św. Mikołaja ul. Kanonicka 5 w Kaliszu – na prace konserwatorskie i remontowe muru obronnego przy ul. Parczewskiego w otoczeniu kościoła św. Mikołaja (pomiędzy ul. Kanonicką i Szklarską) – część muru z licem z cegły gotyckiej od strony ul. Szklarskiej: strona zewnętrzna i wewnętrzna – w wysokości 87.000,00 zł;
8. Prowincji Wielkopolsko-Mazowieckiej Towarzystwa Jezusowego w Warszawie, ul. Narbutta 21 – na wymianę pokrycia dachu nad prezbiterium kościoła OO. Bernardynów pw. Nawiedzenia NMP (ob. OO. Jezuitów) oraz budynków klasztornych OO. Bernardynów (ob. OO. Jezuitów) – oprócz dachu nawy kościelnej z przyległym do niej krużgankiem oraz Domu Formacji z łącznikiem, położonych w Kaliszu przy ul. Stawiszyńskiej 2 – w wysokości 50.000,00 zł.

Rada Miasta Kalisza na podstawie uchwały Nr LXXIII/1057/2024 z dnia 29 lutego 2024 roku w sprawie udzielenia w 2024 roku dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane dla obiektów zabytkowych wpisanych do rejestru zabytków lub ujętych w gminnej ewidencji zabytków, następującym podmiotom:

1. Prowincji Wielkopolsko-Mazowieckiej Towarzystwa Jezusowego w Warszawie, ul. Narbutta 21 – na wymianę pokrycia dachu nad prezbiterium kościoła pobernardyńskiego pw. Nawiedzenia NMP (obecnie OO. Jezuitów) oraz budynków klasztornych pobernardyńskich (obecnie OO. Jezuitów) w Kaliszu, ul. Stawiszyńska 2 (oprócz dachu nawy kościelnej z przyległym do niej krużgankiem oraz Domu Formacji z łącznikiem) – II etap – wymiana pokrycia dachowego nad budynkami klasztornymi połąć dachowa północna – w wysokości 45.000,00 zł;
2. Parafii Rzymskokatolickiej św. Gotarda w Kaliszu, ul. Kordeckiego 3 – na zaimpregnowanie gontowego pokrycia dachowego kościoła filialnego pw. św. Wojciecha na Zawodziu w Kaliszu, przy ul. Bolesława Pobożnego 103 – w wysokości 15.000,00 zł ;
3. Klasztorowi OO. Franciszkanów w Kaliszu, ul. Sukiennicza 7 – na prace konserwatorskie przy ołtarzu bocznym św. Franciszka w kościele św. Stanisława BM w Kaliszu – IV etap – w wysokości 50.000,00 zł;
4. Parafii Ewangelicko-Augsburskiej w Kaliszu, ul. Niecała 10 – na prowadzenie robót budowlanych muru cmentarza ewangelicko-augsburskiego w Kaliszu, polegających na remoncie fragmentu północnego muru ogrodzeniowego od strony wewnętrznej – II etap – w wysokości 80.000,00 zł;

5. Parafii Rzymskokatolickiej Miłosierdzia Bożego w Kaliszu, ul. Asnyka 54-56 – na sporządzenie ekspertyzy stanu technicznego i estetycznego budynku zabytkowego kościoła pw. Miłosierdzia Bożego, położonego przy ul. A. Asnyka 54-56 w Kaliszu dla potrzeb sporządzenia i opracowania projektu architektonicznego oraz projektu technicznego – w wysokości 30.000,00 zł;
6. Robertowi Mocnemu – na prace remontowe zabytkowego budynku mieszkalnego przy ul. Łódzkiej 92 w Kaliszu – I etap – w wysokości 30.000,00 zł;
7. Marlenie Nowickiej – na remont elewacji budynku położonego w Kaliszu przy ul. Poznańskiej 37 – w wysokości 40.000,00 zł;
8. Parafii Katedralnej pw. św. Mikołaja w Kaliszu, ul. Kanonicka 5 – na prace konserwatorsko-remontowe kaplicy grobowej rodziny Heinsów na cmentarzu rzymskokatolickim przy ul. Górnośląskiej w Kaliszu – III etap – ściany wewnętrzne kaplicy oraz cokół pod figurą Matki Bożej) – w wysokości 40.000,00 zł ;
9. Parafii Katedralnej pw. św. Mikołaja w Kaliszu, ul. Kanonicka 5 – na prace konserwatorsko-remontowe kaplicy grobowej rodziny Prusinowskich na cmentarzu rzymskokatolickim przy ul. Górnośląskiej w Kaliszu – III etap – korpus kaplicy z piaskowca ściany zewnętrzne (bez ściany frontowej) – w wysokości 40.000,00 zł;
10. Parafii Katedralnej pw. św. Mikołaja w Kaliszu, ul. Kanonicka 5 – na prace konserwatorskie i restauratorskie muru obronnego przy ul. Parczewskiego w otoczeniu kościoła św. Mikołaja (pomiędzy ul. Kanonicką i Szklarską) – część muru z licem z cegły gotyckiej od strony ulicy Szklarskiej; strona zewnętrzna i wewnętrzna – II etap – w wysokości 65. 000,00 zł ;
11. Rzymskokatolickiej Parafii Ordynariatu Polowego pw. św. Wojciecha i św. Stanisława w Kaliszu, ul. Kolegialna 2 – na konserwację ławek– IV etap – w wysokości 25.000,00 zł;
12. Parafii Prawosławnej pw. św. Apostołów Piotra i Pawła w Kaliszu, ul. Niecała 1 – na kontynuację prac przy malowidłach ściennych (1930 r.) w cerkwi prawosławnej pw. św. App. Piotra i Pawła w Kaliszu – etap VII – prace konserwatorsko-zabezpieczające oraz restauratorskie trzech ścian nawy – w wysokości 60.000,00 zł;
13. Natalii i Piotrowi Pietrzykowski – na wykonanie pokrycia dachowego na budynku mieszkalnym w Kaliszu przy ul. Adama Asnyka 6 – w wysokości 30.000,00 zł .

Łączna kwota udzielonych w 2024 roku dotacji wyniosła 550.000,00 zł.

Zadanie 4. System dotacji dla właścicieli nieruchomości – Program dotacji dla właścicieli nieruchomości, którzy prowadzą remonty i modernizacje budynków położonych na obszarze Specjalnej Strefy Rewitalizacji na zasadach określonych w uchwale Rady Miasta Kalisza w sprawie ustanowienia Specjalnej Strefy Rewitalizacji.

WSR-BR

O dotację ubiegać się mogą właściciele lub użytkownicy wieczysti nieruchomości położonych na obszarze Specjalnej Strefy Rewitalizacji (obszar ograniczony: al. Wojska Polskiego, ul. Poznańską, ul. Harcerską, ul. Nowy Świat, ul. Szlak Bursztynowy, rzeką Prosną, Kanałem Bernardyńskim, ul. Ciepłą, ul. Winiarską, ul. Warszawską, ul. Gen .Wł. Sikorskiego).

Dotacje są udzielane na działania służące realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych opisanych w Gminnym Programie Rewitalizacji Miasta Kalisza. Maksymalna wysokość dotacji nie może przekroczyć 50% nakładów koniecznych na wykonanie robót lub prac. Na dotacje w okresie sprawozdawczym

corocznie planowano w budżecie Kalisza 1.000.000,00 zł.

Nabór wniosków ogłaszany jest na podstawie uchwały Nr LIII/719/2018 Rady Miasta Kalisza z dnia 24 maja 2018 r. w sprawie ustanowienia na obszarze rewitalizacji Miasta Kalisza Specjalnej Strefy Rewitalizacji (Dz. Urz. Woj. Wielkopolskiego z 2018 r. poz. 4418 z późn. zm.).

W 2023 roku udzielono 10 dotacji dla właścicieli i użytkowników wieczystych nieruchomości na łączną kwotę 862.214,01 (łączna kwota zrealizowanych robót lub prac to 2.438.951,40 zł). Poniżej przedstawiono szczegółowe zestawienie udzielonych dotacji wraz z zakresem prowadzonych robót lub prac.

1. Kamienica ul. Browarna 3 – projekt remontu elewacji frontowej, przyznana dotacja 2.400,00 zł dotację rozliczono w kwocie 2.400,00 zł, całkowity koszt wykonania dokumentacji projektowej 12.000,00 zł.
2. Kamienica ul. Pułaskiego 28 – remont elewacji oraz remont klatki schodowej – przyznana dotacja 195.605,55 zł, dotację rozliczono w kwocie 189.729,70 zł, całkowity koszt wykonania zadania 398.518,40 zł.
3. Kamienica ul. Zamkowa 17– remont klatki schodowej – przyznana dotacja 36.789,87 zł, dotację rozliczono w kwocie 36.789,87 zł, całkowity koszt wykonania zadania 77.559,54 zł.
4. Kamienica ul. Mariańska 3 / Kolegialna 3 – remont elewacji parteru budynku przy Mariańskiej 3, remont nawierzchni podwórza, remont klatki schodowej budynku przy Kolegialnej 3, przyznana dotacja 56.319,16 zł, dotację rozliczono w kwocie 54.819,05 zł, całkowity koszt wykonania zadania 131.096,07 zł;
5. Kamienica ul. Zamkowa 6 – remont klatki schodowej, wymiana stolarki okiennej na klatce schodowej – przyznana dotacja 8.209,97 zł, dotację rozliczono w kwocie 8.209,97 zł, całkowity koszt wykonania zadania 23.453,72 zł.
6. Kamienica Al. Wolności 6 – Ocieplenie elewacji budynku mieszkalnego wraz z kolorystyką oraz ocieplenie stropu bramy przejazdowej, wymiana drzwi wejściowych do klatki schodowej, kolorystyką oraz ocieplenie stropu bramy przejazdowej, wymiana drzwi wejściowych do klatki schodowej, przyznana dotacja 30.306,56 zł, dotację rozliczono w kwocie 30.306,56 zł, całkowity koszt wykonania zadania 191.465,31 zł.
7. Kamienica ul. Parczewskiego 9 – remont dachu – przyznana dotacja 145.827,09 zł, dotację rozliczono w kwocie 145.827,09 zł, całkowity koszt wykonania zadania 511.865,96 zł.
8. Kamienica ul. Babina 9 – remont dachu – przyznana dotacja 123.457,36 zł, dotację rozliczono w kwocie 121.053,93 zł, całkowity koszt wykonania zadania 268.470,96 zł.
9. Kamienica ul. Kolegialna 5 – remont elewacji frontowej – przyznana dotacja 63.298,45 zł, dotację rozliczono w kwocie 58.609,68 zł, całkowity koszt wykonania zadania 143.714,35 zł.
10. Kamienica pl. Świętego Józefa 12– remont dachu – przyznana dotacja 200.000,00 zł, dotację rozliczono w kwocie 200.000,00 zł, całkowity koszt wykonania zadania 680.007,09 zł.

W 2024 roku udzielono 10 dotacji dla właścicieli i użytkowników wieczystych nieruchomości na łączną kwotę 834.750,55 zł. (łączna kwota zrealizowanych robót lub prac to 2.248.540,60 zł.)¹.

---

¹ W przypadku dwóch dotacji Beneficjenci ze względu na niewykorzystanie dotacji w terminie umownym zostali wezwani do jej zwrotu. Obie sprawy są w toku.

1. Budynek mieszkalny przy ul. Chopina 1 - remont dachu, remont z ociepleniem elewacji od strony podwórza, remont elewacji frontowej - przyznana dotacja 180.000,00 zł, dotację rozliczono w kwocie 179.816,24 zł, całkowity koszt wykonania zadania - 411.102,51 zł.
2. Kamienica przy ul. Pułaskiego 28 - remont elewacji szczytowych od ul. Pułaskiego 26 i od. ul. Pułaskiego 30 wraz z dociepleniem, wymiana pokrycia dachu z termoizolacją oraz wykonanie obróbek blacharskich - przyznana dotacja 29.380,87zł (dotację rozliczono w kwocie 29.380,87 zł), całkowity koszt wykonania zadania 210.284,09 zł.
3. Kamienica przy ul. Parczewskiego 9 - remont i kolorystyka elewacji budynku mieszkalnego wielorodzinnego z pomieszczeniami handlowo - usługowymi na parterze - przyznana dotacja 180.000,00zł (dotację rozliczono w kwocie 178.030,48 zł) , całkowity koszt wykonania zadania 412.669,75 zł.
4. Kamienica przy ul. Piskorzewskiej 5 - remont dachu - przyznana dotacja 80.000,00 zł (dotację rozliczono w kwocie 0,00 zł; wypłacono: 62.895,94 zł) , całkowity koszt wykonania zadania 205.786,29 zł.
5. Kamienica przy ul. Kazimierzowskiej 8 - remont dachu - przyznana dotacja 61.000,00 zł (dotację rozliczono w kwocie 61.000,00 zł), całkowity koszt wykonania zadania 165.543,7 zł.
6. Kamienica przy ul. Zamkowej 2 - odnowienie elewacji frontowej oraz 3 płyt balkonowych wraz z kolorystyką - przyznana dotacja 19.833,12 zł (dotację rozliczono w kwocie 17.176,07 zł), całkowity koszt wykonania zadania 79.091,81 zł.
7. Kamienica przy ul. Browarnej 4- remont i kolorystyka elewacji frontowej - przyznana dotacja 19.833,12 zł (dotację rozliczono w kwocie 17.176,07 zł), całkowity koszt wykonania zadania 79.091,81 zł.
8. Ogrodzenie przy ul. Kanonickiej 5 -remont ogrodzenia otaczającego teren przy Katedrze św. Mikołaja w Kaliszu - II etap (8 przęseł ogrodzenia w ciągu ul. Grodzkiej) przyznana dotacja 143.834,35 zł (dotację rozliczono w kwocie 143.834,35 zł), całkowity koszt wykonania zadania 287.679,64 zł.
9. Kamienica przy ul. Garbarskiej 2A -remont dachu, malowanie elewacji frontowej i od podwórza, wymiana okien na II kondygnacji i od podwórza, przyznana dotacja 68.948,98 zł (dotację rozliczono w kwocie 56.766,76 zł), całkowity koszt wykonania zadania 125.135,99 zł.
10. Kamienica przy ul. Śródmiejskiej 23A- remont dachu - przyznana dotacja 89.252,08 zł (dotację rozliczono w kwocie 0,00 zł wypłacono: 85.246,26 zł), całkowity koszt wykonania zadania 254.461,12 zł.

Zadanie 5. Stała pielęgnacja zespołów zabytkowej zieleni, będących własnością miasta Kalisza;

- a. Park Miejski
- b. Park podworski w Szczypiornie
- c. Planty

WGOŚ

Pielęgnacja zespołów zabytkowej zieleni obejmuje bieżące utrzymanie czystości, wykonywanie zabiegów pielęgnacyjnych zieleni (w tym: koszenie, wiosenne i jesienne wygrabianie liści, przycinanie krzewów, bylin, odchwaszczanie, podlewanie roślin nowo posadzonych itp.).

W 2023 roku;

- a. na pielęgnację Parku Miejskiego poniesione zostały koszty w wysokości 383.826,84 zł brutto (środki

z budżetu Miasta);

b. na pielęgnację Parku podworskiego w Szczypiornie poniesione zostały koszty w wysokości 27.373,68 zł brutto (środki z budżetu Miasta);

c. na pielęgnację Plant poniesione zostały koszty w wysokości 199.637,24 zł brutto (środki z budżetu Miasta).

W 2024 roku:

a) Park Miejski – koszty poniesione w 2024 roku – 428.922,86 zł brutto (środki pochodzące z budżetu Miasta).

b) Park podworski w Szczypiornie – koszty poniesione w 2024 roku – 82.411,56 zł brutto (środki pochodzące z budżetu Miasta).

c) Planty Miejskie – koszty poniesione w 2024 roku – 289.071,09 zł brutto (środki pochodzące z budżetu Miasta).

Aktem notarialnym z dnia 27.06.2022 roku Miasto Kalisz nabyło prawo własności zabudowanej nieruchomości położonej w Kaliszu przy ul. J. Tuwima 10, oznaczonej jako działka 7/19, 7/71 obręb 134 Majków, stanowiącej zabytkowy zespół dworsko – parkowy. Dworski park krajobrazowy, 43/Wlkp/A 05.01.2001

W okresie sprawozdawczym prace pielęgnacyjne wykonywane na terenie zabytkowego zespołu dworsko – pałacowego położonego w Kaliszu przy ul. Tuwima 10 obejmowały: bieżące utrzymanie czystości (zbieranie i wywóz odpadów), wykonywanie zabiegów pielęgnacyjnych zieleni (w tym: koszenie, wiosenne i jesienne wygrabianie liści, cięcie krzewów wraz z wywozem odciętych pędów, odchwaszczanie, obcinanie przekwitniętych kwiatostanów).

Koszty poniesione w roku 2023: 27.445,72 zł brutto (środki z budżetu Miasta)

Koszty poniesione w roku 2024: 43. 142,22 zł brutto (środki z budżetu Miasta)

6. Rewaloryzacja Plant Miejskich w ramach programu „Kurs na rewitalizację” – Poprawa stanu infrastruktury”.

WRM

Zadanie zrealizowane w poprzednim okresie sprawozdawczym.

Zadanie 7. Rewaloryzacja Parku Miejskiego – Odnowienie Parku Miejskiego.

WRM

W lipcu 2023 roku zakończony został I etap rewaloryzacji na obszarze Parku Miejskiego od ulicy Kazimierzowskiej i ulicy Łaziennej do budynku KTW. Zakres wykonanych robót obejmował:

- a) usunięcie starych nawierzchni, alejek parkowych, nawierzchni asfaltowych, rozebranie kostki kamiennej;
- b) wykonanie nowych alejek parkowych;
- c) remont istniejących schodów;
- d) wykonanie kablowej linii oświetlenia alejek parkowych wraz ze słupami i oprawami;
- e) montaż szaf oświetleniowych służących do zasilania projektowanych instalacji oświetleniowych;
- f) montaż kablowych linii zasilających projektowane instalacje oświetleniowe;
- g) montaż kablowych linii sterujących;

- h) montaż nowych latarni, montaż stylizowanych słupów stalowych, ocynkowanych, malowanych proszkowo;
- i) montaż projektorów służących do iluminacji;
- j) montaż ławek;
- k) montaż koszy;
- l) montaż elementów małej architektury tablic, stojaków na rowery;
- m) prace pielęgnacyjne istniejącej zieleni, niezbędne przesadzenia;
- n) wykonanie nasadzeń drzew i krzewów oraz wykonanie rabat kwiatowych oraz ich utrzymanie przez miesiąc od odbioru.

Koszt realizacji I etapu wyniósł: 3.173.618,11 zł. (źródło finansowania

Koszt całego projektu rewaloryzacji Parku Miejskiego: 28.954.906,52 zł netto.

Po wyłonieniu Wykonawcy robót budowlanych w wyniku przeprowadzonego postępowania o udzielenie zamówienia publicznego, w sierpniu 2024 r. zawarto umowę na realizację kolejnego etapu (II-go) zadania pn. „Noce i Dnie – rewaloryzacja zabytkowego Parku Miejskiego w Kaliszu” obejmującego swym zakresem przebudowę i rozbudowę istniejącego placu zabaw.

Zakres robót obejmował m.in.:

- a) demontaż istniejących ławek i koszy na śmieci,
- b) demontaż istniejącego ogrodzenia placu zabaw,
- c) demontaż istniejących urządzeń placu zabaw,
- d) zabezpieczenie na czas prowadzenia robót budowlanych istniejących drzew i krzewów, oznakowanie i zabezpieczenie terenu robót,
- e) usunięcie istniejącej nawierzchni bezpiecznej z piasku wraz jego utylizacją, wykonanie i posadowienie fundamentów urządzeń zabawowych i elementów małej architektury,
- f) wykorytowanie pod nawierzchnię bezpieczną,
- g) ułożenie geowłókniny oraz montaż obrzeży gumowych,
- h) wykonanie nawierzchni bezpiecznej z piasku amortyzującej upadek grubości 30 cm,
- i) dostawę i montaż urządzeń zabawowych oraz obiektów małej architektury (ławki, kosz na śmieci, tablice z regulaminem, stojak na rowery),
- j) wykonanie dojścia do placu zabaw od alejki parkowej z nawierzchni mineralnej wodoprzepuszczalnej,
- k) prace porządkowe po przeprowadzonych robotach budowlanych, w tym uzupełnienie nawierzchni trawiastych po usuniętej nawierzchni bezpiecznej istniejącego placu zabaw.

Koszt całkowity realizacji II-go etapu rewaloryzacji Parku (przebudowa i rozbudowa placu zabaw) wyniósł 623.382,27 zł.

Szacunkowy koszt całej rewaloryzacji Parku Miejskiego (w tym I-go i II-go etapu) to ok. 37 mln zł netto.

Zadanie pn. „Nasadzenia roślin wieloletnich, drzew i krzewów w Parku Miejskim uzyskało w 2024 roku dofinansowanie z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Poznaniu.

Polegało ono na:

1. Nasadzeniu roślin wieloletnich, drzew i krzewów w Parku Miejskim w Kaliszu:

- 1) przygotowaniu gruntu pod nasadzenia roślin wieloletnich (5636 szt.), drzew (3 szt.) i krzewów (8 szt.);
- 2) zakupie i nasadzeniu roślin wieloletnich:
  - funkia ogrodowa 'Invincible' – 1138 szt.,
  - funkia ogrodowa 'Ginko Craig' – 1334 szt.,
  - funkia ogrodowa 'Big Daddy' – 810 szt.,
  - podagrycznik pospolity 'Variegatum' – 412 szt.,
  - kosaciec żółty – 347 szt.,
  - kosaciec żółty 'Variegata' – 347szt.,
  - tawułka Arendsa – 1248szt.
- 3) zakupie i nasadzeniu:
  - drzew – klon pospolity – 3 szt.;
  - krzewów – hortensja bukietowa – 8 szt.;
- 4) zakupie i nasadzeniu roślin okrywowych – runianka japońska – 1400 szt.;
- 5) pracach pielęgnacyjnych: tworzeniu systemów nawadniających (worki do podlewania kropelkowego) wraz z pierwszym podlaniem drzew, krzewów oraz roślin wieloletnich (drzewa – 3 szt., krzewy – 8 szt., rośliny wieloletnie – 5636 szt.).

Zadanie 8. Zapewnienie właściwego utrzymania grobownictwa wojennego i miejsc pamięci narodowej, w szczególności prowadzenie prac remontowo-konserwatorskich przy historycznych nagrobkach i miejscach pamięci narodowej na kaliskich cmentarzach.

WGOŚ

Bieżące utrzymanie i pielęgnacja zieleni na cmentarzach wojennych i miejscach pamięci obejmuje w szczególności: koszenie terenów cmentarzy, wiosenne i jesienne grabienie liści, cięcia formujące krzewów, usuwanie zniczy i starych kwiatów, zamykanie alejek i wybranych terenów utwardzonych, odchwaszczanie.

Całkowity koszt zadania wyniósł w 2023 roku 67.431,41 zł brutto w tym:

- dotacja Wojewody Wielkopolskiego: 6.816,84 zł brutto
- środki z budżetu Miasta: 60.625,37 zł brutto.

Całkowity koszt zadania wraz z podaniem wszystkich źródeł finansowania:

Koszty poniesione w 2024 roku łącznie: 62.483,09 zł brutto w tym:

- dotacja Wojewody Wielkopolskiego – 7.237,85 zł brutto
- środki z budżetu Miasta Kalisza – 55.245,24 zł brutto.

Zadanie 8.1. Wykonanie alejki żwirowo – gruntowej na cmentarzu wojennym przy ulicy Żołnierskiej w Kaliszu na odcinku – 45 metrów.

WGOŚ

Zadanie nie zostało zrealizowane w okresie sprawozdawczym z uwagi na brak środków finansowych.

Zadanie 8.2. Prace remontowo – konserwatorskie przy historycznych nagrobkach na terenie cmentarza wojennego przy ulicy Żołnierskiej w Kaliszu.

WGOŚ

Zadanie zostało wykonane w poprzednim okresie sprawozdawczym.

Zadanie 8.3. Wymiana nagrobka – Mogiła kaliszan na cmentarzu tynieckim.

WGOŚ

Zadanie zostało wykonane w poprzednim okresie sprawozdawczym.

Zadanie 9. Współdziałanie z zarządcami zabytkowych kaliskich cmentarzy wyznaniowych, Wojewódzkim Urzędem Ochrony Zabytków, organizacjami pozarządowymi mające na celu powstrzymania procesu niszczenia zabytkowych nekropolii.

WKST

Kaliski samorząd systematycznie współpracuje z gospodarzami zabytkowych nekropolii wyznaniowych przy kaliskiej Rogatce oraz PTTK Oddział im. Stanisława Graeiego w Kaliszu, aby zachować materialne dziedzictwo kulturowe zgromadzone na ich terenie.

Zachęca zarządców cmentarzy wyznaniowych przy kaliskiej Rogatce do ubiegania się o dotacje z budżetu Kalisza na prowadzenie prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy grobowcach, kaplicach grobowych oraz parkanach z tablicami epitafijnymi tych trzech nekropolii.

Dzięki pomocy i instruktażowi Wydziału Kultury i Sztuki, Sportu i Turystyki w 2020 roku Parafia Katedralna pw. św. Mikołaja w Kaliszu, złożyła 4 wnioski o udzielenie dotacji na 2021 rok na prace remontowo-konserwatorskie przy 4 zabytkowych grobowcach i kaplicy grobowej zlokalizowanych na cmentarzu rzymskokatolickim przy ul. Górnośląskiej w Kaliszu. Wszystkie wnioski zostały pozytywnie rozpatrzone i Rada Miasta Kalisza udzieliła dotacji na:

- 1) prace remontowo-konserwatorskie przy grobowcu rodzinnym Alfonsa Parczewskiego w wysokości 38.500,00 zł;
- 2) prace konserwatorsko-remontowe przy kaplicy grobowej rodziny Żarnekich w wysokości 70.200,00 zł;
- 3) prace konserwatorskie i remontowe przy grobowcu rodzinnym Zygmunta Wyganowskiego w wysokości 51.000,00 zł;
- 4) prace remontowo-konserwatorskie przy grobowcu rodziny Polkowskich na cmentarzu rzymskokatolickim przy ul. Górnośląskiej w Kaliszu w wysokości 24.500,00 zł.

W 2021 roku Parafia Katedralna pw. św. Mikołaja w Kaliszu złożyła 2 wnioski o udzielenie dotacji na 2022 rok na prace remontowo-konserwatorskie przy 2 zabytkowych kaplicach grobowych z cmentarza rzymskokatolickiego przy ul. Górnośląskiej w Kaliszu. Wnioski zostały pozytywnie rozpatrzone i Rada Miasta Kalisza udzieliła dotacji na:

- 1) prace konserwatorsko-remontowe kaplicy grobowej rodziny Heinsów na cmentarzu rzymskokatolickim przy ul. Górnośląskiej w Kaliszu – etap I – prace remontowe dachu kaplicy w wysokości 65.000,00 zł,
- 2) prace konserwatorsko-remontowe kaplicy grobowej rodziny Prusinowskich – etap I remont dachu kaplicy w wysokości 35.600,00 zł.

Zadanie 10. Podjęcie działań zmierzających do zmiany sposobu użytkowania lub adaptacji nieużytkowanych obiektów zabytkowych będących własnością Miasta.

WRM

W okresie sprawozdawczym nie podejmowano działań prowadzących do zmiany sposobu użytkowania lub adaptacji nieużytkowanych obiektów zabytkowych będących własnością Miasta.

Kierunek 2. Wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami.

Zadanie 1. Stosowanie zwolnień od podatku od nieruchomości budynków i gruntów wpisanych indywidualnie do rejestru zabytków pod warunkiem ich utrzymania i konserwacji zgodnie z przepisami o ochronie zabytków, z wyjątkiem zajętych na prowadzenie działalności gospodarczej – zgodnie z art. 7 ust 1 pkt 6 ustawy z dnia 12 stycznia 1991 r. o podatkach i opłatach lokalnych (Dz. U. z 2019 r. poz. 1170 z późn. zm.).

WF

W latach 2023–2024 roku zrealizowano zwolnienie od podatku od nieruchomości budynków i gruntów wpisanych indywidualnie do rejestru zabytków zgodnie z art. 7 ust.1 pkt 6 ustawy z dnia 12 stycznia 1991 r. o podatkach i opłatach lokalnych (Dz. U. z 2023 r. poz. 70 z późn. zm.).

W okresie sprawozdawczym na podstawie tego przepisu zwolnienie obejmuje grunty i budynki wpisane indywidualnie do rejestru zabytków, pod warunkiem ich utrzymania i konserwacji, zgodnie z przepisami o ochronie zabytków, z wyjątkiem części zajętych na prowadzenie działalności gospodarczej. Zwolnieniem objęto 23 kamienice; w 2023 roku na łączną kwotę 25.034,39 zł oraz grunty na kwotę 594.75 zł, a w 2024 roku 24.452,65 zł oraz grunty na kwotę 594.75 zł.

Niżej wymienione kamienice wpisane do rejestru zabytków zwolnione są z podatku:

- aleja Wolności 16
- ul. Babina 1
- ul. Babina 2 – dwa obiekty
- ul. Babina 9

- ul. Babina 19
- ul. Główny Rynek 3
- ul. Główny Rynek 4
- ul. Kadecka 1
- ul. Kazimierza Pułaskiego 16
- ul. Kazimierza Pułaskiego 18
- ul. Tadeusza Kościuszki 9
- ul. Niecała 5
- ul. Niecała 8
- ul. Nowy Świat 8
- ul. Nowy Świat 10
- Plac Jana Kilińskiego 2

- ul. Śródmiejska 4
- ul. Śródmiejska 13
- ul. Śródmiejska 14
- ul. Śródmiejska 33
- ul. Świętego Stanisława 9
- ul. Zamkowa 13

Zwolnieniem od podatku od nieruchomości w ramach ww. ustawy, objęte zostały grunty wpisane indywidualnie do rejestru zabytków przy ul. Niecałej 5.

Zadanie 2. Stosowanie zwolnień od podatku od nieruchomości budynków wielorodzinnych stanowiących zabytkową substancję Miasta, w których dokonano remontu co najmniej jednej ściany zewnętrznej lub dachu pokrytego dachówką (w ramach uchwały nr XXXII/469/2020 Rady Miasta Kalisza z dnia 26 listopada 2020 r. w sprawie zwolnień od podatku od nieruchomości).

WF

Właściciele kamienic niewpisanych do rejestru zabytków, a stanowiących zabytkową substancję Miasta mieli możliwość skorzystania z ulgi w ramach uchwały Nr XLVI/628/2014 Rady Miejskiej Kalisza z dnia 23 kwietnia 2014 roku w sprawie zwolnień od podatku od nieruchomości oraz uchwały nr XXXII/469/2020 Rady Miasta Kalisza z dnia 26 listopada 2020 r. w sprawie zwolnień od podatku od nieruchomości.

Na mocy ww. uchwał zwalnia się od podatku od nieruchomości na okres pięciu lat budynki wielorodzinne, w których dokonano remontu co najmniej jednej ściany zewnętrznej lub dachu pokrywanego dachówką. Zwolnienie dotyczy również budynków, w których prowadzona jest działalność gospodarcza.

W 2023 r. zwolnieniem z ww. uchwał objęto właścicieli 16 kamienic na łączną kwotę 28.801,86 zł. W 2024 r. zwolnieniem z ww. uchwał objęto 15 kamienic na łączną kwotę 26.827,06 zł.

Nieruchomości zwolnione na podstawie uchwały NR XLVI/628/2014 Rady Miejskiej Kalisza z dnia 23 kwietnia 2014 roku w latach 2023-2024 to budynki mieszkalne przy ul. A. Parczewskiego 2-3, ul. Bankowej 5, ul. Śródmiejskiej 25.

W 2023 roku na podstawie uchwały Nr XXXII/469/2020 Rady Miasta Kalisza z dnia 26 listopada 2020 roku od podatku od nieruchomości zwolniono nieruchomości przy: ul. A. Parczewskiego 4, ul. Bankowej 3, ul. Bankowej 7, ul. Częstochowskiej 16, ul. Dobrzeckiej 49, ul. Kanonickiej 8, ul. Łaziennej 4, ul. 3 Maja 9, ul. 3 Maja 17, ul. Niecałej 2, ul. Śródmiejska 28, ul. Zamkowej 6, ul. Zamkowej 16.

W 2024 roku zaś na podstawie uchwały Nr XXXII/469/2020 Rady Miasta Kalisza zwolnieniem objęte były nieruchomości przy: ul. A. Parczewskiego 2-3, ul. A. Parczewskiego 4, ul. Bankowej 3, ul. Bankowej 5, ul. Bankowej 7, ul. Kanonickiej 8, ul. Łaziennej 4, ul. 3 Maja 17, ul. Niecałej 2, ul. Śródmiejskiej 28, ul. Zamkowej 6, ul. Zamkowej 16.

Zadanie 3. Aplikowanie o środki zewnętrzne służące realizacji projektów umożliwiających zachowanie zabytków stanowiących własność Miasta.

WSR

Wydział Strategii i Rozwoju (Biuro Pozyskiwania Funduszy) w 2023 r. złożył 13 wniosków o dofinansowanie zadań, których zakres dotyczył zabytków stanowiących własność Miasta:

- 1) „Nasadenia roślin w zabytkowym Parku Miejskim w Kaliszu”,
- 2) „Refundacja – Prace konserwatorskie i restauratorskie Sali Recepcyjnej w budynku Ratusza (1927r.) w Kaliszu”,
- 3) „Noce i Dnie – Rewaloryzacja zabytkowego Parku Miejskiego w Kaliszu – rekonstrukcja Domku Szwajcarskiego wraz zagospodarowaniem terenu przyległego”,
- 4) „Noce i Dnie – Rewaloryzacja zabytkowego Parku Miejskiego w Kaliszu – rekonstrukcja budynku oranżerii wraz zagospodarowaniem terenu przyległego”,
- 5) „Noce i Dnie – Rewaloryzacja zabytkowego Parku Miejskiego w Kaliszu – renowacja/przebudowa Domku Parkowego wraz zagospodarowaniem terenu przyległego”,
- 6) „Noce i Dnie – Rewaloryzacja zabytkowego Parku Miejskiego w Kaliszu – rewaloryzacja wybranej części obszaru Parku”,
- 7) „Mury średniowiecznego Kalisza – rewaloryzacja piastowskich fortyfikacji obronnych miasta lokacyjnego – relikty zamku kazimierzowskiego”,
- 1) „Renowacja budynku I Liceum Ogólnokształcącego im. Adama Asnyka przy ul. Grodzkiej 1 w Kaliszu”,
- 2) „Izolacja ścian piwnic i posadzek w III Liceum Ogólnokształcącym im. Mikołaja Kopernika w Kaliszu”,
- 3) „Renowacja budynku Ośrodka Kultury Plastycznej Wieża Ciśnień w Kaliszu”,
- 4) „Renowacja zabytkowego dworku Karśnickich przy ul. Tuwima 10 w Kaliszu”,
- 5) „Renowacja (przebudowa) budynku Biblioteki Głównej Miejskiej Biblioteki Publicznej im. Adama Asnyka w Kaliszu”,
- 6) „Dostosowanie budynku Ratusza w Kaliszu do wymogów bezpieczeństwa pożarowego”.

Wymienione wyżej zadania wpisują się w następujące priorytety:

Priorytet I. Rewaloryzacja dziedzictwa kulturowego jako element rozwoju społeczno-gospodarczego miasta Kalisza.

Kierunek 2. Wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami.

Zadanie 3. Aplikowanie o środki zewnętrzne służące realizacji projektów umożliwiających zachowanie zabytków stanowiących własność Miasta.

Złożone wnioski o dofinansowanie wpisują się również w inny kierunki działań Priorytetu I, tj.:

Kierunek 1. Zahamowanie procesu degradacji.

Zadanie 1. Prowadzenie prac remontowo-konserwatorskich zabytkowych budynków stanowiących własność Miasta Kalisza.

Zadanie 7. Rewaloryzacja Parku Miejskiego – Odnowienie Parku Miejskiego.

Zadanie pn. „Nasadenia roślin w zabytkowym Parku Miejskim w Kaliszu”(w ramach jego rewitalizacji) uzyskało dofinansowanie z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Poznaniu. Polegało ono na zakupie oraz wykonaniu nasadzeń języczki pomarańczowej (130 szt.) wraz z pracami pielęgnacyjnymi w Parku Miejskim Kaliszu. Realizację zadania zakończono w IV kwartale 2023 r. Jego wartość wyniosła 6.318,00 zł.

Wydział Strategii i Rozwoju w 2024 r. złożył jeden wniosek o dofinansowanie zadania, którego zakres dotyczył zabytków stanowiących własność Miasta: „Nasadenia roślin wieloletnich, drzew i krzewów w Parku Miejskim oraz wykonanie muralu na ścianie budynku Szkoły Podstawowej nr 14 w Kaliszu”.

Złożony wniosek o dofinansowanie wpisuje się również w inne kierunki działań Priorytetu I, tj.:

Kierunek 1. Zahamowanie procesu degradacji.

Zadanie 1. Prowadzenie prac remontowo-konserwatorskich zabytkowych budynków stanowiących własność Miasta Kalisza.

Zadanie 7. Rewaloryzacja Parku Miejskiego – Odnowienie Parku Miejskiego.

Wykonanie muralu na ścianie budynku Szkoły Podstawowej nr 14 w Kaliszu przy ul. A. Mickiewicza: Mural przedstawia różnorodne motywy związane z naturą, takie jak drzewa, zwierzęta oraz symbole związane z ekologią, nawiązujące do idei ochrony środowiska. Dzięki zastosowaniu farb fotokatalitycznych (które wykorzystują energię światła, aby rozłożyć szkodliwe substancje obecne w powietrzu takie jak: dwutlenek siarki, tlenek węgla czy tlenki azotu) mural wzbogacił estetykę budynku, ale także przyczynił się do poprawy jakości powietrza.

Realizację zadania zakończono w IV kwartale 2024 r. Jego wartość wyniosła 233.715,62 zł, przy dofinansowaniu w kwocie 169.064,18 zł.

Zadanie 4. Współpraca z organizatorami zbiórek publicznych przeznaczonych na ratowanie zabytkowych kaliskich cmentarzy.

WKST

Organizatorem zbiórek publicznych przeznaczonych na ratowanie zabytkowych kaliskich cmentarzy, od 2001 roku niezmiennie pozostaje Kaliski Oddział Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego im. Stanisława Graewego, wspólnie z Urzędem Miasta Kalisza oraz Parafią Katedralną pw. św. Mikołaja w Kaliszu. Kwesty w dniu 1 listopada prowadzone były jednocześnie na dwóch cmentarzach – komunalnym i na zabytkowym cmentarzu rzymskokatolickim przy Rogatce.

O przygotowanie informacji na temat kwesty i przekazanie jej kaliszanom za pośrednictwem mediów, zadbały merytoryczne komórki Urzędu Miasta Kalisza. Biuro Cmentarza Komunalnego i Parafia Katedralna św. Mikołaja udzieliły pomieszczeń na potrzeby biur kwesty, Straż Miejska jak co roku, zapewniła transport puszek do biur przed i po zbiórce.

W to szlachetne przedsięwzięcie jako kwestarze i obsługa dwóch biur kwesty, zaangażowanych było każdorazowo ponad 60. wolontariuszy.

Celem zbiórki w 2023 roku było zgromadzenie środków na konserwację zdegradowanego pomnika Anny ze Stokowskich Radwan Babskiej z 1919 r. z cmentarza rzymskokatolickiego. Ma on tę samą formę, co pomnik Marii Czarnieckiej poddany konserwacji w 2022 r. i usytuowany jest tuż obok. Na pomniku zachowało epitafium o treści: *Boże, okaż jej choć tyle dobroci ile ona wokół siebie rozsiewała*. Przypuszczalnie zmarła była żoną Czesława Babskiego herbu Radwan oraz matką znanego bankowca Aleksandra Babskiego. Zebrane środki umożliwiły także dokończenie prac w otoczeniu grobowca rodzin Thanów i Hintzów na cmentarzu ewangelicko-augsburskim przy ul. Harcerskiej. Udało się zebrać 24.302,91 zł, dzięki czemu założone zadania zostały wykonane.

XXIV kwesta 1 listopada 2024 roku służyła zgromadzeniu środków finansowych na prace konserwatorskie dwóch nagrobków zlokalizowanych na dwóch cmentarzach – rzymskokatolickim i prawosławnym.

Na cmentarzu rzymskokatolickim do konserwacji wytypowana została płyta nagrobna upamiętniająca Zofię z Zabokrzeckich Chrzanowską, która prowadziła w domu Hindemitha przy alei Józefiny znaną pracownię krawiecką oraz współpracowała z prasą warszawską. Na płycie zachowały się dwa płaskorzeźbione herby Zabokrzeckich i Chrzanowskich, oraz napis kommemoratywny dedykowany zmarłej.

Warto przypomnieć, że jej córka Emilia z Chrzanowskich Bohowiczowa, słynna kaliska działaczka społeczna, stała się dla Marii Dąbrowskiej pierwowzorem rejentowej Stefanii Holszańskiej z „Nocy i dni”, a jej mąż Władysław Bohowicz (1860–1918), rejenta Holszańskiego.

Na cmentarzu prawosławnym do konserwacji wytypowany został nagrobek dwunastoletniej dziewczynki Kati Szabelskiej, urodzonej 11 VIII 1869 r., a zmarłej 11 V 1881 r., córki gubernatora kaliskiego Piotra Iwanowicza Szabelskiego (rządził gubernią 12.01.1879–21.01.1883). Na marmurowej płycie, w

polu obwiedzionym wzorem plecionki i dekorowanej reliefowo motywem lilii, gałązki palmowej, motyla oraz pąków róż znajduje się kuta inskrypcja. Do nagrobka przylega częściowo uszkodzony, kwadratowy piedestał dekorowany plecionką, w którym był osadzony ażurowy metalowy krucyfiks. Ten marmurowy i dekorowany pomnik nagrobny należy do najpiękniejszych na prawosławnej nekropolii. W 2024 roku udało się zebrać 25.000,00 zł.

Kierunek 3. Podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków na potrzeby społeczne, turystyczne i edukacyjne.

Zadanie 1. Przebudowa ulicy Piskorzewskiej w ramach projektu pn. „Kalisz – kurs na rewitalizację” – Przebudowa układu komunikacyjnego.

Zadanie 2. Utworzenie woonerfu: przebudowa ul. Śródmiejskiej od ul. Gabriela Narutowicza do ul. Złotej – przebudowa ul. Zamkowej od Głównego Rynku do ul. Grodzkiej w ramach projektu pn. „Kalisz – kurs na rewitalizację” – Przebudowa układu komunikacyjnego.

WRM

Zadania zostały zrealizowane w poprzednim okresie sprawozdawczym.

Zadanie 3. Przystąpienie do realizacji projektu pn. Mury średniowiecznego Kalisza – rewaloryzacja zachowanych elementów obwarowań oraz częściowe odtworzenie pierścienia piastowskich fortyfikacji obronnych miasta lokacyjnego.

WRM, WSR

Zadanie 3.1. Zabezpieczenie reliktów archeologicznych zamku kazimierzowskiego, likwidacja istniejącego ogrodzenia I L.O. im. A. Asnyka (na odcinku od strony placu Jana Pawła II oraz od strony ul. Grodzkiej), wykonywanie iluminacji obiektu oraz nowej aranżacji otoczenia zabytku (nowe nasadzenia zieleni, wprowadzenie elementów małej architektury: makieta zamku kazimierzowskiego, tablice informacyjne), która dostosowana zostanie do potrzeb i oczekiwań współczesnych odbiorców i turystów.

WRM

Na realizację zadania pn. „Mury średniowiecznego Kalisza – rewaloryzacja piastowskich fortyfikacji obronnych miasta lokacyjnego – relikty zamku kazimierzowskiego” w 2023 roku Miastu Kalisz przyznano dofinansowanie z Rządowego Programu Odbudowy Zabytków.

Dokumentacja została uzgodniona z Wojewódzkim Urzędem Ochrony Zabytków w Poznaniu Delegatura w Kaliszu, Energa Operator S.A. oraz Oświetleniem Ulicznym i Drogowym.

Prace zostały wykonane w okresie od dnia 9.07.2024 r. do dnia 3.01.2025 r., a ich zakres rzeczowy obejmował w szczególności:

- a) demontaż istniejącej nadbudowy w postaci czapy betonowo – kamiennej do poziomu papy, usunięcie papy oraz wykonanie nowych warstw korony murów;
- b) przeprowadzenie prac konserwatorskich dla lica istniejących murów;
- c) zagospodarowanie terenów w otoczeniu fragmentów murów;
- d) wyłożenie nawierzchni mineralnej żwirowej w bezpośrednim sąsiedztwie reliktu murów zamkowych;
- e) prace pielęgnacyjne drzew oraz wymiana trawnika;
- f) częściowa rozbiórka ogrodzenia i murowanych przypór wraz z uzupełnieniem materiałem tożsamym;

- g) odnowienie pozostawionej części ogrodzenia reliktu;
- h) montaż makiety z rekonstrukcją zamku oraz montaż tablic z informacją o fortyfikacjach;
- i) roboty ziemne – demontaż istniejącej urządzeń oświetleniowych oraz wykonanie koryt w gruncie;
- j) iluminacja fragmentów murów wraz z wykonaniem wewnętrznej linii zasilającej;
- k) usunięcie skrzynki elektrycznej i przepięcie kabli do istniejącej szafy zgodnie z warunkami OUID Sp. z o.o.
- l) wykonanie robót pomiarowych.

Koszt aktualizacji dokumentacji projektowej: 39.000,00 zł brutto

Koszt robót budowlanych: 599.892,83 zł brutto

Koszt inspektorów nadzoru inwestorskiego: 17.835,00 zł brutto

Całkowity koszt: 656.727,83 zł brutto

Przedmiot zamówienia (roboty budowlane) objęty jest dofinansowaniem w ramach „Rządowego Programu Odbudowy Zabytków”. Promesa w wysokości 500.000,00 zł brutto, wkład własny 99.892,83 zł brutto.

Zadanie 4. Zagospodarowanie Złotego Rogu i Bulwaru nad rzeką Prosną. Kompleksowa przebudowa bulwarów rzeki Prosny na odcinku od Mostu Aleksandryjskiego do Mostu Trybunalskiego wraz z przebudową Złotego Rogu.

WRM

Według stanu na 31.12.2024 r. zagospodarowanie Złotego Rogu pozostaje na etapie opracowania koncepcji.

Zadanie 5. Budowa schodów widokowych nad rzeką Prosną w sąsiedztwie Mostu Teatralnego od strony Teatru im. Wojciecha Bogusławskiego oraz od strony KTW Park w kierunku ul. Kazimierzowskiej.

WRM

W latach 2022-2023, w ramach I etapu wykonano budowę schodów widokowych oraz umocnienie brzegu w sąsiedztwie Mostu Teatralnego od strony KTW Park w kierunku ul. Kazimierzowskiej. Roboty zakończono w lipcu 2023 roku.

Wartość schodów widokowych netto: 563.779,27 zł.

Koszt wykonania zadania wyniósł 1.157.545,82 zł

W zakresie budowy schodów widokowych nad rzeką Prosną od strony teatru odstąpiono od realizacji ze względu na brak zgody Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Zadanie 6. Zlecenie opracowania projektu przebudowy schodów prowadzących na zabytkowy cmentarz rzymskokatolicki przy ul. Górnośląskiej oraz wykonanie przebudowy schodów.

WRM

Zadanie zostało zrealizowane w poprzednim okresie sprawozdawczym.

Zadanie 7. Zlecenie opracowania projektu przebudowy schodów prowadzących na zabytkowy cmentarz prawosławny przy ul. Górnośląskiej oraz wykonanie przebudowy schodów.

WRM

W 2021 r. WRM zlecił opracowanie dokumentacji projektowej przebudowy schodów prowadzących na zabytkowy cmentarz prawosławny przy ul. Górnośląskiej. Projekt został wykonany, a koszt jego sporządzenia wynosił 11.992,50 zł.(budżet Miasta)

W dniu 05.04.2024 r. została podpisana umowa z Wykonawcą na wykonanie robót budowlanych dot. wykonania przebudowy schodów prowadzących na Cmentarz grecko - prawosławny.

Inwestycja obejmuje roboty budowlane polegające na przebudowie schodów wraz murami oporowymi. Ułożone zostaną płyty z granitu płomieniowego w kolorze szarym w ciepłym odcieniu, o długości 1,2 m.

Zadanie znajduje się w trakcie realizacji, termin umowy zakończenia robót budowlanych minął 03.10.2024 r. – naliczane są kary umowne.

Łączny koszt robót to 458.519,87 zł. (budżet Miasta)

Zadanie 8. Modernizacja Targowiska Miejskiego na placu 3 Maja.

WRM , najemcy boksów handlowych

Na Targowisku Miejskim przy placu 3 Maja w roku 2024 został wykonany następujący zakres robót:

- a) rozbiórka szaletu miejskiego, wszystkich starych nawierzchni wraz z podbudową, krawężników i obrzeży wraz z ławami,
- b) demontaż elementów istniejącej stałej organizacji ruchu oraz urządzeń bezpieczeństwa ruchu drogowego oraz wszystkich obiektów handlowych o charakterze tymczasowym,
- c) budowa infrastruktury podziemnej, tj. sieci kanalizacji deszczowej, sanitarnej, wodociągowej, hydrantów oraz likwidacja istniejącej infrastruktury sanitarnej ze względu na zły stan techniczny i niewystarczające parametry,
- d) budowa wszystkich elementów ograniczających nawierzchnie komunikacyjne (krawężniki, obrzeża, itp.), konstrukcji i nawierzchni dróg manewrowych, dróg dojazdowych i przeciwpożarowych, placu (obecnego targowiska), stanowisk postojowych, chodników, zjazdów,
- e) oznakowanie poziome i pionowe,
- f) zagospodarowanie terenów zielonych,
- g) budowa nowego oświetlenia oraz zasilania dla przyszłych pawilonów handlowych,
- h) wybudowano szalet, w którym rozpoczęto roboty wykończeniowe.

Zadanie jest w trakcie realizacji. Planowane zakończenie robót do dnia 28.02.2025 r.

W związku z wystąpieniem robót dodatkowych podpisano z wykonawcą robót aneks zwiększający wynagrodzenie. Wkład środków własnych po jego zwiększeniu wynosi 2.306.215,04 zł. Dofinansowanie z Polskiego Ładu w kwocie 5.000.000,00 zł. Ostateczna wartość umowy z wykonawcą wynosi 7.306.215,04 zł.

Zadanie 9. Przebudowa ul. Śródmiejskiej – Rozbudowa układu komunikacyjnego.

ZDM

Zadanie wykonane w minionym okresie sprawozdawczym.

Zadanie 10. Remont Mostu Trybunalskiego w ciągu ul. Sukienniczej.

ZDM

Zadanie pn. Remont Mostu Trybunalskiego w ciągu ul. Sukienniczej nie zostało ujęte w budżecie Miasta Kalisza na 2023 rok.

W 2023 r. złożony został wniosek o pozyskanie środków zewnętrznych na realizację zadania w roku 2024. Zadanie znalazło się na liście podstawowej zadań powiatowych rekomendowanych do dofinansowania w ramach Rządowego Funduszu Rozwoju Dróg. Na jego realizację przyznano dofinansowanie do kwoty: 478.233,82 zł.

Zakres rzeczowy i finansowy zadania obejmował wykonanie w 2024 roku:

- jezdni o szerokości: 8 m i długości ok. 33 m o nawierzchni bitumicznej,
- chodników z płyt kamiennych,
- przebudowę oświetlenia ulicznego,
- remont i konserwację konstrukcji mostu i elementów ozdobnych.

Zadanie zostało odebrane w dniu 29.11.2024r.

Całkowita wartość zadania wynosi: 1.962.727,45 zł, w tym wartość robót wynosi 1.923.122,45 zł, a koszt tablicy informacyjnej, nadzorów inwestorskich i uzupełniającej dokumentacji projektowej wynosi 39.605,00 zł.

Realizacja zadania była dofinansowana ze środków Rządowego Funduszu Rozwoju Dróg w kwocie 478.233,82 zł.

Zadanie 11. Budowa placu publicznego na obszarze objętym Miejscowym planem rewitalizacji Jabłkowskiego-Podgórze.

ZDM

Zadanie nie zostało ujęte w kolejnych budżetach Miasta Kalisza na 2023 i 2024 rok.

Zadanie 12. Przebudowa ulic na obszarze objętym Miejscowym planem rewitalizacji Jabłkowskiego-Podgórze. (ul. Jabłkowskiego, Ogrodowej (na odcinku od ul. Poznańskiej do ul. Aleja Wojska Polskiego, Podgórze, Wroniej, Gołębiej oraz uzupełnienie układu o wyznaczenie ciągu pieszo-jezdnego równoległego do ul. Jabłkowskiego.)

ZDM

Zadanie nie zostało ujęte w kolejnych budżetach Miasta Kalisza na 2023 i 2024 rok.

Zadanie 13. Rozwój mieszkalnictwa społecznego poprzez przebudowę budynków mieszkalnych zlokalizowanych przy ul. Podgórze 6 i 8.

KTBS

W 2023 roku jedną z pierwszych inwestycji na obszarze objętym Miejscowym planem rewitalizacji Jabłkowskiego-Podgórze była modernizacja kamienicy przy ul. Podgórze 6. Obiekt powstał w 1933 roku wg projektu znanego kaliskiego architekta Alberta Nestrypke i ujęty jest w gminnej ewidencji zabytków. Zakres prac przy budynku obejmował;

- wymianę wszystkich instalacji: wodno-kanalizacyjnej, elektrycznej oraz gazowej;

- remont dachu;
- remont elewacji;
- remont klatki schodowej
- postawienie ścian działowych w pomieszczeniach i pomalowanie ścian we wszystkich pomieszczeniach,
- ułożenie nowych podłóg malowanie ścian i układanie podłóg.

Budynek ma ogrzewanie gazowe. W wyremontowanej kamienicy powstały nowe mieszkania komunalne.

Modernizację budynku przeprowadziło Kaliskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego, które na ten cel pozyskało dofinansowanie z Banku Gospodarstwa Krajowego w wysokości 85% kosztów.

Miejscowy plan rewitalizacji to szczególna forma miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, jaka może być uchwalana dla obszaru rewitalizacji. Jego opracowanie służy do precyzyjnego określenia sposobu zagospodarowania obszaru zdegradowanego i poprawy standardów życia społeczności lokalnej. Uchwalony przez Radę Miasta Kalisza w dniu 25 listopada 2021 r. Miejscowy plan rewitalizacji Jabłkowskiego-Podgórze jest pierwszym tego typu dokumentem uchwalonym w Polsce.

Zadanie 14. Rozbudowa ulicy Łaziennej na odcinku od ul. Kolegialnej do Parku Miejskiego oraz przebudowa ul. Mariańskiej i ul. Łaziennej na odcinku od ul. Mariańskiej do ul. Kolegialnej.

ZDM

W dniu 16.01.2023 r. Wojewoda Wielkopolski wydał ostateczną decyzję o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej polegającej na rozbudowie ul. Łaziennej w Kaliszu na odcinku od ul. Kolegialnej do Parku Miejskiego.

Złożony został wniosek o pozyskanie środków zewnętrznych na realizację inwestycji w roku 2024.

Zadanie znalazło się na liście podstawowej zadań gminnych rekomendowanych do dofinansowania w ramach Rządowego Funduszu Rozwoju Dróg. Przyznano dofinansowanie do kwoty: 1.679.894,48 zł.

W 2024 r. wyłoniono wykonawcę robót budowlanych, z którym zawarto umowę. W ramach robót budowlanych dokonano rozbiórki istniejącego, uszkodzonego muru oporowego zlokalizowanego na terenie Delegatury w Kaliszu Wielkopolskiego Urzędu Wojewódzkiego w Poznaniu o długości ok. 45 m i budowę nowego o konstrukcji murowanej.

Nowy mur oporowy został odebrany w dniu 27.12.2024 r. Powyższe roboty realizowane były na podstawie Porozumienia zawartego pomiędzy Miastem Kalisz – Zarządem Dróg Miejskich w Kaliszu a Wielkopolskim Urzędem Wojewódzkim w Poznaniu, który pokrył koszt ich wykonania. W toku są roboty budowlane w zakresie pozostałych branż. Planowany termin zakończenia robót budowlanych: II kwartał 2025 roku.

Całkowity umowny koszt zadania: 3.782.434,10 zł, w tym wartość robót: 3.710.417,80 zł, a koszt tablicy informacyjnej, nadzorów inwestorskich i archeologicznego wynosi 72.016,30 zł.

W 2024 r. wydatkowano kwotę: 260.974,66 zł, z czego wartość robót budowlanych wynosiła 258.945,16 zł.

Zadanie finansowane z budżetu Wielkopolskiego Urzędu Wojewódzkiego w Poznaniu w kwocie: 258.945,16 zł.

Zadanie uzyskało dofinansowanie z Rządowego Funduszu Rozwoju Dróg do kwoty: 1.679.894,48 zł.

Zadanie pn. **Przebudowa ul. Mariańskiej i ul. Łaziennej na odcinku od ul. Mariańskiej**, nie zostało ujęte w budżecie Miasta Kalisza w okresie sprawozdawczym.

Zadanie 15. Przebudowa ul. Czaszkowskiej na odcinku od ul. Fabrycznej do ul. Nowy Świat.

ZDM

Dwukrotnie ogłaszano przetargi na wyłonienie wykonawcy robót budowlanych. Z uwagi na brak złożonych ofert postępowania przetargowe zostały unieważnione. W 2023 r. nie wydatkowano środków pieniężnych. Zadanie planowane do realizacji w 2024 roku.

W 2024 r. wyłoniono wykonawcę robót i zrealizowano zadanie. Roboty budowlane zostały zakończone w dniu 18.12.2024 r.

W ramach zadania wykonane zostały m.in.:

- a) jednokierunkowa jezdnia o nawierzchni asfaltowej o szer. 5,00 m i długości 191,00 m,
- b) chodniki o nawierzchni z płyt betonowych,
- c) stanowiska postojowe o nawierzchni biologicznie czynnej,
- d) przebudowa odwodnienia w zakresie budowy kanału deszczowego o dł. ok 185 m i renowacji kanału metodą rękawa typu CIPP o długości 165 m,
- e) oświetlenie uliczne,
- f) wyniesione przejście dla pieszych,
- g) zieleń drogowa.

Odbiór zadania planowany jest w I kwartale 2025 roku.

Całkowity umowny koszt zadania: 3.728.118,20 zł, w tym wartość robót wynosi 3.708.893,05 zł a koszt nadzorów inwestorskich wynosi 19.225,15 zł.

Zadanie finansowane w całości z budżetu Miasta Kalisza.

W 2024 r. wydatkowano kwotę: 3.340.636,24 zł, z czego wartość robót budowlanych wynosiła 3.338.003,74 zł.

Zadanie 16. Przebudowa placów: Jana Kilińskiego, Jana Pawła II, św. Józefa.

ZDM

W okresie sprawozdawczym kontynuowane były prace związane z opracowaniem projektu budowlanego przebudowy placów: Jana Kilińskiego i Jana Pawła II wraz z projektem zieleni. Wystąpiono z wnioskiem o aktualizację pozwoleń wodnoprawnych umożliwiających zakończenie projektu odwodnienia placów. Zakończenie prac projektowych możliwe będzie po uzyskaniu wszystkich uzgodnień, w uzgodnienia i pozwolenia Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków (WUOZ) na prowadzenie prac. Zakończenie prac projektowych będzie możliwe po uzyskaniu wszystkich uzgodnień, w tym uzgodnienia i pozwolenia na prowadzenie prac od WUOZ.

W 2024 r. nie poniesiono wydatków w związku z opracowaniem dokumentacji projektowej.

Koszt prac projektowych dla niniejszego zadania: 141.450,00 zł. Zadanie finansowane w całości z budżetu Miasta Kalisza.

Przystąpienie do rzeczowej realizacji zadania będzie wymagało zabezpieczenia w budżecie Miasta Kalisza odpowiednich środków finansowych.

Zadanie 17. Kompleksowa przebudowa ulicy Piekarskiej od ul. Sukienniczej do Głównego Rynku.

ZDM

Zadanie nie zostało ujęte w kolejnych budżetach Kalisza na lata 2023 i 2024.

Zadanie 18. Kompleksowa przebudowa ulicy Adama Chodyńskiego.

ZDM

Zadanie nie zostało ujęte w kolejnych budżetach Kalisza na lata 2023 i 2024.

Zadanie 19. Przebudowa ulic na obszarze rewitalizacji. Zadanie obejmuje niżej wymienione ulice:

ul. Tadeusza Kościuszki (długość ulicy: ok. 580 m),

ul. Rzeźnicza (długość ulicy: ok. 85 m),

ul. Św. Stanisława (długość ulicy: ok. 200 m),

ul. Garbarska (długość ulicy: ok. 125 m),

ul. Garncarska (długość ulicy: ok. 315 m),

ul. Targowa (długość ulicy: ok. 175 m),

ul. 3 Maja (długość ulicy: ok. 530 m),

ul. Babina (na odcinku od ul. Złotej do ul. Wodnej, długość ulicy: ok. 200 m),

ul. Wodna (długość ulicy: ok. 315 m),

ul. Piskorzewie (na odcinku od Alei Wojska Polskiego do ul. Chopina, długość ulicy: ok. 250 m),

ul. Stawiszyńska (na odcinku od Alei Wojska Polskiego do ul. Warszawskiej, długość ulicy: ok. 650 m)

ul. Grodzka (długość ulicy: ok. 235m),

Aleja Wojska Polskiego od ul. Poznańskiej do ul. Kościuszki (długość ulicy: ok. 300 m).

ZDM

1. Projekt przebudowy ul. T. Kościuszki na odcinku od ul. Śródmiejskiej do ul. Szkolnej w Kaliszu.

W 2023 r. w trakcie opracowania był projekt przebudowy ul. T. Kościuszki na odcinku od ul. Śródmiejskiej do ul. Szkolnej w Kaliszu. Planowane zakończenie prac projektowych – I połowa 2024 r. W związku z powyższym w 2023 r. nie poniesiono wydatków na realizację zadania.

Koszt prac projektowych: 59. 900,00 zł.

Zadanie finansowane w całości z budżetu Kalisza.

W 2023 r. złożony został wniosek o pozyskanie środków zewnętrznych na realizację inwestycji w roku 2024.

Zadanie pn. Przebudowa ul. Kościuszki na odcinku od ul. Śródmiejskiej do ul. Szkolnej w Kaliszu znalazło się na liście podstawowej zadań powiatowych rekomendowanych do dofinansowania w ramach Rządowego Funduszu Rozwoju Dróg, a na jego realizację przyznano dofinansowanie do kwoty: 4.017.003, 48 zł.

W 2024 r. wyłoniono wykonawcę zadania, z którym zawarto umowę. Roboty budowlane są w toku.

Całkowity umowny koszt zadania: 8.291.552,54 zł, w tym wartość robót wynosi 8.274.437,74 zł, a koszt tablicy informacyjnej i nadzorów inwestorskich wynosi 17. 114,80 zł.

Zadanie uzyskało dofinansowanie z Rządowego Funduszu Rozwoju Dróg do kwoty 4.017.003,48 zł. W 2024 r. wydatkowano kwotę: 2.742.939,46 zł, z czego wartość robót budowlanych wynosiła 2.735.923,26 zł.

2. Przebudowa ul. Babina w Kaliszu na odcinku od ul. Złotej do ul. Wodnej.

W 2023 r. rozpoczęte zostały, a w I połowie 2024 r. zakończone prace nad sporządzeniem dokumentacji projektowej na przebudowę ul. Babina w Kaliszu na odcinku od ul. Złotej do ul. Wodnej. Koszt prac projektowych: 85.558,80 zł.

Zadanie finansowane w całości z budżetu Kalisza na 2024 rok.

3. Przebudowę Alei Wojska Polskiego na odc. od ul. Poznańskiej do ul. Kościuszki w ramach zadania inwestycyjnego obejmującego przebudowę Alei Wojska Polskiego na odcinku od ul. Widok do ul. Kościuszki zakończono w roku 2022.

W związku z brakiem ujęcia w budżecie Miasta Kalisza w roku 2023 i 2024 pozostałych ulic wskazanych w zadaniu nr 19 pn.: „Przebudowa ulic na obszarze rewitalizacji” w nie zrealizowano tych zadań.

Zadanie 20. Przebudowa placu przy ul. św. Stanisława. Zadanie obejmuje przygotowanie dokumentacji projektowej oraz realizację na jej podstawie inwestycji w zakresie wymiany nawierzchni, wymiany oświetlenia ulicznego, wprowadzenia zieleni miejskiej i małej architektury.

ZDM

Zadanie nie zostało ujęte w budżetach Miasta Kalisza na lata 2023 i 2024.

Kierunek 4. Podejmowanie współpracy z właścicielami zabytków położonych na terenie miasta w celu zapewnienia poprawy stanu zachowania zabytków.

Zadanie 1. Zamieszczanie na stronie internetowej www.kalisz.pl informacji o ogłoszeniu przez Prezydenta Miasta Kalisza otwartego naboru wniosków o udzielenie dotacji z budżetu Miasta Kalisza na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków lub ujętych w gminnej ewidencji zabytków miasta Kalisza.

WKST

3 listopada 2023 r. Prezydent Miasta Kalisza ogłosił otwarty nabór wniosków o udzielenie z budżetu Kalisza w 2024 roku dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków lub znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków położonych na terenie miasta Kalisza, niestanowiących jego wyłącznej własności

Informację o powyższym ogłoszeniu zamieszczono:

- a) na stronach internetowych Miasta Kalisza: www.bip.kalisz.pl, www.kalisz.pl,
- b) na tablicach ogłoszeń Urzędu Miasta Kalisza.

3 listopada 2024 r. Prezydent Miasta Kalisza ogłosił otwarty nabór wniosków o udzielenie z budżetu Kalisza w 2025 roku dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków lub znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków położonych na terenie miasta Kalisza, niestanowiących jego wyłącznej własności

Informację o powyższym ogłoszeniu zamieszczono:

- c) na stronach internetowych Miasta Kalisza: www.bip.kalisz.pl, www.kalisz.pl,
- d) na tablicach ogłoszeń Urzędu Miasta Kalisza.

Zadanie 2. Zamieszczanie na stronie internetowej www.kalisz.pl informacji o ogłoszeniu przez Prezydenta Miasta Kalisza otwartego naboru wniosków o udzielenie w danym roku dotacji z budżetu Miasta Kalisza na wykonanie robót budowlanych polegających na remoncie lub przebudowie, lub prac konserwatorskich i prac restauratorskich w odniesieniu do nieruchomości położonych na obszarze Specjalnej Strefy Rewitalizacji.

WSR-BR

28 sierpnia 2023 r. Prezydent Miasta Kalisza ogłosił otwarty nabór wniosków o udzielenie w 2024 roku dotacji z budżetu Miasta Kalisza na wykonanie robót budowlanych lub prac konserwatorskich i restauratorskich w odniesieniu do nieruchomości położonych na obszarze Specjalnej Strefy Rewitalizacji.

Informację o powyższym ogłoszeniu zamieszczono:

- a) na stronach internetowych Miasta Kalisza: www.bip.kalisz.pl, www.kalisz.pl, www.rewitalizacjakalisz.pl,
- b) lokalnej prasie,
- c) na tablicach ogłoszeń Urzędu Miasta Kalisza.

31 października 2024 r. Prezydent Miasta Kalisza ogłosił otwarty nabór wniosków o udzielenie w 2025 roku dotacji z Budżetu Miasta Kalisza na wykonanie robót budowlanych lub prac konserwatorskich i restauratorskich w odniesieniu do nieruchomości położonych na obszarze Specjalnej Strefy Rewitalizacji. Informację o powyższym ogłoszeniu zamieszczono:

- d) na stronach internetowych Miasta Kalisza: www.bip.kalisz.pl, www.kalisz.pl, www.rewitalizacjakalisz.pl
- e) w lokalnej prasie,
- f) na tablicach ogłoszeń Urzędu Miasta Kalisza.

Zadanie 3. Zamieszczanie na stronie internetowej www.kalisz.pl bieżących informacji dotyczących terminów i zasad naboru wniosków o udzielenie dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków przez inne uprawnione do tego organy – MKiDN, WWKZ, Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji (Fundusz Kościelny).

WKST, KPM

W okresie sprawozdawczym uprawnieni pracownicy Wydziału Kultury i Sztuki, Sportu i Turystyki oraz Kancelarii Prezydenta Miasta Kalisza oraz publikowali na stronie www.kalisz.pl merytoryczne materiały związane z naborami wniosków o dotacje na prace lub roboty przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków, ogłaszane przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków oraz Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego. Ponadto publikowane były informacje o postępie prac przy poszczególnych zabytkach dotowanych przez ww. uprawnione podmioty.

Kierunek 5. Podejmowanie działań umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

Zadanie 1. Kontynuacja współpracy z Liceum Sztuk Plastycznych i Technikum Budowlano-Elektrycznym wchodzących w skład Zespołu Szkół Ponadpodstawowych w Kaliszu w zakresie zatwierdzania kierunków kształcenia związanych z opieką nad zabytkami. Dotyczy specjalności renowacja elementów architektury w LSP i zawodu technik architektury krajobrazu w TBE.

WE

Liceum Sztuk Plastycznych im. Tadeusza Kulisiewicza oraz Technikum Budowlano-Elektryczne im. Kazimierza Wielkiego wchodzi w skład Zespołu Szkół Ponadpodstawowych. W okresie sprawozdawczym w Liceum Sztuk Plastycznych im. Tadeusza Kulisiewicza, prowadzony był nadal kierunek kształcenia w specjalności renowacja elementów architektury, a w Technikum Budowlano-Elektrycznym im. Kazimierza Wielkiego prowadzony był kierunek kształcenia w specjalności technik architektury krajobrazu.

Zadanie 2. Wspieranie rozwoju muzeów, izb pamięci, ekspozycji, etc. istniejących na terenie miasta.

WKST

Miasto Kalisz promuje ekspozycję multimedialną w kaliskim ratuszu, Centrum Baśni i Legend Kaliskich i Lokacji Miasta, Skarbiec Narodowego Sanktuarium św. Józefa poprzez:

- a) zamieszczanie na stronie www.kalisz.pl, profilu facebookowym Informacji Turystycznej, Kalisz. Dopisz swoją historię aktualnych informacji o godzinach otwarcia ww. ekspozycji, o planowanych wydarzeniach, warsztatach;
- b) nieodpłatne udostępnianie ekspozycji w ramach wydarzeń o charakterze ogólnomiejskim i regionalnym – Europejskie Dni Dziedzictwa, Święto Miasta, Walentynki, Noc Muzeów, imprezy turystyczne.
- c) udostępnienia ekspozycji ekipom filmowym i telewizyjnym kręcącym filmy dokumentalne i promocyjne na temat dziedzictwa historyczno-kulturowego Kalisza oraz współczesnego Kalisza.

Filia nr 6 Miejskiej Biblioteki Publicznej z Oddziałem „Izba Pamięci Szczypiorna” poza aktywnością prowadzoną w ramach działalności statutowej, jest stałym punktem zwiedzania Kalisza z przewodnikami PTTK na trasie odpowiadającej w tradycjach niepodległościowych w Kaliszu.

Zadanie 3. W przypadku wystąpienia zapotrzebowania na pracowników związanych z tradycyjną sztuką budowlaną – podjęcie przez PUP, w ramach posiadanych możliwości merytorycznych i finansowych przeznaczonych na aktywne formy zwalczania bezrobocia, działań zmierzających do organizacji szkoleń jak i ewentualnego tworzenia miejsc pracy.

PUP

W związku z brakiem zapotrzebowania na pracowników związanych z tradycyjną sztuką budowlaną w 2023 r. Powiatowy Urząd pracy w Kaliszu nie zorganizował żadnego szkolenia z zakresu opieki nad zabytkami. Żaden pracodawca nie złożył wniosku o dofinansowanie stanowiska pracy w tym obszarze.

W 2023 r. trzy osoby bezrobotne wnioskowały o przyznanie środków finansowych na rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej w zakresie naprawy i konserwacji mebli i wyposażenia domowego (renowacja i naprawa instrumentów muzycznych). Wnioski zostały rozpatrzone pozytywnie i każda z wnioskujących osób bezrobotna otrzymała dofinansowanie w wysokości 25.000,00 zł.

Całkowity koszt zadania: 75.000,00 zł.

W związku z brakiem zapotrzebowania na pracowników związanych z tradycyjną sztuką budowlaną w 2024 r. Powiatowy Urząd pracy w Kaliszu nie zorganizował żadnego szkolenia z zakresu opieki nad zabytkami. Żaden pracodawca nie złożył wniosku o dofinansowanie stanowiska pracy w tym obszarze.

5 osób bezrobotnych wnioskowało o przyznanie środków finansowych na rozpoczęcie działalności gospodarczej, z czego 2 osoby na naprawy artykułów użytku osobistego i domowego, 2 osoby w zakresie naprawy i konserwacji mebli i wyposażenia, oraz 1 osoba w działalności historycznych miejsc i budynków oraz podobnych atrakcji turystycznych.

Wnioski zostały rozpatrzone pozytywnie i 4 osoby otrzymały dofinansowanie Europejskiego Funduszu Społecznego w wysokość 27.000,00 zł każda, a 1 osoba ze środków PFRON w kwocie 60.000,00 zł. Całkowity koszt zadania; 168.000,00 zł, w tym 108.000,00 zł z Europejskiego Funduszu Społecznego (FES+), a 60.000,00 zł z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON).

PRIORYTET II. OCHRONA I ŚWIADOME KSZTAŁTOWANIE KRAJOBRAZU KULTUROWEGO.

Kierunek 1. Realizowanie zadań kompetencyjnych samorządu dotyczących opieki nad zabytkami, jako potwierdzenie uznania znaczenia dziedzictwa kulturowego dla rozwoju gminy.

Zadanie 1. Monitorowanie procesu realizacji Gminnego programu opieki nad zabytkami dla miasta Kalisza na lata 2021-2024 oraz sporządzenie co dwa lata sprawozdań z realizacji Programu (za okresy 2021-2022 i 2023-2024) przedkładanych przez Prezydenta Miasta Kalisza Radzie Miasta Kalisza.

Wydziały oraz jednostki organizacyjne Miasta – koordynacja WKST

Gminny Program Opieki nad Zabytkami jest projektem interdyscyplinarnym, realizowanym przez merytoryczne wydziały Urzędu i jednostki organizacyjne Miasta. Przekazały one Wydziałowi Kultury i Sztuki, Sportu i Turystyki, koordynatorowi wdrażania Programu, materiały dotyczące wykonania zadań oraz wydatkowanych środków budżetowych i zewnętrznych, pozyskanych m.in. z programów UE, wg stanu na 31 grudnia 2023 roku i 31 grudnia 2024 roku.

Na podstawie zebranych materiałów WKST przygotował niniejsze Sprawozdanie Prezydenta Miasta Kalisza z realizacji GPOZ w przedziale czasowym 2023- 2024, które Prezydent przedstawia Radzie Miasta Kalisza.

Zadanie 2. Coroczne wydzielanie w budżecie Kalisza środków finansowych umożliwiających realizację zadań przez poszczególne wydziały i komórki organizacyjne Miasta ujętych w Gminnym programie opieki nad zabytkami dla miasta Kalisza lata 2021-2024.

Wydziały oraz jednostki organizacyjne Miasta

Wszystkie podmioty realizujące zadania ujęte w GPOZ planowały w częściach budżetu Miasta, których są dysponentami, środki finansowe w latach 2023 - 2024 na wykonanie poszczególnych przedsięwzięć i projektów w w zakresie:

- 1) opracowania dokumentacji projektowych, technicznych inwestycji i remontów prowadzonych przez WRM, MZBM,
- 2) inwestycji i remontów oraz bieżącego utrzymania obiektów zabytkowych stanowiących własność komunalną, obiektów rewitalizowanych – prowadzonych przez WRM, WAG, MZBM,
- 3) opracowanie , miejskich planów zagospodarowania przestrzennego – WBUA
- 4) inwestycji drogowych prowadzonych na obszarze miasta objętym ochroną konserwatorską na podstawie wpisu obszarowego do rejestru zabytków – ZDM,
- 5) utrzymania i pielęgnacji zespołów zabytkowej zieleni, utrzymania cmentarnictwa i grobownictwa wojskowego, a także wojennego – WGOŚ,
- 6) udzielenia dotacji z budżetu Miasta Kalisza na wykonanie prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków lub ujętych w gminnej ewidencji zabytków – WKST – (500.000,00 zł rocznie),

- 7) dofinansowanie i organizację przedsięwzięć i wydarzeń służących upowszechnianiu wiedzy o zabytkach i dziedzictwie historyczno-kulturowym Kalisza – WKST,
- 8) udzielenia dotacji z budżetu Miasta Kalisza na wykonanie robót budowlanych lub prac konserwatorskich i restauratorskich w odniesieniu do nieruchomości położonych na obszarze Specjalnej Strefy Rewitalizacji – WSR (1.000.000, zł rocznie),
- 9) wsparcia właścicieli zabytków poprzez stosowanie zwolnień z podatku od nieruchomości, (obiekty i grunty wpisane do rejestru zabytków oraz zabytkowe budynki wielorodzinne) –
- 10) promocję Miasta i jego dziedzictwa – KPM.

Zadanie 3. Prowadzenie i aktualizacja gminnej ewidencji zabytków nieruchomych miasta Kalisza.

WKST

Zgodnie z delegacją ustawową, Prezydent Miasta Kalisza prowadzi Gminną ewidencję zabytków nieruchomych miasta Kalisza, która jest zbiorem otwartym i podlega aktualizacji zarządzeniem prezydenta.

Uaktualnienie GEZ jest związane z wyłączeniem ujętych tam kart adresowych obiektów lub włączeniem nowych kart zabytków nieruchomych, które zawsze poprzedza uzgodnienie z Wielkopolskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.

Zarządzenia Prezydenta Miasta Kalisza są publikowane w BIP, na stronie www.kalisz.pl. Ponadto, w utworzonej w BIP zakładce Ewidencja Zabytków, każdorazowo po dokonywaniu zmiany w GEZ, są zamieszczane na bieżąco aktualne wykazy zabytków ujętych w gminnej ewidencji.

W 2023 r. wg ww. procedury z Gminnej ewidencji zabytków miasta Kalisza wyłączonych zostało 16 obiektów.

Były to niżej wymienione budynki :

- 1) ul. Ptolemeusza 1, budynek mieszkalny z 1. ćw. XX w.
- 2) ul. S. Wyspiańskiego 47-49, budynek mieszkalny pracowników folwarcznych w zespole folwarcznym, ob. nieużytkowany, z XIX/XX w.
- 3) ul. S. Wyspiańskiego 47-49, budynek mieszkalny pracowników folwarcznych w zespole folwarcznym, ob. nieużytkowany, z XIX/XX w.
- 4) ul. S. Wyspiańskiego 47-49, budynek gospodarczy w zespole folwarcznym, ob. nieużytkowany, z XIX/XX w.;
- 5) ul. Wał Piastowski 64, budynek mieszkalny z 1. ćw. XX w.;
- 6) ul. Korczak 59-61, budynek stodoły z XIX/XX w.
- 7) ul. Celtycka 18, budynek mieszkalny z 1. ćw. XX w.;
- 8) ul. S. Moniuszki 1/ ul. Warszawska 47, budynek mieszkalny z 4. ćw. XIX w.;
- 9) ul. S. Moniuszki 5, budynek mieszkalny z I.20.XX w.
- 10) . ul. Celtycka 142 -146, zespół budowlany zagroda z 1. ćw. XX w.
- 11) ul. Celtycka 142 -146, budynek mieszkalny z XIX/XX w.
- 12) ul. Celtycka 142 -146, budynek mieszkalny z 1. ćw. XX w.
- 13) ul. Ptolemeusza 5, budynek mieszkalny z 1. ćw. XX w.
- 14) ul. Ptolemeusza 7, budynek mieszkalny z 1. ćw. XX w.
- 15) ul. Braci Niemojowskich 62, zabudowania cegielni z 1. ćw. XX w.
- 16) ul. Stawiszyńska 21, budynek mieszkalny, pocz. XX w.

W 2023 r. nie włączono do GEZ żadnego obiektu.

Według stanu na 31.12.2023 roku w GEZ ujęte były łącznie 2.404 obiekty (zabytki nieruchome, układy urbanistyczne i ruralistyczne, zabytki archeologiczne) w tym 2.164 to zabytki nieruchome, układy urbanistyczne i ruralistyczne oraz 240 zabytków archeologicznych.

W 2024 roku z gminnej ewidencji zabytków wyłączono trzy obiekty. Były to:

- 1) ul. Rajkowska nr 81, budynek mieszkalny, 4. ćw. XIX w.

- 2) ul. Stawiszyńska nr 74, budynek mieszkalny, 1938, przebud.
- 3) ul. Łódzka nr 223, budynek mieszkalny, k. XIX w.

W 2024 roku do GEZ włączono kościół Miłosierdzia Bożego przy ul. A. Asnyka 54-56, wzniesiony w 1977-1993, wpisany do rejestru zabytków pod nr 1166/Wlkp/A dnia 30.06.2023 roku.

Według stanu na 31.12.2024 roku w GEZ ujęte były łącznie 2402 obiekty (zabytki nieruchome, układy urbanistyczne i ruralistyczne, zabytki archeologiczne) w tym 2.162 to zabytki nieruchome, układy urbanistyczne i ruralistyczne oraz 240 zabytków archeologicznych.

Zadanie 4. Wydawanie zaświadczeń z gminnej ewidencji zabytków miasta Kalisza.

WKST

Zaświadczenia z gminnej ewidencji zabytków miasta Kalisza wydawane są przez Prezydenta Miasta Kalisza na wniosek osoby fizycznej lub podmiotu. W 2023 roku wydane zostały dwa zaświadczenia z gminnej ewidencji zabytków miasta Kalisza, a w 2024 roku 6 zaświadczeń.

Zadanie 5. Prowadzenie stałej współpracy z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków w zakresie ochrony i opieki nad zabytkami.

WBUA, WGM, WGOŚ, WKST, WRM, MZBM

Z uwagi na fakt, że znaczący obszar miasta Kalisza jest objęty ochroną konserwatorską, na podstawie obszarowych wpisów do rejestru zabytków, (33/A z 28.02.1956 r. i 38/A z 18.02.1957 r. zmienione decyzjami DOZ-OAiK-6700-310-1/12-13 z 29.11.2013 r. i DOZ-OAiK-6700-310-2/12-13 z 29.11.2013 r.), wiele budynków jest objętych indywidualnym wpisem do rejestru zabytków lub ujętych w gminnej ewidencji zabytków. Współpraca z Wielkopolskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków była prowadzona w szerokim zakresie, zgodnie z wymogami ustawowymi, według właściwości poszczególnych wydziałów i jednostek organizacyjnych Miasta.

Obejmowała ona w szczególności:

- 1) uzgodnienia wszelkich dokumentów mających charakter prawa miejscowego, czyli miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, decyzji o warunkach zabudowy, a także decyzji lokalizacji inwestycji celu publicznego (WBUA);
- 2) uzgodnienia dokumentacji projektowej planowanych inwestycji Miasta (WRM, ZDM, MBP im. A. Asnyka, GST, OKP „Wieża Ciśnień”);
- 3) określenie warunków i wydanie pozwolenia na sprzedaż lokali usytuowanych w budynkach wpisanych do rejestru zabytków, stanowiących własność Miasta (WGM);
- 4) uzgodnienia dokumentacji remontów obiektów i zabytkowych terenów zielonych stanowiących własność gminy (WRM, WGOŚ, MZBM);
- 5) opiniowanie Gminnych Programów Opieki nad Zabytkami dla Miasta Kalisza (WKST);
- 6) uzgodnienia dokumentacji na obszarze objętym Gminnym Programem Rewitalizacji (WSR-BR);
- 7) procedurę wpisu do rejestru zabytków stanowiących własność gminy (WKST);
- 8) uzgodnienia dot. aktualizacji gminnej ewidencji zabytków miasta Kalisza (WKST);
- 9) udział przedstawicieli Urzędu Miasta lub jednostek organizacyjnych Miasta w komisjach powołanych przez Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków do odbioru prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytkach stanowiących własność gminy (WRM, WGOŚ, MZBM);
- 10) udział przedstawicieli Urzędu Miasta w komisjach powołanych przez Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków do odbioru prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytkach indywidualnie wpisanych do rejestru

zabytków lub ujętych w geoz, które są dotowane z budżetu Miasta Kalisza w danym roku budżetowym(WKST).

Najszerszą i stałą współpracę z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków w zakresie ochrony i opieki nad zabytkami w polityce przestrzennej Kalisza, prowadził Wydział Budownictwa, Urbanistyki i Architektury, w ramach realizacji zadań będących w jego kompetencji tj.:

- 1) w trakcie prowadzenia procesu opracowania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego,
- 2) w trakcie prowadzenia procesu opracowania planu ogólnego miasta Kalisza,
- 3) w postępowaniach administracyjnych zmierzających do wydania decyzji o ustaleniu warunków zabudowy,
- 4) w postępowaniach administracyjnych zmierzających do wydania decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego,
- 5) w postępowaniach administracyjnych zmierzających do wydania decyzji administracyjnych w sprawach określonych ustawą prawo budowlane.

Z uwagi na konieczność uwzględnienia w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym wymagań ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej, na podstawie przepisów ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym WBUA – w imieniu Prezydenta Miasta Kalisza – występował do Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków z wnioskiem o:

w 2023 r.

- o złożenie wniosków do projektu zmiany „Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla strefy usługowej – Wrocławska”,
- o uzgodnienie projektu zmiany „Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla strefy usługowej – Wrocławska”,
- o złożenie wniosków do projektu zmiany „Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w rejonie ulicy Tylnej”,
- o uzgodnienie projektu zmiany „Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w rejonie ulicy Tylnej”,
- o uzgodnienie projektu „Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego linii WN 110 kV relacji Konin Południe – Kalisz Północ oraz linii WN 110 kV relacji Ceków – Kalisz Piwonice”,
- o złożenie wniosków do projektu „Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla strefy aktywności gospodarczej – Piskorzewie”,
- o uzgodnienie projektu „Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla strefy aktywności gospodarczej – Piskorzewie”,
- o złożenie wniosków do projektu zmiany „Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Majkowska – Aleja Wojska Polskiego”,
- o uzgodnienie projektu zmiany „Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Majkowska – Aleja Wojska Polskiego”,
- o złożenie wniosków do projektu zmiany „Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Kaliskiej Strefy Inwestycyjnej – ulica Rozwojowa”,
- o uzgodnienie projektów decyzji o ustaleniu warunków zabudowy oraz projektów decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego w odniesieniu do obszarów i obiektów objętych formami ochrony zabytków, o których mowa w art. 7 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz ujętych w gminnej ewidencji zabytków.

W 2024 r. WBUA – w imieniu Prezydenta Miasta Kalisza – występował do Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków z wnioskiem o:

- o złożenie wniosków do projektu „Planu ogólnego miasta Kalisza”,

- o złożenie wniosków do projektu „Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego strefy gospodarczej – Rypinek”,
- o złożenie wniosków do projektu „Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego tereny poeksploatacyjne kopalni żelaza „Winiary”,
- o złożenie wniosków do projektu „Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego – Park Tyniec”,
- o złożenie wniosków do projektu zmiany „Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Piaszczyzna – Wiosenna”,
- o uzgodnienie projektu zmiany „Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w rejonie ulic: Zachodniej i Metalowców”,
- o uzgodnienie projektu „Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego tereny poeksploatacyjne kopalni żelaza „Winiary”,
- o uzgodnienie projektu zmiany „Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Kaliskiej Strefy Inwestycyjnej – ulica Rozwojowa”,
- o uzgodnienie projektu „Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego – Park Tyniec”.
- o uzgodnienie projektu „Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego zespołu zabudowy osiedla Dobrzec”,
- o uzgodnienie projektu zmiany „Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Piaszczyzna – Wiosenna”.

Wydział Budownictwa, Urbanistyki i Architektury, na podstawie przepisów ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, występował także w imieniu Prezydenta Miasta Kalisza, do właściwego wojewódzkiego konserwatora zabytków o uzgodnienie projektów decyzji o ustaleniu warunków zabudowy oraz projektów decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego w odniesieniu do obszarów i obiektów objętych formami ochrony zabytków, o których mowa w art. 7 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz ujętych w gminnej ewidencji zabytków.

W 2023 r. Wydział Budownictwa, Urbanistyki i Architektury – w imieniu Prezydenta Miasta Kalisza – wydał 40 decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego oraz 197 decyzji o ustaleniu warunków zabudowy. W 2024 r. Wydział – w imieniu Prezydenta Miasta Kalisza – wydał 51 decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego oraz 237 decyzji o ustaleniu warunków zabudowy.

Wydział Budownictwa, Urbanistyki i Architektury na podstawie przepisów ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane występował z wnioskiem w imieniu Prezydenta Miasta Kalisza o uzgodnienie do wojewódzkiego konserwatora zabytków, przed wydaniem pozwolenia na budowę lub rozbiórkę obiektu budowlanego, w stosunku do obiektów budowlanych oraz obszarów niewpisanych do rejestru zabytków, a ujętych w gminnej ewidencji zabytków.

Wydział – w imieniu Prezydenta Miasta Kalisza – w 2023 r. wydał 554 decyzje o pozwoleniu na budowę oraz 28 decyzji pozwoleń na rozbiórkę, w 2024 r. wydał 600 decyzji o pozwoleniu na budowę oraz 23 decyzje pozwoleń na rozbiórkę.

W 2023 r. Wydział Budownictwa, Urbanistyki i Architektury na realizację zadań wynikających z ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym i ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. prawo budowlane wydatkował z budżetu Miasta Kalisza kwotę 22.372,15 zł, w tym 6.502,33 zł na opracowanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (kwota obejmuje wynagrodzenia dla pracowni projektowych, wynagrodzenia dla członków Miejskiej Komisji Urbanistyczno-Architektonicznej, opłaty za ogłoszenia w prasie lokalnej i za wykonanie wydruków załączników mapowych).

W 2024 r. na realizację ww. zadań Wydział wydatkował z budżetu Miasta Kalisza kwotę 13.050,54 zł. Kwota obejmuje wynagrodzenia dla pracowni projektowych za wykonanie rysunków do

planów miejscowych, wynagrodzenia dla członków Miejskiej Komisji Urbanistyczno-Architektonicznej oraz opłaty za ogłoszenia w prasie lokalnej.

Zadanie 6. Zawieranie w umowach sprzedaży, dzierżawy zabytków nieruchomych warunków nakładających na właściciela obowiązek przeprowadzenia niezbędnych prac remontowych i konserwatorskich.

WGM

W latach 2023–2024 zadanie w zakresie zbywania lokali mieszkalnych z komunalnego zasobu Miasta Kalisza realizowane było przez Wydział Gospodarowania Mieniem poprzez:

- 1) występowanie do Wielkopolskiego Województwa Konserwatora Zabytków o określenie warunków i wydanie pozwolenia na sprzedaż lokali usytuowanych w budynkach wpisanych do rejestru zabytków;
- 2) wpisywanie w protokołach rokowań sprzedaży ww. lokali zobowiązania do użytkowania zabytku zgodnie z ustawą z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz do przestrzegania wskazań konserwatorskich;
- 3) zawiadamianie Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków o sprzedaży lokali z budynków wpisanych do rejestru zabytków.

W przypadku zawierania umów dzierżaw, w których występuje nieruchomości ujęta w gminnej ewidencji zabytków, dzierżawca ma obowiązek uzyskania pozwolenia Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Poznaniu Delegatura w Kaliszu na prowadzenie robót budowlanych na terenie zabytku wpisanego do rejestru (obszar historycznego układu urbanistycznego).

Zadanie 7. Okresowa kontrola oznakowania zabytków wpisanych do rejestru zabytków znakiem informacyjnym przekazany przez samorząd (znak Konwencji Haskiej).

WKST

W okresie sprawozdawczym stan oznakowania zabytków wpisanych do rejestru zabytków znakiem informacyjnym Konwencji Haskiej nie uległ zmianie.

Zadanie 8. Coroczna aktualizacja Planu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych dla Miasta Kalisza sporządzonego na podstawie otrzymanych aktualizacji od właścicieli lub zarządców obiektów zabytkowych.

WKST, WZKO

W okresie sprawozdawczym Wydział Kultury i Sztuki, Sportu i Turystyki przygotował wystąpienia Prezydenta Miasta Kalisza kierowane do właścicieli lub zarządców obiektów zabytkowych wpisanych do rejestru zabytków, dla których Wielkopolski Wojewódzki Konserwator Zabytków ustalił obowiązek sporządzenia Planu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych w sprawie aktualizacji przedmiotowych dokumentów i przedłożenia ich prezydentowi.

Aktualizacja Planu Ochrony Zabytków Miasta Kalisza na Wypadek Konfliktu Zbrojnego i Sytuacji Kryzysowych, sporządzona na podstawie otrzymanych aktualizacji od właścicieli lub zarządców obiektów zabytkowych (wg stanu na dzień 31.12.2023 r.) została przesłana do dnia 31 marca 2024 roku do Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Poznaniu.

Aktualizacja Planu Ochrony Zabytków Miasta Kalisza na Wypadek Konfliktu Zbrojnego i Sytuacji Kryzysowych, sporządzona zostanie na podstawie otrzymanych aktualizacji od właścicieli

lub zarządców obiektów zabytkowych (wg stanu na dzień 31.12.2024 r.) zostanie przesłana do dnia 31 marca 2025 roku do Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Poznaniu.

Kierunek 2. Budowanie zintegrowanego systemu ochrony dziedzictwa kulturowego i środowiska przyrodniczego.

Zadanie 1. Uwzględnianie ochrony zabytków nieruchomych (obiektów architektury i budownictwa, cmentarzy, parków, kapliczek, grobowców, itp.) ujętych w gminnej ewidencji zabytków, w opracowywanych dokumentach dotyczących prowadzonej przez miasto polityki przestrzennej czyli Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz we wszelkich dokumentach mających charakter prawa miejscowego tj. miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, decyzjach o warunkach zabudowy i decyzjach lokalizacji inwestycji celu publicznego.

WBUA

Przy sporządzaniu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, projektu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego oraz w decyzjach o lokalizacji inwestycji celu publicznego organ gminy zobowiązany jest do uwzględniania wymagań ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej.

Obowiązujące „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Kalisza”, uchwalone w 2019 r., nie podlegało zmianom w okresie po jego uchwaleniu do dnia sporządzenia niniejszego sprawozdania. Na podstawie wprowadzonych zmian do przepisów ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Kalisza” zachowuje moc do dnia wejścia w życie „Planu ogólnego miasta Kalisza”, jednak nie dłużej niż do dnia 31 grudnia 2025 r. Obowiązujące w 2024 r. „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Kalisza” uwzględnia uwarunkowania wynikające w szczególności ze stanu dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej oraz występowania obiektów i terenów chronionych na podstawie przepisów odrębnych. W dokumencie polityki przestrzennej miasta określono w szczególności obszary i zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej.

Obszary i obiekty zabytkowe będące w gminnej ewidencji zabytków szczegółowo określono w Rozdziale 6 – Uwarunkowania wynikające ze stanu dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej. Postępowanie z zabytkami wpisanymi do ewidencji zabytków, wg studium musi być zgodne z przepisami odrębnymi w zakresie ochrony zabytków. Studium nie wskazuje nowych obiektów proponowanych do objęcia ochroną. Studium ustala m.in. następujące zasady:

- działania inwestycyjne w obrębie nieruchomości, na których zlokalizowane są zabytki prowadzić w porozumieniu z właściwymi służbami ochrony zabytków,
- zakaz wyburzania zabytków, przerabiania, odnawiania, rekonstruowania, konserwowania, zabudowywania, odbudowywania, zdobienia, uzupełniania, rozkopywania ani dokonywania innych zmian bez zgody służb konserwatorskich,
- zachowanie zieleni otaczającej obiekty zabytkowe, w szczególności cennego starodrzewu,
- stosowanie tradycyjnych elementów formy architektonicznej oraz rozwiązań materiałowych w celu zachowania historycznego charakteru.

W planach miejscowych określa się obowiązkowo zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków, w tym krajobrazów kulturowych oraz dóbr kultury współczesnej.

W 2023 r. Rada Miasta Kalisza przyjęła uchwały;

- Nr LXII/881/2023 z dnia 30 marca 2023 roku w sprawie uchwalenia zmiany „Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w rejonie ulic Długiej i Szerokiej”,

- Nr LXIX/964/2023 z dnia 6 listopada roku w sprawie uchwalenia zmiany „Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla strefy usługowej – Wrocławska”,
- Nr LXIX/965/2023 z dnia 6 listopada roku w sprawie uchwalenia zmiany „Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w rejonie ulicy Tylnej”.

W 2024 r. Rada Miasta Kalisza podjęła uchwały:

- Nr LXXIII/1051/2024 z dnia 29 lutego 2024 roku w sprawie uchwalenia „Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego strefy aktywności gospodarczej – Piskorzewie”,
- Nr LXXIII/1052/2024 z dnia 29 lutego 2024 roku w sprawie uchwalenia „Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego linii WN 110 kV relacji Konin Południe – Kalisz Północ oraz linii WN 110 kV relacji Ceków – Kalisz Piwonice”,
- Nr LXXV/1085/2024 z dnia 25 kwietnia 2024 r. w sprawie uchwalenia zmiany „Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Majkowska – Aleja Wojska Polskiego”,
- Nr II/22/2024 z dnia 23 maja 2024 r. w sprawie uchwalenia zmiany „Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w rejonie ulic: Zachodniej i Metalowców”,
- Nr II/23/2024 z dnia 23 maja 2024 r. w sprawie uchwalenia „Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego zespołu zabudowy osiedla Dobrzec”,
- Nr III/41/2024 z dnia 19 czerwca 2024 r. w sprawie uchwalenia zmiany „Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Kaliskiej Strefy Inwestycyjnej – ulica Rozwojowa”.

Przedmiotem zmian w planach miejscowych nie były zagadnienia dotyczące zasad ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków, w tym krajobrazów kulturowych oraz dóbr kultury współczesnej, ponieważ powyższe zagadnienia zostały uwzględnione przy uchwalaniu tych planów.

Zmiana „Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w rejonie ulic: Zachodniej i Metalowców” oraz zmiana „Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Kaliskiej Strefy Inwestycyjnej – ulica Rozwojowa” polegała tylko i wyłącznie na wprowadzeniu nowych zapisów dotyczących zaopatrzenia w energię elektryczną, które pozwalają na rozmieszczenie urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii, w tym paneli fotowoltaicznych o mocy zgodnej z obecnie obowiązującymi przepisami. Zmiana „Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Majkowska – Aleja Wojska Polskiego” natomiast polegała tylko na zmianie parametrów zabudowy dla terenu przeznaczonego pod zabudowę usługową. Przedmiotem ww. zmian w planach miejscowych nie były zatem zagadnienia dotyczące zasad ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków, w tym krajobrazów kulturowych, oraz dóbr kultury współczesnej, ponieważ powyższe zagadnienia są już uwzględnione w tych planach.

Teren objęty „Miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego strefy aktywności gospodarczej – Piskorzewie” położony jest w obszarze historycznego układu urbanistycznego miasta Kalisza uznanego za zabytek decyzją Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Poznaniu z dnia 28.02.1956 r. – Kl. IV-73/14/56 (zmienioną orzeczeniem Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 29.11.2013 r. – DOZ-OAiK-6700-310-1/12-13[KD]) oraz w obszarze miasta Kalisza uznanym za zabytek decyzją Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Poznaniu z dnia 18.02.1957 r. – Kl. IV-83/2/57 (zmienioną orzeczeniem Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 29.11.2013 r. – DOZ-OAiK-6700-310-2/12-13[KD]). W ustaleniach „Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego strefy aktywności gospodarczej – Piskorzewie” zapisano, że dla ww. obszarów ochronie konserwatorskiej podlega przestrzenne założenie miejskie zawierające zespoły budowlane, pojedyncze budynki i formy zaprojektowanej zieleni, rozmieszczone w układzie historycznych podziałów własnościowych i funkcjonalnych oraz ochronie konserwatorskiej podlegają archeologiczne warstwy kulturowo-osadnicze.

„Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego linii WN 110 kV relacji Konin Południe – Kalisz Północ oraz linii WN 110 kV relacji Ceków – Kalisz Piwonice”, w zakresie zasad ochrony

dziedzictwa kulturowego i zabytków, w tym krajobrazów kulturowych oraz dóbr kultury współczesnej ustala:

- obowiązek prowadzenia badań archeologicznych, zgodnie z przepisami odrębnymi, w tym ustawy o ochronie i opiece nad zabytkami, dla ochrony archeologicznego dziedzictwa kulturowego, podczas prac ziemnych związanych z zabudowaniem bądź zagospodarowaniem terenu w granicach stref ochrony konserwatorskiej zewidencjonowanych stanowisk archeologicznych, oznaczonych na rysunku planu,
- dla ochrony archeologicznego dziedzictwa kulturowego, podczas prac ziemnych związanych z zabudowaniem bądź zagospodarowaniem terenów w granicach zespołu stanowisk archeologicznych, oznaczonych na rysunku planu, obowiązują przepisy odrębne, w tym ustawy o ochronie i opiece nad zabytkami.

„Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego zespołu zabudowy osiedla Dobrzec” w zakresie zasad ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków, w tym krajobrazów kulturowych oraz dóbr kultury współczesnej, zobowiązuje inwestora w przypadku odkrycia przedmiotu, co do którego istnieje przypuszczenie, iż jest on zabytkiem w trakcie przeprowadzenia robót budowlanych, do wstrzymania wszelkich robót mogących uszkodzić lub zniszczyć odkryty przedmiot, zabezpieczenia tego przedmiotu i miejsca jego odkrycia przy użyciu dostępnych środków oraz do niezwłocznego zawiadomienia o dokonanym odkryciu Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Zgodnie z wymogami przepisów ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym wydane w 2023 r. decyzje o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego oraz decyzje o warunkach zabudowy, określają warunki i szczegółowe zasady zagospodarowania terenu oraz jego zabudowy wynikające z przepisów odrębnych, a w szczególności w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej.

W ww. decyzjach uwzględniono w szczególności ochronę:

- 1) zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru i ich otoczenia,
- 2) innych zabytków nieruchomych, znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków,
- 3) stanowisk archeologicznych i ich zespołów.

Wszystkie planowane działania inwestycyjne w ramach wydanych decyzji na terenie objętym ochroną konserwatorską były na bieżąco uzgadniane z Wielkopolskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków, na podstawie art. 53 ust. 4 pkt 2 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

Zadanie 2. Uwzględnianie ochrony stref występowania stanowisk archeologicznych (pojedyncze obiekty, osady, cmentarzyska, grodziska, obszary nawarstwień kulturowych) ujętych w gminnej ewidencji zabytków, w opracowywanych dokumentach studialnych dotyczących polityki przestrzennej tj. „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego” oraz we wszelkich dokumentach mających charakter prawa miejscowego tj. miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, decyzjach o warunkach zabudowy i decyzjach lokalizacji inwestycji celu publicznego. Wprowadzenie ww. dokumentach zapisów następującej treści: Prace inwestycyjne, w tym ziemne związane z budownictwem i zagospodarowaniem terenu, w obrębie obszarów chronionych i stref występowania stanowisk archeologicznych wymagają uzgodnienia z WUOZ, który określi warunki realizacji inwestycji.

WBUA

Obowiązujące „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Kalisza” zawiera zapisy dotyczące postępowania z obiektami wpisanymi do ewidencji

zabytków. „Studium” wskazuje, że postępowanie musi być zgodnie z przepisami odrębnymi w zakresie ochrony zabytków, a wszystkie obiekty archeologiczne podlegają ochronie. Wykaz obiektów objętych ochroną archeologiczną określono w Rozdziale 6 – Uwarunkowania wynikające ze stanu dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej. Według zapisów studium, prowadzenie wszelkich działań inwestycyjnych w obrębie stanowisk i stref ochrony archeologicznej wokół tych stanowisk musi uwzględniać przepisy odrębne.

Zmiana planów miejscowych, które uchwalone zostały w 2023 r., polegała wyłącznie na zmianie ustaleń w zakresie zaopatrzenia w energię elektryczną, z dopuszczeniem instalacji fotowoltaicznych. Zmiana planów miejscowych nie dotyczyła ochrony stref występowania stanowisk archeologicznych, ponieważ zagadnienie uwzględniono już w planach miejscowych, które podlegały zmianie.

Zmiana planów miejscowych, które uchwalone zostały w 2024 r., tj:

- zmiana „Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w rejonie ulic: Zachodniej i Metalowców”,
- zmiana „Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Kaliskiej Strefy Inwestycyjnej – ulica Rozwojowa”
- zmiana „Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Majkowska – Aleja Wojska Polskiego”,

polegały wyłącznie na zmianie ustaleń w zakresie zaopatrzenia w energię elektryczną oraz zmianie parametrów zabudowy usługowej. Zmiana planów miejscowych nie dotyczyła ochrony stref występowania stanowisk archeologicznych, ponieważ zagadnienie uwzględniono już w planach miejscowych, które podlegały zmianie.

„Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego strefy aktywności gospodarczej – Piskorzewie” oraz „Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego zespołu zabudowy osiedla Dobrzec” nie posiadają ustaleń w zakresie ochrony stref występowania stanowisk archeologicznych, ponieważ takowe nie występują na ich terenie.

Stanowiska archeologiczne występują natomiast na obszarze obowiązywania „Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego linii WN 110 kV relacji Konin Południe – Kalisz Północ oraz linii WN 110 kV relacji Ceków – Kalisz Piwonice”. Plan ten ustala obowiązek prowadzenia badań archeologicznych, zgodnie z przepisami odrębnymi, w tym ustawy o ochronie i opiece nad zabytkami, dla ochrony archeologicznego dziedzictwa kulturowego, podczas prac ziemnych związanych z zabudowaniem bądź zagospodarowaniem terenu w granicach stref ochrony konserwatorskiej zewidencjonowanych stanowisk archeologicznych, oznaczonych na rysunku planu.

Plan miejscowy posiada zapis, że dla ochrony archeologicznego dziedzictwa kulturowego, podczas prac ziemnych związanych z zabudowaniem bądź zagospodarowaniem terenów w granicach zespołu stanowisk archeologicznych, oznaczonych na rysunku planu, obowiązują przepisy odrębne, w tym ustawy o ochronie i opiece nad zabytkami.

Projekty decyzji o warunkach zabudowy oraz projekty decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, obejmujące inwestycje w rejonie zewidencjonowanych stanowisk archeologicznych ujętych w gminnej ewidencji zabytków, podlegały uzgodnieniu z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków. Zgodnie z wytycznymi Konserwatora w ww. decyzjach stosowano następujące zapisy: cyt.

- „planowana inwestycja zlokalizowana jest w bezpośrednim sąsiedztwie i strefie oddziaływania stanowiska archeologicznego w zespole stanowisk archeologicznych „W”, ujętym w Gminnej Ewidencji Zabytków Archeologicznych miasta Kalisza; w celu zapewnienia zapewnienia prawidłowej ochrony ww. stanowiska Archeologicznego inwestor zobowiązany jest pokryć koszty badań archeologicznych oraz ich dokumentacji. Pozwolenie na prowadzenie badań archeologicznych wydaje oraz ich dokumentacji. Pozwolenie na prowadzenie badań wydaje Wielkopolski Wojewódzki Konserwator Zabytków”.
- „w przypadku odkrycia w trakcie robót budowlanych przedmiotów mogących stanowić zabytki archeologiczne, roboty należy wstrzymać, przedmioty zabezpieczyć dostępnymi

metodami, a o fakcie tym należy poinformować Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków lub Prezydenta Miasta Kalisza”.

Zadanie 3. Uwzględnianie ochrony widokowo-krajobrazowej oraz panoram i przedpoli widokowych zabytkowych obszarów i obiektów w opracowywanych dokumentach dotyczących przez miasto polityki przestrzennej czyli „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego” oraz we wszelkich dokumentach mających charakter prawa miejscowego tj. miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, decyzjach o warunkach zabudowy i decyzjach lokalizacji inwestycji celu publicznego.

WBUA

Obowiązujące „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Kalisza” wyznacza następujące strefy ochrony krajobrazu dolin rzecznych:

- obszar doliny Prosny po wschodniej stronie ulicy Poznańskiej, na długości od ul. J. Piłsudskiego do cmentarza komunalnego (K5);
- obszar doliny Prosny w obrębie dawnej wsi Majków po zachodniej stronie ul. L. Kruczkowskiego od ul. J. Piłsudskiego do granic miasta (K6);
- obszar doliny Krępiczy w obrębie dawnej wsi Dobrzec Mały po wschodniej stronie ul. W. Stanczukowskiego na odcinku od ul. Dobrzeckiej do ul. Korczak (obecny park nad Krępicą) (K7);
- obszar doliny rzeki Prosny po wschodniej stronie ul. Rzymskiej na odcinku od granicy miasta do ul. Termopolskiej (K8).

Studium wyznacza strefę ochrony ekspozycji i krajobrazu kulturowego, w tym doliny Prosny (K+E) obejmującą: cały obszar pomiędzy ulicą Częstochowską a doliną Prosny, wschodnią sylwetę miasta, dolinę rzeczną i skarpy, obszar doliny Prosny w obrębie dawnego przedmieścia Tynieckiego na osi ulicy Warszawskiej, pomiędzy ul. Warszawską, a al. Walecznych oraz w obrębie dawnej miejscowości Tyniec po zachodniej stronie ul. Łódzkiej na odcinku od ul. Rajkowskiej do ul. Żwirki i Wigury, d. Glinki z rozstajem drożnym, dawny folwark i zespół więzienny, a także tereny parkowo – sportowe u ujścia Śwędry.

W granicach strefy ochrony krajobrazu studium wskazuje, że należy prowadzić działania zmierzające do kształtowania uporządkowanych przestrzennie i reprezentacyjnych wjazdów do miasta. Należy dążyć do utrzymania układów komunikacyjnych i otwartego charakteru dolin potoków leżących w osiach Dobrzecza i Piwoniec. W celu ochrony dziedzictwa kulturowego studium ustala zasadę, cyt; „w strefie ochrony ekspozycji krajobrazowej ustala się ochronę dominant architektonicznych i krajobrazowych, punktów, ciągów i dróg widokowych oraz ekspozycję wartościowych obiektów i zespołów zabudowy”.

Uchwalone w 2023 r. zmiany planów miejscowych tj. zmiany „Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w rejonie ulic Długiej i Szerokiej”, „Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla strefy usługowej – Wrocławskiej”, „Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w rejonie ulicy Tylnej” uzgodnione zostały z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.

Zmiana planów nie dotyczyła ustaleń ochrony widokowo-konserwatorskiej oraz panoram i przedpoli widokowych zabytkowych obszarów i obiektów, ponieważ zagadnienie to uwzględnione zostało w planach miejscowych, które podległy zmianie.

Następujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, uchwalone w 2024 r., nie posiadają ustaleń dotyczących ochrony widokowo-krajobrazowej oraz panoram i przedpoli widokowych zabytkowych obszarów i obiektów, ponieważ tereny objęte planami nie są położone na terenach podlegających takiej ochronie:

- „Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego linii WN 110 kV relacji Konin Południe – Kalisz Północ oraz linii WN 110 kV relacji Ceków – Kalisz Piwonice”,
- zmiana „Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w rejonie ulic: Zachodniej i Metalowców”,
- „Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego zespołu zabudowy osiedla Dobrzec”,
- zmiana „Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Kaliskiej Strefy Inwestycyjnej – ulica Rozwojowa”.

Zmiana „Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Majkowska – Aleja Wojska Polskiego” nie dotyczyła ustaleń w zakresie ochrony widokowo-krajobrazowej oraz panoram i przedpoli widokowych zabytkowych obszarów i obiektów, ponieważ zagadnienie to uwzględniono już w planie miejscowym, który podlegał zmianie.

Teren objęty „Miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego strefy aktywności gospodarczej – Piskorzewie”, położony jest w obszarze historycznego układu urbanistycznego miasta Kalisza uznanego za zabytek. W ustaleniach planu zapisano, że ochronie konserwatorskiej podlega przestrzenne założenie miejskie zawierające zespoły budowlane, pojedyncze budynki i formy zaprojektowanej zieleni, rozmieszczone w układzie historycznych podziałów własnościowych i funkcjonalnych.

Projekty decyzji o warunkach zabudowy oraz projekty decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, obejmujące inwestycje na terenach objętych ochroną widokowo-krajobrazową oraz panoram i przedpoli widokowych zabytkowych obszarów i obiektów, podlegały uzgodnieniu z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków. Zgodnie z wytycznymi Konserwatora w ww. decyzjach zastosowano zapisy: cyt.

- „planowana inwestycja zlokalizowana jest na terenie obszaru miasta Kalisza wpisanego do rejestru zabytków decyzją Wojewódzkiego Konserwatora zabytków w Poznaniu z dnia 18.02.1957r. znak KL.IV-83/2/57 zmienioną orzeczeniem Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 29.11.2013r. znak DOZ-OAiK-6700-310-2/12-13[KD], gdzie ochronie konserwatorskiej podlegają archeologiczne warstwy kulturowo-osadnicze zlokalizowane na obszarze określonym w treści decyzji”, na prowadzenie robót budowlanych, na obszarze historycznego układu urbanistycznego oraz innych działań wg szerokiego katalogu określonego w art. 36 ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami wymagane jest uzyskanie pozwolenia WWKZ”.
- „planowana inwestycja znajduje się na terenie założenia urbanistycznego miasta Kalisza wpisanego do rejestru zabytków, decyzją Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Poznaniu z dnia 28.02.1956r. znak KL.IV-73/14/56, zmienioną orzeczeniem Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 29.11.2013 r. znak DOZ-OAiK-6700-310-1/12-13[KD], gdzie wpis założenia urbanistycznego miasta Kalisza obejmuje: układ przestrzenny miasta określony przez historyczne rozplanowanie placów i ulic, historyczny kształt i wielkość działek oraz ich sposób zagospodarowania, współzależność między zabudową a otwartą przestrzenią, a także wygląd zewnętrzny budowli określony skalą, rozmiarami, stylem, konstrukcją, materiałami, kolorem i wystrojem”.
- „należy stosować przepisy ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami”.

Zadanie 4. Egzekwowanie zapisów dotyczących działalności inwestycyjnej na obszarach objętych ochroną, określonych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego (głównie w zakresie obowiązującej linii zabudowy, wysokości zabudowy jej charakteru i funkcji).

WBUA

Przepisy ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym zobowiązują organ gminy do określenia w planie miejscowym granic i sposobów zagospodarowania terenów lub obiektów podlegających ochronie. W planie miejscowym określa się także obowiązkowo

m.in. zasady kształtowania zabudowy oraz wskaźniki zagospodarowania terenu, maksymalną i minimalną nadziemną intensywność zabudowy, minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej, maksymalny udział powierzchni zabudowy, maksymalną wysokość zabudowy, minimalną liczbę i sposób realizacji miejsc do parkowania, w tym miejsc przeznaczonych do parkowania pojazdów zaopatrzonych w kartę parkingową, oraz linie zabudowy i gabaryty obiektów.

Egzekwowanie zapisów dotyczących działalności inwestycyjnej na obszarach objętych ochroną, określonych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego (głównie w zakresie obowiązującej linii zabudowy, wysokości zabudowy jej charakteru i funkcji), następuje w procedurze zatwierdzenia projektu budowlanego i udzielenia pozwolenia na budowę bądź przyjęcia zgłoszenia budowy i robót budowlanych. Zgodnie bowiem z przepisami ustawy z dnia 7 lipca 1994 roku prawo budowlane jednym z warunków zatwierdzenia projektu budowlanego i udzielenia pozwolenia na budowę oraz przyjęcia zgłoszenia budowy i robót budowlanych jest zgodność projektu zagospodarowania działki lub terenu oraz projektu architektoniczno-budowlanego z ustaleniami miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego i innymi aktami prawa miejscowego albo decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu w przypadku braku miejscowego planu.

W Wydziale Budownictwa, Urbanistyki i Architektury w 2023 r. wydano 554 decyzje o pozwoleniu na budowę oraz przyjęto 329 zgłoszeń budów i robót budowlanych, a w 2024 r. wydano 600 decyzji o pozwoleniu na budowę oraz przyjęto 351 zgłoszeń budów i robót budowlanych.

Zadanie 5. Procedowanie projektu uchwały o zasadach i warunkach sytuowania obiektów małej architektury, tablic reklamowych i urządzeń reklamowych oraz ogrodzeń mającej na celu ochronę krajobrazu w mieście, w tym głównie na terenach objętych ochroną konserwatorską.

WBUA

Rada Miejska Kalisza podjęła uchwałę Nr XXIX/351/2016 z dnia 27 października 2016 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia projektu uchwały o zasadach i warunkach sytuowania obiektów małej architektury, tablic reklamowych i urządzeń reklamowych oraz ogrodzeń.

Po przeprowadzeniu procedury zgodnie z ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym Rada Miasta Kalisza podjęła w dniu 26 maja 2022 roku uchwałę Nr LIII/745/2022 w sprawie ustalenia „Zasad i warunków sytuowania na terenie miasta Kalisza obiektów małej architektury, tablic reklamowych i urządzeń reklamowych oraz ogrodzeń, ich gabarytów, standardów jakościowych oraz rodzajów materiałów budowlanych, z jakich mogą być wykonane”. Uchwała jest aktem prawa miejscowego.

W decyzjach o warunkach zabudowy oraz w decyzjach o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, dotyczących obiektów będących przedmiotem ww. uchwały, stosuje się zapisy, cyt:

1) zagospodarowanie terenu inwestycji winno być zgodne z uchwałą Rady Miasta Kalisza nr LIII/745/2022 z dnia 26 maja 2022 r. w sprawie ustalenia „Zasad i warunków sytuowania na terenie miasta Kalisza obiektów małej architektury, tablic reklamowych i urządzeń reklamowych oraz ogrodzeń, ich gabarytów, standardów jakościowych oraz rodzajów materiałów budowlanych, z jakich mogą być wykonane,

2) na umieszczenie tablic i urządzeń reklamowych (w tym świetlnych) należy uzyskać stosowne zezwolenie.

Egzekwowanie ww. zapisów następuje w procedurze zatwierdzenia projektu budowlanego i udzielenia pozwolenia na budowę bądź przyjęcia zgłoszenia budowy i robót budowlanych.

Zadanie 6. Opracowanie i uchwalenie Miejscowego Planu Rewitalizacji Podgórze –Jabłkowskiego.

WSR-BR, WBUA

Zadanie zrealizowano w poprzednim okresie sprawozdawczym.

Kierunek 3. Rozszerzenie zasobu i ochrony dziedzictwa kulturowego miasta.

Zadanie 1. Uzupełnianie gminnej ewidencji zabytków o obiekty przewidziane do ochrony na podstawie ustaleń miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, na wniosek Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, a także aktualizowanie ich o dane uzyskane w wyniku przeprowadzonych prac naukowo-badawczych.

WKST

W 2024 r. Wydział Kultury i Sztuki, Sportu i Turystyki zlecił aktualizację Gminnej ewidencji zabytków archeologicznych w zakresie;

- przeprowadzenia kwerendy w WUOZ Delegatura w Kaliszu oraz wykonanie kart adresowych gminnej ewidencji zabytków dla 20 zespołów stanowisk archeologicznych;
- wykonania kart adresowych gminnej ewidencji zabytków dla stanowisk archeologicznych odkrytych na terenie miasta Kalisz w latach 2014 – 2024 i nieujętych w gminnej ewidencji zabytków nieruchomych;
- naniesienia zespołów stanowisk na mapę zabytków archeologicznych miasta Kalisza.

Koszt zadania: 4.797,00 zł (budżet Kalisza)

Zadanie 2. Składanie wniosków do Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków o wpisanie do rejestru zabytków cennych obszarów, układów urbanistycznych, ruralistycznych i obiektów zabytkowych stanowiących własność Miasta Kalisza w celu zapewnienia tym obszarom i obiektom ochrony prawnej.

WKST

W okresie sprawozdawczym nie były składane wnioski do Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków o wpisanie do rejestru zabytków cennych obszarów, układów urbanistycznych, ruralistycznych i obiektów zabytkowych stanowiących własność Miasta Kalisza w celu zapewnienia tym obszarom i obiektom ochrony prawnej.

Zadanie 3. Współpraca z instytucjami, stowarzyszeniami i organizacjami w celu utworzenia wykazu niematerialnego dziedzictwa miasta Kalisza.

WKST

Niematerialne dziedzictwo kulturowe obejmuje formy ludzkiej aktywności z zakresu kultury społecznej i duchowej. Według Konwencji UNESCO z 2003 r. w sprawie ochrony niematerialnego dziedzictwa kulturowego jest ono definiowane jako: praktyki, wyobrażenia, przekazy, wiedza i umiejętności – oraz związane z nimi instrumenty, przedmioty, artefakty i przestrzeń kulturowa – które wspólnoty, grupy i w niektórych przypadkach jednostki uznają za część własnego dziedzictwa kulturowego.

To niematerialne dziedzictwo kulturowe, przekazywane z pokolenia na pokolenie, jest stale odtwarzane przez wspólnoty oraz grupy w relacji z otoczeniem i zapewnia im poczucie tożsamości oraz ciągłości, przyczyniając się w ten sposób do wzrostu poszanowania różnorodności kulturowej i ludzkiej kreatywności.

31. edycji Europejskich Dni Dziedzictwa w 2023 roku towarzyszyło hasło: „Żywe dziedzictwo – tradycje od pokoleń”, nawiązujące do jubileuszu 20-lecia uchwalenia konwencji UNESCO w sprawie ochrony niematerialnego dziedzictwa kulturowego, a także 10-lecia Krajowej listy niematerialnego dziedzictwa kulturowego.

MBP przygotowała dwa wydarzenia związane z tradycjami rzemieślniczymi w Kaliszu. Spotkanie z Mieczysławem Machowiczem, mistrzem rymarskim i popularyzatorem najdawniejszych dziejów Kalisza poświęcone było historii rodziny Machowiczów, która związana jest z naszym miastem od XVII wieku.

Tradycje rymarskie zapoczątkował Władysław Machowicz, który uczył się zawodu u Wacława Sauczka, a od lat 50. XX w. przez kolejne ponad pół wieku prowadził zakład przy ul. Górnośląskiej.

W trakcie spotkania można było zobaczyć narzędzia, którymi posługiwali się kaliscy rymarze, dawne podręczniki do nauki tego rzemiosła, pamiątki rodzinne (dyplomy, legitymacje, fotografie), zabytkowy sztandar Powiatowego Cechu Rymarsko – Siodlarskiego w Kaliszu, ufundowany w 1946 roku, a także poznać sekrety warsztatu rymarza i kaletnika.

Działania służące identyfikacji niematerialnego dziedzictwa kulturowego Kalisza będą kontynuowane w następnym Programie Opieki nad Zabytkowymi dla miasta Kalisza na lata 2025 – 2028.

Zadanie 4. Współdziałanie z instytucjami naukowo-badawczymi i uczelniami wyższymi w celu ochrony, zachowania i popularyzacji wiedzy o dziedzictwie archeologicznym Kalisza i regionu.

WKST

19 grudnia 2023 r. w siedzibie Kaliskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk rozpoczęła swoją działalność Pracownia Archeologiczna KTPN. Na stanowisko przewodniczącego pracowni powołano dr. Adama Kędzierskiego, sekretarzem naukowym została Paulina Przepiórka. Honorowym przewodniczącym został znany i zasłużony dla Kalisza archeolog Tadeusz Baranowski.

Celem działalności powołanego zespołu jest szeroko rozumiane rozwijanie i upowszechnianie wiedzy na temat archeologii regionu, w ramach czego podejmowane będą działania takie jak: badania naukowe, wystawy, konferencje, odczyty, publikacje, a także inicjatywy popularyzatorskie, aktywizujące lokalną społeczność w formie warsztatów. To dobry zwiastun dla KTPN i kolejna szansa współpracy wszystkich zainteresowanych problematyką dziedzictwa kulturowego, w tym archeologicznego ziemi kaliskiej.

16 czerwca 2024 r. z okazji Europejskich Dni Archeologii w Rezerwacie Archeologicznym na Zawodziu odbył się Festyn Historyczno–Archeologiczny. W tym dniu przygotowano wiele atrakcji: warsztaty archeologiczne, prelekcje, rekonstrukcje historyczne, czy koncert zespołu muzyki dawnej. Festyn zorganizowany został przez Kaliskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk, a współfinansowany ze środków finansowych Miasta Kalisza w wysokości 4.000 zł w ramach mecenatu nad kulturą, sztukę, ochronę dóbr kultury i dziedzictwa narodowego.

Priorytet III. Badanie i dokumentacja dziedzictwa kulturowego oraz promocja i edukacja, służące budowaniu tożsamości.

Kierunek 1. Specjalistyczne rozpoznanie badawcze poszczególnych obiektów, zespołów oraz obszarów zabytkowych, związane z przygotowywanym lub realizowanym procesem inwestycyjnym.

Zadanie 1. Prowadzenie pod nadzorem archeologicznym zadań inwestycyjnych Miasta Kalisza.

WRM

W 2023 r. WRM prowadził niżej wymienione zadania inwestycyjne pod nadzorem archeologicznym:

1) Pełnienie nadzoru archeologicznego przy realizacji zadania pn. **„Noce i Dnie – rewaloryzacja zabytkowego Parku Miejskiego w Kaliszu – Etap I”**

Kwota brutto: 30.540,00 zł;

Środki własne – budżet Miasta Kalisza.

5) Pełnienie funkcji kierownika badań archeologicznych wraz z wykonaniem badań archeologicznych, w tym o charakterze dokumentacyjno-zabezpieczającym nad realizacją zadania pn. **„Przebudowa Głównego Rynku wraz z ulicą Kanoniczną w ramach zadania Rewitalizacja centrum miasta Kalisza – poprawa stanu układu komunikacyjnego”**

Kwota brutto: 129.000,00 zł, w tym kwota 35.000,00 zł na rok 2023, (wykonawca nie był płatnikiem podatku VAT). Środki własne – budżet Miasta Kalisza.

Zadanie 2. Prowadzenie pod nadzorem archeologicznym zadań inwestycyjnych Miasta Kalisza w drogownictwie.

ZDM

W 2023 r. ZDM prowadził niżej wymienione zadania inwestycyjne pod nadzorem archeologicznym:

1). **„Rozbudowa ulic w ciągu drogi wojewódzkiej nr 450 na odcinku od Rogatki do granicy miasta Kalisz – I etap.”**

Powyższe zadanie zostało zakończone pod względem rzeczowym w IV kwartale 2022 r. Zakończenie pod względem finansowym nastąpiło w I połowie 2023 r. Pełnienie nadzoru archeologicznego stanowiło jedno z zadań Inżyniera Kontraktu w ramach zawartej umowy kompleksowej na pełnienie wielobranżowego nadzoru inwestorskiego. W związku z powyższym brak możliwości określenia wydatków dot. prowadzonego nadzoru archeologicznego.

2). **„Budowa połączenia ul. Szerokiej z ul. Łódzką – odcinek od ul. Łódzkiej do ul. Żwirki i Wigury w Kaliszu”.**

Powyższe zadanie zostało zakończone pod względem rzeczowym i finansowym w III kwartale 2023 r. Pełnienie nadzoru archeologicznego stanowiło jedno z zadań Inżyniera Kontraktu w ramach zawartej umowy kompleksowej na pełnienie wielobranżowego nadzoru inwestorskiego. W związku z powyższym brak możliwości określenia wydatków dot. prowadzonego nadzoru archeologicznego.

W roku 2024 ZDM realizował jedną inwestycję prowadzoną pod nadzorem archeologicznym, pn.: **„Rozbudowa ulicy Łaziennej w Kaliszu na odcinku od ul. Kolegialnej do Parku Miejskiego”.**

W 2024 roku nie były prowadzone roboty budowlane objęte nadzorem archeologicznym. W dniu 31.10.2024 r. zawarto umowę z archeologiem dotyczącą prowadzenia badań archeologicznych oraz nadzoru archeologicznego. Wartość umowy wynosi 60.000,00 zł. Powyższe czynności prowadzone będą w 2025 r., a ich zakończenie planowane jest w II kwartale 2025 r.

Zadanie 3. Opracowywanie opinii, ekspertyz, kwerend i innych opracowań historycznych oraz architektoniczno-urbanistycznych na potrzeby procesu rewitalizacji.

WSR-BR

W okresie sprawozdawczym nie podejmowano działań w ramach tego zadania.

Zadanie 4. Opracowanie dokumentacji technicznej dotyczącej stanu zachowania i sposobu zabezpieczenia nowożytnego ujęcia wody – rzępi.

WRM, WKST

Zadanie zostało zrealizowane w poprzednim okresie sprawozdawczym.

Zadanie 5. Poddanie pracom konserwatorskim warstw ziemnych wraz z fundamentem i murem ceglany nowożytnego ujęcia wody – rzqpi.

WRM

Prace zostało wykonane w I kwartale 2023 roku, podczas, trwającej od 2022 roku przebudowy nawierzchni Głównego Rynku.

Kierunek 2. Zapewnienie szerokiego dostępu do informacji o dziedzictwie kulturowym Kalisza.

Zadanie 1. Zamieszczenie na stronie internetowej www.kalisz.pl Gminnego programu opieki nad zabytkami dla miasta Kalisza lata 2021-2024.

WKST

Zadanie zostało zrealizowane w poprzednim okresie sprawozdawczym.

Zadanie 2. Udostępnianie i bieżąca aktualizacja wykazu obiektów ujętych w gminnej ewidencji zabytków miasta Kalisza na stronie www.bip.kalisz.pl w zakładce Ewidencja zabytków oraz w zakładce Zawiadomienia Prezydenta Miasta Kalisza dot. zmian w ewidencji zabytków.

WKST

Prezydent Miasta Kalisza na mocy zarządzenia dokonuje zmian w gminnej ewidencji zabytków miasta Kalisza. Każde zarządzenie jest publikowane na stronie www.bip.kalisz.pl w zakładce ZARZĄDZENIA PREZYDENTA MIASTA KALISZA.

W celu zapewnienia obywatelom jak najłatwiejszego dostępu aktualnego wykazu zabytków ujętych w gminnej ewidencji zabytków miasta Kalisza, na stronie www.bip.kalisz.pl w zakładce EWIDENCJA ZABYTKÓW po podjęciu przez Prezydenta zarządzenia ws. zmian w gminnej ewidencji zabytków miasta Kalisza, zamieszczany jest załącznik do zarządzenia zawierający aktualny wykaz obiektów ujętych w gez.

Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 10 września 2019 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem (Dz. U. z 2019 r. poz. 1886), Prezydent Miasta Kalisza o zamiarze włączenia karty adresowej zabytku do gminnej ewidencji zabytków, o sporządzeniu nowej karty adresowej zabytku albo o zamiarze wyłączenia karty adresowej zabytku z gminnej ewidencji zabytków, zawiadamia właściciela lub posiadacza zabytku albo nieruchomości lub rzeczy ruchomej, która przestała być zabytkiem, na co najmniej 14 dni przed planowanym terminem włączenia karty adresowej zabytku do gminnej ewidencji zabytków albo wyłączenia tej karty z gminnej ewidencji zabytków.

Zawiadomienie zamieszczane jest także na stronie www.bip.kalisz.pl. Stosowne zawiadomienie – w zakładce ZAWIADOMIENIA PREZYDENTA MIASTA KALISZA DOT. ZMIAN W GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW.

Zadanie 3. Udostępnianie i aktualizacja systemu RZIIIP AKO (Regionalna Zintegrowana Infrastruktura Informacji Przestrzennej Aglomeracji Kalisko-Ostrowskiej) w obszarze tematycznym „Dziedzictwo Kulturowe” obejmującym m.in. obiekty i obszary chronione, strefy ochrony stanowisk archeologicznych oraz karty gminnej ewidencji zabytków miasta Kalisza.

<https://www.akoportal.pl>,

https://www.akoportal.pl/Kategorie_Tematyczne-Kultura_sztuka_sport_turystyka?p=2

<https://mapa.akoportal.pl>

(profil: Kultura/sport/turystyka – kompozycje: Kultura;)
WGK-GIS, WKST

Zadanie realizowane jest zgodnie z przyjętymi założeniami.

Zadanie 4. Zamieszczanie na stronie www.kalisz.pl, na profilach facebookowych Kalisz. Dopisz swoją historię, informacji dot. historii i dziedzictwa kulturowego Kalisza, informacji o aktualnych wydarzeniach kulturalnych związanych z popularyzacją dziedzictwa historyczno-kulturowego miasta.

KPM

W latach 2023-2024 Kancelaria Prezydenta Miasta publikowała na stronie internetowej www.kalisz.pl oraz na profilach miasta na Facebooku i Instagramie treści dotyczące historii i dziedzictwa kulturowego Kalisza. Regularnie informowała o interesujących spotkaniach i wydarzeniach związanych z historią oraz dziedzictwem kulturowym miasta, zarówno tych planowanych, jak i już realizowanych.

WKST-IT,

Informacja Turystyczna na bieżąco zamieszcza informacje dot. historii i dziedzictwa kulturowego Kalisza, a także informacje o aktualnych wydarzeniach na profilu facebookowym Informacja Turystyczna Kalisz.

Zadanie 5. Współpraca z lokalnymi mediami w celu prezentacji dziedzictwa kulturowego miasta oraz informowanie o podejmowanych działaniach remontowo-konserwatorskich i rewitalizacyjnych.

KPM

Do zakresu działania Kancelarii Prezydenta Miasta należy upowszechnianie i przekazywanie środkom masowego przekazu informacji. Dlatego też Kancelaria Prezydenta Miasta w okresie sprawozdawczym na bieżąco przysyłała kaliskim mediom informacje związane także z dziedzictwem kulturowym celem publikacji, a także informuje o nich podczas konferencji prasowych i briefingów.

Zadanie 6. Przekazywanie do mediów ogólnopolskich materiałów prezentujących dziedzictwo kulturowe miasta oraz działania remontowo-konserwatorskie i rewitalizacyjne.

KPM

W okresie sprawozdawczym Kancelaria Prezydenta Miasta na bieżąco dokumentowała fotograficznie obiekty zabytkowe objęte pracami konserwatorskimi oraz remontowo-budowlanymi dotowanymi z budżetu Kalisza, a także działania związane z zagospodarowaniem terenów o wysokiej wartości kulturowej, przyrodniczej i krajobrazowej. Zebrane materiały były wykorzystywane w publikacjach na stronie www.kalisz.pl oraz w mediach społecznościowych.

Zadanie 7. Publikacja na stronach miasta Kalisza www.kalisz.pl oraz www.rewitalizacjakalisz.pl opinii, ekspertyz, kwerend i innych opracowań historycznych oraz architektoniczno-urbanistycznych opracowywanych na potrzeby procesu rewitalizacji.

WSR-BR

Wydział Strategii i Rozwoju (Biuro Rewitalizacji) prowadzi na bieżąco działania informacyjno-popularyzatorskie, związane z podejmowanymi działaniami rewitalizacyjnymi.

Umieszczono między innymi informacje podsumowujące dotyczące przeprowadzonych prac, na które otrzymano dotacje w ramach Specjalnej Strefy Rewitalizacji, a także fotorelacje z prowadzonych robót lub prac.

Zadanie 8. Zamieszczanie na stronie internetowej www.kalisz.pl informacji dotyczących kolejnych edycji Europejskich Dni Dziedzictwa (ogłaszanych corocznie przez Narodowy Instytut Dziedzictwa) oraz miejskiego programu EDD.

WKST

Na podstawie ogłaszanych przez Narodowy Instytut Dziedzictwa – polskiego koordynatora Europejskich Dni Dziedzictwa, haseł obchodów kolejnych edycji EDD, WKST przygotowywał i zamieszczał na stronie www.kalisz.pl, informacje dotyczące organizacji tego projektu w danym roku.

W 2023 roku hasłem 31. edycji Europejskich Dni Dziedzictwa było. „Żywe dziedzictwo – tradycje od pokoleń, a w 2024 roku EDD obchodzona była pod hasłem „Szlaki. Sieci. Połączenia”.

Zaproszenie do przygotowania różnych wydarzeń wpisujących w temat EDD oraz współgospodarzenia w tym społeczno-kulturalnym przedsięwzięciu. kierowaliśmy do instytucji kultury, stowarzyszeń, fundacji, ale także do wszystkich zainteresowanych do jakże ciekawą formą upowszechniania wiedzy o dziedzictwie.

Kierunek 3. Rozwój edukacji i popularyzacji wiedzy o dziedzictwie kulturowym Kalisza.

Zadanie 1. Współpraca z instytucjami, placówkami oświatowymi, organizacjami i stowarzyszeniami przygotowującymi wydarzenia w ramach miejskiego programu kolejnych edycji Europejskich Dni Dziedzictwa.

WKST, WE

Wydział Kultury i Sztuki, Sportu i Turystyki koordynuje przygotowanie kaliskiego programu obchodów kolejnych edycji Europejskich Dni Dziedzictwa. Jak opisano w realizacji zadania 8 powyżej, za pośrednictwem strony www.kalisz.pl kieruje zaproszenie do współtworzenia programu EDD do instytucji kultury, organizacji pozarządowych, placówek oświatowych i związków wyznaniowych. Wokół organizacji tego przedsięwzięcia udało się skupić znaczące grono partnerów, co bardzo korzystanie wpływa na różnorodność, bogactwo oraz wysoki poziom poszczególnych wydarzeń.

W 2023 r. pod hasłem „Żywe dziedzictwo – tradycje od pokoleń” odbyła się 31. edycja Europejskich Dni Dziedzictwa.

W dowód uznania dla zaangażowania Miasta Kalisza w organizację EDD sięgającego lat 90.XX w., Narodowy Instytut Dziedzictwa Terenowy Oddział w Poznaniu zorganizował w kaliskim ratuszu w dniu 4 września 2023 r. w konferencję prasową inaugurującą obchody 31. Europejskich Dni Dziedzictwa w Wielkopolsce.

Obchody EDD w Kaliszu rozpoczął w sobotę 9 września Koncert Zespołu Folkowego Buraky, który odbył się w auli Akademii Kaliskiej im. Prezydenta Stanisława Wojciechowskiego.

13 września w godzinach od 14.00 do 16.00 PBP Książnica Pedagogiczna przygotowała wydarzenie pt. *Żywe Dziedzictwo – Tradycje od pokoleń – W Regionie nic nie ginie...* Jego uczestnicy obejrzeli pokaz regionalnych tańców ludowych, film prezentujący tradycyjne rzemiosło oraz zwyczaje i obrzędy świąteczne. Odbyła się także prelekcja poświęcona gwarze regionalnej. Ostatnim punktem programu było wspólne śpiewanie piosenek ludowych razem z Zespołem Folklorystycznym KALINA z Blizanowa.

Miejska Biblioteka Publiczna zaprosiła miłośników historii na dwa spotkania: „Machowicz, rymarz z Górnośląskiej” oraz „Ten zegar stary już od lat..., czyli 90 lat zegara Stilterów na Rogatce”.

Gościem pierwszego z nich 14 września 2023, był Mieczysław Machowicz – mistrz rymarski, popularyzator najdawniejszych dziejów Kalisza, społecznik, współautor wozu rzymskiego oraz łodzi św. Wojciecha. Spotkanie – moderowane przez Monikę Sobczak-Waliś, kierowniczkę Działu Informacji Naukowej i Zbiorów Specjalnych – poświęcone było historii rodziny Machowiczów, która związana jest z naszym miastem od XVII wieku, a mistrz ciesielski Jan Machowicz występuje w wydanych w 1780 roku przez ks. Stanisława Kłosowskiego „Cudach i łaskach za przyczyną (...) św. Józefa uczynionych”.

Tradycje rymarskie zapoczątkował Władysław Machowicz, który uczył się zawodu u Wacława Sauczka, a od lat 50. XX w. przez kolejne ponad pół wieku prowadził zakład przy ul. Górnośląskiej.

W trakcie spotkania można było zobaczyć narzędzia, którymi posługiwali się kaliscy rymarze, dawne podręczniki do nauki tego rzemiosła, pamiątki rodzinne (dyplomy, legitymacje, fotografie), zabytkowy sztandar Powiatowego Cechu Rymarsko – Siodlarskiego w Kaliszu, ufundowany w 1946 roku, a także poznać sekrety warsztatu rymarza i kaletnika.

Największym sukcesem w branży rymarskiej był Złoty Medal Międzynarodowych Targów Poznańskich, który ojciec i syn zdobyli w 1995 roku. Było to z pewnością najbardziej prestiżowe, ale nie jedyne wyróżnienie. Spotkanie było ilustrowane archiwalnymi dokumentami oraz zdjęciami z rodzinnych zasobów Machowiczów.

Natomiast 19 września Biblioteka zaprosiła na spotkanie z Januszem Stilterem, opiekunem kaliskich zegarów, który opowiedział dzieje najsłynniejszych miejskich czasomierzy poprzez pryzmat historii rodu Stilterów. W tym roku mija 90. rocznica ustawienia zegara na Rogatce, zbudowanego przez Rafała Władysława Stiltera na Wystawę Rzemiosł w 1912 r.

Oba wydarzenia cieszyły się dużym zainteresowaniem publiczności. Na widowni zasiedli być może ostatni już przedstawiciele rzemiosła w Kaliszu, przyjaciele i bliscy prelegentów.

32.edycja Europejskich Dni Dziedzictwa obchodzona była pod hasłem „*Szlaki. Sieci. Połączenia*” W Kaliszu zainaugurowaliśmy je 6 września 2024 r. o godz.17.30 wyjątkowym wydarzeniem pt. „*Ratusz pełen kultury i sztuki. Połączenia*”.

W roku 2024 obchodziliśmy 100-lecie obecnego ratusza, wniesionego w latach 1920–1924 po zburzeniu i spaleniu Kalisza przez wojska pruskie w sierpniu 1914 r. Ten monumentalny i reprezentacyjny budynek użyteczności publicznej jest znakiem ciągłości i samorządności miasta.

Goście przybyli do ratusza wzięli udział w wernisażu wystawy „*Dzieła malarzy w ratuszu zebrane*”. Po raz pierwszy obrazy artystów związanych z Kaliszem, wiszące na co dzień w gabinetach i pokojach biurowych, zostały pokazane w jednym miejscu na wystawie w holu przed salą sesyjną.

Wśród 16 prac można było zobaczyć m.in. obrazy Tadeusza i Mieczysława Kościelniaków, Sylwii Jurkiewicz-Kokot, Wiktora Jędrzejaka, Zygmunta Mischczyka, Zygmunta Karolaka. Część z nich została подарowana Miastu przez artystów lub ich rodziny, inne zostały zakupione przez Urząd Miasta.

Podczas wernisażu wspomniani byli też inni artyści związani z Kaliszem, którzy osiągnęli popularność nie tylko w mieście i regionie, ale także w całym kraju i poza jego granicami.

W dostojnej sali recepcyjnej uczestnicy wydarzenia wysłuchali krótkich wystąpień na trzy tematy;

1. Ratusz – budynek i jego aranżacja wnętrz – jako przykład sztuki architektonicznej początków XX w wieku;
2. Kiedy ratusz stał się zabytkiem;
3. Wielokulturowi włodarze i ludzie wpływu w Kaliszu.

Wieczór zakończył kameralny koncert na ratuszowym patio pt. „Włoska harmonia w polskim krajobrazie” w wykonaniu zespołu w składzie: Maria Szczap, Marcin Mańka, Marek Raczycki.

W trakcie wydarzenia nieodpłatnie dostępna była ekspozycja multimedialna. Ratusz zamknął swoje podwoje dla gości o godzinie 21.00.

Galeria Sztuki im. Jana Tarasina 7 września zaprosiła na 98. urodziny Patrona. W programie wydarzenia znalazły się m.in.

- wystawa prac Zygmunta Miszczyka pt. *„Sztuka polega... na artystycznym przetwarzaniu rzeczywistości”* oraz wystawa w Galerii Pulsar „Raj tuż za rogiem” Adama Nowickiego w siedzibie Galerii przy pl. św. Józefa 5
- Koncert performatywny HISS Collective o godzinie 19.00 w Laboratorium Sztuki przy ul. Śródmiejskiej 31.

W dniu 13 września w Konferencji nt. *„Dziedzictwo oświatowe: szlaki, sieci, połączenia. Szlakiem szkolnych izb muzealnych w Polsce”* zorganizowanej przez PBP Książnicę Pedagogiczną im. A. Parczewskiego udział wzięli goście oraz nauczyciele z młodzieżą. Przedsięwzięciu towarzyszyła wystawa pn. *„Elementarz dobrych wspomnień”*.

Pomimo niesprzyjającej aury 15 września Muzeum Okręgowe Ziemi Kaliskiej w ramach EDD zorganizowało w Rezerwacie Archeologicznym w Kaliszu – Zawodziu wydarzenie pt. *„Inspiracja na drodze artysty”*. W programie znalazło się m.in. zwiedzanie kościoła filialnego św. Wojciecha, zabytku znajdującego się na Szlaku kościołów drewnianych Ziemi Kaliskiej oraz opowieść o architekturze romańskiej na przykładzie kolegiaty św. Pawła, która w czasach Piastów była ważnym punktem na mapie chrześcijańskiej Polski. Integralną częścią wydarzenia była wystawa poplenerowa *„Inspiracja na drodze artysty”*, prezentująca Zawodzie widziane oczyma młodych artystów z Liceum Plastycznego im. Tadeusza Kulisiewicza w Kaliszu.

Obchody 32 edycji Europejskich Dni Dziedzictwa zwieńczyło w dniu 30 września otwarcie wystawy w Bibliotece Głównej pt. *„Kaliski gambit”*, poświęconej historii szachów w Kaliszu i regionie oraz wspólnie świętować setną rocznicę istnienia Międzynarodowej Federacji Szachowej (FIDE).

Większość zbiorów prezentowanych na wystawie pochodzi z kolekcji wieloletniego działacza i sędziego szachowego Ryszarda Pycha – udostępnił je jego syn, a jednocześnie kurator wystawy Dariusz Pych. Ekspozycję wzbogaciły inspirowane szachami projekty artystyczne absolwentów Liceum Sztuk Plastycznych im. Tadeusza Kulisiewicza, autografy największych światowych wirtuozów szachów ze zbiorów Macieja Sroczyńskiego, a także replika tzw. szachów sandomierskich, jednych z najstarszych bierek znalezionych na terenie Polski, wykonana przez Michała Antoniewicza.

Na wernisażu nie zabrakło także najmłodszych wielbicieli królewskiej gry – krótki występ artystyczny w klimacie „żywych szachów” przygotowali uczniowie Szkoły Podstawowej nr 16 im. Powstańców Wielkopolskich 1918-1919. Słodki poczęstunek, ozdobiony wizerunkami figur szachowych, zapewniła cukiernia Gucio.

Zadanie 2. Wspieranie publikacji wydawnictw naukowych, popularno-naukowych i popularnych poświęconych materialnemu i niematerialnemu dziedzictwu Kalisza.

WKST

W ramach konkursów na realizację zadań publicznych (patrz zadanie nr 3 poniżej), na podstawie wniosków wyłonionych w konkursach Miasto Kalisz wspierało w latach 2023-2024 publikacje wydawnictw naukowych, popularno-naukowych i popularnych poświęconych materialnemu i niematerialnemu dziedzictwu Kalisza, wsparcie otrzymały stowarzyszenia.

2023 rok

Polskie Towarzystwo Historyczne na wydanie Rocznika Kaliskiego t. XLIX „Rocznika Kaliskiego” – dofinansowanie w wysokości 10.000,00 zł.

2024 rok

1. Polskie Towarzystwo Historyczne na wydanie t. L Rocznika Kaliskiego – dofinansowanie w wysokości 14.000,00 zł;
2. Kaliskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk na wydanie książki Andrzeja Szymańskiego „Kalisz w końcu XVIII wieku w świetle prac kaliskiej komisji dobrego porządku”. dofinansowanie w wysokości dofinansowanie w wysokości 2.000,00 zł.
3. Kaliskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk na wydanie książki Dominiki Płócienniczak, Gubernatorzy i wicegubernatorzy kaliscy. Urzędnicy carscy w Kaliszu 1867-1914 – dofinansowanie w wysokości 1.000,00 zł.

W roku 2024 w ramach obchodów uchwalonego przez Radę Miasta Kalisza Roku Marii Dąbrowskiej w Kaliszu, Informacja Turystyczna wydała broszurę/ ulotkę „Śladami *Nocy i dni* Marii Dąbrowskiej. Kaliniec – Kalisz”. Ulotka w formie spacerownika przeprowadza czytelnika po istniejących w Kaliszu miejscach, o których Maria Dąbrowska pisała w „Nocach i dniach”. Ulotka jest dostępna nieodpłatnie w biurze Informacji Turystycznej.

Zadanie 3. Ogłaszanie otwartych konkursów Prezydenta Miasta Kalisza na realizację zadań publicznych związanych z popularyzacją i upowszechnianiem wiedzy o dziedzictwie historyczno-kulturowym Kalisza.

WKST

W latach 2023-2024 Prezydent Miasta Kalisza ogłaszał otwarte konkursy na realizację zadań publicznych – wspieranie rozwoju kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego poprzez realizację następujących niekomercyjnych przedsięwzięć:

1) Realizacja przedsięwzięć o najwyższych walorach artystycznych, służących zaspokajaniu potrzeb kulturalnych mieszkańców Kalisza, w tym organizowane w formie festiwali, przeglądów, konkursów imprezy muzyczne, chóralskie, teatralne, literackie, taneczne, plastyczne i widowiska historyczne oraz mecenat Miasta Kalisza nad miejscowymi artystami i zespołami biorącymi udział w przeglądach konkursach, festiwalach itp. o zasięgu lokalnym, regionalnym, ogólnopolskim oraz współrealizowanych z miastami partnerskimi

– w 2023 roku na te zadania przeznaczono kwotę 10.000,00 zł

– w 2024 roku na te zadania przeznaczono kwotę 10.000,00 zł

2) Popularyzacja sztuki i dziedzictwa kulturowego Kalisza oraz postaci wybitnych Kaliszan w formie niekomercyjnych i niskonakładowych wydawnictw, w tym płytowych oraz organizacja konferencji, sympozjów, sesji i seminariów naukowych i popularno-naukowych, w tym projekty w ramach Europejskich Dni Dziedzictwa Kulturowego.

– w 2023 roku na te zadania przeznaczono kwotę 15.000,00 zł

– w 2024 roku na te zadania przeznaczono kwotę 15.000,00 zł

W okresie minionych dwóch lat na realizację zadań publicznych związanych z popularyzacją i upowszechnianiem wiedzy o dziedzictwie historyczno-kulturowym Kalisza dofinansowanie otrzymały:

1. Stowarzyszenie Zespołu Folklorystycznego Calisia na projekt „Kalisz tańcem malowany” vol.III – w wysokości 7.000,00 zł (2023 r.);
2. Stowarzyszenie im. H. Sutarzewicz w Kaliszu na Kaliszanie piszący pod wrześnieym niebem Zagorzynka „ALINIECKIE PEJZAŻE” (5 edycja);
3. Stowarzyszenie im. H. Sutarzewicz w Kaliszu na XII literacką grę miejską KALISZANIE PISZĄCY „Jestem dzieckiem ziemi kaliskiej...” (w 135. rocznicę urodzin Marii Dąbrowskiej) – w wysokości 3.000,00 zł. (2024 r.);
4. Kaliskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk na organizację Festynu archeologiczno – historycznego z okazji Europejskich Dni Archeologii – w wysokości 4.000,00 zł. (2024 r.)

Zadanie 4. Nagradzanie oraz wyróżnianie Nagrodą Prezydenta Miasta Kalisza osób i podmiotów zaangażowanych w działania na rzecz zachowania i popularyzacji dziedzictwa historyczno-kulturowego Kalisza.

WKST

Tradycyjnie, podczas organizowanej w październiku Inauguracji Roku Kulturalnego, Prezydent Miasta Kalisza wręczył m.in. doroczne nagrody i wyróżnienia za osiągnięcia w dziedzinie twórczości artystycznej, upowszechniania kultury i ochrony dziedzictwa narodowego.

W 2023 r. nagrodę finansową w dziedzinie popularyzacji i ochrony dziedzictwa kulturowego otrzymała dr Bogumiła Celer.

Laureatka jest nauczycielem bibliotekarzem Książnicy Pedagogicznej im. A.Parczewskiego w Kaliszu, a od 2007 roku kierownikiem działu zbiorów specjalnych tejże placówki. Tam też odtworzyła pracownię Władysława Kościelniaka, przekazaną przez Mistrza właśnie książnicy pedagogicznej. Występuje w roli kuratora wystaw popularyzujących zbiory specjalne, gromadzone przy ulicy Południowej 62. Dr Bogumiła Celer jest inicjatorką i redaktorem naczelnym periodyku „Bliżej Biblioteki” – pisma bibliotekarzy Wielkopolski południowo-wschodniej. Regularnie publikuje, upowszechniając dziedzictwo Kalisza i regionu, w czasopiśmie lokalnych i ogólnopolskich. Doktor Celer, poza opieką nad książkami, zajmuje się także ich tworzeniem – z pasją redaguje, składa i projektuje.

W 2024 r. nagrodę finansową w dziedzinie popularyzacji i ochrony dziedzictwa kulturowego otrzymał Włodzimierz Staszak.

Laureat jest organizatorem wyjazdów na uroczystości państwowe, w tym Monte Cassino we Włoszech. Od kilku lat, z okazji Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych, współorganizuje uroczystości na Powązkach, w ramach działalności Klubu Czerwone Berety. Koordynuje akcję „Kalisz swoim bohaterom”, która od lat wspiera przygotowanie paczek świątecznych dla kaliskich weteranów. Wielokrotnie uczestniczył także w inicjatywach pomocy i wsparcia dla weteranów powstania warszawskiego. Współpracuje z Fundacją Walkiria, która zajmuje się zabezpieczaniem budowli militarnych z okresu II wojny światowej. W ramach tej ostatniej inicjatywy wielokrotnie brał udział w odkopywaniu polskich schronów bojowych przedmościa Kalisz. Jest współinicjatorem i współzałożycielem Stowarzyszenia Rezerwistów Marynarki Wojennej. Każdego roku, przed 1 listopada, organizuje sprzątnięcie mogił żołnierskich na cmentarzu wojskowym w Kaliszu. Do 2019 r. pełnił funkcję Komendanta Obwodu Wielkopolskiego Związku Strzeleckiego „Strzelec”. Od ponad 25 lat jest aktywnym działaczem Polskiego Czerwonego Krzyża.

Zadanie 5. Realizacja zadań w dziedzinie edukacji i promocji dziedzictwa kulturowego przez Miejską Bibliotekę Publiczną im. A. Asnyka – samorządową instytucję kultury.

MBP

Miejska Biblioteka Publiczna im. A. Asnyka w okresie sprawozdawczym, wśród innych zadań statutowych, realizowała działania w dziedzinie edukacji i promocji dziedzictwa kulturowego poprzez organizację wystaw, prelekcji i spotkań, a także jako współorganizator wydarzeń w ramach Europejskich Dni Dziedzictwa.

W 2023 r. Miejska Biblioteka Publiczna im. Adama Asnyka w Kaliszu zrealizowała blisko tysiąc różnych zajęć edukacyjnych, warsztatów, konkursów, spotkań, wystaw i innych akcji bibliotecznych dla dzieci, młodzieży, dorosłych, w tym także seniorów.

Instytucja wzięła udział w licznych akcjach ogólnopolskich i miejskich, prowadziła aktywną działalność kulturalno-edukacyjną i upowszechnieniową w formie tradycyjnej, a także on-line. Wśród działań znalazło się także wiele na temat ważnych postaci literackich i historycznych, promujących wśród kaliszan dziedzictwo kulturowe. Do najważniejszych przedsięwzięć z tej tematyki należały:

1. 31. Europejskie Dni Dziedzictwa. Z tej okazji MBP zaprosiła miłośników historii na dwa spotkania: „Machowicz, rymarz z Górnośląskiej” oraz „Ten zegar stary już od lat..., czyli 90 lat zegara Stilterów na Rogatce”.

Szczegółowy opis w Zadaniu 1. Współpraca z instytucjami, placówkami oświatowymi, organizacjami i stowarzyszeniami przygotowującymi wydarzenia w ramach miejskiego programu kolejnych edycji Europejskich Dni Dziedzictwa.

2. „Gloria Victis. Kalisz 1863”

W 2023 r. MBP realizowała projekt o nazwie „Gloria Victis. Kalisz 1863”. Jego celem było upamiętnienie osób i wydarzeń związanych z organizacją i przebiegiem powstania styczniowego ze szczególnym uwzględnieniem udziału mieszkańców Kalisza i ziemi kaliskiej, wśród których byli: Adam Asnyk (patron MBP, członek Rządu Narodowego), Agaton Giller (konspirator związany z podkaliskim Opatówkiem), Edmund Taczanowski (naczelnik wojenny województwa kaliskiego) i Józef Oksiński (porucznik oddziału powstańczego), a także liczne grono insurgentów roku 1863 spoczywających na kaliskich cmentarzach, którzy – jako młodzi ludzie – porzucili naukę w szkole, by walczyć o wolność.

Młodzież z wybranych placówek oświatowych Kalisza – w ramach warsztatów – stworzyła quest historyczny, którego fabuła została oparta o lokalną historię powstania 1863 r. W ramach Projektu przeprowadzono premierę gry terenowej poświęconej kaliskim wątkom w powstaniu styczniowym z udziałem licealistów. Przeprowadzono ponadto szereg prelekcji i lekcji dla młodzieży na temat wydarzeń z 1863 r.

Projekt „Gloria Victis. Kalisz 1863” realizowany był dzięki dofinansowaniu ze środków Biura „Niepodległa” w ramach Programu Dotacyjnego „Powstanie Styczniowe 1863–1864” w wysokości 26.000 zł (wartość projektu: 33.000 zł).

W późniejszym etapie powstała również wersja elektroniczna gry w aplikacji mobilnej, której testowaniem zajęła się młodzież z I LO w Kaliszu.

3. „Każde pokolenie ma własny czas”

Założeniem projektu „Każde pokolenie ma własny czas” było zainteresowanie młodzieży historią regionalną w niekonwencjonalny sposób, uzmysławiając jej, że wiedzę można czerpać nie tylko z dokumentów źródłowych przechowywanych w bibliotekach, archiwach czy muzeach, ale także poprzez spotkanie i rozmowy z najbliższymi.

W ramach projektu zorganizowano warsztaty kształtujące umiejętności prowadzenia wywiadów, rejestracji audio i wideo rozmów oraz digitalizacji rodzinnych archiwów, stanowiących bezcenne, choć wciąż niedoceniane, źródło wiedzy o historii i życiu mieszkańców miast, miasteczek oraz wsi. Założeniem bibliotecznego projektu było koncentrowanie się na rozmowach o doświadczeniach życia codziennego, upamiętnianie ważnych momentów w historii Kalisza i jego mieszkańców. Kaliska młodzież wykonała zadanie wieńczące projekt – zarejestrowano rozmowy ze świadkami historii, które są dostępne na stronie internetowej i kanale YouTube MBP.

Projekt „Każde pokolenie ma własny czas” dofinansowano ze środków Muzeum Historii Polski w ramach programu „Patriotyzm Jutra” oraz Miasta Kalisz. MBP otrzymała dofinansowanie w kwocie 17.000,00 zł od MKDiN oraz 2.300,00 zł z budżetu Kalisza.

4. Społeczne Archiwum Kaliszan

Doskonale rozwinęła się działalność Społecznego Archiwum Kaliszan, które koordynuje Dział Zbiorów Specjalnych i Regionalnych Biblioteki Głównej. W 2023 r. swoje rodzinne pamiątki, które stanowią źródło wiedzy o historii miasta oraz jego mieszkańcach, udostępniło 24 darczyńców. W ramach SAK zgromadzono 1894 jednostek: 1134 fotografii, 178 dokumentów, 21 roczników czasopism (594 egzemplarze), 7 książek, 19 pocztówek, 8 listów, 9 rękopisów, 1 obraz, 25 variów, 8 nagrań audio/wideo oraz 484 znaczków, pinsów, wpinek, medali.

MBP nawiązała współpracę z Centrum Archiwistyki Społecznej i regularnie udostępnia na portalu zbioryspoleczne.pl zasoby, które zostały zgromadzone dzięki Społecznemu Archiwum Kaliszan.

Z okazji 1. urodzin SAK przed Biblioteką Główną przygotowano wystawę plenerową oraz spotkanie „SAK ma ROK” z darczyńcami Społecznego Archiwum Kaliszan. Ponadto w ramach działalności SAK odbyło się spotkanie z dawnymi mieszkańcami „Pałacyku” – obecnie Biblioteki Głównej MBP.

5. „Kaliszanin” w Wielkopolskiej Bibliotece Cyfrowej

W MBP odbyło się sympozjum poświęcone digitalizacji i dostępności cyfrowej „Kaliszanina. Gazety miasta Kalisza i jego okolic” w Wielkopolskiej Bibliotece Cyfrowej z udziałem przedstawicieli Wydziału Filologii Polskiej i Klasycznej UAM w Poznaniu. Wydawane w latach 1870–1892 czasopismo, dotąd zdekompletowane i rozproszone po wielu instytucjach, od można już przeglądać na stronie Wielkopolskiej Biblioteki Cyfrowej. Sympozjum towarzyszyła wystawa „Ale numer! Sensacje z Kalisza”. Ekspozycja, wpisana w program obchodów Święta Miasta Kalisza, przybliżyła karty „Kaliszanina” z lat 1870–1892.

6. Rok Braci Kościelniaków

Ekspozycja pt. „Tadeusz – malarz i rysownik, Mieczysław – ilustrator; Władysław – kronikarz” stała się hołdem złożonym twórczości trzech kaliskich artystów – Braci Kościelniaków.

Przepiękne akwaforty i rysunki Mieczysława Kościelniaka zostały wypożyczone z rodzinnych zbiorów i przyjechały do Kalisza m. in. z Warszawy. Obrazy – na czele z imponującymi olejnymi ilustracjami do „Janka Muzykanta” i „Hamleta”, a także wiele rysunków, akwarel, linorytów i pomniejszych prac – wypożyczyły MBP siostrzenice artystów, Judyta i Beata Dymkowskie. Kilkanaście dzieł Tadeusza użyczył na wystawę jego syn, Jan Kościelniak. Spora kolekcja pochodziła od Joanny Kościelniak, żony Kazimierza. Cztery linoryty o tematyce indyjskiej zostały wypożyczone z pracowni Władysława Kościelniaka, która znajduje się w Księżnicy Pedagogicznej im. Alfonsa Parczewskiego w Kaliszu.

Od otwarcia pod koniec września 2023 r., do grudniowego finisażu ekspozycję odwiedziło ponad 200 osób, zarówno osób indywidualnych, jak i 14 zorganizowanych grup z kaliskich szkół podstawowych i średnich. W Bibliotece Głównej odbyło się także spotkanie z JUDYTĄ Dymkowską, która opowiedziała o Mieczysławie Kościelniaku. Podczas finisażu MBP otrzymała unikalny dar – ręcznie wykonaną przez Władysława Kościelniaka makietę albumu. Publikacja pt. „Kalisz”, wydana przez Wydawnictwo Poznańskie w 1961 roku, została zamówiona na zlecenie Społecznego Komitetu Obchodu XVIII wieków Kalisza. Władysław Kościelniak jako konsultant artystyczny wydawnictwa, zaprojektował wygląd albumu oraz układ fotografii, z których każdą odtworzył w formie szkicu w projekcie. W ostatecznej wersji albumu znalazły się także jego rysunki oraz kilka linorytów.

7. „Narodowe Czytanie” (impreza pod patronatem Pary Prezydenckiej oraz Prezydenta Miasta Kalisza)

Popularyzacja najważniejszych w polskiej literaturze dzieł, promowanie kultury żywego słowa i wzmacnianie poczucia wspólnej tożsamości, to cele, które przyświecają Narodowemu Czytaniu. Po raz dwunasty MBP zorganizowała w Kaliszu to ogólnopolskie święto miłośników literatury. „Nad Niemnem” Elizy Orzeszkowej przeczytali w 2023 r w Bibliotece Głównej: lokalni politycy, urzędnicy, ludzie kultury, aktywiści, nauczyciele i uczniowie. Uroczystość rozpoczęła się od występu Katarzyny Wieczorek, nauczycielki z Państwowej Szkoły Muzycznej I i II stopnia imienia Henryka Melcera w Kaliszu oraz Marii Królak, absolwentki PSM, które – przy fortepianowym akompaniamencie w wykonaniu Hanny Moch, również nauczycielki PSM – wykonały cztery pieśni, na czele z nierozłącznie związaną z powieścią piosenką „Ty pójdiesz górą”. Wspólne czytanie uświetnił również występ rekonstruktorów ze Stowarzyszenia Historycznego Gloria Victis z Wieruszowa, którzy przybyli do MBP w strojach z epoki. Narodowemu Czytaniu towarzyszyła inauguracja wystawy „Powstanie styczniowe w malarstwie polskim”, którą można było oglądać przed Biblioteką Główną.

Fragmety powieści Elizy Orzeszkowej wybrzmiały także w urokliwym Parku Rodziny Wiłkomirskich przy Filii nr 7, a czytali je uczniowie czterech klas ze Szkoły Podstawowej nr 2. Oprócz tekstów utworu, czytający mieli przygotowane krótkie notki wyjaśniające genezę i znaczenie „Nad Niemnem” oraz charakteryzujące poszczególne postacie powieści.

8. 8 września – XI Święto Ulicy Niecałej

XI Święto Ulicy Niecałej było dla MBP okazją do spotkania z kilkuset miłośnikami literatury, regionalnej historii, gier planszowych oraz aplikacji służących promocji książek i dzieł Kalisza. Bibliotekarze mieli swoje zewnętrzne stoisko, ale koordynowali też wydarzenia w Domu pod Aniołami i w Komoda Club Residence. MBP zorganizowała spotkanie z Elwirą Fibiger, autorką książki „Fortepian moja miłość” oraz projekcję filmu „Dusza zaklęta w fortepianie” i spotkanie z reżyserką, JUDYTĄ Fibiger. Podczas Święta Ulicy Niecałej promowano grę „Śladami Fibigerów”, Społeczne Archiwum Kaliszan, bookcrossing, stanowiska klubów gier planszowych: Solaris i Cubus oraz naukę obsługi smartfonu dla seniorów. W Domu Pod Aniołami Parafii Ewangelicko-Augsburskiej prezentowano wystawę „Niektórzy lubią poezję” poświęconą Wisławie Szymborskiej.

9. Obchody Narodowego Święta Niepodległości

W Filii nr 6, 11 listopada 2023 r., odbyła się premierowa prezentacja zakupionej w 2023 r. przez MBP „Kroniki obozu” z 1917 r. Rękopis zawiera odręcznie spisany zbiór wierszowanych utworów, ukazujących losy Legionistów. Zawarto w nim także kronikę życia obozowego w Szczypiornie od 12 lipca do 20 października 1917 r.

Była to również okazja, aby zwiedzić Izbę Pamięci Szczypiorna i poznać historię obozu oraz miejsce, w którym narodził się szczypiorniak. W jednej z sal Filii nr 6 prezentowano wystawę „Kto się urodził Polakiem, ten musi być patriotą. Aleksandra Piłsudska (1882–1963)”, która ukazywała życie i działalność Aleksandry Szcherbińskiej, drugiej żony Marszałka Józefa Piłsudskiego. 2023 Sejm Rzeczypospolitej Polskiej ustanowił Rokiem Aleksandry Piłsudskiej w uznaniu jej wybitnej działalności niepodległościowej i społecznej.

Filię nr 4 przy al. Wolności tłumnie odwiedzali uczestnicy miejskiej gry „Oblicza Kalisza – Ścieżki Wolności” organizowanej przez Związek Harcerstwa Rzeczypospolitej. Bibliotekarze nadali miejscu wyjątkową oprawę i sami odgrywali sceny w tzw. „saloniku intelektualistów”.

10. „Statut Kaliski”

Zbiory specjalne kaliskiej biblioteki – 15 kart „Statutu Kaliskiego” Artura Szyka zostały udostępnione na potrzeby wystawy „Patriota / Artur Szyk” w Galerii Kordegarda Narodowego Centrum Kultury w Warszawie.

11. „Dwory i kościoły, cmentarze i kapliczki” – spotkanie ze Stanisławem Małyszko

Znany regionalista, archiwista i etnograf promował w Bibliotece Głównej swoją siedemnastą już publikację, w której skupił się na architekturze sakralnej regionu – „Drewniane kościoły w powiecie kaliskim i Kaliszu”. Spotkanie w MBP było ponadto podsumowaniem wieloletniej działalności Stanisława Małyszki na rzecz ochrony dziedzictwa kulturowego i bogatego dorobku naukowego.

12. Spotkanie z Witoldem Banachem, pisarzem, publicystą, dyrektorem Muzeum Miasta Ostrowa Wielkopolskiego, połączone z promocją najnowszej książki „Czartoryscy, czyli wieczna pogoń”.

13. „Śladami historii Powiatu Kaliskiego” – promocja wydawnictwa „Starostwo i Powiat Kaliski na przestrzeni wieków” połączona została z wykładami autorów artykułów, w obecności wielu zaproszonych gości oraz młodzieży licealnej.

14. Spotkanie z Jackiem Kałuckim – promocja książki „„Sekrety zza kulis”

Bohaterem spotkania był aktor rodem z Kalisza, reżyser, felietonista, kabareciarz oraz autor tekstów i sztuk teatralnych. Spotkanie organizowała MBP podczas 63. Kaliskich Spotkań Teatralnych.

15. XI Literacka Gra Miejska

Filia nr 4 była jednym z punktów na trasie XI Literackiej Gry Miejskiej KALISZANIE PISZĄCY – WANDA KARCZEWSKA „Powrót do Kalińca”, organizowanej przez Stowarzyszenie im. Haliny Sutarzewicz oraz Szkołę Podstawową nr 10. Drużyny, które dotarły do Filii nr 4, wysłuchały opowieści

Joanny Montelatic o życiu i twórczości Wandy Karczewskiej, a także dowiedziały się, czym jest exlibris, i kto jest autorem exlibrisu Karczewskiej. Bibliotekarze, którzy tego dnia przywdziali kostiumy z epoki, przygotowali wystawę „Wanda Karczewska – twórczość”, prezentującą jej dorobek literacki.

16. „Z XIX-wiecznego Kalisza do Kamerunu”

Głównym celem imprezy była popularyzacja wiedzy na temat postaci Stefana Szolca-Rogozińskiego oraz poznanie i pogłębianie wiedzy dotyczącej historii XIX-wiecznego Kalisza. Rajd dla dzieci i młodzieży organizowany był przez Szkołę Podstawową nr 17 z Oddziałami Integracyjnymi im. Stefana Szolca-Rogozińskiego, PTTK Kalisz oraz MBP w Kaliszu. Uczniowie szkoły ponadto wzięli udział w turnieju, którego bazą była gra internetowa naszej Biblioteki zatytułowana „Z Kalisza do Kamerunu”.

17. Akcja społeczno-edukacyjna „Żonkile”

MBP dołączyła do ogólnopolskiej akcji organizowanej przez Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN w rocznicę wybuchu powstania w getcie warszawskim – największego zbrojnego zrywu Żydów podczas II wojny światowej. Bibliotekarze zrealizowali lekcje biblioteczne dla uczniów szkół podstawowych i średnich.

18. „Sprawiedliwi wśród Narodów Świata. Historia rodziny Ulmów”

Prelekcje dla licealistów poświęcone beatyfikowanej rodzinie Ulmów. Lekcje były także okazją do rozmów o postawach Polaków wobec Zagłady.

19. „Wiktor Jerzy Jędrzejak. Twórczość – Biografia – Wybrane tematy”

Promocja wydawnictwa, wystawa i spotkanie w Bibliotece Głównej z wybitnym kaliskim artystą Viktorem Jerzym Jędrzejaku.

20. „Ciesz się późny wnuku, czyli fotografie dla kaliszan XXV wieku” - wystawa fotografii i spotkanie z **Mariuszem Hertmannem** w Bibliotece Głównej, które poświęcone było między innymi dawnej technice fotograficznej z użyciem gumy dwuchromianowej.

21. Wystawa "Flora w towarzystwie"

W Filii nr 3 prezentowano wystawę poświęconą historycznym rzeźbom z Parku Miejskiego. Ekspozycja przypominała nieistniejące od czasu drugiej wojny światowej: Psyche, Sandalarkę, Bachusa, Satyrę, Wiktoria oraz personifikację Kalisza – Calisię. Bryły sześciu figur z piaskowca i terakoty, z dawnego garnituru romantycznych akcentów w parku były opowieścią o XIX-wiecznych obyczajach, estetyce i kulturze dbania o miejski zieleniec, zaliczany do najstarszych ogrodów publicznych w Polsce.

22. „Asnykowcy w mundurku i bez” - wystawa plenerowa na ogrodzeniu I Liceum Ogólnokształcącego z okazji XIX Zjazdu Wychowanków Gimnazjum i Liceum im. Adama Asnyka. Wystawa powstała we współpracy ze Stowarzyszeniem Asnykowców, które dostarczyło część fotografii i sfinansowało wydruk.

23. Kobiety z Kórnika

Koncert poświęcony twórczości Wisławy Szymborskiej (w setną rocznicę urodzin) oraz Jadwigi Zamoyskiej (w setną rocznicę śmierci). Wystąpili: Aleksandra Daukszewicz, Aleksander Machalica, Radosław Mateja. Organizator: Zakłady Kórnickie. Wydarzeniu towarzyszyła wystawa „#Zamoyska #Szymborska – Kobiety z Kórnika”.

24. XX Ogólnopolski Tydzień Bibliotek

MBP przygotowała szeroki program wydarzeń w ramach XX Ogólnopolskiego Tygodnia Bibliotek, który w 2023 r. przebiegał pod hasłem „Moja, Twoja, Nasza – BIBLIOTEKA!”.

Był to czas nie tylko świętowania, ale także skupienia na znaczeniu książki w życiu człowieka, nowych wyzwaniach dla bibliotekarzy oraz podziękowaniach skierowanych do wiernych czytelników.

Tradycyjnie świętowanie rozpoczęło się od złożenia kwiatów pod pomnikiem Adama Asnyka oraz Pomnikiem Książki na kaliskich plantach.

- Wystawa „Wojaze książki” Wioletty Filipowskiej. Tematem przewodnim prezentowanych prac, wykonanych w całości z naturalnych materiałów, gałązek i kawałków kory, w Bibliotece Głównej była książka, wędrująca przez różne miejsca i różne epoki.
- Filia nr 6 przygotowała cykl spotkań pod hasłem „Biblioteka Moich Marzeń”. Uczniowie szkół podstawowych oraz przedszkolaki poznały wyjątkowe biblioteki polskie i światowe, ale głównym zadaniem uczestników było przedstawienie swojej własnej wymarzonej biblioteki.

MBP kontynuuje współpracę z Biblioteką Narodową, na mocy której zbiory asnykowskiej księgarni są prezentowane w największej polskiej bibliotece cyfrowej POLONA (w panelu wydzielonych instytucji).

MBP założyła konto na cyfrowej platformie Spotify, na której odtwarzane są „Kaliskie Podcasty Historyczne”.

25. Cykl „Promocje Regionalnego Środowiska Twórców” w Filii nr 4

Promocyjny cykl otworzyła wystawa malarstwa Marty Piotrowskiej-Kowalczyk „InstaPics”. Promowano także dwóch młodych poetów związanych z naszym regionem: Magdalenę Pawłowską i Jakuba Trafalskiego.

26. Wystawa „Kalisz wielu kultur”

Celem ekspozycji w Filii nr 4 było zademonstrowanie jednej z najbardziej znaczących cech Kalisza – wielokulturowości. O sobie i o naszym mieście opowiedzieli kaliszanie pochodzący z Albanii, Ukrainy, Szwecji, Wielkiej Brytanii i Stanów Zjednoczonych.

27. Wystawa „Wpisy i podpisy z księgozbioru prof. Tadeusza Drewnowskiego” w Filii nr 4.

Księgozbiór prof. Tadeusza Drewnowskiego został ofiarowany MBP przez córkę znanego literaturoznawcy, filologa polskiego i krytyka literackiego, panią Janinę Stępińską. Wiele z przekazanych MBP książek posiada dedykacje, które są zróżnicowane w swym wyrazie. Znalazły się w tych wpisach zarówno te bardzo osobiste, od przyjaciół i bliskich, jak również bardziej oficjalne, od tych, dla których profesor Drewnowski był autorytetem, recenzentem lub redaktorem.

28. Wystawa „Podpisz się jak...” oraz lekcje kaligrafii

W Filii nr 3 odbywały się systematyczne lekcje z nauki pięknego pisania, które prowadził Mateusz Halak. Wystawa prezentowała natomiast sygnatury osób związanych z Kaliszem.

29. Wystawy „**Helianthus**” w Bibliotece Głównej i „**Pole słoneczników jest jak niebo z tysiącem słońc**” – przedstawiały olejne obrazy kaliszanki – Emilii Kuczyńskiej.

30. Wystawa „**Historia Górnśląskiej**” prezentowana w wyremontowanej Filii nr 1. To rodzaj stałej ekspozycji ukazującej najważniejsze, czasami już nieistniejące, domy i obiekty usytuowane przy jednej z najważniejszych arterii miasta.

31. „**ALA MA KOTA. Krótka historia elementarza**” (Filia nr 5 i Filia nr 6 i Filia nr 16)
Wystawa ukazywała historię elementarzy polskich.

32. **IV Potańcówka przy tradycyjnej muzyce wiejskiej w Bibliotece Głównej**
Potańcówka z udziałem kapeli Tomczyków z Mroczek Małych oraz kapeli Chleb Powszedni z Kalisza; w ramach współpracy z Domem Tańca w Kaliszu.

33. „**Świąteczne reklamy w kaliskiej prasie przełomu XIX/XX wieku**” w Filii nr 6
Wystawa ukazywała święta Bożego Narodzenia poprzez informacje i reklamy zamieszczane na łamach kaliskich gazet.

34. „**Jest gdzieś życie piękniejsze od wierszy. Władysław Kazimierz Broniewski (1897–1962)**”
Wystawa w Filii nr 7 ukazywała życie i twórczość polskiego poety, tłumacza literackiego, autora liryki rewolucyjnej, patriotycznej, żołnierskiej i autobiograficznej.

35. „**Czytanie przez oglądanie**” w Filii nr 9
Wystawa ręcznie wykonanych kolaży inspirowanych pracami wybitnych ilustratorów: Jana Marcina Szancera, Olgi Siemaszko, Bohdana Butenki, Kazimierza Mikulskiego, Janusza Grabiańskiego czy Zbigniewa Rychlickiego.

36. „**Muzyk jest władcą: wszak rzesza go słucha (Deotyma „Do Stanisława Moniuszki”)**” w Filii nr 16.

37. Stała ekspozycja obrazów Rodziny Mieszczańskich w Bibliotece Głównej.

38. Stała ekspozycja w Izbie Pamięci Szczypiorna (Filia nr 6).

W 2024 r. Miejska Biblioteka Publiczna im. Adama Asnyka w Kaliszu zrealizowała szereg zajęć edukacyjnych, warsztatów, konkursów, spotkań, wystaw i innych akcji bibliotecznych dla dzieci, młodzieży, dorosłych, w tym także seniorów. MBP w 2024 r. wzięła udział w licznych akcjach ogólnopolskich i miejskich, prowadziła aktywną działalność kulturalno-edukacyjną i upowszechnieniową w formie tradycyjnej, a także on-line. Wśród działań znalazło się także wiele na temat ważnych postaci literackich i historycznych, promujących wśród kaliszian dziedzictwo kulturowe. Do najważniejszych przedsięwzięć z tej tematyki należały:

1. 31. Europejskie Dni Dziedzictwa. Z tej okazji MBP zaprosiła na otwarcie wystawy pt. „**Gambit Kaliski**”.

Wystawa przypominała historię szachów w Kaliszu i regionie oraz setną rocznicę istnienia Międzynarodowej Federacji Szachowej (FIDE). Większość zbiorów prezentowanych na ekspozycji pochodziła z kolekcji wieloletniego działacza i sędziego szachowego Ryszarda Pycha – udostępnił je

Bibliotece jego syn, a jednocześnie kurator wystawy Dariusz Pych. Wystawę wzbogaciły inspirowane szachami projekty artystyczne absolwentów Liceum Sztuk Plastycznych im. Tadeusza Kulisiewicza, autografy największych światowych wirtuozów szachów ze zbiorów Macieja Sroczyńskiego, a także replika tzw. szachów sandomierskich, jednych z najstarszych bierek znalezionych na terenie Polski, wykonana przez Michała Antoniewicza.

Gościem specjalnym wernisażu była Ewa Barwińska, mistrzyni Polski w szachach do lat 20. Występ artystyczny w klimacie „żywych szachów” przygotowali uczniowie Szkoły Podstawowej nr 16 im. Powstańców Wielkopolskich 1918-1919.

2. „W zapomnianym obozie – wspomnienia legionistów” – wystawa z katalogiem.

Projekt „W zapomnianym obozie – wspomnienia Legionistów” – wystawa z katalogiem, był realizowany w ramach Programu Dotacyjnego Biura „Niepodległa” i miał na celu ukazanie zapomnianego rozdziału historii Kalisza. Jego kluczowym elementem było przygotowanie wystawy zatytułowanej „W zapomnianym obozie – wspomnienia Legionistów”, której wernisaż z prelekcją na temat obozu w Szczypiornie i koncertem poetycko-muzycznym „Ocalić od zapomnienia”, odbył się 5 listopada 2024 roku. Wystawa oparta została na faktach historycznych dotyczących warunków życia legionistów internowanych w jenieckim obozie w Szczypiornie w 1917 r. Poprzez prezentowane fragmenty wspomnień, fotografie i inne przedmioty użytkowe z tamtego okresu, upamiętnione zostały osoby i wydarzenia związane z obozem oraz jego codziennym życiem.

Ekspozycja bazowała na zbiorach własnych MBP, a także muzealiach i fotografiach wypożyczonych z Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku oraz Muzeum Okręgowego Ziemi Kaliskiej.

W ramach projektu wydano również drukiem katalog wystawy z tekstami historyków i pracowników naukowych specjalizujących się w historii międzywojennej. Przeprowadzono cykl warsztatów edukacyjnych, których zadaniem było przybliżenie uczestnikom wiadomości na temat obozu i życia obozowego legionistów. Skierowane były do różnych grup wiekowych: dzieci, młodzieży, dorosłych, łącznie udział wzięło w nich ponad 300 osób, w tym m.in. uczniowie kaliskich szkół, studenci, seniorzy.

Efektem zajęć warsztatowych były plakaty oraz „listy do domu”, w których uczestnicy wczuwali się w rolę internowanych żołnierzy, a także projekty odznaczeń, które mogłyby być przyznane legionistom.

Projekt „W zapomnianym obozie – wspomnienia Legionistów” – wystawa z katalogiem Dofinansowano ze środków Biura „Niepodległa” w ramach Programu Dotacyjnego „Niepodległa” oraz Miasta Kalisza w ramach mecenatu nad kulturą.

3. „Biblioteka. Jeszcze bliżej”.

Dwuletni projekt, realizowany z Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa 2.0 na lata 2021-2025, zyskał dofinansowanie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz Miasta Kalisza w ramach mecenatu nad kulturą. W 2024 r. przeprowadzono m.in. cykl działań pod nazwą „Odkryć zapomniane”, poświęcony zachowaniu tradycji regionalnych i folkloru ziemi kaliskiej, w ramach którego odbyły się warsztaty: tańca ludowego, haftu snutkowego oraz wokalne (śpiewu ludowego).

4. „Modernizm Talking”.

W 2024 r. MBP partnerowała Fundacji Good Culture w projektowaniu i realizacji atrakcyjnej gry edukacyjnej o nazwie „Modernizm Talking”.

Kaliska odsłona projektu została zainicjowana spacerem historycznym po obiektach reprezentujących przedwojenny modernizm w naszym mieście. Wzięła w nim udział młodzież kaliskiego Liceum Plastycznego, Studium Animatorów Kultury oraz przechodnie zainteresowani tematyką wykładu. Spacer poprowadził Mateusz Halak z MBP.

W następnym etapie Biblioteka była gospodarzem warsztatów tworzenia gry. Panel twórczy i ćwiczenia z projektowania gry, przy współudziale młodzieży z Liceum Plastycznego im. Tadeusza Kulisiewicza w Kaliszu, odbyły się w Bibliotece Głównej. W efekcie powstał quest terenowy.

W premierze questu udział wzięło 110 uczniów szkół ponadgimnazjalnych: I Liceum Ogólnokształcącego im. Adama Asnyka w Kaliszu, IV Liceum Ogólnokształcącego im. Ignacego Jana Paderewskiego i Zespołu Szkół Ekonomicznych w Kaliszu.

5. Rok Marii Dąbrowskiej.

Biblioteka czynnie włączyła się w obchody Roku Marii Dąbrowskiej, na początek proponując logo autorstwa Arkadiusza Błaszczyka. W kolejnych miesiącach odbywały się zajęcia dla uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych, połączone z prezentacjami multimedialnymi, wcielaniem się w role bohaterów powieści wybitnej pisarki czy tworzeniem kolaży inspirowanych jej twórczością i życiem. Filia nr 7 zaproponowała zajęcia o M. Dąbrowskiej w cyklu „Parnas Kaliski”, Filia nr 6 poświęciła pisarce cykl „Koronki i słowa”, połączony z wiedzą o historii ubioru; Biblioteka Główna zorganizowała lekcje pn. „D jak Dąbrowska”; ciekawe zajęcia odbyły się również w Filiach nr: 1, 3, 5, 6 i 9 natomiast w Filii nr 4 powstała wystawa pt. „Herstorie: @marsz, marsz Dąbrowska”.

6. I edycja Festiwalu Literackiego im. Teodora Triplina.

Festiwal, promujący czytelnictwo i rozwijanie nawyków czytelniczych wśród młodzieży oraz osób dorosłych i seniorów, miał na celu popularyzację dorobku Teodora Triplina – mało znanego prekursora literatury fantastyczno-naukowej rodem z Kalisza.

Na organizację Festiwalu Literackiego im. Teodora Triplina w Kaliszu, MBP otrzymała dofinansowanie w wysokości 29.400,00 zł z Instytutu Książki.

W jego ramach odbył się cykl imprez promujących wartościową literaturę różnych gatunków, z naciskiem na literaturę fantastycznonaukową i podróżniczą. Festiwal zainaugurował wykład Joanny Mikołajczuk, która w czasie studiów doktoranckich zajmowała się twórczością Teodora Triplina.

Podczas kolejnych dni Festiwalu odbyły się spotkania autorskie z reportażystami: Katarzyną Kobylarczyk, Iloną Wiśniewską i Filipem Springerem, biografistką Małgorzatą Czyńską, pisarzem fantastyki i laureatem Literackiej Nagrody Nike Radkiem Rakiem oraz filozofem Tomaszem Stawiszyńskim.

Sam Festiwal poprzedziły warsztaty z kreatywnego pisania, w których udział wzięła młodzież z IV LO im. Ignacego Paderewskiego w Kaliszu oraz warsztaty z tworzenia komiksu dla młodzieży z Liceum Plastycznego w Kaliszu. Po intensywnych zajęciach teoretycznych i praktycznych z grafikiem

Jakubem Babczyńskim oraz autorem scenariuszy Tomaszem Kontnym, uczestnicy stworzyli swoje komiksy, zaprezentowane następnie w formie wystawy plenerowej przed Biblioteką Główną.

W ramach wydarzenia odbył się także, współorganizowany wraz z Młodzieżowym Domem Kultury w Kaliszu, konkurs na ilustrację pod nazwą „Podróż po księżycu odbyta”. Nagrodzone prace można było oglądać w Filii nr 1.

7. Festiwal po Drodze.

Na jeden dzień, 24 sierpnia 2024 r, Kalisz przeistoczył się w literacką stolicę Wielkopolski. Wszystko za sprawą Festiwalu po Drodze, który był finansowany ze środków Miasta Kalisza oraz sponsorów. W festiwalowej telewizji śniadaniowej o Kaliszu opowiadał m.in. Robert Kuciński, dyrektor Miejskiej Biblioteki Publicznej im. Adama Asnyka, a bibliotekarze: Justyna Ratajczyk i Arkadiusz Błaszczuk wzięli udział w realizacji filmowego materiału o polskich i żydowskich książkach wrzuconych do kanału Babinka w czasie wojny.

W Parku Miejskim, nieopodal chińskiej pagody, powstało miasteczko namiotów, w których odbywały się spotkania, dyskusje i warsztaty dla dzieci oraz dorosłych. W strefę festiwalową wpisał się również namiot współorganizatora kaliskiej odsłony Festiwalu – Miejskiej Biblioteki Publicznej im. Adama Asnyka. Bibliotekarze uwalniali książki i zapisywali nowych czytelników, promując przy okazji organizowane przez kaliską księżnicę wydarzenia oraz edukacyjne gry on-line. W przyległej strefie relaksu można było z kolei zagrać w planszówki i gry towarzyskie, czy poczytać książki na wygodnych leżakach.

Widzowie Festiwalu obejrzeli także wzruszający film-wspomnienie o Arkadiuszu Pacholskim, nieżyjącym już pisarzu, bibliotekarzu i miejskim aktywiście. Film zrealizowany został w „saloniku Arkadiusza Pacholskiego” w Bibliotece Główniej. O swym koledze, obok Kaliny Michockiej, Anny Tabaki, Beaty Majchrzak i Piotra Łuszczkiewicza, opowiadała bibliotekarka Izabela Fietkiewicz-Paszek.

8. „Koniec srebrnej nitki” – wystawa sonetów Izabeli Fietkiewicz-Paszek.

Wystawa zainaugurowała otwarcie nowego systemu wystawienniczego przed Biblioteką Główną. Zrealizowany w ramach Budżetu Obywatelskiego zespół pięciu obrotowych brył pozwala na wyeksponowanie piętnastu plakatów. Razem z kartą tytułową plenerowa ekspozycja przedstawiała czternaście sylwetek pisarzy związanych z Kaliszem oraz wierszy im poświęconych. Wernisażowi towarzyszyła rozmowa z autorką sonetów.

Ekspozycja powstała na podstawie książki poetyckiej Izabeli Fietkiewicz-Paszek, wydanej pod patronatem Miejskiej Biblioteki Publicznej im. Adama Asnyka w Kaliszu. Publikacja ukazała się dzięki finansowemu wsparciu Urzędu Miasta Kalisza i dofinansowaniu w ramach stypendium Marszałka Województwa Wielkopolskiego w dziedzinie kultury.

9. Święto Ulicy Niecałej.

Miejska Biblioteka Publiczna im. Adama Asnyka tradycyjnie włączyła się w obchody Święta Ulicy Niecałej. Asnykowska księżnica miała tam swoje stoisko, gdzie uwalniano książki oraz zapisywano nowych czytelników. Biblioteka gościła także trzy pisarki: Agnieszkę Zaśko – autorkę książek dla dzieci, Magdalenę Krytkowską i Anetę Kolańczyk – autorki wspólnie napisanej książki

„Logika słomkowego kapelusza”, które podczas rozmów z odwiedzającymi ulicę Niecałą promowały literaturę i czytanie oraz podpisywały swoje książki.

W „Domu pod Aniołami”, gdzie swoją siedzibę ma Parafia Ewangelicko-Augsburska w Kaliszu, można było podziwiać wystawę fotografii ptaków „Poproszę portrecik” – kaliszanki Anety Kolańczyk, o której powstawaniu opowiadała sama jej autorka.

Podczas Święta Ulicy Niecałej bibliotekarze promowali też najbliższe wydarzenia kulturalne w Bibliotece.

10. „Parnas Kaliski”.

„Parnas Kaliski” to cykl warsztatów literacko-plastycznych, organizowanych w Filii nr 7. Ich uczestnicy – uczniowie kaliskich szkół – tworzyli kolaże z zaskakujących i nieoczywistych materiałów oraz fragmentów tekstów, „opowiadając” w ten oryginalny sposób o portretowanej postaci. Prace w grupach wspierała Emilia Kuczyńska, absolwentka Wydziału Sztuk Pięknych Uniwersytetu M. Kopernika w Toruniu, na co dzień nauczycielka plastyki i techniki, a nad całością projektu czuwała Izabela Fietkiewicz-Paszek, autorka tomu „Koniec srebrnej nitki”, z którego sonety stały się inspiracją do kolejnych odsłon „Parnasu”.

W ubiegłym roku uczniowie kaliskich szkół ponadpodstawowych wzięli udział w zajęciach poświęconych pisarzowi i bibliotekarzowi Arkadiuszowi Pacholskiemu oraz pisarce Marii Dąbrowskiej.

11. „Narodowe Czytanie” (impreza pod patronatem Pary Prezydenckiej oraz Prezydenta Miasta Kalisza).

Lekturę Narodowego Czytania, tradycyjnie organizowanego przez Miejską Bibliotekę Publiczną im. Adama Asnyka, w ubiegłym roku był „Kordian” Juliusza Słowackiego.

Najpierw przy Baszcie Dorotce zabrzmiała muzyka. Uczniowie i nauczyciele kaliskiej szkoły muzycznej zaprezentowali kilka romantycznych utworów oraz walc z filmu „Noce i dzień”.

Najmocniejszym akcentem publicznej lektury „Kordiana” był bez wątpienia monolog głównego bohatera na szczycie Mont Blanc. Najpierw został on odegrany przez dyrektora Teatru im. Wojciecha Bogusławskiego w Kaliszu Bartosza Zaczekiewicza, a następnie poszczególne fragmenty zabrzmiały w językach obcych – po angielsku czytał Paul Hacking, po włosku – Domenico Schiavone, po francusku – Mira Sitarz, a w esperanto – Sylwia Kwiatkowska, Beata Paluszkiewicz i Martyna Pietrzak.

Z romantycznym dramatem zmierzyli się ponadto: Urszula Zybur, Piotr Bigora, Grażyna Dziedziak, Michalina Kucharzak, Greta Schiavone, Zofia Oliwiecka, Maja Duster, Mikołaj Reszke, Maja Andrzejak, Mikołaj Łączyński, Sławomir Lasiecki, Anna Szmania-Binek, Elżbieta Dębska, Agnieszka Wojczyszyn, Renata Banasiak, Bożena Bergandy, Bożena Różańska, Krystyna Korotczuk, Jolanta Nowosielska, Magdalena Sekura-Nowicka, Małgorzata Olejniczak, Joanna Dolna, Świętosław Fortuna, Judyta Fibiger oraz dyrektor i pracownicy MBP: Robert Kuciński, Arkadiusz Błaszczuk, Justyna Ratajczyk i Karol Pietrzak. Nad całością czuwał Piotr Duster, który między poszczególnymi scenami wprowadzał uczestników i słuchaczy w tajniki dzieła Słowackiego.

Wydarzenie odbyło się pod honorowym patronatem Krystiana Kinastowskiego – Prezydenta Kalisza. Jego partnerami byli: Państwowa Szkoła Muzyczna I i II st. im. Henryka Melcera w Kaliszu, Ośrodek Sportu, Rehabilitacji i Rekreacji w Kaliszu, Narodowe Sanktuarium św. Józefa w Kaliszu, Akcelerator Kultury, Centrum Informacji Turystycznej w Kaliszu oraz restauracja Komoda Club Residence.

12. Narodowe Święto Niepodległości.

Filia nr 6 z oddziałem „Izba Pamięci Szczypiorna” zaprosiła kaliszan do zwiedzania nowo otwartej wystawy pt. „W zapomnianym obozie – wspomnienia Legionistów”. Na ekspozycji – oprócz oryginału kroniki Tessaro, legionisty i późniejszego generała brygady Wojska Polskiego, prezentowano także obiekty z Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku, Muzeum Okręgowego Ziemi Kaliskiej oraz Miejskiej Biblioteki Publicznej im. Adama Asnyka w Kaliszu. Dla najmłodszych zostały zorganizowane warsztaty plastyczne „Odznaka dla Legionisty” oraz liczne niespodzianki.

Z kolei bibliotekarze: Arkadiusz Błaszczuk i Karol Pietrak włączyli się w organizację (tworzonej przez Hufiec ZHR Kalisz) gry miejskiej pod nazwą „Wyryte w pamięci”, której przystanek znajdował się w I LO im. Adama Asnyka. W tym punkcie uczestnicy gry mieli dwa zadania: uzupełnić wybrany wiersz Asnyka o brakujące wyrazy oraz odpowiedzieć na pytania związane z wystawą „Architekt z Niecałej” poświęconą Albertowi Nestrypke. Przygotowana przez Bibliotekę ekspozycja przybliżyła sylwetkę i dorobek budowniczego Kalisza, któremu zawdzięczamy wiele reprezentacyjnych obiektów, m.in. zegar przy Rogatce, dom Braci Kowalskich czy gmach przy placu św. Józefa.

13. Kaliska Wiosna Poetycka.

Przypadający w marcu Światowy Dzień Poezji stał się punktem wyjścia dla Kaliskiej Wiosny Poetyckiej. Program był rozpisany na 3 dni: od wieczoru autorskiego z Jackiem Dehnelem, czytanie ulubionych wierszy lokalnych poetów, poprzez wystawę wierszy wizualnych, aż po recytację poezji w miejskich autobusach oraz w oknie jednej z placówek bibliotecznych w wykonaniu studentów Policealnego Studium Animatorów Kultury.

Finałem cyklu było Poetic Disco, czyli impreza z DJ miksującym muzykę z fragmentami utworów Adama Asnyka, Marka Grechuty, Wisławy Szymborskiej, Agnieszki Osieckiej i Andrzeja Zauchy.

14. Akcja społeczno-edukacyjna „Żonkile”.

MBP włączyła się do ogólnopolskiej akcji społeczno-edukacyjnej „Żonkile”, organizowanej przez Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN w rocznicę wybuchu powstania w getcie warszawskim. Bibliotekarze zrealizowali lekcje biblioteczne dla uczniów szkół podstawowych i średnich. MBP zorganizowała ponadto spotkania pod wspólną nazwą „Łączy nas pamięć”. W Bibliotece Głównej odbył się wernisaż wystawy „Moi żydowscy rodzice – moi polscy rodzice” z udziałem jej autorów oraz spotkanie autorskie z dr. Bohdanem Głębockim poświęcone jego najnowszej książce pt. „Wszędzie i zawsze... Żydzi. Obraz społeczności żydowskiej w prasie i publicystyce obozu narodowego w Polsce w latach 1930-1939”.

15. „Archifest”. Weekend Archiwów Społecznych.

Miejska Biblioteka Publiczna zorganizowała „Archifest” w ramach ogólnopolskiej akcji Centrum Archiwistyki Społecznej, ogłoszonej po raz pierwszy z okazji Międzynarodowego Dnia Archiwów. Na multimedialnej wystawie „SuperSAK” w Bibliotece Głównej zaprezentowano wybrane zdjęcia, dokumenty, pamiątki i przedmioty przekazane do Społecznego Archiwum Kaliszan. W Filii nr 1 przeprowadzono m. in. prelekcję na temat dziejów ulicy Górnośląskiej wraz z projekcją filmu „Górnośląską na zachód, Górnośląską na wschód”. Odbyły się także warsztaty dla dzieci z tworzenia

kronik rodzinnych. Działania te miały na celu promocję Społecznego Archiwum Kaliszan. Przed Biblioteką Główną zawisła także plenerowa wystawa prezentująca najciekawsze zbiory specjalne zgromadzone w ramach Społecznego Archiwum Kaliszan.

16. „Jestem za chwilę”. Wieczór wspomnień o Arkadiuszu Pacholskim.

W Filii nr 7 odbyło się spotkanie pn. „Jestem za chwilę”. Był to wieczór wspomnień o Arkadiuszu Pacholskim – kaliskim eseiście i powieściopisarzu, historyku, dziennikarzu, animatorze kultury, aktywiście miejskim i bibliotekarzu. W Bibliotece na Majkowie zorganizowano także spotkanie autorskie z Anetą Kolańczyk i Magdaleną Krytkowską oraz kaliską premierę ich książki pt. „Logika słomkowego kapelusza”.

17. Dzień Bibliotekarza.

Ogólnopolski Dzień Bibliotekarza i Bibliotek rozpoczęto w Kaliszu od uroczystego złożenia kwiatów pod pomnikiem Adama Asnyka oraz Pomnikiem Książki na plantach. W uroczystości wzięli udział przedstawiciele Wydziału Kultury i Sztuki, Sportu i Turystyki, reprezentacja Książnicy Pedagogicznej oraz pracownicy MBP.

W Bibliotece Główniej odbyła się druga część uroczystości, wypełniona okazjonalnymi przemówieniami i życzeniami dla bibliotekarzy. Miała ona niezwykle oprawę, ponieważ podczas Dnia Bibliotekarza w Galerii 66 otwarta została nowa wystawa zatytułowana „Wojaze Książki”. Ekspozycja prac Wioletty Filipowskiej to druga część opowieści o czytelnictwie, wykonanej z naturalnych materiałów: drobnych patyków i gałązek oraz kawałków kory. Obrazki przedstawiają charakterystyczne punkty Kalisza oraz historyczne postacie z nim związane. Pierwsza wystawa Wioletty Filipowskiej, pod nazwą „Zaczytani Kaliszanie”, powstała w 2023 roku i w 2024 była prezentowana w Filii nr 16. Bibliotekarskie święto było także okazją do „spotkania pokoleń”, bowiem tego dnia do swego dawnego miejsca pracy przybyli emerytowani bibliotekarze. MBP uhonorowała także najaktywniejszych czytelników. Wręczono nagrody książkowe czytelnikom roku 2023.

18. Odjazdowy Bibliotekarz.

Miejska Biblioteka Publiczna im. Adama Asnyka w Kaliszu zorganizowała wspólną wycieczkę dla wszystkich sympatyków książek i zdrowego stylu życia. Motywem przewodnim był Rok Marii Dąbrowskiej, dlatego wycieczka wiodła do Russowa. W gościnnych progach Oddziału Muzeum Okręgowego Ziemi Kaliskiej na wszystkich uczestników czekał poczęstunek. W międzyczasie czytelnicy mogli wybrać ulubione książki w akcji bookcrossingu oraz zwiedzić Dworek Marii Dąbrowskiej. Dodatkową atrakcją rajdu był konkurs przygotowany przez kaliski oddział Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich sprawdzający wiedzę na temat życia i twórczości pisarki, w którym najlepsi zdobyli cenne nagrody książkowe. Po udanym wypoczynku każdy z uczestników otrzymał pamiątkową torbę z logo MBP i cytatem z „Nocy i dni” oraz odbłask. Część cyklistów przyjęła również zaproszenie MOZK i pozostała na popołudniowym spotkaniu z Sylwią Chwedorczyk, autorką książki „Kowalska. Ta od Dąbrowskiej”.

19. „Kalisz od podwórka”.

Przed Biblioteką Główną w czerwcu 2024 r. odbyło się uroczyste otwarcie wystawy „Kalisz od podwórka”. Ekspozycja była pokłosiem drugiej edycji konkursu fotograficznego dla uczniów kaliskich szkół ponadpodstawowych. Jego głównym założeniem było uchwycenie nietuzinkowych kadrów

Kalisza, architektury dawnej i współczesnej. Konkurs zorganizowało Technikum im. św. Józefa w Kaliszu, a Miejska Biblioteka Publiczna po raz kolejny została jego partnerem.

20. „Noce i dni”.

Plenerowa wystawa fotografii Kaliskiego Stowarzyszenia Fotograficznego „Perspektywa”, powstała w ramach Roku Marii Dąbrowskiej. Sesja zdjęciowa w epokowych strojach, stylizowanych na czasy „Nocy i dni” została wykonana w Dworku Marii Dąbrowskiej w Russowie oraz w otaczającym go parku.

21. MBP kontynuowała współpracę z Biblioteką Narodową, na mocy której zbiory asnykowskiej księżnicy są prezentowane w największej polskiej bibliotece cyfrowej POLONA (w panelu wydzielonych instytucji).

22. Wystawa **„Historia Górnśląskiej”** prezentowana w Filii nr 1. To rodzaj stałej ekspozycji ukazującej najważniejsze, czasami już nieistniejące, domy i obiekty usytuowane przy jednej z najważniejszych arterii miasta.

23. Wystawa „Flora w towarzystwie”.

W Filii nr 3 w 2024 r. kontynuowano wystawę poświęconą historycznym rzeźbom z Parku Miejskiego. Ekspozycja przypominała nieistniejące od czasu drugiej wojny światowej: Psyche, Sandalarke, Bachusa, Satyra, Wiktorię oraz personifikację Kalisza – Calisję. Bryły sześciu figur z piaskowca i terakoty, zdobiące kiedyś kaliski park, były punktem wyjścia do opowieści o dziewiętnastowiecznych obyczajach, estetyce i kulturze dbania o miejski zieleniec, zaliczany do najstarszych ogrodów publicznych w Polsce.

24. „Wiktor Jerzy Jędrzejak. Twórczość – Biografia – Wybrane tematy”.

Kontynuacja wystawy obrazów wybitnego kaliskiego malarza w Bibliotece Głównej. W związku z tragiczną śmiercią artysty przedłużono czas jej trwania.

25. **„Złota Piątka”** – wystawa z okazji jubileuszu 50 lat działalności Filii nr 5.

26. „Świąteczne reklamy w kaliskiej prasie przełomu XIX/XX wieku”.

Kontynuacja wystawy w Filii nr 6 ukazującej święta Bożego Narodzenia poprzez informacje i reklamy zamieszczane na łamach kaliskich gazet.

27. **„Z kart chwały”** – wystawa poświęcona Marszałkowi Józefowi Piłsudskiemu w Filii nr 6.

28. „ALA MA KOTA. Krótka historia elementarza” (Filia nr 16)

Kontynuacja wystawy ukazującej historię elementarzy polskich.

29. **„Powstanie styczniowe w malarstwie polskim”** – plenerowa wystawa reprodukcji dziewiętnastowiecznych obrazów (przed IV LO).

30. Stała ekspozycja obrazów **Rodziny Mieszczańskich** w Bibliotece Głównej.

31. Stała ekspozycja obrazów **Zygmunta Miszczyka** w Bibliotece Głównej.

32. Stała ekspozycja w Izbie Pamięci Szczypiorna (Filia nr 6).

Zadanie 6. Realizacja zadań w dziedzinie edukacji i promocji dziedzictwa kulturowego przez Galerię Sztuki im. J. Tarasina – samorządową instytucję kultury.

GST

Galeria Sztuki im. Jana Tarasina w okresie sprawozdawczym, wśród innych zadań statutowych, podejmowała również działania w dziedzinie edukacji i promocji dziedzictwa kulturowego poprzez organizację wystaw, prelekcji i spotkań, a także jako współorganizator wydarzeń w ramach Europejskich Dni Dziedzictwa.

- promocja wielokulturowego dziedzictwa Kalisza w 2023 roku:

- A-Kumulacje 2023, Kaliskie Biennale Sztuki [20.04 – 26.05. 2023] Kuratorzy: Dagny i Daniel Szwed

„A-Kumulacje 2023” było czwartą już edycją konkursu dla artystów związanych z Kaliszem, który zorganizowany został przez Galerię Sztuki im. Jana Tarasina w Kaliszu we współpracy z Miastem Kalisz, Muzeum Okręgowym Ziemi Kaliskiej oraz Wydziałem Pedagogiczno-Artystycznym w Kaliszu UAM w Poznaniu. W przestrzeniach wystawienniczych Galerii Sztuki im. Jana Tarasina i Muzeum Okręgowego Ziemi Kaliskiej oglądać można było prezentację konkursową 49 prac, 39 artystów (w tym jednego duetu) oraz wystawę towarzyszącą Biennale, prezentującą prace Karoliny Melnickiej (obiekt dźwiękowy „Korona błazna”), Dominiki Olszowy (wideo „Krajobraz zimowy”), Karoliny Rec (instalacja audio-wideo „Out of frame”) oraz Izy Tarasewicz („Instrument, który nie ma jeszcze nazwy”) artystek zaproszonych do współtworzenia „A-Kumulacji 2023” przez duet kuratorski.

W przestrzeni sklepu po dawnej „Modzie Polskiej” przy ulicy Śródmiejskiej 31, zagościła zaproszona przez kuratorów, Ola Winnicka ze swoją instalacją „Siory Originals Wyjątkowe jak Ty”, dostępną dla zwiedzających, w każdy czwartek podczas trwania biennale. Performans „Strupek” w wykonaniu Magdaleny Mellin, miał swoją premierę podczas wernisażu, a następnie był prezentowany w formie rejestracji wideo, przez cały czas trwania „A-Kumulacji” w Galerii Pulsar. Dominika Korzeniecka wykonała performans w Malarni Teatru im. W. Bogusławskiego (21.04.2023) a Justyna Banaszak FOQL, Karolina Rec (Resina) i Daniel Szwed wykonali koncerty performatywne na finiszu biennale w dniu 25.05.2023.

„A-Kumulacje 2023, Kaliskie Biennale Sztuki”, znalazło się w programie 63. Kaliskich Spotkań Teatralnych, jako wydarzenia towarzyszące Festiwalowi.

Koszt organizacji (produkcja wystaw i wydarzeń, honoraria autorskie i kuratorskie, jury, wydawnictwo katalogowe, zakup prac do kolekcji) : 57. 925,00 zł (finansowanie własne w ramach przekazanej dotacji na działalność statutową GST).

- OPERA KALISKA [15.09 g. 10.00 – 15.00] działania performatywne w Parku Miejskim z udziałem Pawła Althamera i Grupy NOWOLIPIE, artystycznego stowarzyszenia zrzeszającego osoby chore na stwardnienie rozsiane.

Zajęciom artystycznym towarzyszyły koncerty: Jacoba Cohena (USA) – wiolonczelisty i performerą oraz Daniela Szweda – grafika i perkusisty – 90 osób.

Do udziału w Operze Kaliskiej zostali zaproszeni uczniowie Liceum Sztuk Plastycznych im. T. Kulisiewicza w Kaliszu, Szkoła Jagiellończyk oraz kaliscy artyści plastycy. Koszt 32.198,00 zł (pobyty artystów i Grupy Nowolipie w Kaliszu w dniach 14–16 września 2023, zakup materiałów malarskich,

honoraria autorskie: (honoraria autorskie, materiały, koszty pobytu i wyżywienia dla artystów) – finansowanie własne w ramach przekazanej dotacji na działalność statutową oraz wsparcie mecenasa Firma Budowlana ANTCZAK [noclegi dla wybranych artystów i honoraria]

-organizowania wystaw indywidualnych artystów ze środowiska lokalnego, wystawy z katalogami:

- Ziemowit Fincek „Utopiciel” [02.03 – 08.04 2023] wystawa kaliszana, artyści sztuk wizualnych.
Cykle prac artystycznych Ziemowita Fincka (malarstwo, rysunki, obiekty), artysty urodzonego w Kaliszu.

Koszt: 7.665,00 zł (produkcja i promocja wystawy, honorarium autorskie) finansowanie własne w ramach przekazanej dotacji na działalność statutową GST.

- Beata Kotecka „Tamten horyzont” [02.03 – 08.04 2023] wystawa artystki sztuk wizualnych (rzeźba) mieszkającej w Kaliszu i związanej z Wydziałem Pedagogiczno-Artystycznym UAM w Kaliszu. Cykle prac artystycznych Beaty Koteckiej zostały zaprezentowane w Galerii Pulsar i w ramach Postoju ze Sztuką. Koszt: 2.016,00 zł (druk folderu, zaproszenie, banery na przystanki) finansowanie własne w ramach przekazanej dotacji na działalność statutową GST.

-Cyprian Kościelniak „Dzień świstaka” [08.12.23 –26.01.24] wystawa artysty urodzonego w Kaliszu, mieszkającego na stałe w Holandii, artysty sztuk wizualnych, w nawiązaniu do Roku Braci Kościelniaków 2023 r.

Wystawa prac artysty z ostatnich 10 lat była prezentowana w Galerii Sztuki im. Jana Tarasina i w Galerii Sztuki im. Andrzeja Niekrasza WPA UAM w Kaliszu. Cykle prac artystycznych Cypriana Kościelniaka (malarstwo, rysunki, wycinanki, książki artystyczne, obiekty).

Koszt: 21.565,00 zł (produkcja i promocja wystawy, honorarium autorskie i kuratorskie, druk katalogu) – finansowanie własne w ramach przekazanej dotacji na działalność statutową GST oraz WKST: dotacja celowa na druk katalogu: 7. 000 zł brutto

- organizowanie Europejskich Dni Dziedzictwa Kulturowego z programem wydarzeń kulturalnych o zasięgu lokalnym w 2023 roku

URODZINY GALERII TARASINA – „45-lecie Galerii – Gaja dla Kalisza” – W sobotę 16 września odbyło się uroczyste odsłonięcie w Parku Miejskim rzeźby GAJA autorstwa Pawła Althamera i Artura Żmijewskiego z udziałem Prezydenta Miasta Kalisza Krystiana Kinastowskiego, Sekretarza Miasta Marcina Cieloszyka, Anety Ochockiej Skarbniczki Miasta Kalisz oraz Naczelników Wydziałów i Radnych Miasta. Powstanie rzeźby zostało zrealizowane w ramach obchodów 45-lecia Galerii jako dar dla miasta. Artyści pracowali nad realizacją rzeźby problematyzującej wielokulturową historię Kalisza goszcząc w mieście w lipcu 2022 r.

W *Zielonej Strefie* Galerii odbyło się spotkanie artystów z uczestnikami odsłonięcia rzeźby. Wydarzenia zorganizowane zostały w ramach Europejskich Dni Dziedzictwa 2023 – „Żywe dziedzictwo – tradycje od pokoleń”.

Koszt: 117. 642,00 zł (koszt odlewu, druk plakatów i ulotek, katalog, film, promocja wydarzeń)– finansowanie własne w ramach przekazanej dotacji na działalność statutową GST oraz wsparcie mecenasa Firma Budowlana ANTCZAK [koszt odlewu i dofinansowanie Opery Kaliskiej – 60.000 zł]

- promocji wielokulturowego dziedzictwa Kalisza w 2024 roku:

1. PRÓBA 5. – Międzynarodowy Konkurs na Eksperyment w Sztukach Wizualnych:

[10.10. – 28.11.2024] – wystawa laureatów i finalistów

Galeria Sztuki im. Jana Tarasina w Kaliszu po raz piąty zaprosiła osoby artystyczne do udziału w piątej edycji konkursu PRÓBA – Międzynarodowy Konkurs na Eksperyment w Sztukach Wizualnych. Konkurs, który odbywa się pod Patronatem Honorowym Krystiana Kinastowskiego Prezydenta Miasta Kalisza ma na celu promowanie myśli i twórczości Jana Tarasina w obszarze międzynarodowym oraz podnoszenie eksperymentu artystycznego do rangi pełnoprawnego działu.

W tegorocznej edycji wzięło udział 129 artystek i artystów z Polski, Ukrainy, Białorusi, Chin oraz Wietnamu nadsyłając swoje autorskie propozycje. Jury zapoznało się z nadesłanymi zgłoszeniami, dopuściło do kwalifikacji 125 zgłoszeń a podczas obrad zakwalifikowało do udziału w wystawie pokonkursowej – 14 projektów i przyznało wszystkie regulaminowe nagrody i wyróżnienia: *Jury Konkursu próbując uwzględnić różnorodność rozumienia pojęcia eksperymentu w sztuce podjęło decyzję uwzględnienia wielości projektów artystycznych nadesłanych na konkurs. Z jednej strony Jury starało się uwzględnić te projekty, które eksponowały rolę tradycji, tożsamości i przywiązania do przeszłości wyrażanej przez artystów. Z drugiej zaś strony Jury postanowiło także uhonorować te projekty, które swoją wrażliwością uwzględniały aktualność, nowoczesność i technologiczne przesilenie naszej epoki.*

GRAND PRIX –Nagroda Prezydenta Miasta Kalisza – Katsiaryna Kardash „Dowód”

NAGRODA Galerii Sztuki im. Jana Tarasina – O.W.L. Kolektywu „This Exhibition does not exist”

NAGRODA Galerii BWA w Tarnowie – Martyna Rzepeckiej – “Left Hand Exercises”.

Publiczność na wystawie pokonkursowej mogła obejrzeć także projekty:

„Stream Freesolo” Filipa Bruchnalskiego, „Cząstka czerni” Michała Bugzela, „Dotyk śmierci” Karoliny Dźbik „Galeria na Ziemi” Barbary Hubert, „Proteza” Jakuba Jakubowicza, „Nauczyciel” Artura Janasika/Rutra Kisanaja, „Stajemy się” Ewy Jaworskiej, „Schlafender Löwe” Przemysława Jeżmirskiego, „bez tytułu – 23-04 z cyklu ... (NIEOZNACZONE)” Jerzego Muszyńskiego, „Witaj smutku” Oli Sikory, „Kielbasa Wyborcza z Orlenu” Alberta Wrotnowskiego.

JURY: *prof. Katarzyna Józefowicz* – polska rzeźbiarka, artystka współczesna, profesor Akademii Sztuk Pięknych w Gdańsku, *prof. Szymon Wróbel* – profesor filozofii w Instytucie Filozofii i Socjologii Polskiej Akademii Nauk oraz w Instytucie Badań Interdyscyplinarnych Artes Librales UW. Psycholog i filozof zainteresowany współczesną teorią społeczną i filozofią języka oraz umysłu. *Ewa Łączyńska-Widz* – dyrektorka BWA w Tarnowie, *Jadwiga Charzyńska* – dyrektorka CSW Łaźnia w Gdańsku, dr Joanna Dudek – artystka, dyrektorka Galerii Sztuki im. Jana Tarasina.

Wystawie towarzyszył katalog, który zawiera zdjęcia i opisy prac uczestników wystawy a także tekst wprowadzający autorstwa Joanny Dudek – dyrektorki Galerii oraz tekst krytyczny napisany przez prof. Szymona Wróbla.

- prezentacja 14 projektów interdyscyplinarny artystów z Polski i z zagranicy
- produkcja wystawy laureatów i finalistów konkursu, w tym Michała Bugzela, absolwenta WPA UAM w Kaliszu
- honoraria dla jury i koordynatora konkursu, za tekst krytyczny, korektę i tłumaczenia na język angielski

- wydawnictwo katalogowe
- nagrody w konkursie

Koszt zadania – 78.768,87 zł (honoraria, produkcja wystaw i wydarzeń, katalog, nagrody dla laureatów), finansowanie własne w ramach przekazanej dotacji na działalność statutową GST

- organizowania wystaw indywidualnych artystów ze środowiska lokalnego, wystawy z katalogami.:

2. Kinga Popiela „fajnie, miło, kolorowo”, [09.02 – 08.03.2024]

Wystawa artystki sztuk wizualnych, absolwentki Liceum Sztuk Plastycznych w Kaliszu

Kinga Popiela jest artystką sztuk wizualnych, urodziła się w Kaliszu w 1991 roku. W swojej twórczości skupia się na performatywności gestu malarskiego, indywidualnej pamięci ciała oraz jego ekspresji w stosunku do przestrzeni. Poszukuje relacji między fizycznym ciałem twórcy, jego otoczeniem, a wytwarzanym przez niego językiem wizualnym. Zajmuje się również edukacją artystyczną, organizuje wykłady oraz warsztaty dotyczące malarstwa performatywnego i roli narzędzia w procesie twórczym.

Obrazy Kingi Popieli mówią o nieskończonej malarskiej potencjalności i zapraszają do poszukiwania odpowiedzi na pytanie „Co czujesz patrząc?” Na wystawie prezentowane były prace malarskie na płótnie, kompozycje wielkoformatowe na papierze oraz praca video.

Koszt: 11.565,36 zł (produkcja i promocja wystawy, honorarium autorskie, druk folderu), finansowanie własne w ramach przekazanej dotacji na działalność statutową GST.

3. Bogusława Kowalczyk „Tarcze” [14.03 – 19.04.2024]

Wystawa artystki sztuk wizualnych, urodzonej i mieszkającej w Kaliszu

Bogusława Kowalczyk w swoim najnowszym cyklu obrazów zatytułowanym „Tarcze” zaprosiła do refleksji nad poczuciem bezpieczeństwa, spokojem, wewnętrzną integralnością wobec doświadczeń naruszania granic, które nie tylko dotyczą nas samych czy miru domowego ale i realnych granic państwa. Harmonia ze sobą, z ludźmi, z otaczającym światem, dążenie do szczęścia, radości istnienia i szeroko pojętego dobrostanu skłaniają nas do obrony, zapobiegania zagrożeniom płynącym z zewnątrz. Tytułowe „Tarcze” artystka tworzyła w ostatnich latach, budując je z powidoków telewizyjnych wiadomości, słów, rozrzuconych liter, torebek, tabletek, papierów, nitek i pluszowych tkanin. Jak zauważyła Anna Tabaka w tekście towarzyszącym wystawie „niektóre obrazy swoją formą wprost imitują tarcze, inne odnoszą się jedynie do ich obronnej funkcji”, inne tworzą „współczesną alegorię szumu fakenewsów. Czyja to tarcza i czy to w ogóle tarcza?” – pytała historyczka sztuki.

Koszt: 8.692,52 zł (druk folderu, zaproszenia, produkcja wystawy), finansowanie własne w ramach przekazanej dotacji na działalność statutową GST.

4. Sylwia Owczarek „Drogowskazy retrospektywne”, [14.03 – 19.04.2024]

(Nagroda Publiczności „A-Kumulacji 2023, Kaliskiego Biennale Sztuki”)

Artystka wychowywała się w wielkopolskiej wsi Chełmce, która wpłynęła na jej poczucie tożsamości oraz współczesne wybory artystyczne. Ukończyła ceramikę w kaliskim Liceum Sztuk Plastycznych i rozpoczęła studia na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, na kierunku malarstwo. Naukę kontynuowała na Akademii Sztuk Pięknych im. Eugeniusza Gepperta we Wrocławiu, gdzie w 2022 r. uzyskała tytuł doktora sztuki. Prace wystawia w kraju i za granicą, m.in. w

Japonii, Niemczech, Szwecji, Łotwie i Słowacji. Wykładowczyni i edukatorka, zawodowo związana z Muzeum Współczesnym Wrocław.

Wystawa została oparta na materialnej i niematerialnej "konstrukcji" domu, jako miejsca i synonimu rodziny. Prezentowane prace ceramiczne, obiekty i praca audio, wybrane przez artystkę, odwoływały się do intensywnie odczuwanych wspomnień budujących jej historię. Wystawa w Galerii Pulsar została zrealizowana w ramach Nagrody Publiczności "A-Kumulacji 2023, Kaliskiego Biennale Sztuki".

Koszt: 3.796,35 zł (druk folderu, zaproszenie, banery na przystanki), finansowanie własne w ramach przekazanej dotacji na działalność statutową GST.

5. Zygmunt Miszczuk „Sztuka polega na ... artystycznym przetwarzaniu rzeczywistości. Obrazy Zygmunta Miszczyka z kolekcji prywatnych” [05.09. – 27.09.2024], Kurator: Małgorzata Paszylka-Głaza

Frekwencja: 356 osób, online: Facebook – 9396 osób, Instagram – 315 osób

We wrześniu Galeria Sztuki im. Jana Tarasina zaprezentowała twórczość malarską Zygmunta Miszczyka (1910–1988) znajdującą się w pięciu kolekcjach prywatnych. Zygmunt Miszczyk był w Kaliszu znaną i cenioną postacią. Artysta chętnie uczestniczył w plenerach malarskich, spełniał się jako grafik i projektant, był autorem wnętrz i prac w przestrzeni miejskiej. Na ekspozycji można było odnaleźć silną reprezentację bliskich artyście motywów z Kalisza, Ślesina, Wisły a także portrety, martwe natury i obrazy abstrakcyjne powstałe na przestrzeni kilkudziesięciu lat. Od 1965 r. Zygmunt Miszczyk uczestniczył w konkursach plastycznych i krajowych wystawach malarstwa takich jak Festiwal Malarstwa Współczesnego w Szczecinie czy Międzynarodowe Biennale Grafiki w Krakowie. Kuratorskie spojrzenie Małgorzaty Paszylki-Głazy – historyczki sztuki, kustoszki Muzeum Narodowego w Gdańsku wskazywało na silne związki artysty z nurtem kolorystycznym sztuki międzywojnia a także wpływy jego mistrzów: Zygmunta Karolaka i Leona Michalskiego.

Koszt: 16.469,76 zł (produkcja i promocja wystawy, honorarium kuratorskie, druk katalogu, film), finansowanie własne w ramach przekazanej dotacji na działalność statutową GST.

6. Adam Nowicki „Raj tuż za rogiem” [05.09 – 27.09.2024]

Wystawa artysty sztuk wizualnych, kaliszanina

W Galerii Pulsar została zaprezentowana wystawa prac Adama Nowickiego (1990–2016), kaliszanina, który zmarł tragicznie na krótko przed obroną dyplomu artystycznego na Akademii Sztuk Pięknych w Łodzi. Artysta zajmował się grafiką, malarstwem i rzeźbą. Najbardziej cenił techniki cyfrowe i litografię. Dzieła, które tworzył były ekspresyjnym przekształceniem rzeczywistości z pogranicza snu (czasem koszmaru) i jawy. Nowicki wykorzystywał światło i cień, zestawiał ze sobą kontrastowe barwy, nadając przez to pracom nieco mrocznego, niepokojącego klimatu. W pracach Adama Nowickiego możemy dostrzec inspiracje ekspresjonizmem, surrealizmem oraz futuryzmem. Tytułowy „Raj tuż za rogiem” przywołuje ostatnią powieści peruwiańskiego noblisty Mario Vargasa Llosy, którą czytał artysta, i która wywarła na nim wielkie wrażenie. Być może ta lektura stała się nie tylko przeczuciem..., ale swoistym memento Nowickiego. Na wystawie prezentowane były projekty litograficzne oraz portrety i pejzaże pochodzące z kolekcji rodziny artysty.

Koszt zadania: 393,00 zł (produkcja zaproszeń), finansowanie własne w ramach przekazanej dotacji na działalność statutową GST.

Łukasz Głapka „Totem / Sztandar, Shell Shock i Zabawki”, [05.12.2024 – 30.01.2025]

(Nagroda Publiczności „A-Kumulacji 2023, Kaliskiego Biennale Sztuki”). Wystawa artysty sztuk wizualnych, kaliszanina.

Wystawa Łukasza Głapki zatytułowana „Totem / Sztandar, Shell Shock i Zabawki” w Galerii Pulsar to realizacja w ramach nagrody publiczności, przyznanej podczas A-Kumulacji 2023, Kaliskiego Biennale Sztuki. Pokolenie autora wystawy (rocznik 1983) oraz pokolenie jego rodziców to osoby, które nie doświadczyły wojny w swoim kraju. Napięcia związane z przygotowaniami do kolejnej, potencjalnej wojny oraz kwestie obronności są na stałe wpisane w systemy polityczne całego świata. Paradoksalnie, stanowią także część edukacji do „życia w tym niespokojnym świecie”. Autor wystawy podjął próbę dialogu z odbiorcami w obszarze odczuć, jakie wywołuje wojna.

Koszt zadania: 5.666,63 zł (druk katalogu w limitowanej serii 100 egz , zaproszenie, honorarium autorskie), finansowanie własne w ramach przekazanej dotacji na działalność statutową GST.

8. Ziemowit Fincek „Kanada”, [18.12 – 20.12.2024]

Wystawa artysty sztuk wizualnych, kaliszanina w Laboratorium Sztuki

W 2024 r. Ziemowit Fincek, kaliszanin, przebywał w Kanadzie gdzie odbył dwie rezydencje artystyczne w Toronto oraz na farmie Wild Rose w Ontario. Na wystawie prezentowane były prace malarskie i rzeźbiarskie charakterystyczne dla artysty, w które zostały wplecione wątki ściśle związane z obserwacją natury, eksperymentem z deformacją krajobrazu oraz inspiracje rdzenną sztuką.

Koszt zadania: 799,19 zł (druk plakatów, produkcja wystawy), finansowanie własne w ramach przekazanej dotacji na działalność statutową GST.

– promocja i edukacja związana z Młodą Sceną Artystyczną Kalisza

9. LABORATORIUM SZTUKI – MŁODA SCENA ARTYSTYCZNA w ramach której odbyły się:

„INTERMEDIA 2024”, Marcin Adamski, Agata Jankowska, Sara Świderska, [8-10.07.2024]

Pierwsza w 2024 r. odsłona MŁODEJ SCENY ARTYSTYCZNEJ Kalisza to wystawa prac dyplomowych studentów z Pracowni Intermediów Wydziału Pedagogiczno-Artystycznego w Kaliszu, UAM w Poznaniu. Na wystawie zobaczyć można było trzy autorskie instalacje, na które składały się fotografie, prace video i obiekty: „Prześwietlenia” Marcina Adamskiego, „FOR-MY” Agaty Jankowskiej, „Oddech” Sary Świderskiej. Kuratorka: Joanna Dudek. (Zadanie bez kosztowe)

„Czarny Dzieciół – draka po kalisku” komiks Michała Jankowskiego – [11.07.2024]

Michał Jankowski stworzył komiks „Czarny Dzieciół, czyli draka po kalisku”. Jest to opowieść o lokalnym superbohaterze, który walczy dniem i nocą z kaliskim półświatkiem. Realizując swoją pracę Michał Jankowski inspirował się amerykańskimi komiksami o superbohaterach oraz twórczością i stylem Mika Mignola, autora przygód Hellboya. Uczestnicy wystawy mogli także zobaczyć animowany zwiastun komiksu zrealizowany przez autora „Czarnego Dzieciola” w Pracowni Multimediów prowadzonej przez dr Joannę Dudek oraz mgr. Tomasza Wolffa. Komiks będący pracą dyplomową, powstał w ramach Pracowni Grafiki Cyfrowej pod kierunkiem prof. UAM dr hab. sztuki Macieja Guźniczaka i mgr. Michała Bugzela na Wydziale Pedagogiczno-Artystycznym w Kaliszu. (Zadanie bez kosztowe)

„Make me happy – Schimmel”, [20.11 – 23.11.2024]

Wystawa fotografii artystycznej będąca efektem pleneru fotograficznego studentów Wydziału Pedagogiczno-Artystycznego UAM. Autorzy prac: Marcin Adamski, Agata Jankowska, Vittoria Plaza, Justyna Trzepacz, Adrian Wykrota. Kuratorzy: Joanna Dudek, Adrian Wykrota.

W czerwcu 2024 r. studenci Wydziału Pedagogiczno-Artystycznego UAM z Pracowni Fotografii wraz z opiekunami odwiedzili Fabrykę pianin i fortepianów „Schimmel”. Zarejestrowane fragmenty procesu pracy ludzi z pasją, którzy tworzą instrumenty to historie osób i miejsc, które składają się na ważną część historii Kalisza. Wystawa poplenerowa będąca fotograficzną opowieścią została zaprezentowana w przestrzeni miasta Kalisza w ramach „Postoju ze Sztuką” oraz w Laboratorium Sztuki w czasie trwania 51. Międzynarodowego Festiwalu Pianistów Jazzowych w Kaliszu. Tytuł wystawy to motto firmy Schimmel.

Koszt: 2.305,00 zł (wydruk fotografii), finansowanie własne w ramach przekazanej dotacji na działalność statutową GST.

Zadanie 7. Realizacja zadań w dziedzinie edukacji i promocji dziedzictwa kulturowego przez Ośrodek Kultury Plastycznej „Wieża Ciśnień” im. B. Jareckiego – samorządową instytucji kultury.

Ośrodek Kultury Plastycznej „Wieża Ciśnień” im. B. Jareckiego – w okresie sprawozdawczym, wśród innych zadań statutowych, podejmował również działania w dziedzinie edukacji i promocji dziedzictwa kulturowego poprzez organizację wystaw, prelekcji i spotkań oraz koncertów, a także jako współorganizator wydarzeń w ramach Europejskich Dni Dziedzictwa.

W 2023 roku na działanie te złożyły się niżej wymienione przedsięwzięcia:

KONKURSY

28. edycja Konkursu Fotograficznego „W obiektywie”

Konkurs przyciąga amatorów i artystów fotografii z całego kraju. W ramach tego przedsięwzięcia uczestnicy przysyłają zdjęcia wykonane rok wcześniej. Tematyka dowolna zatem bardzo często nawiązuje do polskiego i europejskiego dziedzictwa kulturowego. Do konkursu zgłosiło się ponad 100 osób i zostało nadesłanych ponad 600 zdjęć. Koszt: 10.000,00 zł.

W obiektywie. Spotkania Istotne

Spotkanie Istotne to połączenie wydarzeń związanych z fotografią, filmem i teatrem. Są to niezależne formy sztuki, ale przenikają siebie, chyba jak żadne inne, a ich związki są niezaprzeczalne i nierozzerwalne. uczestnicy mogli brać udział w wielu interesujących spotkaniach z Frankiem Ammerem, Piotrem Dumałą, Jackiem Bławutem, warsztatach filmowych i z animacji oraz panelach dyskusyjnych. Koszt: 15.000,00 zł

WYSTAWY

„Uwaga! Trust” Wystawa Przemysława Truścińskiego

Wystawa polskiego rysownika, twórcy komiksów, oznaczonego Srebrnym Krzyżem Zasługi "za zasługi na rzecz rozwoju kultury, za pielęgnowanie pamięci o najnowszej historii Polski", pokazywała przekrój prac, które przez lata popularyzowały komiks i przyczyniły się do rozwoju kultury. Koszt: 5.000,00 zł

„Staroobrzędowcy. Religia niewymarła” Wystawa Kolektywu Lux

Prezentowane na ekspozycji fotografie ukazywały codzienność i życie społeczności hermetycznej grupy staroobrzędowców w XXI wieku. Koszt: 1.500,00 zł

„Chasydzi” Wystawa Katarzyny Warańskiej

Seria fotografii przedstawiające chasydzkie święto jorcajt. Artystka w swojej twórczości sięga po szeroko rozumiany dokument, głównie bardzo osobisty, w ten sposób powstają zapiski z jej licznych podróży. (Koszt: 1.000,00 zł)

„Obserwator (nie)codziennosci” Władysław Hasior [15.12.2023 – 27.01. 2024 r.]

Wystawa prezentowała trzynaście asamblaży, z różnych kręgów tematycznych, oraz projekcję zdjęciową ukazującą podróże Władysława Hasiora. (Koszt: 14.000,00 zł)

„Dystorsje i Destrakcje” – Tomasz Komorowski i Zbigniew Wichłacz,

Wystawa ukazywała „wczorajsze i dzisiejsze” oblicze łódzkich dzielnic, ulic, kamienic, gdzie czas stanął w miejscu. (Koszt: 4.500,00 zł)

W RAMACH CYKLU „CIŚNIENIE NA MUZYKĘ”

Koncert zespołu Accorinet Klezmer Band

Zespół wykonuje przede wszystkim muzykę klezmerską inspirowaną melodiami żydowskimi, bałkańskimi, arabskimi i muzyką cygańską. Nie stroni także od tanga, swingu i muzyki rozrywkowej w ujęciu klezmerskim. Oprócz znanych utworów mają w repertuarze także własne kompozycje inspirowane historią, w tym opartą na autentycznej melodii kantora kaliskiego z przełomu XIX i XX, w którą otrzymali od Pani Hili Marcinkowskiej z Gminy Żydowskiej we Wrocławiu, opiekującej się kaliskimi judaikami. (Koszt: 6.500,00 zł)

Koncert Maja Kleszcz „B.L.UES”

Na koncercie zostały zaprezentowane interpretacje utworów Tadeusza Nalepy, a także teksty, które Loebel napisał specjalnie dla wokalistki, skłpane w muzycznej aranżacji Wojciecha Krzaka. Pełno tu tego do czego Maja przyzwyczaja od lat. Wysmakowanych wokalnych odniesień do starego bluesa, jazzu i szacunku dla tego co najlepsze w stylu retro. 100-letnia gitara akustyczna, kontrabas, saksofon i perkusja trącana miotełkami by dopełnić brzmienia vintage. (Koszt: 14.500,00 zł)

Koncert Michał Kaczmarczyk Tri

To autorski projekt gitarzysty jazzowego, kompozytora i absolwenta Akademii Muzycznej w Katowicach oraz w Poznaniu. W skład zespołu, poza liderem, wchodzi utalentowani, doświadczeni i wielokrotnie nagradzani w ogólnopolskich konkursach absolwenci poznańskiej Akademii Muzycznej – kontrabasista Bartek Kucz oraz perkusista Maciej Burzyński. Formacja tworzy kompozycje osadzone w stylistyce modern jazzu, ale również standardy jazzowe, nawiązując tym samym do tradycji oraz korzeni tego gatunku (Koszt: 5.400,00zł)

KINO PLEO

Cykl projekcji filmowych, na których prezentowane są nieoczywiste dzieła oraz produkcji, od których wszystko się zaczęło w sztuce filmowej. Kino Pleo to również pokazy specjalne z okazji świąt jak Dzień Kobiet czy Walentynki oraz seanse dla grup zorganizowanych z szkół, przedszkoli. (Koszt licencji: 24.35,40 zł)

Baby w Akcji!

Cykl warsztatów skierowanych do kobiet, na których mogą odprężyć się, odpocząć od codziennego zgiełku, pielęgnować oraz odkrywać nowe pasje. Warsztaty nawiązują do różnych dziedzin artystycznych i rozwojowych. (Koszt ok: 800 zł)

Warsztaty Plastyczne dla dzieci

Cykliczne warsztaty plastyczne dla dzieci, odbywające się raz w tygodniu w soboty w Wieży Ciśnień. Podczas zajęć uczestnicy odkrywają różne dziedziny sztuki plastycznej oraz poznają ciekawostki na temat artystów.

Oferta Edukacyjna dla szkół

Akcelerator Kultury w swojej ofercie posiada zajęcia plastyczne dla grup zorganizowanych z szkół oraz przedszkoli. Warsztaty dotyczą dziedzin plastycznych takich jak: kolaż, malarstwo, linoryt.

Na działania OKP „Wieża Ciśnień” w dziedzinie edukacji i promocji dziedzictwa kulturowego poprzez organizację wystaw, prelekcji i spotkań w 2024 roku złożyły się w szczególności;

WYSTAWY:

„Obserwator (nie)codzienności” Władysław Hasior [15.12.2023 – 27.01. 2024 r.]

„Prologos” Bartosz Kowalczyk [8.12.2023 – 27.01. 2024]

Artysta zaprezentował kolekcję rysunków oraz obrazów tworzonej w duchu Arystotelejskiej koncepcji mimesis. Bartosz Kowalczyk – malarz i wykładowca literatury, w swojej pracy stara się odtwarzać techniki dawnych mistrzów. Tematykę swoich obrazów i rysunków wywodzi z literatury, filozofii i mitologii, których aktywna eksploracja ma sprzyjać poszukiwaniu uniwersalnych prawd i głębszemu poznaniu rzeczywistości. (Koszt: 1.000,00 zł).

Wernisaż wystawy **„ Z naszych perspektyw”** Kaliskie Stowarzyszenie Fotograficzne **„Perspektywa”** [11.01.2024r.]

(Koszt :200,00 zł)

Tomasz Górnicki – NIGHTMARES [2.02 – 24.02. 2024 r.]

Urodzony w 1986 roku absolwent Wydziału Rzeźby warszawskiej Akademii Sztuk Pięknych w pracowni Janusza Antoniego Pastwy. Jeden z czołowych polskich rzeźbiarzy młodego pokolenia, w centrum swoich rozważań stawia tematykę egzystencjalną.

Podczas wernisażu odbyło się spotkanie autorskie i oprowadzanie po wystawie przez artystę i kuratorkę wystawy Agnieszkę Woźniak. (Koszt: 5.000,00 zł)

Elżbieta Banecka – TOKIMONO/KATA ASAMBLAŻE/OBIEKTY [1.03 – 28.03. 2024 r]

Podczas wernisażu odbyło się spotkanie z artystką i oprowadzanie po wystawie wspólnie z kuratorką wystawy Anną Michalak-Bartosz. Elżbieta Banecka jest artystką, której prace charakteryzują się minimalistyczną kompozycją utrzymaną w szlachetnych, srebrzystych szarościach i czerniach, z delikatnymi akcentami czerwieni. Jej prace wykorzystują język metafory, abstrakcji oraz przedmiotu, tworząc kompilacje cytatów zarówno z rzeczywistości potocznej, jak i bezprzedmiotowej. (Koszt: 10.000,00 zł).

Wystawa pokonkursowa „W obiektywie” [5.04 – 26.04. 2024 r.]

To niezwykle ważne wydarzenie, ponieważ konkurs przyciągnął uwagę pasjonatów fotografii nie tylko z Polski, ale także zza granicy. Ta edycja była wyjątkowa, gdyż po raz pierwszy miała charakter międzynarodowy, co zaowocowało imponującą liczbą 248 uczestników, w tym 4 osoby z Węgier, 2 z Litwy oraz 1 z Ukrainy. Wpłynęły aż 933 prace, które stanowiły prawdziwe bogactwo różnorodności fotograficznej. (Koszt: 3.500,00 zł).

Festiwal „W obiektywie. Spotkania Istotne” [5.04 – 6.07.2024 r.]

Spotkania rozpoczęliśmy od rozstrzygnięcia konkursu fotograficznego, wręczenia nagród i wernisażu wystawy pokonkursowej. Cykl wykładów rozpoczął Bogdan Dziworski, który podzielił się ze słuchaczami swoim wieloletnim doświadczeniem zawodowym. (koszt nagród -13.000,00 zł, koszt – wydarzenia 1.500,00 zł);

Wystawa poświęcona Ryszardowi Cieślakowi [10.05 – 01.06. 2024 r.]

Ekspozycja była pretekstem do przypomnienia postaci tego znakomitego twórcy pochodzącego z Kalisza. Gośćmi wernisażu byli żona artysty Ludmiła Cieślak oraz przyjaciele Bruno Chojak i Andrzej Paluchiewicz. Podczas finisażu wystawy goście uczestniczyli w projekcji filmu „Aktor całkowity- wspomnienie o Ryszardzie Cieślaku”. Tą część festiwalu zakończyliśmy spotkaniem prowadzonym przez Macieja Michalskiego. (Koszt – 9.500,00 zł)

W ramach festiwalu odbyła się **projekcja filmu „Liczba doskonała”** w reż. Krzysztofa Zanussiego. (koszt:1.300,00 zł).

Kolejnym punktem festiwalu była **projekcja filmu „Chłopi”** reż. DK i Hugh Welchman i **spotkanie z twórcami produkcji Martą Czarnecą** – absolwentką Wydziału Pedagogiczno – Artystycznego UAM w Kaliszu oraz **Piotrem Dominiakiem**. (Koszt:2.000,00 zł)

Punktem kulminacyjnym festiwalu „SI” była **projekcja filmu „Życie jako śmiertelna choroba przenoszona drogą płciową”** oraz **spotkanie z jednym z najwybitniejszych reżyserów polskiego kina Krzysztofem Zanussim** – prowadzącym spotkanie był Łukasz Maciejewski. (Koszt:4.500,00 zł.)

Muzycznym zwieńczeniem festiwal był **koncert duetu Maniucha i Ksawery**. (Koszt:4.500,00 zł.)

Wystawa **„Poszukiwania”** Uniwersytet Trzeciego Wieku [11.04. – 27.04.2024]

Wystawa Anity Haduch **„Dziecko ubrane rękodziełem”** [9.05. – 24.05.2024].
(Koszt – 200,00 zł)

Piknik Artystyczny dla rodzin [1.09.2024 r.]

W programie imprezy znalazły się m.in: tworzenie hoteli dla owadów, naturalne odfitki z roślin zabawa z gliną, sadzenie roślin, malowanie kocich domków, pocztówki z liści. (Koszt: 2.500,00 zł)

Wystawa Janusza Lewandowskiego „Malarstwo” [6.09. – 28.09.2024 r.]

Tematem wystawy kaliskiego artysty było przedstawienie świata otaczającej go przyrody i architektury. (Koszt: 4.500,00 zł).

Wystawa: **„Tomasz Machciński (człowiek o tysiącu twarzach). Życie jako performance”** [4.10. – 31.10.2024 r.]

Artysta bazując na transformacjach swojego ciała spowodowanych upływającym czasem oraz chorobami stworzył wielotysięczny zbiór fotografii przedstawiających wykreowane przez siebie postacie znane z życia oraz te fikcyjne. (Koszt: 5.500,00 zł)

Koncert z serii Ciśnienie na muzykę – Hańba – orkiestra podwórkowa [13.09.2024 r.]. (Koszt: 7000,00 zł)

Warsztaty

Warsztaty pisarskie z **Bartoszem Kowalczykiem**, malarzem oraz wykładowcą literatury, organizowane w ramach roku Marii Dąbrowskiej [16.10.2024 r.]. (Koszt: 1.000,00 zł)

Cykl warsztatów „W świecie ciszy i izolacji” w Ośrodku Kultury Plastycznej „Wieża Ciśnień” [15.09 – 22.12.2024 r.]

To warsztaty artystyczne dla osób z autyzmem i niedosłyszających, czyli sztuka bez granic, finansowane ze środków Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach programu rządowego.

W proces powstawania dzieła artystycznego zaangażowana została młodzież dotknięta niedosłuchem lub/i autyzmem. Naszym celem było podniesienie jej emocjonalnego dobrostanu. W procesie tym towarzyszyli im pełnosprawni rówieśnicy. Takie wspólne tworzenie prac artystycznych to forma pomocy w autoekspresji, podnoszenie samooceny i wzajemnej świadomości różnych wzajemnych potrzeb. Projekt integrował różne pola ludzkiego rozwoju, brała udział grupa ze Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego Nr 2 im. plutonu Głuchoniemych AK w Kaliszu. Od etapu tworzenia, poprzez zgłębianie wiedzy teoretycznej – aż po prezentację efektów swojej pracy twórczej szerszej publiczności Koszt – 47.500,00 zł,

Wystawa prac uczestników warsztatów „W świecie ciszy i izolacji” [23.12.2024 r.] była zwieńczeniem projektu, a także okazją do prezentacji wielu sposobów wyrażania siebie.

Zadanie 8. Prowadzenie w szkołach i placówkach oświatowych edukacji regionalnej w zakresie wiedzy o dziedzictwie historyczno-kulturowym Kalisza i regionu.

WE

W okresie sprawozdawczym edukacja regionalna prowadzona była w Kaliszu na wszystkich poziomach nauczania tj. przedszkolnym i wczesnoszkolnym, podstawowym, ponadpodstawowym ogólnokształcącym i zawodowym.

Wiedza o dziedzictwie historyczno-kulturowym Kalisza przekazywana była uczniom w różnorodnej formie – na zajęciach lekcyjnych, warsztatach, poprzez organizowane konkursy wiedzy, plastyczne, dni patrona, wycieczki po mieście i regionie. Duże znaczenie w edukacji regionalnej miała także współpraca i korzystanie z oferty instytucji kultury, muzeów, galerii czy Archiwum Państwowego w Kaliszu.

Poniżej przykłady przedstawione zostały przykłady kształcenia ukierunkowanego na miasto i region w tych placówkach edukacyjnych.

Uczniowie klas I-III szkół podstawowych podczas lekcji wychowawczych i zajęciach plastycznych poznawali elementy wiedzy o historii Kalisza wraz z legendami kaliskimi. W klasach IV-VIII szkół podstawowych ścieżka edukacji regionalnej była realizowana w ramach lekcji historii, języka polskiego, wiedzy o społeczeństwie.

W Szkole Podstawowej nr 1 im. Konstytucji 3 Maja edukacja regionalna prowadzona była m.in. poprzez:

- przeprowadzenie cyklu zajęć w ramach lekcji geografii: *Poznaję region, w którym mieszkam, Moja mała ojczyzna;*
- przeprowadzenie zajęć w ramach lekcji przyrody: *Krajobraz wczoraj i dziś;*

- przeprowadzenie zajęć w ramach lekcji historii: Historia wokół nas, Mieszkamy w Polsce Polska Kazimierza Wielkiego.
- odkrywanie tajemnic zegara z ratuszowej wieży - zapoznanie z historią zegara na kaliskim ratuszu;

W Szkole Podstawowej nr 2 im. Jana Pawła II w ramach lekcji historii odbywały się lekcje tematyczne dla uczniów klas VII;

- „Poznaj region, w którym mieszkasz”,
- „Kalisz moja mała ojczyzna”,
- „Kaliszanie w powstaniu styczniowym - 160 rocznica powstania”.

Szkoła Podstawowa nr 4 im. Marii Dąbrowskiej kontynuowała realizację projektu „Kalisz miastem wielokulturowym” i „Liczy się Kalisz”.

W Szkole Podstawowej Nr 10 im. Marii Konopnickiej uczniowie klas IV poznawali dzieje Kalisza w czasach wczesnego średniowiecza oraz zabytki znajdujące się na terenie naszego miasta pochodzące z tego okresu. Podczas lekcji historii w klasach V omawiany był układ urbanistyczny średniowiecznego Kalisza.

Ponadto w ramach lekcji historii w klasach V – VIII uczniowie przygotowywali prezentacje na temat zabytków Kalisza pochodzących z poszczególnych epok historycznych: średniowiecza, renesansu, baroku, klasycyzmu.

W Szkole Podstawowej nr 12 im. Księcia Bolesława Pobożnego wiedzę o dziedzictwie historyczno-kulturowym Kalisza i regionu upowszechniano poprzez:

- czytanie i omawianie legend o Kaliszu;
- organizację szkolnych konkursów – wiedzy o Kaliszu, literackiego, plastycznego poświęconego zabytkom mojego miasta, kaliskim mostom;
- wykonywanie przez uczniów albumów o naszym mieście.

Realizowany był także coroczny projekt pn. „Gwieździstym Szlakiem Kaliskich Legend”. Celem wydarzenia jest rozwój wiedzy uczniów o swojej miejscowości oraz jej historii i kulturze. Uczniowie każdego roku poznają inną legendę związaną z naszym miastem oraz miejsca i bohaterów, do których teksty się odnoszą. Przygotowując się do finału, którym jest rajd śladami legendy, uczniowie uczestniczyli w „Konkursie Wiedzy o Kaliszu”, opracowywali albumy o zabytkach Kalisza (w zależności od kategorii wiekowej – w języku polskim, polsko-angielskim, a nawet polsko-angielsko-niemieckim). Corocznie w maju uczestnicy rajdu – wszyscy uczniowie szkoły wraz z nauczycielami, przemierzają miasto wyznaczoną trasą, wykonując zadania związane z kaliskimi legendami i obiektami historycznymi. Celem całego projektu jest poznanie topografii Kalisza, rozbudzenie zainteresowania historią miasta oraz kształtowanie poczucia odpowiedzialności za dziedzictwo kulturowe. .

W Szkole Podstawowej nr 14 im. W. Broniewskiego wprowadzanie elementów wiedzy o Kaliszu i jego zabytkach odbywało się w klasach IV-VIII na lekcjach historii w zakresie:

- najdawniejsze dzieje Kalisza, szlak bursztynowy, początki państwowości Polski, rozbięcie dzielnicowe
- sylwetki księcia Bolesława i księżnej Jolanty, zakonnicy i klasztory w średniowiecznym Kaliszu, lokacja miasta, dawny układ przestrzenny miasta (zamek kaliski, mury obronne), budowle XIX-wieczne w stylu klasycystycznym, wielokulturowość Kalisza, Kalisz w Królestwie Polskim. Kalisz w czasie I wojny światowej – zniszczenie i odbudowa miasta, miejsca pamięci w Kaliszu i okolicach związane z I i II wojną światową, sławni Kaliszanie – w tym Maria Konopnicka, Stanisław Wojciechowski, Kalisz w czasach PRL i inne.

Ponadto uczniowie na lekcjach historii pracowali z filmami związanymi z Kaliszem m.in: „Ukryte gniazdo dynastii”, seria „Szlakiem gwiazd” – odcinek poświęcony Kaliszowi;

W Szkole Podstawowej nr 16 uczniowie wykonywali prace plastyczne nt. „Kalisz – moje miasto” – w ramach projektu edukacyjnego „W hołdzie dla Niepodległej” oraz klasowy album o zabytkach i atrakcjach współczesnego Kalisza.

Ponadto tematykę regionalną realizowali na lekcji plastyki nt. „Zabytki małych ojczyzn – wiadomości o kulturze i sztuce; nawiązanie do zabytków Kalisza m. in. do Rezerwatu Archeologicznego w Kaliszu na Zawodziu. Uczniowie klas I-III, wykonywali prace plastyczne pt. „Kreatywny Kalisz” – polegającą na dokończeniu przez dzieci fragmentu fotografii miejsca w Kaliszu według własnej wyobraźni.

W szkole realizowany był także projekt szkolny dla uczniów klas I-III „Powstańcy Wielkopolscy w oczach dziecka” – w ramach Konkursu Pięknego Czytania Poezji Patriotycznej oraz Konkursu Plastycznego „Medal dla Powstańca.”

W Szkole Podstawowej nr 17 był wdrażany projekt edukacyjny pt. „Cudze chwalicie, swego nie znacie”, w ramach którego ucz. kl.7 poznali historię odremontowanego budynku dworca PKP w Opatówku, historię dworca w Kaliszu i historię kolei warszawsko – wiedeńskiej.

Szkoła Podstawowa nr 18 im. J. Kusocińskiego realizowała program edukacji regionalnej poprzez rozwijanie wiedzy o kulturze własnego regionu i jej związkach z kulturą narodową, ugruntowanie poczucia tożsamości narodowej przez rozwój tożsamości regionalnej, rozwijanie wiedzy o historii regionu w powiązaniu z tradycjami własnej rodziny, poznawanie własnego regionu, w tym dziedzictwa kulturowego, jako część Polski i Europy.

Uczniowie Szkoła Podstawowa nr 20 im. zapoznali się osiągnięciami Braci Kościelniaków: Tadeusza, Mieczysława i Władysława. Nauczyciel omówił publikację książkową Stanisława Małyszki „W krainie pamięci. Kaliskie cmentarze i miejsca pochówku dawniej i dziś”, jako doskonały przewodnik po historii miasta i jego mieszkańców. Uczniom szkoły szpitalnej na zajęciach edukacyjnych przedstawiono historię zamku w Gołuchowie oraz informację o odzyskaniu dwóch obrazów „Mater Dolorosa” i „Ecce Homo”, które zostały uznane za zaginione i wpisane do bazy strat wojennych prowadzonych przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Obrazy te znajdowały się na liście administracji niemieckiej prowadzącej systematyczną grabież dzieł sztuki na terenie okupowanej Polski.

Szkolnictwo średnie

W II Liceum Ogólnokształcącym im. T. Kościuszki, w trakcie lekcji historii, poświęconym stylom architektonicznym przywoływane były przykłady kaliskich zabytków reprezentujących omawiane zagadnienie. Lekcje prowadzone w terenie przybliżały uczniom zabytki miasta Kalisza, ich styl architektoniczny i znaczenie historyczne.

W przypadku omawiania zagadnień dotyczących historii Polski eksponowane jest zaangażowanie kaliszczan w wydarzenia dziejowe oraz ich wpływ na przebieg zdarzeń.

Kwestie te poruszane są w różnym zakresie (w zależności od zapisów podstaw programowych i potrzeb dydaktycznych) na lekcjach: języka polskiego, historii w zakresie podstawowym, historii w zakresie rozszerzonym, historii i teraźniejszości oraz wiedzy o społeczeństwie.

W III Liceum Ogólnokształcącym im. M. Kopernika w ramach edukacji regionalnej:

- nauczyciele prowadzili lekcje historii poświęcone historii regionalnej – Kalisz, region kaliski.
  - zrealizowane zostały trzy lekcje dla klas trzecich nt. „Co zostało po kaliskich Żydach w przestrzeni miejskiej”. Lekcje połączone były z odwiedzeniem miejsc w Kaliszu m.in. Rozmarku, czy ul. Krótkiej, w których do czasów II wojny światowej stały synagogi.
  - uczniowie we współpracy z Oddziałem Polskiego Towarzystwa Historycznego, Urzędem Miasta Kalisza oraz II Liceum Ogólnokształcącym i V Liceum Ogólnokształcącym, przygotowali rekonstrukcję historyczną na Rynku Głównym. Wydarzenie było częścią projektu „Poszli w boje chłopcy nasze” w 230. Rocznicę Insurekcji Kościuszkowskiej” dotowanego z Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, w ramach programu nadzorowanego przez Biuro „Niepodległa”.
- Partnerami wspierającymi przedsięwzięcie byli również: Muzeum Historii Przemysłu w Opatówku, Kaliskie Bractwo Strzelców Kurkowych, Orkiestra OSP Chełmce, Grupa Rekonstrukcyjna Karola Matczaka (2023)

Nauczyciele V Liceum Ogólnokształcące im. Ignacego Jana Paderewskiego prowadząc zajęcia zgodnie z podstawą programową przy omawianiu wydarzeń z historii Polski nawiązywali do dziedzictwa historyczno – kulturowego Kalisza i regionu.

Przykładowe tematy lekcji:

- Pradzieje ziem polskich –starożytna Calisia; Kaliski gród na Zawodziu, Szlak Bursztynowy;
- Miasto i wieś w średniowieczu – rada miejska w średniowiecznym Kaliszu, cechy rzemieślnicze w Kaliszu;
- Kościół w średniowieczu – Najstarsza świątynia zakonna w Kaliszu – kościół oo. franciszkanów;
- Od Bolesława Śmiałego do Bolesława Krzywoustego – funkcjonująca w Kaliszu mennica za czasów Krzywoustego, w 1146 r. Bolesław Krzywousty przekazał gród we władanie swojemu synowi Mieszkowi III Staremu, za panowania którego, gród przechodził okres szczególnego rozkwitu;
- Polska dzielnicowa – lokacja miasta przez księcia Bolesława Pobożnego ok.1257 roku, wydanie Statutu Kaliskiego przez B. Pobożnego w1264 r., który normował prawne położenie ludności żydowskiej w Wielkopolsce;
- Polska za Kazimierza Wielkiego –Kazimierz Wielki potwierdził Statut Kaliski i rozszerzył zasięg jego obowiązywania na obszar całego ówczesnego Królestwa Polskiego, oblężenie Kalisza przez Krzyżaków, pokój polsko – krzyżacki w roku 1343 zwany kaliskim, Kalisz w czasach Kazimierza Wielkiego i pierwszych Jagiellonów;
- Od Andegawenów do Jagiellonów –Władysław Jagiełło nadał miastu szereg przywilejów gospodarczych, które późniejsi władcy potwierdzali i niejednokrotnie rozszerzali, Kalisz był wówczas ważnym ośrodkiem politycznym. Zamek kaliski gościł w swych murach władców, spośród których najczęściej przebywał tu Władysław Jagiełło;
- Od potęgi do kryzysu Rzeczypospolitej – królowie Zygmunt I Stary, Zygmunt III Waza, Władysław IV, Jan Kazimierz oraz August II Mocny potwierdzali wszystkie przywileje nadane Kaliszowi przez swoich poprzedników, kontrreformacja i pojawienie się Jezuitów w Kaliszu;
- Kryzys i upadek Rzeczypospolitej – bitwa pod Kaliszem w 1706 r., wielki pożar miasta w 1792 r., kiedy spłonął ratusz, budynki mieszkalne i zamek kazimierzowski, Kalisz pod zarządem pruskim, powstanie i rozwój przemysłu w Kaliszu, rozwój przestrzenny w czasach Królestwa Polskiego, udział Kalisza w powstaniu listopadowym, Gubernia kaliska i udział miasta w powstaniu styczniowym;
- Wielka Wojna – zburzenie Kalisza w 1914 r., powstanie „Szczypiorniaka”;
- Odrodzenie Rzeczypospolitej – powstanie Wielkopolskie, odbudowa Kalisza po zniszczeniach I wojny światowej, rozwój przemysłu i ruchu robotniczego w Kaliszu, oświata i kultura w Kaliszu w latach międzywojennych;
- II wojna światowa – okupacja hitlerowska w Kaliszu, „Dom wychowawczy” dla polskich dzieci w Kaliszu, kaliski ruch oporu i wyzwolenie miasta.

W V Liceum Ogólnokształcącym im. Jana III Sobieskiego na lekcjach historii wprowadzane zostały elementy wiedzy o Kaliszu.

- Pradzieje ziem polskich – odniesienie do Kalisza: Od Calisii do Kalisza – odkrycia archeologiczne w okolicach Kalisza (Piwonice, Zagorzyn, Zawodzie), okres przedrzymski – Celtowie (monety celtyckie z Piwonice, Jankowa, Jastrzębnik) okres wpływów rzymskich – szlak bursztynowy, Calisia Klaudiusza Ptolemeusza;
- Prezentacja grodu na Zawodziu;
- Kościół i zakony w średniowiecznym Kaliszu;
- Miasto i średniowieczni mieszkańcy – lokacja Kalisza. Architektura średniowiecznego Kalisza,
- Piastowski Kalisz, „Statut kaliski” Bolesława Pobożnego z 1264 r., pokój z Krzyżakami w Kaliszu z 1343 r., zabytki z czasów Kazimierza Wielkiego;

- Szkolnictwo jezuickie;
- Wojna północna – bitwa pod Kaliszem w 1706 r.;
- Kalisz w Księstwie Warszawskim, epoka napoleońska: bitwa pod Kaliszem. Przedstawienie sylwetki Józefa Zajączka, Cypriana Godebskiego;
- Kalisz podczas zaborów, rozwój przemysłu w Królestwie Polskim, klasycyzm w Kaliszu, Kalisz w czasie powstań narodowych, sławni kaliszanie;
- Kalisz podczas I wojny światowej, zburzenie Kalisza w sierpniu 1914 r., kryzys przysięgowy – obóz internowania żołnierzy Legionów Polskich w Szczypiornie;
- Kalisz wielonarodowy, Mniejszości narodowe w Polsce (Statut kaliski);
- Kaliska Linia Maginota, Kalisz podczas okupacji hitlerowskiej;
- Przybliżenie sylwetki Stefana Szolca-Rogozińskiego – pierwsza wyprawa badawcza do Afryki;
- Kaliskie zabytki romańskie, gotyckie, renesansowe, barokowe, klasycystyczne,
- Ciekawostki dotyczące słynnego obrazu Rubensa „Zdjęcie z krzyża” (katedra św. Mikołaja),
- Czasy Kazimierza Wielkiego (kielich Kazimierza Wielkiego dla kolegiaty, zamek, mury baszta Dorotka).

Na godzinach przeznaczonych dla wychowawcy odbyły się prelekcje na następujące tematy:

- Kaliskie nekropolie (zespół zabytkowych cmentarzy, kultywowanie tradycji, symbole sakralne, konteksty literackie)

W 2023 roku w szkole odbyła się prelekcja Moniki Sobczak – Waliś „Powstanie Styczniowe w powiecie kaliskim – przebieg – upamiętnienie”.

Ponadto omawiano publikacje:

- Sławomira Przygodzkiego, „Mniejszości narodowe w dziejach Kalisza”,
- Tomasza Chlebby „Kalisz na starych pocztówkach”,
- Alfreda Kaczmarka „Dzieje kaliskich ulic” (zajęcia cykliczne, omówione ulice: Główny Rynek, Zamkowa, Mariańska, Świętego Stanisława).
- W cyklu Wielcy ludzie Kalisza – prezentacja postaci Haliny Sutarzewicz.

W Zespole Szkół Samochodowych im. Stanisława Staszica wdrożono projekty:

- „Moja mała ojczyzna” – z wykorzystaniem zasobów biblioteki szkolnej oraz materiałów internetowych dotyczących Statutu Kaliskiego, wielokulturowości miasta – lekcje w klasach czwartych i drugich,
- „Śladami Adama Asnyka” – tworzenie przez uczniów prezentacji z rozpoznawalnymi miejscami miasta,
- Związek Marii Konopnickiej i Marii Dąbrowskiej z Kaliszem – jak przestrzeń miasta wpłynęła na ich twórczość.

W Zespole Szkół Ponadpodstawowych – w Liceum Sztuk Plastycznych im. Tadeusza Kulisiewicza, prowadzona była edukacja w zakresie wiedzy o dziedzictwie historyczno-kulturowym Kalisza i regionu:

- na lekcjach historii sztuki na temat architektury Kalisza;
- na lekcjach z renowacji na temat zabytkowej stolarki drzwiowej w architekturze Kalisza;
- na lekcjach z renowacji na przykładzie kaliskich zabytków uczniowie poznają ornamentykę, elementy i detale architektoniczne;
- na lekcjach kształcenia zawodowego w zawodzie technik architektury krajobrazu w TB-E na temat układów i założeń parkowych Kalisza;

Organizowane corocznie w placówkach edukacyjnych obchody dnia patrona także wpisywały się w edukację regionalną. Poświęcone były osobie patrona, jej dokonaniom i związkom z Kaliszem przykładowo – Marii Dąbrowskiej (SP. nr 4), Marii Konopnickiej (SP nr 10), księciu Bolesławowi Pobożnemu (SP nr 12), Wojciechowi Bogusławskiemu (SP nr 13), Powstańcom Wielkopolskim 1918-1919

(Spnr 16), Stefanowi Szolc– Rogozińskiemu (SP nr 17), Józefowi Piłsudskiemu (SP nr 22), Eligiuszowi Kor-Walczakowi (SP nr 23), Adamowi Asnykowi (I LO), gen. Mieczysławowi Smorawińskiemu (ZSE).

Nauczyciele przedszkoli, szkół podstawowych i średnich korzystali w edukacji regionalnej z autorskich programów popularyzacji wiedzy o Kaliszu i regionie oraz innowacji pedagogicznych. Poniżej wybrane przykłady takich działań.

W Przedszkolu nr 18 realizowany był autorski programu edukacyjny „Wielcy odkrywcy – śladami podróży Stefana Szolca- Rogozińskiego”. Program miał na celu przybliżenie dzieciom jego osoby i odkryć, pogłębianie wiedzy na temat kontynentu jakim jest Afryka oraz kształtowanie wśród dzieci postaw lokalnego patriotyzmu oraz poszerzenie wiedzy na temat środowiska lokalnego.

Przedszkole nr 19 prowadziło innowacyjny program edukacyjny pt. „Wycieczka po Kaliszu czerwonym autobusem”. Dzieci podczas wycieczki zabytkowym autobusem, zorganizowanej we współpracy z kaliskim przewodnikiem, a zarazem historykiem zwiedzały miejsca pamięci sławnych osób związanych z Kaliszem tj. Maria Konopnicka, zwiedziły Zawodzie i Basztę Dorotkę.

Szkoła Podstawowa nr 4 im. Marii Dąbrowskiej kontynuowała realizację autorskiego programu edukacji regionalnej – dziedzictwo kulturowe w regionie „W mojej małej ojczyźnie – ziemi kaliskiej”. W ramach projektu „Wybitni kaliszanie opracowana i i przeprowadzona została Międzyszkolna Gra Miejska dla uczniów kaliskich szkół podstawowych pt. „ Śladami wybitnych kaliszan”. Uczniowie opracowali też grę planszową pt. „ Spacer z Marią Dąbrowską po Kaliszu”.

W Zespole Szkolno-Przedszkolnym nr 1 (Szkoła Podstawowa nr 15 im. Szarych Szeregów) realizowana była innowacja pedagogiczna pt. „Zamki, dworki, pałace ... – rozejrzyj się wokół siebie” w klasie 7a, na lekcjach plastyki, doradztwa zawodowego. W listopadzie 2024 r. siódmoklasiści uczestniczyli w wycieczce dydaktycznej do Muzeum w Lewkowie.

Zespół Szkolno-Przedszkolny nr 3 (Szkoła Podstawowa nr 22 im. Józefa Piłsudskiego) prowadzi szkolny ludowego zespołu pieśni i tańca DOBRZANKI, występy zespołu mają miejsce na różnego typu uroczystościach. W 2024 r. zorganizowano spotkanie z folklorem pt. „ Na ludową nutę”. Podczas spotkania komentarze i prelekcje przedstawili:

Pani Anna Gałczyńska- główna specjalistka ds. dziedzictwa kulturowego CKiS w Kaliszu,

Pani Danuta Kowalska- śpiewaczka Zespołu Folklorystycznego „Piwonice” z Kalisza, Stypendystka Marszałka Województwa Wielkopolskiego w dziedzinie kultury.

Pan Wojciech Zjawiony- kurator zbiorów etnograficznych Muzeum Okręgowego Ziemi Kaliskiej.

Spotkanie uświetniły występy: Dziecięcego Zespołu Dobrzanki ze Szkoły Podstawowej nr 22 im.

Józefa Piłsudskiego w Kaliszu oraz Dziecięcego Zespołu Tańca Ludowego Powiśloki ze Szkoły

Podstawowej nr 2 w Opolu Lubelskim.

W Zespole Szkół Ekonomicznych była wdrażana innowacja pedagogiczna na temat kultury i historii żydów polskich „W poszukiwaniu Sprawiedliwego” realizowanej w roku szkolnym 2022/23

(nauczycielka I. Galuba – Bryja)

Realizacja projektu edukacyjnego ma za zadanie wykształcić w uczniach osoby aktywne, otwarte, wrażliwe, przygotowane do życia w wielokulturowym społeczeństwie, mające wiedzę historyczną i potrafiące tę wiedzę wykorzystać w życiu. Zastosowanie innowacji pozwoli uświadomić uczniom na czym polega różnorodność kulturowa Kalisza, poznać tradycje i historię narodu żydowskiego. Dzięki odpowiednio dobranym zadaniom i zdobytemu doświadczeniu uczniowie będą potrafili uwolnić się od stereotypów, wyeliminują ksenofobię, agresję oraz nauczą się korzystać z bogactwa, jakie niesie za sobą odmienność.

Pokłosiem tej innowacji jest realizowany obecnie projekt – trzy uczennice zbierają dokumenty, materiały i informacje na temat Edmunda Łuczaka – oznaczonego medalem Sprawiedliwych wśród

Narodów Świata. Uczennice były na cmentarzu komunalnym w Kaliszu, cmentarzu żydowskim w Kaliszu, korzystały z materiałów biblioteki w Liskowie, Archiwum Państwowego w Kaliszu, w Toruniu, korzystały z zasobów USC Shoah Foundation i zasobów Wielkopolskiej Biblioteki Cyfrowej, rozmawiały ze świadkami historii. Swoja prace relacjonują na portalu społecznościowym:
<https://www.facebook.com/profile.php?id=61551228305547>

Uczniowie ZSE wzięli udział w międzynarodowym konkursie filmowym HANNAH "Żydowska historia mojej miejscowości - wirtualne opowieści" (przygotowanie :nauczycielka Izabella Galuba – Bryja). Należy podkreślić, że na konkurs wpłynęło ponad sto prac, ale na podium stanęła silna grupa uczniów Ekonomika.

Kategoria wiekowa 13-16 lat -II miejsce: Kacper Kurczewski – „Miasto zapomnianych bohaterów”
<https://www.youtube.com/watch?v=Wgn1-kKB5KE>;

Wyróżnienie: Emilia Kucharska, Aleksandra Szoll – „Nieobecność/Absence”
<https://www.youtube.com/watch?v=49far0Vku4>

Kategoria wiekowa powyżej 17 lat – I miejsce: Sylwia Staniewska i Joanna Wiertelak – „Jerzy Dorys – fotograf gwiazd”.<https://www.youtube.com/watch?v=LUSLvpHdH7E>

Maja Jeżak i Marysia Szczupak przygotowały film, który odwołuje się do wydarzeń historycznych, jakimi były wydanie przez księcia Bolesława Pobożnego statutu Kaliskiego, ilustrowanie statutu przez Artura Szyka, nacjonalistycznych wydarzeń z dnia 11 listopada 2021 r. w Kaliszu oraz do pierwszego świętowania z okazji wydania Statutu w sierpniu 2022r.

<https://www.youtube.com/watch?v=jx0iYhZIUsl>

W 2024 r. w ZSE kontynuowana była innowacja pedagogiczna nt „W poszukiwaniu Sprawiedliwego”. W związku z jej realizacją uczennice z kl. 3b – Julia Olejniczak, Paulina Przybyłek i Maria Szczupak zbierały dokumenty, materiały i informacje na temat Edmunda Łuczaka – oznaczonego medalem Sprawiedliwych wśród Narodów Świata. Uczennice były na cmentarzu komunalnym w Kaliszu, korzystały z materiałów biblioteki w Liskowie, Archiwum Państwowego w Kaliszu, w Toruniu, korzystały z zasobów USC Shoah Foundation i zasobów Wielkopolskiej Biblioteki Cyfrowej, rozmawiały ze świadkami historii, np. z wnukiem i zięciem Edmunda Łuczaka, a także z dr Jolantą Warszawską z Koła – lekarką, asystentką i przyjaciółką bohatera. Uczennice wzorem swoich starszych koleżanek, które napisały książkę o kaliskim Sprawiedliwym o. Adamie Sztarku planują wydanie publikacji, w ten sposób powstałby cykl książek o lokalnych Sprawiedliwych.

dziennikarka Danuta Synkiewicz przeprowadziła z uczennicami wywiad, który ukazał się:

- w Radiu Poznań:<https://radiopoznan.fm/.../poszukuj-swiadkow-historii>

-w Radiu ESKA:<https://kalisz.eska.pl/kalisz-pisza-ksiazke-o-kaliskim-sprawiedliwym-posluchaj-aas-pjs-zf1m-duxg.html>

- w Radiu CENTRUM:

<https://www.facebook.com/photo/?fbid=760191306152786&set=a.560901446081774>

Uczennice spotkały się z panem Stefanem Ferencem- autorem książki „Dzieje Gminy Lisków 1939-1945”, lokalnym działaczem, historykiem, redaktorem gazety „Liskowianin”.

Uczennice wszystkie swoje działania relacjonują na profilu społecznościowym
<https://www.facebook.com/profile.php?id=61551228305547>.

Ważną formą edukacji historii i kaliskich zabytkach były wycieczki i spacer po mieście, organizowane przez nauczycieli na wszystkich poziomach nauczania.

Szkoła Podstawowa nr 1 im. Konstytucji 3 Maja organizowała patriotyczne spacer klasy 1-3, W Szkole Podstawowej nr 4 im. Marii Dąbrowskiej uczniowie mieli wycieczki tematyczne pogłębiające wiedzę uczniów o Kaliszu: Kaliski gotyk, barok w Kaliszu, Budowle klasycystyczne w Kaliszu, jezuici i ich zasługi dla Kalisza, W cerkwi kaliskiej, Wzdłuż średniowiecznych murów obronnych Kalisza.

Szkoła Podstawowa nr 12 im. Księcia Bolesława Pobożnego zorganizowała wycieczkę śladami powstania wielkopolskiego – granica między zaborami.

Szkoła Podstawowa nr 14 im. Władysława Broniewskiego zorganizowała wycieczki do miejsc, związanych z lokalną historią i miejsc pamięci: w ramach realizacji podstawy programowej oraz edukacji regionalnej – odwiedzenie miejsc pamięci związanych z I i II wojną światową w najbliższej okolicy; cmentarz żydowski przy ul. Podmiejskiej; Izba Pamięci Szczypiorna w Filii nr 6 Biblioteki Miejskiej; zwiedzanie byłego Zakładu Karnego w Kaliszu; Rezerwat Archeologiczny na Zawodziu; zwiedzanie zabytków Kalisza.

Uczniowie SP nr 16 uczestniczyli spacerach po Kaliszu i uzyskali najważniejsze informacje o dziedzictwie historyczno-kulturowym rodzinnego miasta, poznali historię Parku Kaliskiego oraz wyszukiwali pomniki przyrody w parku, analizowali legendy o Baszcie Dorotce.

Uczniowie klas 1–3 Szkoły Podstawowej nr 17 uczestniczyli w wycieczkach edukacyjnych, celem których było zapoznanie dzieci z historią i zabytkami Kalisza.

W Zespole Szkół Zawodowych im. Zesłańców Sybiru realizowany był projekt "Sztuka w szkole branżowej" – sztuka tworzenia dekoracji cukierniczych – projekt dekoracji tortu zainspirowany lokalną architekturą i sztuką. Grupy cukierników w celu realizacji lekcji związanej z planowaniem i tworzeniem dekoracji w ramach projektu odbyli wycieczkę po mieście. Młodzież spacerując ulicami starego miasta, wykonała zdjęcia architektury i detali architektonicznych kaliskich kamienic poszukując inspiracji do wykonania projektu i dekoracji ciast. Młodzież miała za zadanie wykonanie dekoracji blatów z ciasta biszkoptowo-tłuszczowego z wykorzystaniem kremu szwedzkiego i lukru królewskiego zainspirowanych sztuką i lokalną architekturą. Uczniowie wykonali szablony do dekoracji ciast, tortów i deserów, z wykorzystaniem zdjęć elementów architektury, projekty ciast i tortów oraz dekorowanie wyrobów cukierniczych.

W III LO organizowane były wycieczki historyczne po Kaliszu, poświęcone tradycji wielokulturowości i wieloetniczności Kalisza i okolic.

V LO prowadziło Spacer ulicami Kalisza – były to wycieczki integracyjne klas pierwszych, urozmaicone wykładem o historii miasta.

W Zespole Szkół Ponadpodstawowych organizowane były lekcje pozaszkolne do zabytkowych świątyń Kalisza, na których uczniowie poznają ich historię i dziedzictwo kulturowe (dzieła sztuki malarskie, rzeźbiarskie)

Zespół Szkół Samochodowych im. Stanisława Staszica organizował wycieczki historyczne po Kaliszu i regionie, w ramach których było zwiedzanie zabytków. Uczniowie odwiedzili także park miejski oraz Kaliski Gród piastów na Zawodziu.

Zwiedzanie ratuszowej ekspozycji multimedialnej poświęconej dziedzictwu historyczno-kulturowemu Kalisza i regionu oraz Centrum Baśni i Legend Kaliskich oraz Lokacji Miasta w baszcie „Dorotce” na stałe włączone zostało przez kaliskie szkoły podstawowe i średnie do programu edukacji regionalnej. – szczegółowo omówione w Zadaniu 11. Udostępnianie przygotowanej w kaliskim ratuszu ekspozycji multimedialnej poświęconej dziedzictwu historyczno-kulturowemu Kalisza i regionu oraz prowadzenie na jej bazie warsztatów i działań edukacyjnych w zakresie popularyzacji wiedzy o dziedzictwie kulturowym miasta i regionu.

W ramach wycieczek szkolnych uczniowie poznawali także region południowo-wschodniej Wielkopolski oraz inne miasta i miejscowości.

Szkoły Podstawowe Nr 9 im. 25 Dywizji Piechoty Ziemi Kaliskiej i nr 23 im. Eligiusza Kor-Walczaka zorganizowały wycieczki do Russowa, połączone ze zwiedzaniem dworku, w którym urodziła się i dorastała Maria Dąbrowska.

Uczniów klas 1-3 Szkoły Podstawowej nr 4 w ramach wycieczki do Russowa uczestniczyli w zajęciach warsztatowych w dworku Marii Dąbrowskiej (2024).

Uczniowie Szkoły Podstawowej nr 16 byli na wycieczce Gołuchowie, gdzie zwiedzali Muzeum Zamek Oddział Muzeum Narodowego w Poznaniu oraz kompleks pałacowo-parkowy.

Uczniowie klas V – VIII Zespołu Szkolno-Przedszkolnego nr 2 (Szkoła Podstawowa nr 21 im. Legionów Józefa Piłsudskiego) wzięli udział w wycieczce do Muzeum Historii Przemysłu w Opatówku, gdzie poznali dzieje przemysłu włókienniczego, kolekcja fortepianów, oraz zwiedzili wystawę czasową.

Szkoła Podstawowa nr 7 im. Adama Mickiewicza zorganizowała wycieczkę szkolną na trasie Kalisz- Pałac w Śmiełowie (Muzeum im. Adama Mickiewicza) – Spichlerz Polskiego Rocka w Jarocinie- SOWA-projekt w Pałacu w Jarocinie.

Uczniowie Zespołu Szkolno-Przedszkolnego nr 1 (Szkoła Podstawowa nr 15 im. Szarych Szeregów) odbyli wycieczkę dydaktyczną do Muzeum w Lewkowie. Poznali historię rodziny Lipskich, w tym Wojciecha Lipskiego – łowczego kaliskiego, fundatora pałacu, który zbudowany został w latach 1788– 1791 i był ważnym ośrodkiem działalności narodowowyzwoleńczej.

Zespół Szkolno-Przedszkolny nr 3 (Szkoła Podstawowa nr 22 im. Józefa Piłsudskiego) zorganizował wycieczkę do Muzeum Miasta Ostrowa Wielkopolskiego, a uczniowie wzięli udział w zajęciach na temat gwary wielkopolskiej;

Uczniowie Szkoły Podstawowej nr 18 w ramach poznawania kultury i zabytków Polski odwiedzili Wrocław.

Ciekawą formą edukacji regionalnej były konkursy - wiedzy, plastyczne, fotograficzne – organizowane na poziomie szkolnym i międzyszkolnym czy ogólnomiejskim.

Szkoła Podstawa nr 14 zorganizowała szkolne konkursy nt. „Kalisz – moja mała ojczyzna”, wiedzy o życiu i działalności podróżnika Stefana Szolca – Rogozińskiego dla uczniów klas 4-8, plastyczny pt. „Stefan Szolc-Rogoziński: Kaliszanie i podróżnik” dla wszystkich uczniów szkoły. Tematem pracy plastycznej były podróże Stefana Szolca-Rogozińskiego.

Szkoła Podstawa nr 4 w 2023 r. była organizatorem szkolnych konkursów historycznych w rocznicę Powstania styczniowego i jego związków z regionem, Międzyszkolnego Konkursu Plastycznego pt. „Dworek Marii Dąbrowskiej” dla uczniów kaliskich szkół podstawowych, a w 2024 r. Międzyszkolnego Konkursu „Kapelusz dla Marii Dąbrowskiej” i Międzyszkolnego Konkursu Plastycznego „Kalisz oczami Marii Dąbrowskiej”.

W Szkole Podstawowej nr 7 odbył się Szkolny Konkurs Wiedzy o Kaliszu dla klas 2-3.

Szkoła Podstawowa Nr 9 im. 25 Dywizji Piechoty Ziemi Kaliskiej zorganizowała Międzyszkolny Konkurs Literacki „Kalisz- moje miasto”.

V Liceum Ogólnokształcące zorganizowało konkurs historyczny oraz wystawę pt. „W 160. rocznicę zrywu styczniowego”(2023).

Uczniowie Szkół Podstawowych nr 16 i 17 m.in. uczestniczyli w Konkursie fotograficznym – organizowanym przez Młodzieżowy Dom Kultury im. W. Broniewskiego w Kaliszu.

8 października 2024 r. odbyła się dwunasta literacka gra miejska KALISZANIE PISZĄCY – „Jestem dzieckiem ziemi kaliskiej...” zorganizowana przez Szkołę Podstawową nr 10 oraz Stowarzyszenie im. Haliny Sutarzewicz i Szkołę Podstawową nr 4 w Kaliszu. Główną bohaterką gry była pisarka Maria Dąbrowska w związku z przypadającą w tym roku 135. rocznicą jej urodzin.

W grze uczestniczyło ponad 117 osób z kaliskich szkół podstawowych nr 3, 4, 10, 13 i 21, III LO im. Mikołaja Kopernika i V LO im. Jana III Sobieskiego, SOSW nr 1 w Kaliszu oraz SP w Rychnowie. Uczestnicy zebrali się na granicy osiedli Serbinów i Kaliniec, przy dawnej restauracji „U Barbary i Bogumiła”, gdzie wyposażeni zostali w karty gry zawierające zadania do rozwiązania na poszczególnych jej punktach. Rozpoczęli od Kalińca. Następnie przeszli do SP nr 4 im. Marii Dąbrowskiej, gdzie w sali poświęconej Patronce mieli możliwość zagrania w grę planszową „Śladami Marii Dąbrowskiej” oraz dowiedzieli się, kiedy szkole zostało nadane jej imię.

Ulicą Górnośląską udali się na ulicę Kościuszki 9, gdzie mieściła się pensja Wandy Motylewskiej, w której w roku 1910/11 Maria Dąbrowska nauczała geografii.

Kolejny punkt gry znajdował się na pierwszym piętrze ratusza, gdzie uczestnicy otrzymali informację o wyróżnieniu pisarki przez władze miasta nadaniem godności Honorowego Obywatela Miasta Kalisza w roku 1960. Następne zadanie to odgadnięcie tytułu utworu muzycznego wysłuchanego w pięknej scenerii auli Państwowej Szkoły Muzycznej, któremu towarzyszył taniec artystyczny w wykonaniu dziewcząt ze szkoły tańca Sieraszewski Dance Studio oraz występ wokalny uczennicy Szkoły Podstawowej nr 4. Był to oczywiście „Walc Barbary” z filmu „Noce i dnie”.

Atrakcją finału gry, który tradycyjnie odbył się w Młodzieżowym Domu Kultury, była prezentacja multimedialna pt. „Maria Dąbrowska w archiwaliach” przedstawiona przez dr Annę Bestian-Zając pracownika Archiwum Państwowego w Kaliszu.

Inną formą zajęć popularyzujących wiedzę o dziedzictwie historyczno-kulturowym miasta były rajdy szkolne.

Szkoła Podstawowa nr 10 w latach 2023–2024 zorganizowała kolejne edycje Rajdu im. Marii Konopnickiej. Celem rajdu było zapoznanie uczniów z ważnymi na mapie Kalisza miejscami, o których w kontekście życia poetki dowiedzieli się na lekcjach z wychowawcą. Uczestnicy zobaczyli m.in. pomnik Konopnickiej projektu Stanisława Horno-Popławskiego przy ul. Nowy Świat.

Szkoła Podstawowa nr 12 im. Księcia Bolesława Pobożnego zrealizowała szkolny projekt „Gwieździstym Szlakiem Kaliskich Legend”, który miał formę rajdu ulicami Kalisza.

Zespół Szkolno-Przedszkolny nr 6 (Szkoła Podstawowa nr 6 im. Henryka Sienkiewicza) zorganizował II Rajd Lasem Winiarskim. Rajd miał na celu zwrócenie uwagi na piękno lasu winiarskiego, wzbudzenie ciekawości i zainteresowania historią dzielnicy Kalisza – Winiary, umacnianie więzi ze swoją „Małą Ojczyzną”.

W ramach prowadzonej edukacji regionalnej szkoły współpracowały także z PTTK Oddział w Kaliszu. Organizowane były spotkania przewodników z dziećmi i młodzieżą, a także wycieczki po mieście i regionie pod opieką przewodników. Uczniowie kaliskich szkół uczestniczyli w rajdach cyklicznie organizowanych przez kaliski Oddział PTTK – Rajdzie Szlakiem Bursztynowym, Śladami przodków, Przedreptać Ziemię Kaliską, Marszu Wolności.

Organizowane corocznie w placówkach edukacyjnych obchody dnia patrona także wpisywały się w edukację regionalną. Poświęcone były osobie patrona, jej dokonaniom i związkom z Kaliszem przykładowo – Marii Dąbrowskiej (SP. nr 4), Marii Konopnickiej (SP nr 10), księciu Bolesławowi Pobożnemu (SP nr 12), Wojciechowi Bogusławskiemu (SP nr 13), Powstańcom Wielkopolskim 1918–1919 (Spnr 16), Stefanowi Szolc–Rogozińskiemu (SP nr 17), Józefowi Piłsudskiemu (SP nr 22), Eligiuszowi Kor-Walczakowi (SP nr 23), Adamowi Asnykowi (I LO), gen. Mieczysławowi Smorawińskiemu (ZSE).

Niezwykle ważną rolę w edukacji regionalnej pełniła systematyczna współpraca z szkołami z instytucjami kultury działającymi w Kaliszu i regionie – Miejską Biblioteką Publiczną im. A. Asnyka, Publiczną Biblioteką Pedagogiczną Książnicą Pedagogiczną im. Alfonsa Parczewskiego, Galerią Sztuki im. J. Tarasina, Muzeum Okręgowym Ziemi Kaliskiej z Oddziałami, Muzeum im. G. J. Osiakowskich oraz Muzeum Historii Przemysłu w Opatówku.

Działania MBP zostały omówione szczegółowo w Zadaniu 5. Realizacja zadań w dziedzinie edukacji i promocji dziedzictwa kulturowego przez Miejską Bibliotekę Publiczną im. A. Asnyka – samorządową instytucję kultury.

Dobrym przykładem współpracy z kilkoma instytucjami przy jednym projekcie był projekt pt. „Spacer po ulicy Niecałej” zrealizowany przez uczniów IV LO. W jego ramach ;

- dzięki współpracy z Biblioteką Główną w Kaliszu odbył się wykład o Szolcu-Rogozińskim i jego związkach z Kaliszem;
- współpraca z Centrum Rysunku i Grafiki im. T. Kulisiewicza miały miejsce warsztaty dotyczące ul. Niecałej;
- we współpracy z Parafią Prawosławną w Kaliszu możliwe było poznanie historii cerkwi pod wezwaniem św. Piotra i Pawła w Kaliszu przy ul. Niecałej
- dzięki współpracy z Archiwum Państwowym w Kaliszu, zbierane zostały materiały archiwalne nt. ul. Niecałej;
- współpraca z Muzeum im. G. J. Osiakowskich pozwoliła młodzieży porozmawiać z A. Banrtem na temat ekspozycji muzealnej dotyczącej przeszłości Kalisza, głównie Fabryki Lalek i Zabawek Drewnianych A. Szrajera działającej w XIX i XX w. przy ul. Niecałej.

Młodzież ZSE brała udział w ciekawym wykładzie prof. Walczaka poświęconym niezwyklej postaci Edwarda Polanowskiego w Książnicy Pedagogicznej. To było bardzo inspirujące spotkanie. Po wykładzie miała miejsce nietypowa lekcja WOSu i opowieści o Władysławie Kościelniaku. Młodzież klasy 3 tejże szkoły wzięła udział w spotkaniu z prof. Michałem Jarneckim z serii Kaliszanie, które odbyło się w Książnicy Pedagogicznej w Kaliszu. Wykład poświęcony był niezwyklej postaci kaliskiego podróżnika Stefana Szolca-Rogozińskiego. (2023 r.)

26 kwietnia 2024 r., w Książnicy Pedagogicznej w Kaliszu odbyło się spotkanie poświęcone Eligiuszowi Kor-Walczakowi, regionaliście, poecie i pisarzowi, autorowi legend kaliskich. Okazją do przypomnienia tej postaci była niedawna 110. rocznica urodzin twórcy. Wspomnieniami o ojcu dzieliła się pani Anna Matyjasz, córka Eligiusza Kor-Walczaka oraz syn poety – pan Krzysztof Walczak. Podczas spotkania artyści z grupy teatralnej SP nr 10 pod kierunkiem pana Pawła Grudzińskiego przedstawili legendę „Dorotka”.

Książnica Pedagogiczna w Kaliszu w ramach Europejskich Dni Dziedzictwa 13 września 2024 przygotowała wydarzenie pod hasłem „Dziedzictwo Oświatowe. Szlaki, sieci, połączenia”, w którym uczestniczyli m.in. uczniowie z ZSE. Uczniowie mogli zgłębiać historię edukacji i jej wpływ na rozwój społeczny dzięki interesującym prelekcjom i wystawom.

Szkoła Podstawowa nr 4 w Roku Marii Dąbrowskiej przygotowała wystawę w Książnicy Pedagogicznej „Dąbrowska znana i nieznana” (III – XII 2024)

Uczniowie klas VI i VII Zespołu Szkolno-Przedszkolny nr 2 (Szkoła Podstawowa nr 21 im. Legionów Józefa Piłsudskiego) wzięli udział w „Żywej lekcji historii” w Rezerwacie Archeologicznym w Kaliszu-Zawodzie.

W warsztatach organizowanych w przez MOZK w Rezerwacie Archeologicznym w Kaliszu – Zawodzie uczestniczyli uczniowie Szkoły Podstawowej nr 18.

Młodzież z Zespołu Szkół Ponadpodstawowych zwiedzała wystawy w Muzeum Okręgowe Ziemi Kaliskiej, Skarbcu Sanktuarium Świętego Józefa oraz Muzeum Przemysłu w Opatówku.

Uczniowie Zespołu Szkół Zawodowych im. Zesłańców Sybiru uczestniczyli w lekcji muzealnej nt. Powstanie 1863 przygotowanej przez Muzeum Okręgowe Ziemi Kaliskiej.

Młodzież V LO brała udział w lekcjach muzealnych nt., „A mundury ich były szaraczkowe. Śladami Powstania Styczniowego w powiecie kaliskim” w Muzeum Historii Przemysłu w Opatówku.

Uczniowie Zespołu Szkół Ekonomicznych brali udział w wycieczce do Muzeum Historii Przemysłu w Opatówku, gdzie poznali historię włókiennictwa i przemysłu w Kaliszu i okolicach, oraz największą w Polsce kolekcję zabytkowych pianin i fortepianów zgromadzonych w tej placówce.

Różnorodna oferta edukacyjna przygotowywana przez Archiwum Państwowe w Kaliszu stanowiła ważny element kształcenia historycznego, pozwoliła wzbogacić i poszerzyć wiedzę dzieci i młodzieży o dziedzictwie historycznym Kalisza i regionu.

Uczniowie Szkoły Podstawowej nr 17 uczestniczyli w lekcjach archiwalnych – realizacja projektu edukacyjnego „O Powstaniu styczniowym w 160. rocznicę jego wybuchu”.

Wybrane klasy Szkoły Podstawowej nr 7 brały udział w lekcjach w Archiwum Państwowym.

Młodzież z V LO miała lekcję archiwalną nt. „Powstanie Styczniowe w powiecie kaliskim” w Archiwum Państwowym, prowadzoną przez dr Annę Bestian-Zajęc.

Grupa uczniów z ZSE uczestniczyła w zajęciach archiwalnych. Uczniowie poszukiwali dokumentów i materiałów źródłowych do konkursu „Ad fontes!”, korzystali z akt, ksiąg parafialnych, zbiorów fotografii.

Przedstawiciele ZSE wysłuchali wykładu dr. Piotra Sudy, uznanego, szanowanego i pełnego pasji lekarza na temat początków kaliskiego szpitala przy ulicy Toruńskiej oraz oddziału pediatrii, który odbył się w Archiwum Państwowym.

W Villi Calisia, w ramach XIII Marcowego Maratonu Archiwalnego, 7 marca 2024 r. odbyła się promocja najnowszego wydawnictwa Archiwum pt. „Niepodległościowcy Wielkopolski południowo-wschodniej (ziemi kaliskiej) w świetle materiałów archiwalnych” – uczestniczyli w niej uczniowie z ZSE.

Archiwum Państwowe w Kaliszu od wielu jest organizatorem regionalnego Konkursu wiedzy „Ad fontes! Odkrywamy tajemnice Kalisza i regionu kaliskiego”, który cieszy się niesłabnącym zainteresowaniem uczniów szkół podstawowych i średnich.

Do edycji konkursu „Ad fontes! Odkrywamy tajemnice Kalisza i regionu kaliskiego” w 2023 r. zgłoszono 23 prace, w tym 17 ze szkół podstawowych i 6 ze szkół średnich. W zmaganiach konkursowych wzięło udział 49 uczestników – 32 ze szkół podstawowych i 17 ze szkół średnich. Zadanie polegało na opracowaniu 2 tematów wybranych z następujących trzech:

- Mieczysław Jałowiecki – patriota z Kamienia
- Aleksandra Piłsudska – jej związki ze Szczypiornem i Kaliszem
- Bracia Kościelniakowie – artyści rodem z Kalisza.

Na konkurs „Ad fontes! Odkrywamy tajemnice Kalisza i regionu kaliskiego” w 2024 r. zgłoszono 58 prac z 11 szkół, w tym 7 ze szkół podstawowych i 4 ze szkół ponadpodstawowych. W zmaganiach konkursowych wzięło udział 108 uczestników – 73 ze szkół podstawowych i 35 ze szkół średnich. Zadanie polegało na opracowaniu jednego tematu z puli trzech:

- Maria Dąbrowska i jej związek z Kaliszem
- Sprawiedliwi wśród Narodów Świata z terenu Ziemi Kaliskiej
- Kalisz 1914 – miasto zrównane z ziemią

W tej odstonie największą popularnością cieszył się temat związany z Marią Dąbrowską – opracowano go 26 razy. 25 prac dotyczyło zburzenia Kalisza w 1914 r., a 7 prac poświęcono kaliskim „Sprawiedliwym wśród Narodów Świata”.

Ze względu na temat zburzenia miasta w 1914 r. najwięcej w tej edycji wpłynęło makiet. Tematowi Marii Dąbrowskiej związane były portrety pisarki, szkice jej twarzy, a nawet rzeźba. Tradycyjnie już pojawiły się także opracowania pisemne w formie albumów, gry planszowe, czy filmy i prezentacje multimedialne.

Zmagania konkursowe odbyły się w dwóch kategoriach wiekowych: dla uczniów szkół podstawowych i dla uczniów szkół ponadpodstawowych. Swoje nagrody ufundowali Prezydent Miasta Kalisza, Starosta Kaliski, przyznano także Nagrody Główne sponsorowane przez instytucje związane z działalnością naukową i kulturalną, a także Nagrodę Specjalną. Oprócz tego wyróżniono prace w kategorii szkół podstawowych i w kategorii szkół średnich.

Uczniowie kaliskich szkół mieli okazję we wrześniu 2024 r. wzięcia udziału w immersyjnej lekcji w „Mobilnym Przystanku Historia Przyszłości” zorganizowanej przez Instytut Pamięci Narodowej w ramach projektu edukacyjnego. W czasie wystawy uczniowie mogli nie tylko pogłębić swoją wiedzę na temat historii Polski, ale także wziąć udział w interaktywnych zajęciach z wykorzystaniem komputerów i urządzeń wirtualnej rzeczywistości, kształtując postawy społeczne, patriotyczne, obywatelskie. Prezentowane gry i programy przybliżały ważne wydarzenia z dziejów naszego kraju, pozwalając nam lepiej zrozumieć trudne momenty historii.

W dniach 20–22 listopada 2024 r. odbyła się I Ogólnopolska Młodzieżowa Konferencja Historyczna „Ktoś tutaj był...”. Bydgoszcz przez trzy dni była stolicą młodych historyków, którzy z pasją opowiadali o mniejszości narodowych i ich wpływie na rozwój lokalnych społeczności. ZSE w Kaliszu na konferencji reprezentowały trzy uczennice, które przygotowały wystąpienie o „Kaliskim tyglu kulturowym”. Prezentację i referat przygotowali pod opieką Izabelli Galuby-Bryi.

W ramach współpracy z Miejską Biblioteką Publiczną im. A. Asnyka w Kaliszu uczniowie klasy 3b ZSE wysłuchali bardzo ciekawej prelekcji o rodzinie Ulmów z Markowej i lokalnych Sprawiedliwych wśród Narodów Świata.

Młodzież IV LO uczestniczyła w spotkaniu autorskim z poetką, Izabelą Fietkiewicz-Paszek, która zaprezentowała sylwetki kaliszan piszących – poetów i pisarzy (także podczas lekcji bibliotecznej „Ze skarbnicy Asnykowskiej Książnicy” w Miejskiej Bibliotece Publiczna im. Adama Asnyka).
W 2024 r.

Z inicjatywy Zbigniewa Judasza Pełnomocnika Prezydenta Miasta Kalisza ds. wielokulturowego dziedzictwa Kalisza, oraz mniejszości narodowych i etnicznych, od grudnia 2023 r. gościła w Kaliszu wystawa pt. „Moi Żydowscy – Moi Polscy Rodzice”, przygotowana przez Stowarzyszenie Dzieci Holocaustu”. Najpierw zaprezentowała została w ratuszu.

Ekspozycja była platformą do omawiania wielokulturowego dziedzictwa Kalisza. W miesiącach styczeń–marzec 2024 r. wystawa zaprezentowana została w 10 szkołach ponadpodstawowych na terenie Kalisza, jej otwarcie poprzedzały prelekcje w szkołach dla około 600 uczniów, a kontakt z tematyką wystawy miało ok. 5 000 uczniów.

W 2024 r. na zaproszenie Szkół Podstawowych nr 3 i nr 6 odbyły się wykłady Pełnomocnika o wielokulturowości miasta Kalisza.

Pełnomocnik Prezydenta współpracował z Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN, dzięki temu Muzeum zorganizowało warsztaty związane z oznaczeniem Starego Cmentarza Żydowskiego w Kaliszu.

- w lutym 2024 r. w Zespole Szkół Ekonomicznych i Zespole Szkół Ponadpodstawowych,
- w marcu 2024r. w SP nr 13.

Zadanie 9. Prowadzenie w szkołach i placówkach oświatowych zajęć edukacyjnych poświęconych ochronie i zachowaniu, ważnych dla budowania tożsamości lokalnej, zabytkowych kaliskich cmentarzy.

WE

W okresie sprawozdawczym kaliskie szkoły prowadziły różne działania edukacyjne poświęcone tematowi historii, ochrony i zachowania zabytkowych cmentarzy w naszym mieście.

W ramach lekcji historii i godzin wychowawczych dzieci i młodzież zwiedzały zabytkowe kaliskie cmentarze przy Rogatce: katolicki, ewangelicki, prawosławny oraz na Tyńcu i na Majkowie. Celem wycieczek było przedstawienie historii cmentarzy oraz mniejszości narodowych zamieszkujących Kalisz, a także uwrażliwienie młodzieży na znaczenie historyczne i kulturowe kaliskich cmentarzy w budowaniu tożsamości lokalnej.

W Zespole Szkolno-Przedszkolnym nr 4 (Szkoła Podstawowa nr 13) prowadzone były zajęcia edukacyjne w grupach przedszkolnych nt. cmentarzy w Kaliszu. Celem zajęć było zapoznanie przedszkolaków ze zwyczajami związanymi ze świętem zmarłych w naszej kulturze i religii, pielęgnowanie tradycji związanych z obrzędami Wszystkich Świętych, wyrabianie szacunku dla zmarłych i pamięci o nich.

Na godzinie wychowawczej w klasach 4-8 przeprowadzenie z uczniami pogadanki edukacyjnej na temat zmarłych i zabytkowych kaliskich cmentarzach, w tym:

- „Spieszmy się kochać ludzi, tak szybko odchodzą” - Dzień Wszystkich Świętych – pamiętamy o naszych bliskich i nie tylko;
- Kaliskie cmentarze pełne historii i dziedzictwa kulturowego. cmentarze to nie tylko miejsca pochówku, ale także ważny element historyczny i kulturalny,
- przypomnienie o możliwości wspierania kwest na odnowę zabytkowych nagrobków;

Uczniowie klas ósmych uczestniczyli w wycieczce na temat „Bohaterowie na kaliskich cmentarzach”, celem której było poznanie historii najstarszych kaliskich nekropolii,

Uczniowie SP nr 4 sprawowali stałą opiekę nad Kaplicą Repphanów (rodzina fundatora szkoły) na cmentarzu Ewangelickim w Kaliszu. Uczniowie ze SP nr 9 odwiedzili Cmentarz Tyniecki, gdzie zapalili znicze na Grobie Nieznanego Żołnierza i przy miejscach pochówków żołnierzy Armii Krajowej i uczcili pamięć żołnierzy walczących o niepodległość. Byli też na cmentarzu wojskowym na Majkowie. w Kaliszu.

W SP nr 16 odbył się apel „Dla tych którzy odeszli” jako element kultywowania tradycji i zwyczajów budowania tożsamości dzieci i młodzieży. SP nr 21 opiekowała się grobem Legionistów na cmentarzu Miejskim w Kaliszu, uczniowie sprzątali grób oraz poznali historię Legionów.

Młodzież II Liceum Ogólnokształcącego im. Tadeusza Kościuszki sprawowała opiekę nad Kaplicą Żuczkowskich na cmentarzu rzymskokatolickim tzw. Miejskim przy ulicy Górnośląskiej, gdzie pochowana jest Zofia Hieropolitańska – osoba zasłużona dla kaliskiego muzealnictwa. Wykonane zostały były prace porządkowe przy kaplicy, zapalono znicze i złożono kwiaty.

Uczniowie III LO regularnie odwiedzali groby powstańców styczińskich na cmentarzu katolickim tzw. Miejskim przy ul. Górnośląskiej.

Społeczność V Liceum Ogólnokształcącego im. Jana III Sobieskiego opiekowała się grobami Jerzego Michała Wronowskiego i Haliny Sutarzewicz na cmentarzu Miejskim przy Rogatce.

W ramach opieki nad grobowcem kaliskich rodzin Katasanowów, Myszkiewiczów i Grabowskich – na cmentarzu prawosławnym przy ul. Górnośląskiej – wykonała prace porządkowe i zapaliła znicze.

Uczniowie wykonali również prace porządkowe i zapalili znicze na grobach weteranów powstania styczińskiego: Jakuba Chmielewskiego, Ludomira Choynowskiego, Henryka Millera, Romana Mrozowskiego, Józefa Półrolniczaka, Józefa Tryca, ks. Ignacego Płoszaja.

Na godzinach przeznaczonych dla wychowawcy odbyły się prelekcje:

- Kaliskie nekropolie (zespół zabytkowych cmentarzy, kultywowanie tradycji: prelekcje, rozmowy, symbole sakralne, konteksty literackie).
- Sławomir Przygodzki „Mniejszości narodowe w dziejach Kalisza”

- Wielcy ludzie Kalisza – Halina Sutarzewicz.

W Zespole Szkół Ekonomicznych podczas zajęć wychowawczych prowadzone były lekcje poświęcone pamięci o wybitnych kaliszczanach oraz kaliskich nekropoliach (historii kaliskich cmentarzy – katolickim, ewangelickim, prawosławnym i żydowskim w zakresie przedwojennej historii Kalisza). 29 lutego 2024 r. klasa 3b uczestniczyła w warsztatach i pakiecie edukacyjnym realizowanym przez muzeum POLIN i związanym z oznaczeniem starego cmentarza żydowskiego.

Merytoryczne spotkanie prowadziła Katarzyna Czubińska i Zbigniew Judasz – pełnomocnik Prezydenta Miasta Kalisza ds. wielokulturowego dziedzictwa Kalisza oraz mniejszości narodowych i etnicznych.

Uczniowie Zespołu Szkół Samochodowych zwiedzali kaliskie cmentarze, uczestniczyli w akcji sprzątnięcia cmentarza Wojskowego na Majkowie oraz zabytkowego cmentarza Miejskiego przy Rogatce. Poznali również historię cmentarzy Żydowskiego, Prawosławnego i Ewangelicko-Augsburskiego oraz odwiedzili te nekropolie.

W szkole odbyła się pogadanka nt. książki Stanisława Małyszki „W krainie pamięci. Kaliskie cmentarze i miejsca pochówku dawniej i dzisiaj”.

W ramach godziny z wychowawcą w Zespole Szkół Zawodowych im. Zesłańców Sybiru omawiane były tematy:

- czy pamiętamy o tych którzy odeszli. Wielcy Polacy sprzed lat – wyjście na cmentarz Miejski na zajęcia z wychowawcą, zapalenie znicza na grobie Haliny Sutarzewicz.
- realizując program „Pamiętamy o tych co odeszli” młodzież na cmentarzu Miejskim sprzątała zapomniane groby i zapaliła znicze na grobach zasłużonych kaliszczan,
- realizując program „Wspominamy tych, którzy odeszli” – odbył się spacer po kaliskich „ogrodach pamięci” na cmentarz Ewangelicko-Augsburski przy ul. Harcerskiej.

W Liceum Sztuk Plastycznych im. Tadeusza Kulskiego prowadzone były zajęcia edukacyjne poświęcone ochronie i zachowaniu zabytkowych kaliskich cmentarzy. W ramach zajęć ze specjalności artystycznej renowacja elementów architektury, zajęcia dydaktyczne odbywały się na cmentarzu katolickim, protestanckim i prawosławnym przy Rogatce – uczniowie inwentaryzowali fotograficznie, rysunkowo i opisowo nagrobki, tablice epitafijne; zapoznali się z teorią ochrony i konserwacji architektonicznych obiektów murowanych oraz tzw. małej architektury w postaci rzeźb, nagrobków i pomników.

W Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym nr 1 im. Janusza Korczaka, podczas zajęć edukacyjnych poświęconych ochronie i zachowaniu zabytkowych kaliskich cmentarzy, zrealizowany został projekt „Zobaczę swoje miasto i poznam jego historię”, w ramach którego odbyła się wycieczka do Nowych Skalmierzyc i zapalenie zniczy pod pomnikiem powstańców wielkopolskich oraz zwiedzanie nekropolii kaliskich z przewodnikiem.

Wiele szkół brało udział w kolejnych ogólnopolskich edycjach akcji Ministerstwa Edukacji i Nauki „Szkoła Pamięta”, odbywającej się w okresie, w którym w sposób szczególny wspominamy zarówno naszych bliskich, jak i tych, którzy zapisali się w historii – tej ogólnonarodowej i lokalnej. W ten sposób inicjatywa nawiązuje do polskiej tradycji świąt zaduszych. Celem akcji było zwrócenie uwagi młodych ludzi na potrzebę pielęgnowania pamięci o bohaterach naszej wolności, szczególnie tych, którzy są związani z historią danego miejsca, regionu i społeczności.

Wśród uczestników akcji byli uczniowie m.in. Szkół Podstawowych: nr 3 im. Juliusza Słowackiego, nr 4 im. Marii Dąbrowskiej, nr 10 im. Marii Konopnickiej, nr 12 im. Księcia Bolesława Pobożnego, nr 14 im. Władysława Broniewskiego, nr 16 im. Powstańców Wielkopolskich 1918–1919.

Realizacja tej akcji przebiegała w zróżnicowany sposób

Uczniowie SP nr 3 odwiedzili zabytkowy cmentarz rzymskokatolicki tzw. Miejski przy Rogatce. W SP nr 10 w akcji brali udział przede wszystkim członkowie szkolnego koła PCK. W październiku 2024 roku ogłosili oni zbiórki zniczy, a w okresie Świąt Wszystkich Świętych zapalili je na wielu kaliskich cmentarzach. Szczególną uwagę zwrócili na miejsca upamiętniające osoby, które przysłużyły się naszemu krajowi lub za niego poświęciły życie. Znicze zapłonęły m.in. przed pomnikiem Marii Konopnickiej, pomnikiem Józefa Piłsudskiego, Nieznanego Żołnierza na Cmentarzu Tynieckim, pomnikiem poświęconym 23 Polakom – członkom Ruchu Oporu rozstrzelanym 22 sierpnia 1941 r., ale także na grobach Prezydenta Kalisza Mieczysława Grabczewskiego, Patronów Trybunału Kaliskiego

- Stanisława Karasińskiego i Seweryna Tymienieckiego, Franciszka Patki - pułkownika Wojsk Polskich zm. w 1944 r., na grobach żołnierzy na Cmentarzu Wojskowym na Majkowie.

Uczniowie SP nr 14 i SP nr 16 odwiedzili miejsca pamięci związane z I wojną światową w najbliższej okolicy szkoły oraz zabytkowe cmentarze przy kaliskiej Rogatce - ewangelicko-augsburski, katolicki i prawosławny. Uczniowie mieli okazję poznać ich historię, miejsca, gdzie pochowano zasłużonych mieszkańców Kalisza, zapalić symboliczne znicze.

Zadanie 10. Udostępnianie ekspozycji w Centrum Kaliskich Baśni i Legend i Lokacji Miasta Baszta „Dorotka” oraz prowadzenie na jego bazie działań edukacyjnych w zakresie popularyzacji wiedzy o dziedzictwie kulturowym miasta.

WKST-IT

W 2023 r. Ekspozycję multimedialną w Ratuszu odwiedziło ponad 30 tys. turystów z Polski i ze świata. Przede wszystkim odwiedzali nas kaliszanie, ale było też sporo turystów z różnych stron kraju (gł. Łódź, Poznań, Warszawa, Wrocław, Szczecin i Śląsk) oraz z zagranicy (Niemcy, Australii, Francja, Holandia, Hiszpania i Słowacja). Rzadziej, ale jednak, pojawiali się też zwiedzający z Meksyku, Argentyny, USA, Turcji, Rosji, Izraela i Jordanii.

Oprócz turystów indywidualnych, dużą część zwiedzających Ekspozycję to grupy zorganizowane (szkoły, przedszkola, półkolonie, wycieczki, pielgrzymki).

Gościliśmy także znane osoby ze świata muzyki, filmu, sportu, radia, telewizji i mediów społecznościowych.

Zwiedzanie odbywało się głównie przy wykorzystaniu audioprzewodników, zawierających trzy wersję językowe (polską, angielską i niemiecką) - co przyczyniło się do zwiększenia dostępności i atrakcyjności obiektu. Przy grupach o szczególnych wymaganiach (małe dzieci, seniorzy, bądź osoby niepełnosprawne) po Ekspozycji oprowadzał doświadczony przewodnik, żeby w sposób jak najbardziej dostępny i pełny przekazać zawarte w niej treści, przybliżyć historię i kulturę Kalisza.

Ekspozycja multimedialna w ratuszu była też tematem lub/i tłem dla kilku programów telewizyjnych, audycji radiowych oraz kampanii promocyjnych.

Ponadto w minionym roku pracownicy Informacji Turystycznej realizowali w oparciu o bazę

Ekspozycji multimedialnej w ratuszu szereg warsztatów skierowanych do grup szkolnych i przedszkolnych. Warsztaty te cieszyły się ogromnym zainteresowaniem i były wysoko oceniane przez grupy uczestniczące.

Przez słuchaczy Studium Animatorów Kultury w Kaliszu zostały zrealizowane warsztaty animacyjne, inspirowane kaliskimi legendami. Odbył się cykl spotkań z trębaczem, prowadzony przez muzyka Filharmonii Kaliskiej p. Marka Kuberę. Na kanwie historii kaliskiego hejnału i jego znaczenia, uczestnicy poznali też opowieści o pracy muzyka, instrumentach i kulturze muzycznej miasta.

Rok zakończyliśmy świątecznymi warsztatami plastycznymi, w trakcie których dzieci własnoręcznie wykonywały bombki.

Ekspozycja multimedialna stała się miejscem, gdzie w trakcie całego roku organizowano szereg imprez okolicznościowych. W roku 2023 odbyły się „Walentynki na wieży”, „Wielkanoc na wieży”, „Dzień Kobiet na wieży”. Pod koniec roku pracownicy Informacji Turystycznej wraz z Kancelarią Prezydenta Miasta zorganizowali spotkanie dotyczące historii obrazu Rubensa „Zdjęcie z krzyża”, który przez wieki zdobił kaliską katedrę.

W 2023 r. pracownicy Informacji Turystycznej zorganizowali dwa wydarzenia plenerowe na placu przy baszcie Dorotce: w czerwcu był to „Kalisz na Szlaku Piastowskim”, a na koniec września – „Zakończenie sezonu turystycznego przy baszcie Dorotce”. Obie imprezy prezentowały ciekawy program animacyjny i artystyczny, który przyciągnął kilkaset uczestników. W programie były m.in. dawne gry i zabawy, pokazy rycerskie, teatrzyk kukielkowy, spotkanie z sokolnikiem, pokaz fire – show.

W 2024 r. sezon turystyczny w Centrum Baśni i Legend Kaliskich oraz Lokacji Miasta wraz ze Skarbem Bazyliki Kaliskiej tradycyjnie rozpoczął się na początku maja, obiekt był dostępny od wtorku do niedzieli. Pierwszą dużą imprezą w baszcie była Noc Muzeów – cykliczna impreza

zorganizowana ponownie 14 maja, po dwuletniej przerwie. Wakacje zainaugurowała czerwcową imprezą plenerową przy baszcie Dorotce, „Kalisz na Szlaku Piastowskim”. Wszyscy, którzy przybyli na wydarzenie, mogli oglądać pokazy walk rycerskich, zagrać w jedną z dawnych gier i zabaw przygotowanych przez Stację Inspirację, a także wziąć udział w plenerze malarskim, prowadzonym w otoczeniu baszty. Każdy mógł tego dnia bezpłatnie zwiedzić Centrum Baśni i Legend Kaliskich oraz Lokacji Miasta oraz Skarbiec w Narodowym Sanktuarium św. Józefa.

Po zwiedzaniu można było spróbować średniowiecznych podplomyków, a także skorzystać z oferty licznych stoisk rozstawionych na placu przy baszcie. Impreza była bardzo udana i przyciągnęła pod basztę wielu kaliszian, a także osób spoza naszego miasta. W ostatnią sobotę września pracownicy Informacji Turystycznej zorganizowali oficjalne zakończenie sezonu turystycznego w Centrum Baśni i Legend Kaliskich oraz Lokacji Miasta. W imprezie wzięło udział kilkaset osób. Po raz ostatni w tym roku można było zwiedzić basztę Dorotkę wraz ze Skarbem.

W trakcie wydarzenia animacje dla najmłodszych prowadziła Dorotka; były pokazy rycerskie, koncert muzyki dawnej, działania artystyczne ze Słuchaczami Studium Animatorów Kultury, a na zakończenie wieczoru pokaz fire – show.

Łącznie w okresie sprawozdawczym Kaliskie Centrum Baśni i Legend oraz Skarbiec zwiedziło 2 823 osób.

Zadanie 11. Udostępnianie przygotowanej w kaliskim ratuszu ekspozycji multimedialnej poświęconej dziedzictwu historyczno-kulturowemu Kalisza i regionu oraz prowadzenie na jej bazie warsztatów i działań edukacyjnych w zakresie popularyzacji wiedzy o dziedzictwie kulturowym miasta i regionu.

WKST-IT

W latach 2023 – 2024 ekspozycja multimedialna funkcjonowała w następującym trybie:

- 1) w miesiącach od maja do września (letni sezon turystyczny) przez 6 dni od wtorku do niedzieli,
- 2) w miesiącach od października do kwietnia (zimowy sezon turystyczny) przez 5 dni w tygodniu od wtorku do soboty.

W 2023 r. ekspozycję multimedialną w kaliskim ratuszu odwiedziło 28 997 turystów, a w 2024 r. – 33 934 osób. Wśród odwiedzających byli przede wszystkim kaliszanie, ale nie zabrakło też turystów z różnych stron kraju (głównie Łódź, Poznań, Warszawa, Wrocław, Szczecin i Śląsk) oraz z zagranicy. Na podane powyżej liczby składają się wejścia indywidualne oraz grupowe, biletowane i promocyjne – darmowe.

Oprócz turystów indywidualnych, dużą część zwiedzających ekspozycję stanowiły grupy zorganizowane (szkoły, przedszkola, półkolonie, wycieczki, pielgrzymki). Gościliśmy także znane osoby ze świata muzyki, filmu, sportu, radia, telewizji i mediów społecznościowych. Zwiedzanie odbywało się głównie przy wykorzystaniu audioprzewodników, zawierających trzy wersje językowe (polską, angielską i niemiecką) – co przyczyniło się do zwiększenia dostępności i atrakcyjności obiektu.

Przy grupach o szczególnych wymaganiach (małe dzieci, seniorzy, bądź osoby niepełnosprawne) po ekspozycji oprowadzał doświadczony przewodnik, by w sposób jak najbardziej dostępny i pełny przekazać zawarte w niej treści, przybliżyć historię i kulturę Kalisza.

Ekspozycja multimedialna w ratuszu była też tematem lub/i tłem dla kilku programów telewizyjnych i audycji radiowych.

W latach 2023 – 2024 pracownicy Informacji Turystycznej realizowali w oparciu o bazę ekspozycji multimedialnej w ratuszu szereg warsztatów skierowanych do grup szkolnych i przedszkolnych. Warsztaty te cieszyły się ogromnym zainteresowaniem i były wysoko oceniane przez grupy uczestniczące.

Przez słuchaczy Studium Animatorów Kultury w Kaliszu zostały zrealizowane warsztaty animacyjne, inspirowane kaliskimi legendami. Odbyło się kilka cykli spotkań z trębaczem, prowadzonych przez muzyka Filharmonii Kaliskiej, Marka Kubereę.

Na kanwie historii kaliskiego hejnału i jego znaczenia, uczestnicy poznali też opowieści o pracy muzyka, instrumentach i kulturze muzycznej miasta.

W 2024 r. do prowadzenia warsztatów ceramicznych została zaproszona Ewa Skarżyńska z pracowni ceramicznej „Glinofrajd”, a także członkowie Stowarzyszenia Denar, którzy opowiadali o poszukiwaniu śladów historii.

W trakcie roku szkolnego, w pomieszczeniach warsztatowych ekspozycji multimedialnej, realizowane były różnego rodzaju interaktywne prelekcje dla dzieci i młodzieży na temat m.in. historii Kalisza, przyrody czy ekologii oraz warsztaty plastyczne, kształtujące wycucie estetyki i kreatywność młodych mieszkańców Kalisza, jak i gości naszego miasta. Jedną z propozycji to warsztaty łączące w sobie część dydaktyczną i plastyczną. Ich tematyka ściśle nawiązuje do historii Kalisza, historycznej i współczesnej architektury miasta, przyrody i pejzażu, baśni kaliskich oraz codziennego życia mieszkańców miasta – rozbudzając tożsamość i przynależność kulturową i regionalną.

Część plastyczna jest prowadzona przy użyciu różnych technik plastycznych, takich jak: malarstwo, wydzieranki, wycinanki, kolaże, techniki mieszane, pobudzając kreatywność. Każdego roku przy okazji świąt realizowany były warsztaty okolicznościowe, w trakcie których dzieci własnoręcznie wykonywały ozdoby bożonarodzeniowe czy wielkanocne.

W 2023 roku formę otwartego konkursu przyjęła zabawa pt. „Kalendarz adwentowy”, publikowana na profilu Informacji Turystycznej na Facebooku. Przed świętami Bożego Narodzenia, od początku grudnia każdego dnia publikowane jedno pytanie lub zadanie dotyczące historii lub spuścizny kulturowej naszego miasta. Osoby, które wykazały się największą aktywnością i liczbą prawidłowych odpowiedzi, zostały nagrodzone.

W latach 2023 – 2024 prowadzone były liczne akcje promocyjne, mające na celu zwiększenie liczby osób odwiedzających kaliską ekspozycję multimedialną. Oferta zwiedzania ekspozycji była regularnie przesyłana do szkół i przedszkoli z Kalisza i całej Aglomeracji Kalisko-Ostrowskiej. Plakaty oraz ulotki dotyczące ekspozycji były kilkakrotnie dostarczane do takich jednostek w mieście, jak Aquapark, OSRiR, Teatr, Dom Sąsiedzki, Akcelerator Kultury, Muzeum Okręgowe Ziemi Kaliskiej, Zawodzie, Archiwum Państwowe, Filharmonia Kaliska, uczelnie wyższe.

W sobotę 18.05.2024 r. w ramach ogólnopolskiej akcji „Noc Muzeów” Ekspozycja multimedialna w kaliskim Ratuszu była nieodpłatnie udostępniona dla zwiedzających w godz. 17.00 – 23.00. Wydarzenie to przyciągnęło kilka tysięcy kaliszan i turystów z całej Polski. Podobnie jak w poprzednich latach, w omawianym okresie realizowane były akcje promocyjne, nawiązujące do święta zakochanych (Walentynki w Ratuszu), Dnia Mamy i Taty, Dnia Dziecka na wieży.

W omawianym okresie w celu promocji Ekspozycji multimedialnej zostało przygotowanych łącznie kilka tysięcy bezpłatnych wejściówek na wieżę, które zostały rozdane uczestnikom różnych imprez sportowych i festynów w kaliskich przedszkolach i szkołach. Były one także dodawane do nagród, które można było zdobyć w konkursach organizowanych przez Miejską Bibliotekę Publiczną, czy poszczególne wydziały UM Kalisza.

Zadanie 12. Popularyzacja za pośrednictwem strony www.kalisz.pl oraz innych mediów, dobrych praktyk w zakresie realizacji prac konserwatorskich i robót remontowo-budowlanych zrealizowanych przy obiektach zabytkowych oraz zagospodarowania obszarów cennych kulturowo, przyrodniczo i krajobrazowo.

WSR-BR, KPM, WKST,

Wydział Strategii i Rozwoju (Biuro Rewitalizacji) prowadził na bieżąco działania informacyjno-popularyzatorskie, związane z podejmowanymi działaniami rewitalizacyjnymi. Umieszczono między innymi informacje podsumowujące przeprowadzone prace, na które otrzymano dotacje w ramach Specjalnej Strefy Rewitalizacji, a także prace przy zabytkach

wpisanych do rejestru zabytków lub ujętych w gminnej ewidencji zabytków miasta Kalisza, na które beneficjenci otrzymali dotacje na podstawie ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 roku.

Wydział Strategii i Rozwoju (Biuro Rewitalizacji) prowadzi na bieżąco działania informacyjno-popularyzatorskie, związane z podejmowanymi działaniami rewitalizacyjnymi. Umieszczono między innymi informacje podsumowujące dotyczące przeprowadzonych prac, na które otrzymano dotacje w ramach Specjalnej Strefy Rewitalizacji, a także fotorelacje z prowadzonych robót lub prac.

W okresie sprawozdawczym Kancelaria Prezydenta Miasta na bieżąco przygotowywała dokumentację fotograficzną obiektów poddawanych pracom konserwatorskim i robotom remontowo-budowlanym zrealizowanym przy obiektach zabytkowych oraz zagospodarowania obszarów cennych kulturowo, przyrodniczo i krajobrazowo, która była wykorzystywana w informacjach na stronie www.kalisz.pl i w serwisach społecznościowych.

Kierunek 4. Promocja dziedzictwa kulturowego Kalisza służąca budowaniu tożsamości i kreacji produktów turystyki kulturowej.

Zadanie 1. Obchody Święta Miasta Kalisza jako elementu budowania tożsamości lokalnej i promocji dziedzictwa kulturowego miasta.

KPM, WKST

Począwszy od 1991 r. 11 czerwca obchodzone jest Święto Miasta Kalisza. Data nie jest przypadkowa. 11 czerwca 1282 roku książę Przemysław II wydał bowiem dokument potwierdzający i zarazem powtarzający nadanie Kaliszowi przez księcia Bolesława Pobożnego przywileju lokacyjnego.

Obchody ustanowionego przez Radę Miejską Kalisza Święta służą umacnianiu tożsamości lokalnej mieszkańców oraz promocji jego unikatowego dziedzictwa.

Wydarzenia tworzące program obchodów składają się z pewnych stałych elementów, takich jak;

- Uroczysta msza święta za miasto i jego mieszkańców odprawiana jest corocznie na początku czerwca w Narodowym Sanktuarium Świętego Józefa w Kaliszu;
- Uroczysta sesja Rady Miasta Kalisza z udziałem gości z Miast Partnerskich Kalisza;
- Europejskie Strzelanie o Srebrną Lilię św. Józefa, przemarsz ulicami miasta i intronizacja króla kurkowego;
- Święto Miasta wypełniają również liczne i różnorodne wydarzenia – kulturalne, sportowe i turystyczne.

W 2023 roku obchody otworzyła tradycyjnie uroczysta sesja Rady Miasta Kalisza, która odbyła się 2 czerwca w Auli WPA UAM im. Prof. Jerzego Rubińskiego. W sesji uczestniczą m.in. goście z Miast Partnerskich Kalisza. Kulminacyjnym punktem programu uroczystej sesji jest wręczenie najwyższych miejskich godności oraz prezentacja dokonań uhonorowanych osób i podmiotów.

Honorowym Obywatelem Miasta Kalisza został utytułowany dr hab. n. med. Andrzej Wojtyła – lekarz, specjalista chorób dziecięcych oraz zdrowia publicznego, rektor Uniwersytetu Kaliskiego im. Prezydenta Stanisława Wojciechowskiego w Kaliszu.

Odznakę Honorową Miasta Kalisza przyznano:

- Prof. Uniwersytetu Kaliskiego dr hab. Ewie Andrysiak – bibliotekarce, nauczycielce akademickiej, prezesce Towarzystwa Przyjaciół Książki w Kaliszu, wiceprezesce Kaliskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk;
- Pawłowi Brodowskiemu – dziennikarzowi, redaktorowi naczelnemu czasopisma „Jazz Forum”, dyrektorowi artystycznemu Międzynarodowego Festiwalu Pianistów Jazzowych w Kaliszu;
- Tomaszowi Jeżykowi – współzałożycielowi fundacji „Bread of Life”, założycielowi klubu karate „Kyokushinkan Karate David Club”.
- dr. n. med. Piotrowi Sudzie – specjalście chorób dziecięcych, członkowi Polskiego Towarzystwa Pediatrycznego, prezesowi Kaliskiego Towarzystwa Lekarskiego;
- Kaliskiemu Klubowi Sportowemu 1925 Kalisz.

Tytuły Honorowy Przyjaciół Kalisza nadano: dr Joannie Dudek, Maciejowi Garbowiczowi, Agnieszce Gierz, dr Makaremu Górzyńskiemu, Bogusławowi Monczyńskiemu, Mariuszowi Patysiakowi, Sebastianowi Smolińskiemu, Kazimierzowi Wojciechowskiemu.

Lech Burchard otrzymał Nagrodę Miasta Kalisza.

W niedzielę 4 czerwca odprawiona została msza św. za miasto i mieszkańców.

Z okazji obchodów Święta Miasta Kalisz odwiedzili przedstawiciele miast partnerskich i zaprzyjaźnionych: Hamm oraz Erfurtu (Niemcy), Preston (Wielka Brytania), La Louvière (Belgia), Martina (Słowacja), Hautmont (Francja), Kamieńca Podolskiego (Ukraina), zaprzyjaźnionego miasta Łowecz (Bułgaria), a także Gilbert (USA).

Wizyta rozpoczęła się oficjalnym spotkaniem z Prezydentem Miasta Kalisza. Z okazji jubileuszów współpracy przedstawiciele Miasta Kalisza oraz Hautmont i La Louvière posadzili drzewka w Parku Przyjaźni. Kolejne dni wizyty poświęcone były zwiedzaniu, rekreacji i sportowym emocjom. Delegacje wybrały się na Gravel Summer Sprint Dolinę Śwędni, spacer po Kaliszu oraz finałowy mecz Orlen Pucharu Polski mężczyzn.

Podczas Święta Miasta Kalisza i wizyty gości zagranicznych w roku 2023 Kancelaria promowała dziedzictwo kulturowe miasta poprzez zwiedzanie z gośćmi z miast partnerskich historycznego śródmieścia Kalisza, w tym wystawy multimedialnej w kaliskim ratuszu, kampusu Uniwersytetu Kaliskiego im. Prezydenta Stanisława Wojciechowskiego i szkół ponadpodstawowych – delegacja z Hamm gościła w I Liceum Ogólnokształcącym im. Adama Asnyka, natomiast goście z Hautmont wybrali się do III Liceum Ogólnokształcącego im. Mikołaja Kopernika.

11 czerwca 2024 r. uroczystości rozpoczęły się odegraniem hejnału na żywo, z okna sali recepcyjnej. Życzenia miastu złożyli prezydent Krystian Kinastowski oraz wiceprezydenci Grzegorz Kulawinek i Mateusz Podsadny.

Przy akompaniamencie big bandu i wspólnie z Kaliskim Chórem Nauczycielskim Miastu i mieszkańcom odśpiewano symboliczne „100 lat”.

W organizację wydarzenia zaangażowały się lokalne cukiernie i pracownice cukiernicze, które przygotowały i zaprezentowały torty dla mieszkańców. Wprost z zielonego fortepianu zaserwowano

lemoniadę. Można było również wypić wodę z kaliskiego wodociągu. Mieszkańcy chętnie zwiedzali ekspozycję multimedialną i taras widokowy w ratuszu, które w tym dniu były dostępne bezpłatnie.

Koszty poniesione w związku z organizacją urodzin miasta przez Kancelarię Prezydenta Miasta Kalisz: 1445,20 zł.

Uroczysta sesja Rady Miasta Kalisza odbywa się w czerwcu, przy okazji Święta Miasta Kalisza. W 2024 roku, wyjątkowo ze względu na wybory samorządowe, przesunięto ją na 25 października.

W auli im. prof. Jerzego Rubińskiego Wydziału Pedagogiczno-Artystycznego UAM zaproszonych gości powitali prezydent Krystian Kinastowski i przewodniczący Rady Miasta Kalisza Sławomir Lasiecki. Na sesję przybyli lokalni parlamentarzyści, samorządowcy, przedstawiciele kaliskich organizacji, stowarzyszeń i duchowieństwa. Nie zabrakło także delegacji z miast partnerskich i zaprzyjaźnionych z Kaliszem.

W swoim przemówieniu prezydent Krystian Kinastowski nawiązał m.in. do obchodzonego właśnie stulecia kaliskiego ratusza. Podkreślił, że była to dalekosiężna, wizjonerska inwestycja, która służyć miała nie tylko kaliszanom z lat dwudziestych XX wieku, ale i następnym pokoleniom, czego dowodem są współcześni mieszkańcy korzystający na co dzień z gmachu na Głównym Rynku.

Wydarzenie to było okazją do wręczenia miejskich wyróżnień i nagród.

Odznakę Honorową Miasta Kalisza otrzymali:

- Janusz Kokot – malarz, rysownik, pisarz, nauczyciel
- Cyprian Kościelniak – plakacista, grafik, ilustrator, rysownik
- Piotr Sieraszewski – trener, choreograf, wychowawca mistrzów świata w tańcu
- Lech Wierzbowski – aktor teatralny, filmowy i dubbingowy
- Stowarzyszenie Bractwo Rycerskie Ziemi Kaliskiej – które rekonstruuje dorobek kulturalny średniowiecza.

Nagrodę Miasta Kalisza wręczono Marcie Goździelewskiej – komendantce Hufca Związku Harcerstwa Polskiego w Kaliszu.

Tytułem **Honorowy Przyjaciel Kalisza** uhonorowano Sylwię Baranowską – nauczycielkę i dyrektorkę Szkoły Podstawowej Specjalnej nr 19, która od lat pracuje z osobami z niepełnosprawnościami.

Zadanie 2. Współpraca z inicjatorami i organizatorami przedsięwzięć służących budowaniu tożsamości lokalnej poprzez upamiętnienie zasłużonych dla miasta osób oraz ważnych wydarzeń i rocznic z historii Kalisza.

WKST

Rok 2023 Rokiem Braci Kościelniaków

W 2023 r. przypadła trzydziesta rocznica śmierci Mieczysława Kościelniaka – jednego z utalentowanych plastycznie, urodzonych w Kaliszu braci. Twórczość całej trójki – oprócz wyżej wymienionego także Tadeusza i, zwłaszcza, Władysława – to wciąż ważna dla rodzinnego miasta artystów inspiracja. Najlepszym tego dowodem jest decyzja Rady Miasta Kalisza z grudnia 2022 roku. Na jej mocy, rok 2023 w Kaliszu ustanowiony został Rokiem Braci Kościelniaków: Tadeusza,

Mieczysława i Władysława. W celu przygotowania programu obchodów powołany został komitet, którego przewodnictwem powierzone zostało wiceprezydentowi Grzegorzowi Kulawinkowi.

Rok Braci Kościelniaków zainaugurowała, specjalnym koncertem, Filharmonia Kaliska. Melomani wysłuchali kompozycji klasyków wiedeńskich, w wykonaniu nadprośniańskich symfoników, pod batutą Rubena Silvy.

Wyjątkowa rola w czasie obchodów przypadła Publicznej Bibliotece Pedagogicznej Książnicy Pedagogicznej im. Alfonsa Parczewskiego w Kaliszu – spadkobiercy i faktycznemu opiekunowi spuścizny Władysława Kościelniaka. To właśnie w jednym z pomieszczeń placówki z siedzibą przy ulicy Południowej, zgodnie z wolą artysty, zrekonstruowano oryginalny wygląd jego pracowni. Atelier przez cały rok udostępniane jest zwiedzającym.

Książnica Pedagogiczna uhonorowała najmłodszego z trójki braci kolejnymi przedsięwzięciami. Od stycznia do grudnia w siedzibie placówki można było oglądać wystawy: „Odkrywanie świata Władysława Kościelniaka”, „Życie i twórczość artystyczna Władysława Kościelniaka” oraz „Władysław Kościelniak i przyjaciele w obiektywie fotografów”.

Dzięki cyklowi lekcji uczniowie szkół mieli możliwość poszerzenia wiedzy dotyczącej życia i dzieła twórcy „Leksykonu Kaliskiego”. Te ostatnie działania edukacyjne wzbogacały prezentacje filmów i wywiadów z udziałem artysty, które zachowały się na kasetach video.

W tegoroczne obchody wpisały się także, organizowane przez Książnicę, okolicznościowe konkursy. W czerwcu poznaliśmy laureatów 4. edycji zmagania, które odbywają się pod hasłem „Rodzinne potyczki. Uroki mojego miasta i regionu inspirowane twórczością artystyczną Władysława Kościelniaka”. Z kolei we wrześniu rozstrzygnięty został Międzynarodowy Konkurs na Exlibris im. Braci Kościelniaków (w ramach podsumowania zmagania wydany został okolicznościowy katalog z konkursowymi ekslibrisami). Spuścizna plastyczna autora „Wędrówek ze szkicownikiem” przyświecała też pomysłodawcom warsztatów. W październiku, z tajemnicami jednej z technik graficznych, można było zapoznać się podczas spotkań pod hasłem „W świecie linorytów – inspiracje twórczością Władysława Kościelniaka”.

Rok dedykowany życiu i twórczości trójki braci biblioteka zwieńczyła i podsumowała wyjątkowym wydawnictwem. „Spuścizna Władysława Kościelniaka w zbiorach Książnicy Pedagogicznej im. Alfonsa Parczewskiego w Kaliszu” to w istocie starannie wydany, bogato ilustrowany katalog zbiorów przekazanych przez artystę placówce. Publikacja zawiera spis m.in. korespondencji, dokumentów osobistych, fotografii, kolekcji pamiątek i dewocjonaliów, czy zbioru czasopism, które regionalista przez kilkadziesiąt lat gromadził i przechowywał. Tom wieńczy – jeśli nie liczyć indeksów – spis książek, zgromadzonych przez malarza w pracowni. To blisko dwa i pół tysiąca woluminów, wśród których nie brakuje beletrystyki, wspomnień, pozycji historycznych, albumów, katalogów, biografii, czy przewodników. Nienagannie pod względem edytorskim przygotowana publikacja została wydana przez Kaliskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk.

„Tadeusz – malarz i rysownik, Mieczysław – ilustrator, Władysław – kronikarz” to tytuł wystawy, którą można było oglądać w Galerii 66 Miejskiej Biblioteki Publicznej im. Adama Asnyka w Kaliszu. Na ekspozycję złożyło się ponad 200 prac triumwiratu artystów. Prezentowane grafiki, obrazy olejne, rysunki, litografie, akwaforty, czy akwarele pochodziły z wielu, nigdy wcześniej nieprezentowanych publicznie, prywatnych kolekcji. Wystawę uzupełniła Książnica Pedagogiczna im. Alfreda Parczewskiego w Kaliszu, wypożyczając cztery litografie Władysława Kościelniaka.

W obchody aktywnie włączyło się Archiwum Państwowe w Kaliszu. W czerwcu, w sali recepcyjnej ratusza, podsumowana została 29. edycja konkursu „Ad fontes! Odkrywamy tajemnice Kalisza i regionu kaliskiego”. Zadaniem uczniów była prezentacja, w dowolnej formie, dwóch wybranych tematów z puli trzech zagadnień. Jedno z nich, „Bracia Kościelniakowie – artyści rodem z Kalisza”, zostało opracowane dwanaście razy. Wystawa pokonkursowa on-line dostępna była na stronie archiwum.kalisz.pl.

„Kościelniakowie w archiwaliach”- pod takim tytułem, we wrześniu i październiku, odbywały się lekcje archiwalne, w siedzibie instytucji przy ulicy Poznańskiej. W czasie zajęć uczniowie poznawali losy trójki artystów oraz ich wpływ na życie kulturalne Kalisza i kraju. Rolę pomocy naukowych odgrywały oryginalne archiwalia - akty metrykalne, karty meldunkowe, fotografie, czy nagrania filmowe.

Wśród prelegentów, uczestniczących w konferencji naukowej pt. „Kościelniakowie: biografie i dziedzictwo”, znalazła się Maria Doktor. Przedstawicielka archiwum wystąpiła z referatem pt. „Spuścizna Władysława Kościelniaka w Archiwum Państwowym w Kaliszu”. Prelegentka omówiła materiały przekazane instytucji przez autora „Wędrówek ze szkicownikiem”. Zbiory – głównie wykonane przez artystę fotografie oraz pocztówki i reprodukcje z jego kolekcji – można obejrzeć na wystawie on-line, na stronie internetowej instytucji.

Nietypową wystawę, przygotowaną w ramach cyklu „Postój ze Sztuką”, uhonorowała Mieczysława Kościelniaka Galeria Sztuki im. Jana Tarasina w Kaliszu. Cykl siedmiu reprodukcji, prezentowanych w witrynach przystanków autobusowych, przedstawiał portrety kobiet bliskich malarzowi. Żona Irena, córka Joanna, wnuczka Justyna, bratowa Janina – to jedne z bohaterek, przygotowanej przez galerię ekspozycji.

„Kościelniakowie: biografie i dziedzictwo” to tytuł konferencji naukowej, która 28 września odbyła się w siedzibie Książnicy Pedagogicznej im. A. Parczewskiego w Kaliszu. Spotkanie zgromadziło około stu dwudziestu słuchaczy, dla których wystąpiło jedenastu prelegentów. Konferencji towarzyszyła promocja druku bibliofilskiego „Władysław Kościelniak. Wspomnienie z Tatr”, wydanego przez Towarzystwo Przyjaciół Książki w Kaliszu. Organizatorami spotkania byli: Kaliskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk, Książnica Pedagogiczna w Kaliszu oraz Instytut Interdyscyplinarnych Badań Historycznych Akademii Kaliskiej.

W sierpniu w Muzeum Okręgowym Ziemi Kaliskiej otwarta została wystawa, zatytułowana „Sztuka czyni wolnym. Wszystkie strony Mieczysława Kościelniaka”. Większość zaprezentowanych podczas ekspozycji prac pochodzi z prywatnych zbiorów, należących do rodziny malarza. Wystawa – jak podkreślali organizatorzy – dobrze ilustrowała talent i wszechstronność, zmarłego w 1993 roku, artysty. Ważną pamiątką po wydarzeniu jest z pewnością okolicznościowy katalog.

Wyjątkowe spotkanie, poświęcone Mieczysławowi, odbyło się w Akceleratorze Kultury. Do wspomnień związanych z ilustratorem udało się namówić Jodytę Dymkowską-Francuz. Siostrzenica malarza podkreślała jego wszechstronność artystyczną, dystans do własnej osoby oraz miłość do muzyki klasycznej. Ta ostatnia, co podkreślała Jodyta Dymkowska-Francuz, była nieodłączną towarzyszką twórczej pracy artysty. Uczestnicy spotkania wysłuchali wspólnie muzyki, którą Kościelniak szczególnie cenił. Organizatorem wieczoru było Stowarzyszenie PRO Kalisia wraz z Ośrodkiem Kultury Plastycznej „Wieża Ciśnień” im. Bogdana Jareckiego. Ta ostatnia placówka odpowiedzialna jest także za przygotowanie warsztatów, dotyczących linorytu. Zajęcia poprzedziła prelekcja na temat prac wykonanych w tej technice przez Władysława Kościelniaka.

Kto, choćby sporadycznie, przeglądał „Ziemię Kaliską” musiał natknąć się na jeden z odcinków cyklu „Wędrówki ze szkicownikiem”. Prawdziwy fenomen autorstwa najmłodszego z braci, który gazetę współtworzył w 1957 roku. Kolejne odcinki „Wędrówek” ukazywały się z różną częstotliwością – „Ziemia” nie zawsze była tygodnikiem – do śmierci autora w 2015 roku. Tematem popularnego cyklu felietonów z rysunkiem było rodzinne miasto Władysława Kościelniaka, miejscowości regionu, ale też praca, choćby ta redakcyjna. Wybór – z ponad 1100 powstałych odcinków – można było oglądać w czerwcu, w Galerii „Novum” Akademii Kaliskiej. –. Prezentowane w siedzibie uczelni przy Nowym Świecie materiały pochodziły z Gminnej Biblioteki Publicznej im. Braci Gillerów w Opatówku oraz PBP Książnicy Pedagogicznej im. A. Parczewskiego w Kaliszu.

Zwiedzający kolejne poziomy kaliskiej wieży ratuszowej muszą natknąć się na makietę, prezentującą miasto z przełomu XVII i XVIII wieku. Pochodzący z 1972 r. model, odtwarzający historyczny układ urbanistyczny, pierwotnie eksponowany był w Muzeum Okręgowym Ziemi Kaliskiej. Praca Władysława Kościelniaka – bo to on jest autorem makiety – została poddana renowacji. We wrześniu makietę stała się częścią ratuszowej ekspozycji multimedialnej, dostępnej dla zwiedzających.

Pisząc o Roku Braci Kościelniaków trudno nie wspomnieć o kaliskich szkołach, które aktywnie włączyły się w tegoroczne obchody. Konkursy fotograficzne, plastyczne oraz wiedzy o życiu i twórczości Mieczysława, Władysława i Tadeusza, wystawy, wycieczki edukacyjne, artykuły w gazetkach, udział w lekcjach, prelekcjach i wykładach, czy zwiedzanie zrekonstruowanej pracowni autora „Wędrówek po moim Kaliszu” – to tylko niektóre z form aktywności pedagogów i uczniów placówek edukacyjnych, którzy przyczynili się do popularyzacji twórczej aktywności spokrewnionych ze sobą artystów. Nie sposób pominąć faktu, że Władysław Kościelniak to patron jednej z kaliskich szkół. Oficjalna uroczystość nadania imienia regionalisty Szkole Podstawowej nr 13 przy ulicy Kordeckiego, zaplanowana została na 8 grudnia.

W kaliskich galeriach: Jana Tarasina i Andrzeja Niekrasza (zlokalizowanej w siedzibie WPA w Kaliszu UAM w Poznaniu) w grudniu otwarta została wystawa prac Cypriana Kościelniaka, zatytułowana „Dzień świstaka”. Urodzony w Kaliszu syn Władysława to grafik, plakacista, ilustrator i rysownik. Warto dodać, że artysta, który na co dzień mieszka i pracuje w Holandii, jest twórcą logotypu, towarzyszącego obchodom Roku Braci Kościelniaków.

Pod koniec roku na rynku wydawniczym pojawił się album poświęcony Tadeuszowi Kościelniakowi. Wydawnictwo zostało opracowane z inicjatywy najbliższej rodziny artysty – córek, brata i wnuka. Wcześniej, bo jeszcze w lipcu, uruchomiona została internetowa tadeuszkoscielniak.pl, poświęcona twórcy.

Owocem współpracy Książnicy Pedagogicznej im. Alfonsa Parczewskiego i Kaliskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk jest publikacja „Władysław Kościelniak (1916–2015)” w serii „Kaliszanie”.

Rok 2024 Rokiem Marii Dąbrowskiej

Rok 2024 w Kaliszu proklamowany został przez Radę Miasta Kalisza „Rokiem Marii Dąbrowskiej”. Impuls do działania, dała inicjatorom tematycznych projektów, uchwała Nr LXXI/1016/2023 RMK z 28 grudnia 2023 roku w sprawie ustanowienia roku 2024 w Kaliszu Rokiem Marii Dąbrowskiej.

Realizując wynikające z niej postanowienia, wzorem poprzednich lat, Krystian Kinastowski, Prezydent Miasta Kalisza wystąpił do instytucji kultury, organizacji pozarządowych oraz placówek

oświatowych i szkolnictwa akademickiego, a także do podmiotów powołanych w celu ochrony dziedzictwa narodowego i przedstawicieli samorządu z zaproszeniem na spotkanie, podczas którego ustalony został skład Komitetu Obchodów Roku Marii Dąbrowskiej w Kaliszu.

Podstawowym zadaniem Komitetu było wypracowanie propozycji wydarzeń dedykowanych autorce "Nocy i dni" oraz realizacja całorocznego, interdyscyplinarnego programu obchodów. Pracami Komitetu kierował wiceprezydent Grzegorz Kulawinek, a koordynacja programu powierzona została Wydziałowi Kultury i Sztuki, Sportu i Turystyki.

Patronat nad okolicznościowymi wydarzeniami – wpisanymi do programu obchodów – sprawował tradycyjnie Prezydent Miasta Kalisza. Obchody sygnowane były okolicznościowym logo, zaprojektowanym przez Arkadiusza Błaszczyka, kierownika Biblioteki Główniej Miejskiej Biblioteki Publicznej im. Adama Asnyka w Kaliszu.

Wstępem do obchodów, dedykowanych autorce „Nocy i dni”, było spotkanie zorganizowane przez Kaliską Radę Kobiet pod koniec stycznia w Dworku pisarki w Russowie, (Oddziałem Muzeum Okręgowego Ziemi Kaliskiej). Było ono poświęcone życiu uczuciowemu pisarki i jej związkom emocjonalnym. O życiu, miłości, relacjach Marii Dąbrowskiej opowiadał Michał Miklas, kurator wystawy i autor książki "Trudne związki".

W Kaliszu w obchody Roku Marii Dąbrowskiej weszliśmy tanecznym krokiem. W przeddzień pierwszego dnia wiosny, na Głównym Rynku, w tańcu zawirowało setki uczestników, wśród których największą grupę stanowiła młodzież kaliskich placówek edukacyjnych, zaproszonych do akcji przez Szkołę Tańca Piotra Sieraszewskiego oraz Miasto Kalisz. Niezapomnianego „Walca Barbary”, skomponowanego przez Waldemara Kazaneckiego do filmu „Noce i dnie” w reż. Jerzego Antczaka, wykonała orkiestra złożona z muzyków na co dzień koncertujących w formacjach z Liskowa i Mycielina.

„Walc Barbary”, tym razem w wykonaniu zespołu fletowego Państwowej Szkoły Muzycznej I i II stopnia im. Henryka Melcera, towarzyszył również setkom mieszkańców podczas dorocznego wiosennego uruchamiania fontanny „Noce i dnie”, noszącej imię dla upamiętnienia powieści Marii Dąbrowskiej.

O to, aby jak najlepiej przybliżyć klimat Kalińca, jakim mogła go widywać Barbara Niechcic, zadbali słuchacze Policealnego Studium Animatorów Kultury oraz pracownicy Miejskiej Biblioteki Publicznej im. A. Asnyka ubrani w stroje z epoki. Poza walcem, przybyłym towarzyszyły takty najbardziej znanych motywów muzycznych z polskich filmów. Rozpoczęcie sezonu obfitowało zarówno w przeżycia artystyczne, jak i konkursy z nagrodami. Ukwieceniu miasta służyły rozdawane kaliszanom bratki. Organizatorem wydarzenia było Miasto Kalisz.

W kwietniu BPB Książnica Pedagogiczna im. A. Parczewskiego wspólnie ze Szkołą Podstawową nr 4 noszącą imię patronki 2024 roku w Kaliszu, udostępniły wystawę „Znana i nieznana Maria Dąbrowska”. Ekspozycję chętnie odwiedzali czytelnicy, a także dzieci i młodzież uczestniczące w zajęciach edukacyjnych poświęconych autorce „Nocy i dni”.

Kolejną wystawę, noszącą tytuł „Kody Marii Dąbrowskiej”, zawierającą odniesienia QR do przestrzeni wirtualnej, opracowało i udostępniło w kwietniu Policealne Studium Animatorów Kultury w Kaliszu. Stacjonarnie można ją było zobaczyć zarówno w Kaliszu, jak i w Ostrowie Wielkopolskim. Oba miasta połączyła również prezentacja sceniczna „Zimą 1883” – narracja Bogumiła. Zainscenizowane fragmenty „Nocy i dni” prezentowane były w PSAK, w IV Liceum Ogólnokształcącym w Kaliszu oraz w Zespole Szkół Technicznych w Ostrowie Wlkp.

Z fenomenalnym filmem Jerzego Antczaka, opowiadającym losy Bogumiła i Barbary Niechciców na przełomie XIX i XX wieku, aż do wybuchu I wojny światowej, zetknęliśmy się raz jeszcze w maju, podczas plenerowej emisji „Nocy i dni”. Pokaz zorganizowany został dla upamiętnienia 59. rocznicy śmierci Marii Dąbrowskiej.

„Maria Dąbrowska i jej związki z Kaliszem” to jeden z tematów – i jak się okazało – jedno z najchętniej wybieranych zagadnień podczas 30. konkursu „Ad fontes! Odkrywamy tajemnice Kalisza i regionu kaliskiego”, organizowanego przez Archiwum Państwowe w Kaliszu. Forma prac była zróżnicowana – od nagrań filmowych, przez albumy, po makiety i opracowania pisemne. Uczestnicy zmierzili się w dwóch kategoriach wiekowych: uczniów szkół podstawowych oraz szkół średnich. Uroczyste podsumowanie konkursu oraz wręczenie nagród odbyło się w czerwcu 2024 roku w sali recepcyjnej Ratusza. Na początku sierpnia, AP uruchomiło wystawę on-line prezentującą nagrodzone i wyróżnione prace.

W związku z obchodami Roku Marii Dąbrowskiej, wizytę w Russowie złożyli również pracownicy Miejskiej Biblioteki Publicznej im. Adama Asnyka oraz miłośnicy książek – uczestnicy cyklicznego rajdu pn. „Odjazdowy bibliotekarz”. Część uczestników przyjęła zaproszenie MOZK i pozostała na popołudniowym spotkaniu z Sylwią Chwedorczyk, autorką książki „Kowalska. Ta od Dąbrowskiej”, poświęconej życiu lwowskiej pisarki i wieloletniej partnerki twórczyni „Nocy i dni”. Autorka spotkała się z czytelnikami w Russowie w ramach cyklu „Literatura na trawie”. Spotkanie było okazją do rozmów o najbardziej kontrowersyjnych momentach biografii Dąbrowskiej, szokujących nawet dla współczesnego czytelnika, ale również o niezwykłej sile miłości, wierności i determinacji zdolnej przetrwać w najbardziej niesprzyjających warunkach. Organizatorem wydarzenia był Oddział Muzeum Okręgowego Ziemi Kaliskiej – Dworek Marii Dąbrowskiej w Russowie.

W wakacje, w Filii nr 4 Miejskiej Biblioteki Publicznej dostępna była wystawa „Herstorie: @marsz, marsz Dąbrowska”, składająca się z kolaży, które w formie moodboardów tworzyły blog osobisty pisarki, zachowany zgodnie z aktualnymi trendami w klimacie lifestylowym. Format ten pokazywał obraz kobiety, jej pasji, zainteresowań, codzienności, słowem – wszystkiego, co składało się na jej życie. Pomysł wystawy narodził się z lektury „Dzienników” Marii Dąbrowskiej. Jest to swoisty autoportret pisarki, ale również materiał przedstawiający obraz czasów, w których żyła.

W lipcu, w dworku Marii Dąbrowskiej w Russowie odbyła się cykliczna „Niedziela u Niechciców”. Muzeum Okręgowo Ziemi Kaliskiej zadbało o to, aby świąteczny dzień upłynął

gościom zarówno ciekawie, jak i pożytecznie. Były zatem koncerty, spektakl, potańcówka. Klimat epoki, ukazanej w powieści tworzyły również kramy i stoiska: z kapeluszami, z rękodziełem, malarstwem studentów Uniwersytetu Trzeciego Wieku, z wyrobami lokalnych wytwórców, a także z wydawnictwami muzealnymi oraz Kaliskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk. Kaliskie Stowarzyszenie Fotograficzne Perspektywa, przy udziale Miasta Kalisza, zorganizowało plenerową wystawę „Noce i dnie”, która później dostępna była również przy Bibliotece Głównej w Kaliszu. Przygotowanie fotogramów poprzedziła sesja fotograficzna w malowniczym otoczeniu russowskiego dworku. Pozujący wystąpili w stylizowanych strojach z epoki opisaney w „Nocach i dniach”.

Autorkę powieści, uczciła również Filharmonia Kaliska, która 11 października zorganizowała „Koncert pamięci Marii Dąbrowskiej”. Za pulpitem dyrygenckim stanął maestro Ruben Silva, a gościem specjalnym był znakomity polski skrzypek Krzysztof Jakowicz. Orkiestra Symfoniczna wraz z solistą zaprezentowała utwory J. S. Bacha, W. A. Mozarta i L. Van Beethovena. Koncert brandemburski nr 3 G-dur BW V 1048, Koncert skrzypcowy nr 5 A-dur K. 219 (Turecki) oraz Symfonia nr 8 F-dur op. 93 należały do ulubionych dzieł patronki roku 2024, co w krótkim wystąpieniu przed koncertem wyjaśniła publiczności Renata Ziętek, kierowniczka Oddziału MOZK – Dworku Marii Dąbrowskiej w Russowie.

Muzeum Okręgowe Ziemi Kaliskiej ponownie zaprosiło do Russowa we wrześniu na konferencję zatytułowaną „Dąbrowska. Czytanie polityczne”, a następnie w 6 października do wspólnego uczczenia 135. rocznicy urodzin Marii Dąbrowskiej. Pod prowokacyjnym tytułem konferencji kryła się intencja, aby sięgając do bogatego dorobku i życiorysu Marii Dąbrowskiej, porozmawiać na temat aktualnych i ważnych problemów. W związku z ogłoszonym przez Radę Miasta Kalisza Rokiem Marii Dąbrowskiej, organizatorzy pragnęli uhonorować pisarkę, czyniąc ją partnerką w dyskusji na temat wyzwań współczesnego świata. Zawarte w tytule pojęcie polityki nie oznacza chęci zajęcia stanowiska w przygodnych antagonizmach partyjnych, ale przywrócenie bohaterce statusu artystki zaangażowanej, społecznie wrażliwej, a nawet niekiedy radykalnej. Na urodzinowym spotkaniu, wypełnionym anegdotami i ciekawostkami z życia pisarki, zwiedzaniem z przewodnikiem, nie zabrakło także jubileuszowego tortu.

Na kilka dni przed 135. rocznicą urodzin pisarki, Archiwum Państwowe w Kaliszu uruchomiło wystawę on-line „Maria Dąbrowska w archiwaliach”, opracowaną w oparciu o dokumenty nawiązujące do historii rodziny Szumskich oraz działalności Marii Dąbrowskiej jako pisarki. Są to m.in. akty urodzenia Marii i jej rodzeństwa, zapisy rodziny Szumskich w księdze ludności Russowa, akty notarialne i inne wpisy w aktach hipotecznych poświadczające aktywność Józefa Szumskiego na polu gospodarczym, a także liczne zdjęcia Marii Dąbrowskiej m. in. z wizyt w Kaliszu. Pod takim tytułem odbywały się również lekcje muzealne przeznaczone dla dzieci i młodzieży szkolnej.

W połowie października, PBP Książnica Pedagogiczna w Kaliszu zorganizowała natomiast spotkanie z Mariolą Pryzwan znaną publicystką, biografistką i bibliotekarką. Wydarzenie, będące częścią obchodów Roku Marii Dąbrowskiej w Kaliszu, poświęcone było książce „Wypisałam całą siebie: Maria Dąbrowska we wspomnieniach i listach”. Dało ono okazję do głębszego poznania autorki „Nocy i dni” przez pryzmat jej osobistych zapisków i korespondencji, ukazujących nie tylko jej dorobek literacki, ale i życie prywatne.

Trwałym śladem obchodów są wydawnictwa przygotowane przez współtwórców okolicznościowego programu. Miasto Kalisz wydało folder turystyczny „Śladami nocy i dni – Kaliniec-Kalisz”, Towarzystwo Przyjaciół Książki przygotowało druk bibliofilski „Maria Dąbrowska doktorem honoris causa Uniwersytetu Warszawskiego”, zawierający tekst wystąpienia pisarki podczas uroczystości nadania tytułu. Pod koniec roku, staraniem Kaliskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk, na rynku wydawniczym pojawiła się również książka „Maria Dąbrowska (1889-1965)” w serii „Kaliszanie”.

Poza programem, adresowanym do szerokiej publiczności, w szkołach kaliskich – wśród których prym wiodła Szkoła Podstawowa nr 4, nosząca imię pisarki – odbyło się szereg wydarzeń o charakterze edukacyjnym: zajęcia literackie i plastyczne, lekcje poświęcone Marii Dąbrowskiej, wystawy, konkursy literackie, językowe i plastyczne, gry miejskie i spacerzy służące odkrywaniu miejsc związanych z pisarką oraz zakątkami naszego miasta przywoływanymi na kartach „Nocy i dni”, tematyczne wystawy, spotkania, itp. O przybliżenie życiorysu i twórczości Marii Dąbrowskiej zadbały również Archiwum Państwowe, Miejska Biblioteka Publiczna im. Adama Asnyka oraz Muzeum Okręgowe Ziemi Kaliskiej.

O przypomnienie postaci i dorobku Marii Dąbrowskiej, zadbali w naszym mieście nie tylko realizatorzy programu, oficjalnie przyjętego i zatwierdzonego przez Komitet Obchodów. Odbyło się również szereg innych przedsięwzięć tematycznie nawiązujących lub dedykowanych tegorocznej patronce. Wydział Pedagogiczno-Artystyczny Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza włączył do scenariusza uroczystej Inauguracji Roku Akademickiego 2024/2025 koncert zatytułowany „Barwy dźwięku Dąbrowska” połączony z inscenizacją graficzną, przeplatany fragmentami „Dzienników” Marii Dąbrowskiej. Jego pomysłodawczynią, a zarazem jedną z wykonawczyń była prof. UAM dr hab. Joanna Kaczmarek – Bieżyńska.

Stulecie kaliskiego ratusza

Dla uhonorowania setnej rocznicy budowy kaliskiego ratusza Kancelaria Prezydenta Miasta organizowała przez cały 2024 rok wydarzenia, pozwalające mieszkańcom bliżej poznać gmach magistratu.

14 lutego 2024 r. odbyło się spotkanie „Zakochaj się w Kaliszu”. Podczas tematycznego zwiedzania wieży ratuszowej z przewodnikiem, przedstawione zostały największe miłosne historie naszego miasta. W trakcie wydarzenia zwiedzający ratusz mieli możliwość uwiecznić walentynkowe chwile w fotobudce 360 stopni czy zrobić sobie zdjęcie w kaliskiej ramce.

Na uczestników czekała muzyczna niespodzianka w postaci najpiękniejszych miłosnych melodii wykonywanych na żywo przez pianistę Tomasza Ratajczaka.

27 lutego i 13 kwietnia 2024 r. odbyły się spotkania pod hasłem „Ratusz,jakiego nie znamy”, które dały mieszkańcom i turystom możliwość zobaczenia reprezentacyjnych pomieszczeń ratusza, w tym Sali Recepcyjnej im. Ignacego Adama Bujnickiego. Umożliwiono także wejście na taras widokowy oraz do miejsc,które na co dzień nie są dostępne dla odwiedzających.

Prelekcje poprowadzili Tomasz Talar, kierownik kaliskiej delegatury Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Poznaniu, dr Piotr Sobolewski, przewodnik PTTK i regionalista, oraz Rafał Zakrzewski, naczelnik Wydziału Administracyjno-Gospodarczego Urzędu Miasta Kalisza, dzieląc się swoją wiedzą o budowie, dawnych mieszkańcach, współczesnej architekturze oraz burzliwych losach budynku magistratu.

Kwietniową edycję wydarzenia uświetnił występ zespołu BMB Jazz – młodych artystów, którzy przy fortepianie zewnętrznym zagrali najbardziej znane utwory jazzowe.

W programie 32.edycji Europejskich Dni Dziedzictwa w Kaliszu obchodzonych pod hasłem „*Szlaki. Sieci. Połączenia*” znalazł się także mocny akcent nawiązujący do 100.lecia siedziby kaliskiego magistratu. 6 września 2024 r. w gmachu ratuszu miało miejsce wyjątkowe wydarzenie pt.„*Ratusz pełen kultury i sztuki. Połączenia*”, którego organizatorem był Wydział Kultury i Sztuki, Sportu i Turystyki.

Szczegóły tego wydarzenia zostały opisane w Zadaniu 1. Współpraca z instytucjami, placówkami oświatowymi, organizacjami i stowarzyszeniami przygotowującymi wydarzenia w ramach miejskiego programu kolejnych edycji Europejskich Dni Dziedzictwa. (Kierunek 3. Rozwój edukacji i popularyzacji wiedzy o dziedzictwie kulturowym Kalisza).

Spotkania cieszyły się bardzo dużym zainteresowaniem mieszkańców i gości –każde z nich zgromadziło ponad 1000 odwiedzających.

26 października odbyło się nocne zwiedzanie ratusza. Spotkanie rozpoczęło od prezentacji wystawy „Archiwalia z dreszczem i spod ciemnej gwiazdy”, opracowanej przez Archiwum Państwowe w Kaliszu. O archiwaliach opowiedziała dr. Anna Bestian-Zajęc z Archiwum Państwowego w Kaliszu.

Druga prelekcja dotyczyła zagadkowych i mało znanych historii, często mrocznych, związanych z Kaliszem. Uczestnicy wydarzenia mogli także zakuć się w dyby, spotkać kaliskiego kata, zasiedzialego na strychu urzędnika oraz postacie z największych światowych horrorów. Wydarzenie wsparli Państwowe Studium Animatorów Kultury, Muzeum Osiańskich, I Liceum Ogólnokształcące im. Adama Asnyka, Uniwersytet Kaliski im. Prezydenta Stanisława Wojciechowskiego oraz firmy PSS Spółem i Colian.

Możliwość zwiedzania gmachu po zmroku spotkała się z ogromnym zainteresowaniem kaliszan i gości, w tym delegacji z miasta partnerskiego Hamm. Od pierwszych chwil wydarzenia ratusz wypełnił się licznymi zwiedzającymi, którzy z zacięciem odkrywali kolejne piętra budynku. Duża frekwencja oraz aktywność uczestników świadczyły o atrakcyjności tej niecodziennej formy zwiedzania

Współorganizatorem wszystkich powyższych wydarzeń był Wydział Administracyjno-Gospodarczy Urzędu Miasta Kalisza. Wydział Kultury i Sztuki, Turystyki i Sportu Urzędu Miasta Kalisza wspierał organizację przez udostępnienie uczestnikom darmowego zwiedzania ratuszowej ekspozycji multimedialnej.

Dodatkowo, wyprodukowano limitowaną edycję kubków „100 lat ratusza”, które rozdawane są w ramach akcji promocyjnych.

Poniesione koszty z budżetu miasta.

- 650 zł – honorarium dr. Piotra Sobolewskiego,
- 1230 zł – honorarium zespołu BMB Jazz,
- 999 zł – wynajęcie fotobudki,
- 1000 zł – honorarium Tomasza Ratajczaka,
- 990 zł – przygotowanie wystawy „Archiwalia z dreszczem i spod ciemnej gwiazdy”,
- 600 zł – wynajęcie dybów,
- 4360,35 zł – wyprodukowanie promocyjnych kubków „100 lat ratusza”.

Zadanie 3. Zamieszczanie informacji dot. historii i dziedzictwa kulturowego Kalisza, informacji o wydarzeniach związanych z promocją dziedzictwa na portalach: www.wot.org.pl, www.szlakpiastowski.pl oraz www.wielkopolska.travel.pl i na fb.

KPM

Kancelaria Prezydenta Miasta zamieszcza informacje tylko na stronie www.kalisz.pl oraz FB Kalisz. Dopisz swoją historię. Inne media mogą korzystać z tych treści.

WKST

Na stronie www.wot.org.pl oraz wielkopolska.travel.pl ukazało się 28 artykułów o Kaliszu i jego dziedzictwie, a także 45 wpisów w mediach społecznościowych Wielkopolskiej Organizacji Turystycznej. Na stronie www.szlakpiastowski.pl oraz fb ukazało się kilkanaście informacji o kaliskich obiektach na Szlaku Piastowskim i imprezach organizowanych cyklicznie.

W latach 2023 – 2024 na wszystkich wymienionych portalach ukazywały się informacje na temat imprez związanych z promocją zabytków i turystyki: Kalisz na Szlaku Piastowskim, Zakończenie Sezonu Turystycznego przy Centrum Baśni i Legend Kaliskich, Wybierz Kalisz na Weekend.

Zadanie 4. Ożywienie Plant Miejskich poprzez działania rewitalizacyjne: Targi Kwiatowe, Planszówki na plantach, Międzynarodowy Dzień Szachów na plantach, spacer inwestycyjne.

KPM

Po rewaloryzacji Planty Miejskie stały się przyjaznym miejscem w centrum miasta, oferującym strefy odpoczynku dla wszystkich grup wiekowych, przestrzeń do alternatywnego spędzania czasu oraz reprezentacyjną część rekreacyjną.

Dzięki temu teren ten stał się atrakcyjny także dla rodzin z dziećmi. W 2024 roku Kancelaria Prezydenta Miasta zorganizowała na plantach dwie edycje targów – wiosenną 6 kwietnia i jesienną 12 października – w których uczestniczyli wystawcy z Kalisza i okolic. Informacje o tych wydarzeniach były regularnie publikowane na stronie www.kalisz.pl oraz w miejskich mediach społecznościowych. Dodatkowo, podczas takich inicjatyw prowadzono działania edukacyjne i informacyjne, a także promowano wydarzenia związane z turystyką kulturową.

Koszt organizacji :

Targi na plantach – wiosenne i jesienne: 1.877,20 zł

Zadanie 5. Organizacja cyklu spotkań i konsultacji nt. walorów kulturowych miejsc objętych nadzorem konserwatorskim: Park Miejski, Główny Rynek, Park Przyjaźni, Rozmarek.

KPM

Podczas każdej miejskiej imprezy, także organizowanej przez Kancelarię Prezydenta Miasta, oraz konsultacji i spotkań, przekazywane są mieszkańcom informacje o walorach kulturowych miejsc objętych nadzorem konserwatorskim: Parku Miejskim, Głównym Rynku, Parku Przyjaźni, skwerze Rozmarek.

Zadanie 6. Organizacja spotkań prezentujących zabytki Kalisza dla obcokrajowców mieszkających w Kaliszu, w szczególności dla mniejszości ukraińskiej.

KPM

W mieście realizowano szereg działań mających na celu promowanie dziedzictwa kulturowego Kalisza oraz integrację społeczności lokalnej z obcokrajowcami.

Zorganizowano wydarzenia kulturalne i rozrywkowe, podczas których uczestnicy mieli okazję zapoznać się z ważnymi historycznie częściami miasta i jego historią. Spotkania te obejmowały m.in. targi na plantach, zwiedzanie ratusza oraz wystawę „Pamięć Polski. Lista Krajowa Programu UNESCO Pamięć Świata – 5. edycja” przy współpracy z Archiwum Państwowym w Kaliszu. W ramach tych działań, duży nacisk położono na otwarty charakter wydarzeń, co pozwoliło na zaangażowanie i integrację mieszkańców miasta, w tym również osób pochodzenia ukraińskiego.

WKST

Zadanie 7. Rozwój produktu turystyki kulturowej „Kalisz – Miasto na Szlaku Piastowskim”, poprzez działania Kłostu Turystycznego Szlak Piastowski i inne organizacje turystyczne, w tym PTTK.

WKST-IT

2023 rok

W 2023 r. prowadzone były prace nad realizacją ogólnopolskiej turystycznej kampanii promocyjnej województwa wielkopolskiego;

- a. dystrybucja książeczki dla dzieci i kolorowanki; Kajko i Kokosz na Szlaku Piastowskim,
- b. realizacja filmów do mediów społecznościowych z udziałem animatorów w strojach Kajka i Kokosza,
- c. organizacja płatnych kampanii reklamowych w mediach społecznościowych w oparciu o bohaterów komiksu Kajko i Kokosz.

17 czerwca 2023 r. przy baszcie Dorotce odbyła się kolejna edycja wydarzenia „Kalisz na Szlaku Piastowskim”. Bogaty program i sprzyjająca pogoda przyciągnęły około 2, 5 tysiąca mieszkańców i turystów. W ramach wydarzenia odwiedzający mogli spróbować swoich sił w dawnych grach i zabawach, spotkać się z Sokolnikiem i jego drapieżnymi podopiecznymi czy wziąć udział w warsztatach ceramicznych. Na placu przed Basztą odbyły się animacje dla dzieci

prowadzone przez „Dorotkę”, a także liczne pokazy rycerskie. Chętne dzieci uczestniczyły w plenerze malarskim, a także uczyły się strzelać z łuku czy władać mieczem.

Tego dnia można było również nieodpłatnie zwiedzić Centrum Baśni i Legend oraz Lokacji Miasta wraz ze Skarbcem, a także Salę Rycerską w Starostwie Powiatowym. Na wydarzeniu pojawiły się również stoiska z miodem, rękodzielami, świecami sojowymi, kosmetykami naturalnymi, wyrobami z lawendy czy biżuterią z żywicy. Na smakoszy czekały podplomyki oraz swojski chleb ze smalcem.

W 2023 r. Centrum Baśni i Legend Kaliskich oraz Lokacji Miasta w baszcie Dorotce odwiedziło ponad 5.000 zwiedzających.

2023 Nowa publikacja „Piastowskie grody” przewodnik turystyczny nie tylko dla dzieci.

„W 2023 odwiedzę grody na Szlaku Piastowskim”! A tych jest niemało! A jeśli nie czynicie postanowień, to po prostu planujcie już swoje wypadki (nie tylko) weekendowe do wielkopolskich piastowskich grodów. W zaplanowaniu podróży pomoże Wam wydany przez [Klaster Turystyczny „Szlak Piastowski w Wielkopolsce”](#) nietypowy przewodnik.

W sezonie turystycznym w 2023 r. we wszystkie soboty i niedziele lipca i sierpnia po Kaliszu kursował zabytkowy autobus. Kursy realizowane były na trasie „Kalisz na Szlaku Piastowskim”; podczas przejażdżki przewodnik PTTK opowiadał pasażerom o piastowskiej historii Kalisza.

2024 rok

Szkolenie dla obiektów gastronomicznych na Szlaku Piastowskim

Pracownicy restauracji i obiektów gastronomicznych w dn. 29.01.2024 wzięli udział w szkoleniu „Strawa Piastowska na Szlaku”. Restauratorzy poznali tajniki kuchni czasów Mieszka I i Bolesława Chrobrego w teorii, ale również w praktyce nauczyli się je przyrządzać.

Organizatorem szkolenia był Klaster Turystyczny „Szlak Piastowski w Wielkopolsce”, współprowadzącymi Bartosz Borowiak Prezes Zarządu Kłastrę, Michał Szymański archeolog, autor „Pracownia Alchemika” – rozwijanego od 2010 r. projektu badawczo-edukacyjnego, skupionego na badaniach nad dawnymi recepturami i możliwościami ich odtworzenia oraz Artur Wesoły – trener kulinarny, dietetyk.

Czerwiec 2024 wdrożenie aplikacji mMieszkaniec z modułem mTurysta.

Podobnie jak inne obiekty Szlaku Piastowskiego Kalisz znalazł się w aplikacji mobilnej. Przedstawiciele obiektów przeszli szkolenie wdrożeniowe i mają dostęp do edycji danych poszczególnych punktów na Szlaku.

Promocja wydarzenia Magiczny Powrót do Przeszłości na Szlaku Piastowskim w Kaliszu **Magiczny Powrót do przeszłości na Szlaku Piastowskim.**

15 czerwca 2024 r. mieszkańcy i turyści przebywający w Kaliszu mieli okazję przenieść się w czasy Piastów. To był dzień pełen atrakcji, związanych z historią, kulturą i sztuką.

Od godziny 15:00 do 20:00, uczestnicy mogli zwiedzić Centrum Baśni i Legend oraz Lokacji Miasta wraz ze skarbcem. Nie zabrakło stanowisk rycerskich – fehmistrz prowadził walki w szrankach, a kat zaprezentował dawne metody wymierzania sprawiedliwości. W łaźni odbyły się prelekcje o średniowiecznej higienie. Namiot herolda pozwolił zapoznać się ze sprzętem bojowym i bogatymi strojami cywilnymi. Na torze łuczniczym każdy uczestnik imprezy mógł spróbować swoich sił w strzelaniu z łuku. Mincerz zapoznał zgromadzonych ze sztuką bicia monet, a kaletnik i pancernik zaprezentowali wyroby skórzanego i zbroje.

Na plener malarski pod basztą przybyli najmłodszy artyści, którzy stworzyli prace inspirowane średniowieczem. Dawne tańce zaprezentowało Stowarzyszenie Calisia (od 16.00 do 17.00). Wyjątkowa podróż w czasie została uzupełniona warsztatami ceramicznymi, które poprowadzili instruktorzy Glinofrajdy (od 17.00 do 19.00). Nie zabrakło stoisk gastronomicznych i unikatowych wyrobów rękodzielniczych.

Weekend na Szlaku Piastowskim

W sobotę 22 czerwca w Małym Skansenie w Dziekanowicach rozpoczął się Weekend na Szlaku Piastowskim, która trwała do 7 września i zakończyła się w Brześciu Kujawskim. W międzyczasie przez całe wakacje w różnych punktach szlaków odbywać się będą tematyczne wydarzenia. Śledzić je można na stronie <https://www.weekend.szlakpiastowski.pl/> oraz w aplikacji mTurysta.

Podczas sobotniego wydarzenia na uczestników czekała strefa zabaw i animacji, warsztaty kulinarne, gotowanie na żywo, występ zespołu muzyki dawnej, zwiedzenie z przewodnikiem, spotkanie z Kajko i Kokoszem oraz prezentacja obiektów Szlaku Piastowskiego.

Piknik na Fest Kalisz 2024

29 czerwca 2024 r. nasze stoisko gościło w Kaliszu podczas Pikniku na Fest. Podczas pikniku prezentowaliśmy ofertę Szlaku oraz częstowaliśmy piastowską strawą.

W lipcu 2024 r. Miasto Kalisz złożyło rezygnację z członkostwa w w/w kłastrze turystycznym, jednocześnie dziękując za dotychczasową współpracę, mającą na celu popularyzację najstarszego szlaku turystycznego w Polsce.

XVI PIKNIK HISTORYCZNY w Brześciu Kujawskim

6 września wzięliśmy udział XVI PIKNIKU HISTORYCZNY w Brześciu. Podczas wydarzenia dostępna była wioska średniowieczna, prelekcję, walki, koncerty i stoiska z jadłem, przyprawami, miodami pitnymi i trunkami z regionalnego browaru. W trakcie pikniku promowaliśmy obiekty Szlaku Piastowskiego.

Wizyta na Podlasiu

14 września 2024 roku w ramach Dnia Kultury Wielkopolskiej gościliśmy w Wasilkowie na Podlasiu, gdzie na stanowisku promocyjnym informowaliśmy o obiektach Szlaku Piastowskiego.

Tour-Salon Poznań 2024

W piątek 4 października podczas pierwszego dnia Tour-Salon w Poznaniu można było posłuchać o piastowskiej strawie i spróbować mieszczkańskich precli oraz "średniowiecznego kapuśniaka". Partnerem wydarzenia był Instytut Skrzynki. Podczas wydarzenia promowaliśmy obiekty Szlaku Piastowskiego, a wszystko to w związku ze zbliżającą się 1000. rocznicą pierwszych koronacji w Gnieźnie.

Odnowienie Rady Naukowo-Programowej ds. Szlaku Piastowskiego

Pierwszy tydzień grudnia 2024 r. obfitował w spotkania wokół Szlaku. Brzeskie Wahadło – koordynator Szlaku w województwie Kujawsko-Pomorskim było miejscem zebrania Rady Programowo-Naukowej ds. Szlaku Piastowskiego. To już XVII spotkanie Rady, która działa od 2012 roku z inicjatywy Starosty Gnieźnieńskiego Pana Tomasza Budasza, który jest jednocześnie jej przewodniczącym oraz Marszałków województw kujawsko-pomorskiego oraz wielkopolskiego.

W programie spotkania miało miejsce powołanie jej nowych członków – akty wręczył Pan Tomasz Budasz Starosta Gnieźnieński – oraz prace nad nowelizacją regulaminu Rady. Decyzją rady, po analizie wyników audytu w poczet Szlaku włączono Gminę Rogoźno.

Spotkanie obiektów Szlaku Piastowskiego

3 grudnia w BCKiH "Wahadło" siedzibie koordynatora Szlaku w województwie kujawsko – pomorskim odbyło się spotkanie interesariuszy: zarządzających obiektami, przedstawicieli samorządów, informacji turystycznych i środowiska PTTK. Na spotkanie zostali zaproszeni przedstawiciele wszystkich obiektów Szlaku Piastowskiego. Spotkanie miało na celu podsumowanie działań zrealizowanych w bieżącym roku i zaplanowanie kolejnego, w programie przewidziano część kreatywną, która pozwoliła uczestnikom na lepsze poznanie i nawiązanie relacji. Zadaniem uczestników było opracowanie hasła promującego Szlak i stworzenie bawełnianych toreb wg własnych projektów. W spotkaniu wzięli udział przedstawiciele Departamentu Sportu i Turystyki w Toruńskim Urzędzie Marszałkowskim.

Zadanie 8. Rozwój produktu turystyki kulturowej „Kalisz – początki Państwa Polskiego” poprzez współdziałanie z organizatorami jarmarków archeologicznych, biesiad piastowskich i innych wydarzeń.

WKST

Jarmark Archeologiczny na Zawodziu to jedno z najstarszych wydarzeń historycznych w całym kraju. Na 4 maja 2024 roku Muzeum Okręgowe Ziemi Kaliskiej przygotowało jego XXIX edycję.

Tematem przewodnim był „Dzień Targowy” – termin niemal bezpośrednio nawiązujący do niemieckiego słowa Jarmark (Jahrmarkt), wywodzącego się ze średniowiecza i oznaczającego doroczny targ ściągający nie tylko lokalnych wytwórców i sprzedawców, ale przede wszystkim kupców handlu dalekosiężnego, importujących towary z niemal całego znanego wówczas świata.

Oprócz samego handlu poruszone zostały też tematy ściśle z nim powiązane, takie jak cła i taryfy handlowe, systemy miar i wag, oraz oczywiście pieniądze, ich znaczenie, formy oraz produkcja. Dokładając do tego muzykę i gwar, dźwięki warsztatów i brzęk monet, zapachy egzotycznych przypraw oraz feerię barw rozmaitych towarów, można było na chwilę znaleźć się pośród średniowiecznego targowiska.

Zadanie 9. Rozwój produktu turystyki kulturowej „Kalisz Wielokulturowy” m.in. poprzez współpracę z organizatorami przedsięwzięć służących upowszechnianiu tradycji wielokulturowości.

WKST

Szczegóły patrz Kierunek 3. Rozwój edukacji i popularyzacji wiedzy o dziedzictwie kulturowym Kalisza.

Zadanie 1. Współpraca z instytucjami, placówkami oświatowymi, organizacjami i stowarzyszeniami przygotowującymi wydarzenia w ramach miejskiego programu kolejnych edycji Europejskich Dni Dziedzictwa.

Zadanie 10. „Wielkopolska Piastów wraz z Kaliszem, najstarszym z polskich miast” – realizacja wspólnie z Urzędem Marszałkowskim Województwa Wielkopolskiego produktu wizerunkowego ujętego w głównych dokumentach strategicznych Wielkopolski: WRPO 2014+, w Strategii Rozwoju Turystyki w Województwie Wielkopolskim oraz Programie operacyjnym rozwoju produktów turystycznych Wielkopolski Wielkopolskiej Organizacji Turystycznej. Zadanie na etapie promocji obiektów projektu poprzez aplikację „Rzeczywistości Rozszerzonej – AR”.

WKST

W 2023 r. prowadzony był monitoring trwałości projektu pn. „Rozwój kluczowego szlaku dziedzictwa kulturowego województwa wielkopolskiego pn. Szlak Piastowski”. Przy 5 obiektach Szlaku Piastowskiego stwierdzono awarie aplikacji i fakt ten został zgłoszony wykonawcy aplikacji do naprawienia.

Zadanie 11. Promowanie nowych, tematycznych szlaków: Architektury sakralnej jako oferty turystycznej oraz terenów zielonych Zielony Kalisz (Park Miejski, Bulwary Nadprośniańskie), a także architektury poprzemysłowej (fabryka Calisia-hotel i Centrum Kultury Muzycznej) jako atrakcji turystycznej.

WKST – IT

W okresie sprawozdawczym promowany był nowy szlak tematyczny „Śladami *Nocy i dni* Marii Dąbrowskiej. Kaliniec – Kalisz”. Wydany folder zachęca do odkrycia świata przedstawionego przez Marię Dąbrowską w jej powieści. Kalisz, miasto z bogatą historią i wielokulturowym dziedzictwem, stanowi niezwykle tło dla wydarzeń opisanych przez autorkę. Spacerując jego ulicami, można wyobrazić sobie, jak toczyło się tu niegdyś życie, z jakimi wyzwaniem swoich czasów mierzyli się Niechcicowie i inni bohaterowie książki.

Pierwszym odwiedzanym miejscem jest kamienica przy Głównym Rynku 8, w której znajdowała się opisana w powieści Marii Dąbrowskiej cukiernia. Cukiernia zajmowała parter kamienicy w bloku śródmiejowym, przylegającej do ratusza. Początkowo cukiernia była zarejestrowana jako K. Gussmana, a następnie – Aleksandra Szauba. Była ona doskonale znana młodej Dąbrowskiej. W „Nocach i dniach” dostała nazwę cukierni Kleszcza.

Jednym z lepiej opisanych miejsc w „Nocach i dniach” jest pensja Moniki Wenordenowej, do której uczęszczała Agnisia. Mieściła się ona w budynku na Dziadowym Przedmieściu, czyli ul. Babinej. Pod nazwiskiem Wenordenowej Dąbrowska ukryła Helenę Semadeniową, córkę znanego pastora parafii ewangelickiej Adama Haberkanta. Prowadzona przez nią prywatna, czteroklasowa pensja była szkołą polską, która w zaborze rosyjskim mogła istnieć tylko w przygranicznych miejscowościach, do których należał Kalisz. Maria Dąbrowska doskonale знаła zwyczaje panujące na pensji, rytm dnia oraz rozkład poszczególnych pomieszczeń, gdyż w latach młodości do niej uczęszczała, o czym świadczy tablica umieszczona na ścianie budynku. W czasie swojej wizyty w Kaliszu w 1958 r. autorka „Nocy i dni” odwiedziła budynek dawnej pensji, weszła do kilku pomieszczeń i patrzyła z tego samego okna, z którego w dzieciństwie obserwowała drogę do Russowa.

Plac św. Józefa otrzymał w „Nocach i dniach” nazwę placu Świętojańskiego. Został wytyczony w 1818 r. według projektu Sylwestra Szpilowskiego. Widok z okien mieszkania pani Barbary zmienił się nieznacznie. Dąbrowska wspomina o pomniku i studni, gdzie była najlepsza woda na herbatę. Obelisk z czarnego marmuru został postawiony na pamiątkę zjazdów cesarzy i przymierza Rosji i Prus. Istniał do 1927 r. Inne widoki nie zmieniły się prawie wcale – pani Barbara patrzyła na kościół NMP, dawny Pałac Gubernatorski, obecnie siedzibę Starostwa Powiatowego w Kaliszu, oraz wejście do parku.

Michalina Ostrzeńska wzorowana była na prawdziwej postaci – Marii Gałczyńskiej, dobrze znanej Marii Dąbrowskiej. Maria Gałczyńska była wujenką autorki „Nocy i dni” i prowadziła Bazar Szkolny zlokalizowany w Rynku, w narożnym lokalu domu Kempnera (napis jeszcze widać na starych

fotografiach), tj. w byłej bursie Karnkowskiego u zbiegu z Piekarską.

Maria stawiała na różnorodność oraz siłę pragnienia klientów, żeby znaleźć coś ciekawego (wszystkie te cechy „odziedziczyła” powieściowa Michalina). Bazar zyskał swoją nazwę, ponieważ każdy uczeń mógł tam zaopatrzyć się w książki, zeszyty i inne potrzebne materiały, ale zarazem w tym samym miejscu sprzedawano wyroby platerowane znanych warszawskich firm, bibeloty, galanterię czy cygara i papierosy.

Agnisia Niechcicówna wraz z koleżankami brała udział w ślizgawkach na „Kogutku”, jednym ze stawów w Parku Miejskim. Zabawy takie były bardzo popularne i często ślizgano się przy dźwiękach orkiestry. Styczniowa „Gazeta Kaliska” z 1900 r. donosi: „[...] zabawa nadzwyczaj ożywiona, przeciągnęła się do godziny 6 wieczorem wśród holendrowania, zbiorowej jazdy, wężyków i różnych figur dowodzących o niezwyklej zręczności młodzieży w jeździe na łyżwach”. Staw zawdzięcza swoją nazwę figurce kogutka wieńczącej drewnianą altankę, która została wybudowana na wyspie. Na wyspie znajdowały się też posągi Psyche oraz Strzelca Alpejskiego. Latem spacerowicze mogli korzystać z przejażdżki gondolą po Kogutku lub podziwiać wystawiane na wyspie przedstawienia teatralne.

Ostatnie miejsce na trasie to pomnik przy ul. Podmiejskiej, upamiętniający zburzenie Kalisza przez Prusaków w sierpniu 1914 r. W nocy z 3 na 4 sierpnia 1914 roku doszło do przypadkowej strzelaniny, uznanej przez władze wojskowe za atak Polaków na wojsko pruskie. Mimo spełnienia żądań dowodzącego oddziałami pruskimi H. Preuskera, rozpoczęły się aresztowania i egzekucje oraz plądrowanie, ostrzeliwanie i podpalenie miasta. Przerażona ludność w popłochu opuszczała Kalisz. W nocy z 7 na 8 sierpnia 1914 roku na skutek kolejnej pomyłki doszło do wzajemnego ostrzeliwania się patroli pruskich. Preusker wydał rozkaz ostrzeliwania miasta przy pomocy artylerii. Ostrzeliwanie, burzenie i palenie Kalisza trwało aż do 22 sierpnia. W gruzach legło całe zabytkowe śródmieście. Spośród 70 tysięcy mieszkańców pozostało w mieście zaledwie 5 tysięcy.

Zadanie 12. Współpraca z Wielkopolską Organizacją Turystyczną i zainteresowanymi podmiotami w zakresie produktów turystyka kulturowa, aktywna, przemysłowa i biznesowa oraz promocja miasta jako ważnego punktu turystyki weekendowej w kampanii w mediach społecznościowych w kampanii wizerunkowej.

WKST-IT

Materiały drukowane wydane w latach 2023–2024:

- Folder wizerunkowy w czeskiej wersji językowej;
- Mapa atrakcji turystycznych EN;
- Mapa atrakcji turystycznych PL;
- Poznaj Wielkopolskę z klasą – folder z programami wycieczek szkolnych;
- Kajko i Kokosz na Szlaku Piastowskim;
- Kajko i Kokosz na Szlaku Piastowskim – Kolorowanka;
- Kayaking routes in Wielkopolska;
- Kalendarz WOT 2025.

Wcześniej wydane materiały WOT, w których wspomniane są atrakcje Kalisza i które są dalej w dystrybucji:

- Kayaking routes in Wielkopolska;

- Szlaki kajakowe w Wielkopolsce. Informator dla początkujących;
- Folder wizerunkowy w 4 wersjach językowych (pl, en, de, it)
- Karty: „Starówka”, „Kalisz-Zawodzie” dystrybuowane na stojakach WOT w wielkopolskich certyfikowanych punktach it;
- „Weekend w Kaliszu, Gołuchowie, Opatówku i Koźminku”;
- Szlak Piastowski: Na Start;
- Kuchnia Wielkopolan: dziś i wczoraj;
- Szlak Piastowski dla seniorów;
- Szlak Piastowski dla każdego;
- Szlak Piastowski dla rodzin z dziećmi;
- Szlak Piastowski dla aktywnych;
- Zagadki Szlaku Piastowskiego;
- Szlak Piastowski. Trasa: Tropem wielkich Piastów;
- ulotka promująca stronę wielkopolska.travel/uk (w języku ukraińskim);
- Szlak Piastowski. Trasa: Legendy (nie tylko) piastowskie;
- Poczтівка Szlaku Piastowskiego;
- Szlak Piastowski. Vademecum.

Artykuły w prasie w latach 2023– 2024:

- Kolej na Wielkopolskie 15/23
- Sukces po poznańsku (3 (55) marzec 2023)
- All Inclusive nr 1/2023 (51) wiosna 2023
- Sukces po poznańsku (7–8 (71) lipiec–sierpień 2024)
- Sukces po poznańsku (1 (65) styczeń 2024)
- Animal Expert nr 44 listopad–grudzień 2024

Media społecznościowe WOT – posty o atrakcjach:

- Wielkopolska.travel
Facebook – 11
Instagram – 17
Tiktok – 6
- Wielkopolska Organizacja Turystyczna
Facebook – 4
LinkedIn – 1

Udział w targach (2023–2024 r.):

- specjalna oferta udziału w targach TOUR SALON dla członków WOT (2024).

Dystrybucja wydawnictw promocyjnych (2023–2024 r.):

1.na targach i imprezach promocyjnych:

- Piknik nad Odrą w Szczecinie (2023, 2024);
- Targi VIVA Seniorzy (2023, 2024);
- Targi TOUR SALON (2023, 2024);
- Targi ITTF Warsaw (2023);
- Targi MTT Wrocław (2024);
- Targi ITB Berlin (Niemcy; 2023);
- Targi Boat & Fun w Berlinie (Niemcy; 2023);
- Targi Caravaning Brno (Czechy, 2024);

- Arena Krajobrazu w ramach Targów Gardenia (2023);
- II Czerwonackie Targi Senioralne w Koziegłowach (2024);
- Road Show zorganizowane przez POT – prezentacja regionu oraz rozmowy stolikowe z touroperatorami i dziennikarzami w trzech czeskich miastach: Pradze, Brnie i Ostrawie (2023);
- Workshop ALLinToo w Łodzi skierowany do polskich i zagranicznych touroperatorów (2024);
- Warsztaty B2B dla czeskich touroperatorów zorganizowane przez ZOPOT Praga w ramach międzynarodowych targów turystycznych w Pradze (2024);
- Regionalne Forum o Lasach – „Lasy wartę dialogu” (2023);
- Otwarcie sezonu wodnego na Wielkiej Pętli Wielkopolski (2023, 2024);
- Piknik na Fest w Poznaniu (2023, 2024);
- Piknik na Fest w Kaliszu (2024);
- Konferencja turystyczna w Chodzieży (2023);
- ANTIDOTUM Airshow Leszno (2023, 2024);
- Dzień Polski w Pradze (2023);
- Noc Kupały na Lednicy (2023);
- Koronacja Królewska w Gnieźnie (2023, 2024);
- Turniej Wojów w Grzybowie (2023);
- Otwarcie III Bram w Rokosowie (2023);
- Święto Smaków we Wrześni (2023);
- Regionalne Obchody Światowego Dnia Turystyki (2023, 2024);
- Festyn Rzemiosł w Nowym Tomyślu (2023);
- Otwarcie sezonu turystycznego na Dolnym Śląsku w Głogowie (2024);
- Konferencja CIRCOM (2024);
- Grodziskie Piwobranie (2024);
- Konkurs Wielkopolski Kucharz Roku (2024) .

2. w wielkopolskich punktach informacji turystycznej (współpraca z 23 punktami it z Wielkopolski);

3. na stojakach WOT w wybranych atrakcjach tur. w Wielkopolsce

4. dystrybucja kart na stojakach WOT w wielkopolskich punktach informacji turystycznej (Kalisz – Starówka, Kalisz – Zawodzie).

Audycje w Radiu Emaus w programie „Wielkopolska nie tylko na weekend” w (2023–2024 r.):

- Kalisz – najstarsze miasto w Polsce?;
- City break w Kaliszu;
- Smaki Kalisza.

Kampania Kajko i Kokosz (2023–2024 r.):

- książeczka dla dzieci i kolorowanka: Kajko i Kokosz na Szlaku Piastowskim (Baszta Dorotka);
- reklama outdoor w wybranych miastach Wielkopolski (m.in. Kalisz);
- lokowanie Szlaku Piastowskiego i udział postaci Kajka i Kokosza w prognozie pogody telewizji WTK, zrealizowane m.in. przy Baszcie Dorotce w Kaliszu; standy z Kajkiem i Kokoszem ustawione przy wybranych atrakcjach na Szlaku Piastowskim (m.in. Kalisz);
- akcje ambientowe z udziałem animatorów w strojach Kajka i Kokosza podczas eventów:

1. Zakończenie sezonu turystycznego przy Baszcie Dorotce w Kaliszu (2023);
2. Piknik na Fest w Kaliszu (2024).

Szkolenia dla informacji turystycznej (2023–2024 r.):

- 1) szkolenie nt. technologii AI w obsłudze turysty (2023)
- 2) szkolenie nt. trendów i różnic kulturowych dot. turystów z Niemiec oraz Czech w obsłudze informacji turystycznej regionu (2024).

Szkolenia branżowe (2023–2024 r.):

- możliwość bezpłatnego udziału w konferencji TURYSTA 2023;
- możliwość bezpłatnego udziału w konferencji WSPÓŁPRACA-INNOWACJE-TURYSTYKA ZRÓWNOWAŻONA (2024).

PSYjazna Wielkopolska:

- Wizyta studyjna twórców vloga Wędrówki z Psem (październik 2024);
- Miejsce wykonywania zdjęć podczas sesji fotograficznej WOT;
- E-book: "PSYjazna Wielkopolska. Pomysły na wycieczki z Twoim psem i praktyczne wskazówki związane z psem w samochodzie.

Wzmianki w telewizji, radio czy innych mediach:

- Wzmianka o Kaliszu, jako miejscu na weekendowy city break w nagraniu dla pasma śniadaniowego "Hej Poznań" dla telewizji internetowej Codzienny Poznań (2024).

Liczba artykułów na stronie www.wielkopolska.travel.pl: 28

Zadanie 13. Podjęcie działań zmierzających do utworzenia na bazie lokalu komunalnego w ścisłym Śródmieściu Kalisza Manufaktury Andrutów Kaliskich i włączenie jej w Wielkopolski Szlak Kulinarny.

WKST, WRM

W okresie sprawozdawczym z powodu braku środków finansowych w budżecie Miasta nie podjęto działań zmierzających do realizacji zadania.